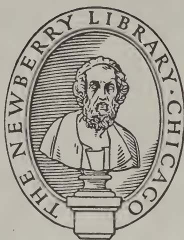

THE NEWBERRY LIBRARY · CHICAGO

LIBER

CALLIMACHI SICULI

2

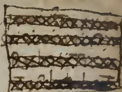
Carissimo mio

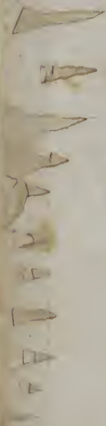

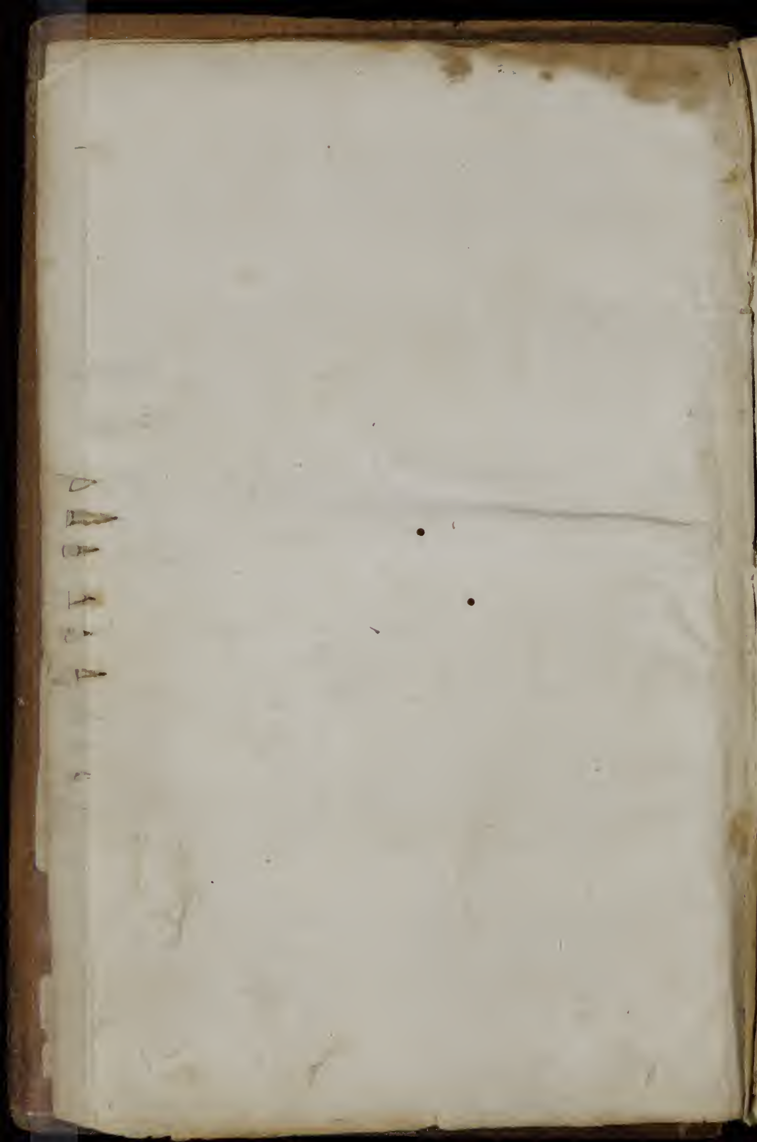
* * *

Ex munere D[omi]ni Joannis Philocalii Troiani
civis et Praeceptoris eruditissimi
Neapoli die xxii aprilis M. D. xxxviii

* * * * * *

[redacted]

Laurentij Vallensis uiri clarissimi
aduersus pogium texino uiriu defensio

NON ERAM NESCIUS
iam inde ab initio qum de Lingue
Latine elegantia componebam fore ut quantum fa
uoris apud iuuenes ac ceteros bene dicendi studio-
sos mihi conciliarem ex illo opere tantum odii apud
eos qui falsam sibi elegantie persuasionem induissent
contraherem, aut plus etiam fortasse. Tum quia sic natura
comparatum est ut uehementior sit eius qui offenditur
maliuolentia, quam eius qui adiuuatur beniuolentia. Nota
tum quia illos uidebar ad spem future glorie euo-
care, hos quod maius est, ab adepte iam glorie posses-
sione detrudere. Hoc tamen metu non sum a scriben
do deterritus. Primum quia pro re honesta et multis
ut opinabar profutura non fuit timenda iniquorum
offensio. Deinde quia remotus ab omni mordacitate
notaui uitia non homines. ut nemo nisi de se co
fiteri uellet de me conqueri posse si modo uel
sic foret iure questurus. Postremo quia hos ipsos.
offenderet. opus meum pauciores esse nec semper
futuros. nec diu uicturos sciebam. Sed eos quibus
placeret quasi familiam quandam ac sobolem indies
magis ac magis prouenturos sperabam. Verum multo

truculentiorem opinione mea vnum comperi. Pogi
um terrinouanũ qui se plane tenere Linguam
Latinam iactare solitus, vbi Libros de Lingua Latina
edidi. mihi extitit ita aduersus infensusq; ut nunq̃
dissimulare potuerit. tandem inualescentem quoti
die opis gl'iaz obuiam sibi eundum statuerit. mos
Marci catonis. qui quum ciuitas Caii cesaris de gal
lis germanisq; uictorias, gaudio. honore. supplicati
onibz prosequeretur ipse iurauit ob easdem res ge
stas illum se capitis accersiturum. Nec intelligit
nr̃ cato quo mag̃ irascitur opi meo hoc mag̃ sig
ficare se aduersus lingue Latine elegantiam pec
cauisse. Atq; ut aliquid coloris ad accusandum ha
bere uideretur quedaz que adolescens quidã au
ditor meus, in suo pogianarũ epistolarũ codice iuue
niliter annotauerat. ea me annotasse sine ulla cõ
firmatione affirmat. Quasi isto ego aut uererer
ipsum palam aggredi, si aggredi uellem. aut tam
pauca tamq; Leuia uulnera inflixissem. si me ho
stem eius ẽe profiterer. Et quia non satis hic materie
ad debacchandum habebat. sumpsit patrocinium mo
tuorũ. quos a me ait esse reprehensos. tanq̃ illi
hunc ut se iniuria passos defenderet mandauisset
et nõ potius naturam suam secutus fuerit sui filis.

Pogius

mos cato
cesare

uis aduerso
mia

vir ut minime laudandus. ita alieng laudis inimicis
simus. et tanq non iampridem famā meam optrec
tare incepit. cum absentis tum uo prīus nō solū
apud alios sed apud summum pontificem. nominis
sapientia q dignitate prantem q de me bene et
sentit et loquitur. ac honoribus muneribusq prose
quitur. daturus etiā plura nisi assidue hic rabula
reclamaret. qualis apud latinum regem drances ut
Virg. xi eneid. virgilius ait. Tum senior sempq odiis et crimine drā
ces. Infensus iuueni turno. Et iterum. Tum drances idem
infensus quē gloria turni obliqua inuidia stimulisq agita
bat amaris. Itaq quum nō multū pficeret occultis dela
tionibz aptam accusationem suscepit. In qua omnem
Nota fecem atqz sentinam stomachi sui euomuit. homo qm
admodum cetera uita, sic orone intempatissimus.
Quem ueluti rabidum canem nisi ad uomitum suum
resorbendum adigam, venia sit dicto, ipse resor
bere non recuso. Qualis H. sum cum remordeo
fatius et panormita testimonio sunt. qui me momo
derunt. nunc a me tanq leone ita lacerati sunt
ne uictis acerbius insultare uidear. ita coerciti ut
eos non putem posthac lupis. nedum leonibz alla
traturos. idest uera nedum falsa crīa obiecturos
Quo minus pogio faciendum fuit ut post ruinas

illorum inuectiua itidem me lacesseret. Sed ut ipse circa
initia ait, non intelligens se de se ipso loqui. arduum
sane est senem detractorem conuiciatoremque coercere.
siue ut barbaris eius verbis utar. desueta est forti-
tudo talem senem castigare. quum desuetum sit a con-
suetudine iam remotum. Scilicet accipit rem desue-
tam pro insueta. quod mox ostendit ut semper repetit ea-
dem & inculcat. orationemque perturbat inquiens. quos
fuste reprimere insueta uirtus existimatur. et casti-
gare pro coercere. cum castigare sit reprehendere
quod nec insuetum nec difficile est. Non potest igitur
hic detractor senex atque conuiciator. nec magis lingua
quam animo barbarus ab assueta uita desuescere. qui
salsum ipse uisum iri putat. si scurrili utatur & ob-
scena oratione qualis est liber quem appellauit de con-
fabulationibus tam spurcus ut eum perlegisse uere-
cundo homini turpe sit. In quo Thersitem illum home-
ricum reddit uel quam insulsissimus uel quam mordacis-
simus caninam ut ait Appius exercens eloquentiam
& si scriptio eius ita exprimit oratoris facundiam
ut simia hominis formam. plane peruersus Hestor cuius
ex ore amarior felle fluit oratio. non mitis senectu-
te, sed acerbus. & si pene putridus nondum tamen
maturus. nec saltem austerus quod nonnunquam bono

verba Pogii cum castigatione Vallae

Res desueta pro insueta

castigo

liber Pogii

Thersites homericus

Appius

Hestor

N. N. Nota

Vino ex uetustate contingere solet, sed quod malo ad-
dis & quod monstro simile uideatur in acore illo
senectutis adhuc retinens musteu adolescentie feruore
temerarius, petulans procax. Nimirum qui agendo
iuueniliter possit fallere senectutem more illorum qui
Not canicicem tingiunt quo iuniores existimentur.
quem si nouisset Hanibal ut est apud ciceronem, pro-
fecto dixisset se deliros senes nouisse multos. sed
qui deliraret magis pogio neminem. Et de quo ipse
et cicero idem quod de Antonio diceret Noui ho-
minis furorem. noui effrenatam uiolentiam. cuius a-
cerbitas morum immanitasque nature ne uino quidem
permixta temperari solet. Itaque & si Antonio uinosior
tamen quotidie in hac acerbitate sua proficit. eoque iam
opinionis peruenit unde maxime gloriatur. ut uulgo prin-
cipatum maledicendi optinere dicatur. & quia hoc
facile facit. in dicendo esse perfacilis. cum tamen docti sic
sentiant, eum etiam dum uult bene dicere, pessime
dicere. et non perfacilem in dicendo sed ad dicendum
atque omnibus maledicendum facillimum. quod in hac
ultima oratione declarauit. in qua nullo a me uerbo
lesus. tamquam perditus gladiator in harenam me pro-
uocauit. quo aut me trucidet ut sperat aut
certe occumbens, laudari me non cogatur audi-
re

cri & aduocatis ōibus suis armis ita in me irruit. ut
ī aliis invectiuis omēs, in hac se ipm maledicendo
superauerit. prorsus īmanis chimera. cuius pma
ps Leo. flāmas emittens, postremo draco, uenenū
spirans, media capra, caprinū olens. Verx n̄ fallor
pres ei Leoninam ac draconinā auferam. & totum
capram seu caprum reddā. & quia vetulus est Lon
gissimus preditum cornibus. q̄ nescio an eū mag
cerberum noīem qui trifauci Latratu psonans
exangues territat umbras. exangues inq umbras
non Herculem. Hercules naq ego huic cerbero fiā
quē non offa sicut sybylla fec̄ claua ad necem usq
soporabo. Sed quid ago? quo progredior? quid ī
refellendo pogio pogium imitor? quid insanē? qui
meus nō modo parens sed et auus ēē posset. ferrū
stringo? Delirat iam decrepitus, desipit, repuera
scit. Ad me redeo. contineo īpetū. cohibeo iracun
diā. rationem q̄ affectum sequi malo. Si qua fi
des ē, eius tum stultitiē tum periculi misereor.
Vtinā hic iūt q̄madmodum nūc ego delibero lacess
situs. ita ipē lacessere volens deliberasset. aut
certe de edenda īuectiua quempiā consuluisset
prudentiū amicorx. vel florentie uel rome.
Nam ea plus q̄ per octo mēses utrobiq cōposuit.

Nonne si Jannotium manettum ut eū potissimū nominē consuluisset virum literatissimū eundemq3 prudentissimū huiuscemodi consiliū accepisset. Quid tibi uis ista Inuectiua pogi: cur ueteranus & emeritis iam stipendiis in militiā redis: quid gladiator accepta rude harenā repetis: Cur non cestus iam artemq3 deponis: ut ille uigilian? Entellus quantū opinor natu te minor. cur ut de tua arte loquar. Crassum illum nō imitaris. qui apud ciceronē destinabat forum controuersiasq3 relinquere: de quo apud ipsum inqt Marcus antonius tam diu multo dicis remissius & lenius q3 solebas. Nec minus hec tñ tua grauissimi smonis lenitas q3 illa summa uis & contentio probabatur. Respice ętatem tuā que nō pugnas desiderat. sed quietem. sed securitatem. sed lenē & remissam. nec i cipientē canescere ut de sua Cicero ait. sed planè canā orationem. Ut uerum sit a Laurentio notatos ut ais in epistolarum tuarum codice. Locos quosdam de Lingua Latina. expostula apud illum. Si se scripsisse negauerit iube eum delere, aut ipse tu coram eo adhibitis testibus dele. Satis tibi hoc satisfactionis satis ultionis fuerit. Si nō negauerit conuince hominē errare. si causę tuę

Cicero

Janotium manettum

Entellus Virgilius

Crassus

Marcus antonius

confidis. Sin forte diffidis admone amica grauiter cu auc
toritate. que tibi pro tua dicendi copia occurrerent. Nunc
tu incertus an te sequam modeste ac leniter & ut senem
decet agente, Inficiaturus sit. incertus an retractare fac
tum suu uelit. imo incertus an scripserit. na plerique
negant manu eius esse, i uultum ipius unguibus ac den
tibus inuadis & cum tuam de bona malam facis. inimicu
quam ex amico. 7 a quo prouocatu te quereris, eum ti no
responsurum opinaris. quem scis prouocaturos suos
eterna ignominia afficere. Mihi crede. magis obse
quio quam asperitate proficies. ut licet uidere in equis. in
bobus, in Leonibus, i elephantis domandis. Nec ullu
magis aial quam homo exasperanti repugnat. nullum magis
obsequio vincitur. Vince moderatione que uincas
annis. Decet istam etate. ut grauis e. ita prare graui
tatem. Quid facient adolescentes, qum sint senes adeo
feroces? Non tibi nuc de fama, de dignitate. de pu
dore domestico res est, sed de puerilibus questiunculis.
& a sene contemnendis. Quedam obiecta comodius
qui fastidiendo calcamus quam refellimus. At tu pro nefas,
estuas, debacchavis. insanis. ut multo te magis ista de
decorent. qui scribis quam illum inquem scribis. Nam
quod ais auctores quosdam a laurentio reprehensos hoc r
maiore abste modestia postulat. nec suam illi causa

uellent. qua modestia fuere, conuiciis defendendi.
Nunquam meliorem causam fecit dicentis petulantia, sed saepe
peiorem. Non stomacho utaris sed ratione, non contu
meliis sed documentis, non maledictis sed auctoritatibus.
Neque enim odio aut inuidia Laurentius sed iudicio mor
tuos reprehendit. quibus nemo inuidet, nemo male
uult. tametsi pace tua dictum sit. nusquam eos reprehendi
in illo opere reprehendentes istos quos tu reprehensos tanto
Graecadesco pere ex causa descis. Ciceronem. Salustium. Terentium. aliosque
linguae Latinae principes sed hos afferentem ad reprehensi
onem Prisciani ac quorundam similium. Hos ille si
nulla simultate, nullo liuore ductus sed tamen opinio
ne aut errasse. tu tamquam liuore et odio percitus
in ipsum ut putas errantem irrues. Et cum ipse fuit
moderatus et lenis in reprehendendo. tu eris furibun
dus et incensus? Quid inhumanius? quid barba
rius? quam cum iusto hoste pugnantem ferrum uene
no armare? Quamquam omne pogi si credimus plus
N aequo religiosum. quid tibi cum causa mortuorum? an
quia prope diem ipse moriturus es. et ad illos iturus? Vrbane
At ego tibi pro nostra amicitia suadeo. ut etsi parum
victurus es. tamen uiuorum tibi studia concilies. qui te
uiuentem atque defunctum honorifica memoria prosequantur. Relinque itaque lites iunioribus. An

8

nunq̄

a maledicendo & a maleaudiendo cessabis: quorum utrum
apud probos animos ingratius sit nescio. Cui enim tu ut
inuectiuis uel epistolis non maledixisti? A quo erudi
torum non uicissim maleaudisti? Nemo profecto ex omnibus
quos uel audiendo uel legendo cognoui fecit hoc quod tu
aut crebrius, aut intemperantius. Itaque nullus non credet te
potius quam illum fuisse prouocatorem. Illius enim nulla legi
contra quempiam nisi in se defendendo scripta. Tu uero quid
cause habuisti. ut scriberes in virum lenissimum franciscum
Vellatam Cardinalis placentini propinquum. ut carperes
errata orationis eius quam de laudibus cardinalis viua
riensis ediderat. Quid in franciscum philelphum, a
micum tuum ad eam diem ac familiarem. ut in eum
scriberes pro nicolao nicolo ut hostis atque inimicus. Quid
in Aurispam virum suauissimum et ab omni contentione
remotissimum. Quid in thomam reatinum. qui in neminem
unquam nisi mite postea composuit. Quid in guarinum mo
destie exemplum. Quid in cyriacum anconitanum de
antiquitate bene meritum. Quid in episcopum feltrensem
hominem optimum atque suauissimum. Quid in alios per
multos. A quibus quid maledictorum audieris quum
recordor pudet me uicem tuam. Caue igitur mi pogi
saltem in uite extremo ne si cetera nequeant hoc
saltem possint dicere te hominem esse maledicum.

[Marginal notes:]
franciscus vellata cardinalis propinquus
franciscus philelphus
nicolaus nicola
aurispa siculus doctissimus
thomas reatinus
guarinus ueronensis
cyriacus anconitanus
episcopus feltrensis
N

Nam maledico cuncti male uolunt. Ex quo illud certo scio assequeris ut agendo modeste, Laurentiu cogas ite agere modestum. Nec si iamnotius dixisse nam consultus hec certe dixisset, forsitan eu ab edenda i ucctiua deterruisset. Nunc qm et suo et alieno consilio caruit. nec itellexit quid sibi conduceret, intelliget ipo edoctus euentu. qui stultorum ut dr est magr, suequ stultitie, temeritatis, petulantie penas luet. Et quia iuuenilr qm seniliter agere maluit a me tractetur ut iuuenis et quia gladiatorio me inuasit aio sic truculentissimus a me gladiator repellatur. Imitabor ergo non uoluntarius sed coactus gladiator, bonu gladiatore qui eodem ictu occurrit pariter et ferit. Siquide pognu dum deuito vulnerare volente vulnerabo. Quid. N. obycit mihi gladiator iste mirmillo. Nempe q se iniuste imperitequ reprehenderi. itemqz scriptores multos. quorum alterum e mali uiri. Alteru oratorie artis impiti. Horum utrumqz falsum ostenda et ipum potius puersum ee oratorem. Vt illud catonis de oratore, queadmodum Herennius senecio inregulum fecit. ego inpogium possim econtrario uertere. orator e uir malus dicendi imperitus et cum plinio dicere. Non tam bne cato expssit verum oratorem qm aut Herenius regulum aut e.

Mir

Cato orator

herei

plin

N

9

N Ipogiū. et illud eiusdem. Minor uis bonis q̄ malis inest:
et sic stultitia quidem audaciā raro nō tarditatē affert.
ita recta īgenia debilitat uerecundia, puersa confirmat
audacia Exemplo ē regulus inbecillū lands, os cōfusio,
hesitans lingua tardissima īuentio. memoriā nulla.
nihil denique preter ingenium insanū. & tn̄ eo inpudentia
ipsoque illo feruore furore peruēit, ut a pluximis orator
hēatur. que oīa in pogio recognoscimus qui alterū re
gulum malum quidē uirū. nō q libidinosus ac –
ppe libidinis professor. nō q adulter atque adeo aliena
rum uxorum preceptor, nō q uinolentus semp ac
potius temulentus. nōque falsarius & quidem cōuictus
Nō q auarus sacrilegus. piurus. corruptor, spurcus.
aliaque que extra causam nām sunt. Sed quatenus
ad causam nām fac q manifestarius calumniator,
idque trifariā, pmū q summos lingue latine auctores
ut nō latine locutos a me rephendi ait. deinde. de
me de me ipo insolentissime loqui. tertio suas epi
stolas me ut inelegantes carpere. Dicendi aūt im
peritum. nōque nihil dialectice nihil astronomie. geo
metrie. musice. nihil iuris uel ciuilis uel ponti
ficij. nihil nec philosophie nec theologie attigit.
Sed q ad hanc pene tam q parū gramatice minus
poetice. minimū rhetorice nouit, & id quoque tri

Margin notes (left): [..]eptor / [fa]lsarius / [s]purcus / [tri]fariā / [dia]lectica / [ast]ronomia / [ge]ometria / [mu]sica / [r]hetorica

Margin note (right, vertical): quidam usque ouī

faciam primum quod aut quosdam qui de lingua latina
locuti sunt quibusdam in locis imperite a me emen-
dari. Deinde quod locos aliquot elegantiarum mearum
imperitissime emendare conatur. Postremo infini-
ta imperitie eius testimonia congregabo. Ubi stultitie
quoque ipsius quod si omnis malo stultus passim ut quisque
locus postulabit admonebo. Hec est mea fuscina
quando quidem gladiator a gladiatore fieri cogor
et ea duplex et utraque tridens immo ut magnificentius
loquar tridens. Neptuni fuscina et trisulcum iouis
fulmen. Aggera itaque poggi quantum libet quod typheus
ille gigantum immanissimus maledictorum conuiciorumque
montes etnei ut me de celi mei possessione deiicias
At ego te uelut iuppiter fulminibus meis confossum atque
incensum cum montibus tuis posternam et eterna
montis etnei mole obruam. ubi sepultus uix per ipsum
cacumen igneos fumos hanelare possis. fecisti me
sic per ludibrium triumphantem. Non abnuo omen
triumphabo enim. Verum quoniam nemo nisi post pugnam
post cedem hostium. post uictoriam triumphat. tecum
prius pugnabo, ac profligatis quidque legionibus tuis,
expugnatisque oppidis per mediam urbem in capito-
lium usque triumphabo. ducens te uinctum ante currum
meum, cum militum atque oppidanorum. hoc est.

fuscina
Nep[illegible]
Iup[illegible]
Typh[illegible]
Mos[illegible]
Triumphus

errorum tuorum multis milibus. quos quiete uendi te
uo in carcere coici iubebo. Hic erit meus uexillatus
insignis. non imaginarius et asinarius triumphus ut iste
tuus. Ubi te potius triumphantem de me quiuncto atque
ouantem significare uoluisti. Sed in isto curru tuo me
Iouem esse senties. non secus atque ille salmoneus de
quo virgilius. Quattuor hic inuectus equis et lampada
quassans. Per graium populos mediaeque per elidis urbem
Ibat ouans. Diuumque sibi poscebat honorem, Demens
qui nimbos et non imitabile fulmen Aere et cornipe
dum cursu simularat equorum. At pater omnipotens
densa inter nubila telum contorsit non ille fa
ces nec fumea tedis Lumina praecipitemque immani
turbine adegit. Tali ego telo te qui fumosas mi
faces tedasque ingessisti, feriam, faciamque ut te quasi
fulmine ictis accidere solet. nemo contingere uelit
Atque ut iam tecum pugnare incipiam ordinemque pro
positum sequar. cuius prima pars fuit te calumniam
dicentem a me summos auctores in lingua latina re
prehensos. exordiar a Terentio, qui horum est antiquissimus
quem tu ut sine ordine et dissipate loquerer, diuersis
in locis ponis a me esse reprehensum. In uno his uer
bis. Nam illud apud Terentium. ecce autem alterum
nescio quid de amore loquitur. Alterum sicubi de

simoneus
virgilius
confirmatio
Terentius antiquissimus
de terentio

buisse ait. Quod carcer? que flagella? quam crucem?
meretur hic fugitivus suus. materne lingue istius
qui eũ nõ latine scripsisse arguit. que omes propt
proprietatẽ lingue ab ipo pre ceteris fuatã primum
inter comicos ascribitur. Si tali pena dignus est qui ali
terum recte loquentẽ arguit. tu recte ista pena dign
es qui me recte loqntem reprehendis atque etiam dignior.
qui nõ p imperitiã sed p calunniã peccas. Non n. di
xi scribi debuisse sed scribi debere. hoc ẽ. nõ a te
rentio erratum ẽẽ. sed a nob errari. qui ab ipo terentio
deficimus. & quodãmodo terentiũ emendamus atque
reprehendimus. Neque ita scribendum ẽẽ de meo
sensu dixi. pogi scelestissime sed donatũ qui co
mentũ sup Terentiũ fecit dicentem retuli. Quod
si nulla donati culpa qui hanc scripturã emdat
imo magna laus est quo tandem pacto ipse cul
pandus sum potius quam laudandus. qui donatũ heo
auctorem. quapropter velim m rndeas pogi ut taceas
quod aptius atque elegantius est ecce alter nescio
quid: de amore loquitur. quam alterũ. idem in usu
pollere existimas alter & alterũ? et proinde voces
metri constare? Hoc tu nõ respicis. qui omes
syllabas ignoras, nec versum unquam nisi p inpru
dentiã facis. & quidem in prosa. quod ars rhe

torica vetat / quale est illud ī hac īuectiua A ticis
hispanus dici nos ēē reuersos. Res prorsus admiran-
da. & pogio id est prodigio par. Nam uates ille q
apd delphos futura precinebant. uel ob hoc pcipue
mirabantur admiratione q līraꝝ ignarę uersus
tn̄ extempore effunderent. apollineo spiritu īstinc-
tę. Ita pogius minime quodam nō apollineo sed
ampullineo afflatus uersus effudit insciens. Sed
nescio quō eū uel apollo uel ampulla deseruit
ut diceret quod carcer. pro queꝫ carcerē. sic ē di-
uerso / proterue aīal / p proteruū aīal. et iterum
molesta culex pro molestus. Item pmū int romi-
cos ascribunt. cum pmos nec ascubi dicatur. nꝫ
inter alios. sed ante alios. Item fugitiuus suus. quꝫ
dicendum fuit seruus fugitiuꝰ / aut dicto fugitiuꝰ
omittendum suus / q nemo fugitiuus ñ seruus.
quod preceptum tradit quītilianꝰ. Itē illud ab ipo
redundat. Nam lingua materna que sit nescio.
Quā ut sciā ad pogianā domū mihi ut uideo
eundum ē. vbi materne / pīnę. Rene sed ce-
brior falernę lingue at taberne ē usus. In altōs
his uerbis. His statī addidit et Terentiū que ut
puerum castigat. Nam cum ille dixisset: ut v-
nusquisque miser est / hic uir. ut qsque maxie

uod carcer.
terue aīal
molesta culex
ntilianꝰ
roma colō theto
falerne
erentij alts locus.

miser est. rectius ait poni potuisse. Pogi carcere
ac flagris digne Reprehendo ne in his uerbis ego
terentiū? que ī omi Terentio nō leguntur. Donati
sunt ista uerba sup terentiū scribentis, que fateor
potuisse dici elegantius. Cuius facti mei rōnē for
tasse posterius suo loco reddam. In tertio his uerbis. Tert. 3°
Et Terentius flens ait: reiecit se in eū q̄ fami
liariter. & q̄ pulchre adueniens pncipiū dedit.
Sed hic demens et terentiū male scripsisse arguit.
Nunquid de illo terentii loco q̄ pulchre adueniens &
pncipiū dedit. feci mentionē. nedū ipm reprehendi?
qui et meū facit q̄ tu demens nō intelligis. quippe
inquo q̄. nō p ualde de quo dubitatur. sed pro
q̄tum poni. At q̄ pro ualde nego iungi cū po- Quā
sitiuo sed cum superlatiuo & ideo hunc locum tere superlati
tianū q̄ familiariter arguo. Quo id probas?
certe per ipsa mea ex legantiis uerbis. que tam
tu furcifer nō protulisti ut debebas in mediū. Furci
que hec sunt. Atq̄ ī hac differentia positiui &
superlatiui aliquis se obiciet afferens Terentiū
in andria. Reiecit se ī eū flens q̄ familiariter
Neq̄ tn̄ ī hoc toto meo ope quod ego accipio
p quantū figurate q̄ī oq̄ familiariter. Neque
tam in hoc toto meo ope tam licentia poetarum

consector q̄ usum oratorum. Neq; siquid aliter apud auctores reperitur, m̄ ob ē̄ debet, qui non legē scri bo q̄i nūq̄ aliter factum sit, sed qd frequentissime. Nōne hec mea uerba pogi longe absunt ab omi rephensione terentij. nefande calūniator. In q̄rto his verbis. Sequitur uerū sue impudentie lauren tius in īuehendo in reliquos prestantissimos aucto res. Non. N. dicas aut pro eodem dolorem tui. et dolorem tuum. ut dixit Terentius quod ego non dicerem. preclarus terentij emēdator. Non miror si ip̄e hoc non diceret qui nil unq̄ recte dixe rit. non miror qui nil unq̄ uere senserit a terentio dissentire. furiose pogi ubi est apud terē tiū dolorem tui uel tuum? qd me rephendere ais. de desiderio quod est apud illum dixi. non de dolore. his uerbis. Videmus interdum ipsa deriuatiua pronoīa passiue accipi ut apud terē tiū Vt appareret facile desiderio id fieri tuo. videlicet q̄ tu desideraris non q̄ desideras. qua le est accusatio mea et crimen meū, qd q̄de rarū est. ideq; non mag cont̄ me q̄ contra veteres om̄es qui hec pronoīa passiua uocauert idest siḡficantia possessionē: qd nūc nō faciut qd ut dixi rarū ē. ideq; non passim hoc reperias.

q̄. locus. cursus possessiua passim

·Non·N·

Non N dicas pro eodem dolorem tuū & dolorē tui
ut dixit Terentius desiderium tuū pro desideriū
tui. quod scilicet ipse non dicerem. Vides ut negaui
dolorem tuum pro tui non negaui desideriū tuū
pro tui. nec terentio contradixi sed me tm̄ sic loq
non auderem. et tn̄ teperaui sententiā meā tum
analogia. tum usus uarietate: tum uerbi leuitate — Analogia
Non. N. dixi quod scilicet ipse nō dixissem qui poe
tam reprehenderem. sed quod ipse nō dicerē nunc.
qui nec ī illo tempore nec poeta sum. An tu ī
oībus tibi terentiū imitandum dicas. uelut in
illo. Si mihi pergit que uolt dicere. ea que nō uolt — Vel
audiet. Aut in illo. Si quisq̄ est qui placere se studet
bonis q̄ plurimis & minime multos ledere. in iis
poeta hic nomen profitetur suū. ubi siquis singu
laris ē in iis. nō pluralis qd' et in thucydide greci — Thucy
mirantur ειτε τι αλλο κατεκεινον τον χρονον
εγενετο επικινδυνον τοισ ελλησι παρ' τον παρα'
δυναμειν μετεσχομεν. et alia plurima que si
tu nō diceres homo ī loquendo ī consultissim9 ipse di
cerem. Pogi uenefice qui nō ponendo sincere uer
ba mea defensione me mea fraudare uoluisti.
Venio nūc ad Ciceronē quē a me carpi ais ubi
laudatur. Vno in loco sic. In p̄ma nō philippica — Ciceronis

13

Quoniam utriusque consilii causam p. c. probatam uobis esse confido priusquam de re p. dicere incipio, pauca queram de hesterna M. Antonij iniuria, quippe probatam uobis esse confido causam utriusque consilij. Exclamare libet adolescentis more illius. o tempora. o mores. o scelera inpunita. De hoc aut o uesanam leuitatem. o temeritatem non ferendam. o impudentiam manifestam. Adeo ne ciceronis fama, doctrina, eloquentia in extremum discrimen redijt ut nescio quis furibundus, demens, insanus, indoctus, petulans audeat ciceronis eloquentiam sua insulsa dicacitate corrigere. Quod esse potest expressius et manifestius stultitie signum quam cuipiam ciceronis eloquentiam non placere, quam audere ab eo dicta comutare, tamquam eloquentius dici possit. Atque nullus hactenus hominum memoria repertus est qui id auderet, qui id temptaret. Valla latrator furibundus, conuiciator, demens, rabula, foraneus, tandem nescio ex quo gurgustio emersus impetum facit in Ciceronem. Et alijs deinceps multis conuicijs exclamas pergi. proclamas. inclamas succlamas. reclamas, increpas concrepas, concrepas crepas. Istud est tympano pugnare non gladio. At ego te gladio meo detracta tibi ista hircina pelle ex tympanista tympanum faciam, ut fiam prote tympanista. Nam quo

[margin:] lla
[margin:] foraneus
[margin:] Gurgustius
[margin:] vide Vehementiam
[margin:] tympanista

me probas corrigere Ciceronem tympanizator tympanizande. Verba id tua non ostendunt subiciamus mea ad litteram quod tu facere debebas ut appareret an Ciceronem uere reprehenderim que hec sunt. Habet coniunctio quippe aliud usum suum dum pro quoniam accipitur. Ut in hoc tulliano exemplo. Quoniam utriusque consilij causam p. c. probatam uobis esse confido priusque de re p. dicere incipio. pauca querar de hesterna M. antonij iniuria. Hoc idem per quippe sic dicam. priusque de re p. dicere incipio. p. c. pauca querar de hesterna. M. antonij iniuria quippe quod uobis probatam esse confido. causam utriusque consilij mei. uel quippe cum probatam uobis esse confidam. uel quippe quod

hoccine queso pagi est reprehendere Ciceronem? an eum imitandum proponere. Tua certe accusatio quantum intelligo nihil aliud sibi uult quam a me Ciceronem reprehendi ut male utentem coniunctione quoniam. At in hac coniunctione neminem unquam uidi errantem, neque de ea tunc ego precipiebam sed de quippe. diabole ut te male utentem quo te alio melius appellem nomine.

Diabolus grece dicitur. latine criminator quod est atrox scelus putatur. hoc nomine malignus spiritus qui tibi istam dictauit inuectiuam appellatus est. Altero in loco sic. Sed istat in eiusdem viri reprehensione sepe admi

Lepidum

hoccine

Diabolus

Ciceronis. 2. l.

14

rari soleo q nu͞q tibi senectutē grauē ēē sensexim ī Catone maiori Cicero inquit. quā sententiā uallea ignauia rephendit. att. H. Quid miraris Sapio te nō sensisse quod sentire nō posses, quippe quod nu͞q fuit. O pclaru͞ Ciceronis correptorem. Nimis magna pfecto dys grās hoc seculum debet in quo natus sit omnium doctrinarum omnium disciplinarum, omniū facultatū auctor ac pnceps qui lucem quādam nobis attulerit ut aliqn ueri repertiedi et certe discendi monstratorem & ducem h̄eamus. O monstrum informe ingens. cui mentis lum̄ ademptum. Quis adeo bono ē stomacho ut nō nauseet cū audiverit ēē rabulam quendam dicacem & maledicorum foro abreptum. qui Ciceronis auctoritati suam preferat uanitatem. Quid hoc est prodigij dij boni ut nescio que cicada et molesta culex auribus hominū perstrepes ī qua nil preter temeritatē insaniā conspicitur. M. Tullui Ciceronē qui semp in eloquentia tenuit pncipatum. a quo ueluti fonte omes dicendi ornatū & copiā hauserunt audeat uelut infantem 7 insulsū accusare. Quis hoc equo aīo toleret abiectum nescio quē īmundumq3 ac stupidum porcellum in hara ignorantie ī temeritatis domuatio enutritum in pncipem eloqui uomere amentiā suam quē prisci illi doctissimi viri maximeq3 Quintilianus ut deum eloquentie predi

dicacem

culex
cicada

X

carunt ac coluerunt Cernis Pogi quantopere me terreat crepitus / sonitus. strepitus. tympani quo omnia uerba tua quasi iocunda mihi decanto. Est enim mi suauis cantus tuus ut coturnicis aucupi eundem cantum fistula imitanti. Quid est o coturnix stultissima istud quod in Cicerone reprehendo? quid eloquentie. quid elegantie. quid doctrine in illo Scipione desidero? Nemo intelligit. nemo diuinare potest. An quod non debuit mirari Scipio quod mirabile non erat? Quid hoc ad reprehensionem facundie Tulliane? de re uideor non de facultate dicendi. de facto non de sententia loqui: quod quod que res aut quod factum abste significetur tamquam reprehensum nullus animaduertit quod tu dolose captasti. Ideoque ego aperiam ut dolus tuus licet stolidis indicantibus patefiat. Tradebam tunc quandam elegantiam quam etsi se ingerit nobis tamen pauci animaduertunt suauem et gratam. Quis enim non sic loquitur. doleo quod te egrotum uideo indignor quod semper audio te rixari. Certe non doleo quod uideo te egrotum sed quod egrotus es ut uideo. nec indignor quod audio te semper risu rixari. Sed quod semper rixaris semper ut audio. Tamen ita loquimur quia subest latens quedam in hoc sermone iocunditas. Hoc preceptum probaui magnorum autorum exemplis cum aliorum. tum uero Ciceronis cuius unum exemplum fuit illud. Sepe admirari soleo quod numquam tibi senectutem grauem esse senserim pro eo quod est. sepe admirari

Lepidum

15

soleo. q numquam tibi senectus grauis fuit ut sensi. Nam quod subiunxi quid mirareris Scipio te non sensisse quod sentire non posses. quippe quod numquam fuit. ideo dixi. ut venustior ac festiuior foret oratio. Hec dixi cur sic dixisti Cicero quasi de ipsius elegantia dubitarem. Sed cur Scipio admiraris. Ideoque sequitur, quod scelerate suspicatusti. Verum ita locutus est Scipio cum Catone, quasi diceret. miror senectutem ut sentio tibi non esse grauem. Denique non frequenter hunc dicendi modum, qui est apud omnes auctores emulatus sum. cum alibi tum in elegantijs quas ipse perlegisti. non recuso quin Ciceronem uidear: ut tu ais tamquam infantem et inscium accusasse. Quod si ita frequenter sum locutus. pro uter nostrum pogi est monstrum horrendum informe ingens. utri nostrum mentis lumen ademptum. Nulli obscurum quantus nunc mihi ad pogium insectandum pateat campus, si longius excurrere uelim. Sed breuitatis ratio ubique tenenda est.

breuitas laudatur

Ciceronis 3us locus.

Tertio in loco sic. Alio in loco cum scripsisset tullius Qui autem in virtute summum bonum putant preclare illi quidem Valla nec preclare ei quidem rectius dictum fuisse ait. Quid monstri hoc est dij boni. post mille et quingentos ferme annos quibus inviolata Ciceronis fama permansit esse repertum non

hominē sed portentum. nulla re preterq̄ impudētia
preditum qui adeo ex nectare apollineo uel asinino
potius degustarit. ut solus post hominū memoriā
Ciceronem in eloquentia corrigere presumat. Ec Lepidum
quis non cum tympano prodiret in prelium si tym-
panis mag̃ q̄ armis uictoria pararetur. Tympanū
mihi pulsare semꝑ pogius uidetur ut hostem ꝑterre
refaciat, nō ensem. non iaculum, nō fundam de-
niq; cum lapidib; attulisse. Quid ais pogi tympa-
nista? quo telo in me uteris? sunt ne ista que po-
suisti mea uerba? Dixi ego rectius fuisse dictum?
fateor. At inquies te dicere uoluisse, Rectius tullium
A quo rectius sic dictum ē? A tullio n̄? ergo non
repꝛehendo quem recte & rectius dixisse fateor. At in
quies te dicere uoluisse. rectius tullio fuisse dicturū
aut id rectius dici potuisse. Non uō istud ego scripsi
s; tu me scripsisse mentitus es. Nam si mentiri
nolebas. cur nō mea ad litteram uerba ponebas ut
liqueret iudicibus. Reprehenderim ne ego Ciceronē
an mutandū proposuerim. Verba aūt mea h̄ sunt.
Quidem coniunctio. duob; modis accipi solz. unū ad
distinguendas res ut ego quidem rome sum. tu
uō athenis. Altero quū est ꝑ exceptione illi⁹ qd̄ affirmes

ut apud M. b. fabium torquebis quidem filiū sed fatebr
mater. Adeo ut apud hūc et M. tulliū nunq̄ fere iu
gatur quidem et ille: quin huic sequatur exceptio ut
de offitys li. 3. Ab optimis illis quidem uiris s3 non
satis eruditis. Et de amicitia. Qui aūt ī uirtute sū
mum bonū ponūt. preclare illi quidem. s3 hec ipa
uirtus amicitiā & gignit & continet. Hec mea
hactenus uerba palā ostendūt me talem loquēdi
modum non rephendere in Cicerone & quintiliano.
s3 ad imitandum proponere. Quid aūt ea q̄ secuntur
dicendum erat preclare ij quidem prout ī pronoībus
ostendimus potuissq̄ illi sed hoc fecit ut ille coniungere
tur cum quidem. Nō est propositi hoc qđ absit rephendere.
sed admonere ne hoc preceptum alteri supiori ui
deretur ēē contrariū. Itaq̄ nō dixi dicendū fuit. hoc
ē. Cicero dicere debuit. sed dicendum erat. hoc est
scdm alterum preceptū dici debebat. & quis illud p
ut una ratio uolebat. tn̄ hoc alia rō optinuit. Do
ceo itaq̄ hic non ēē nunc utendum pronoīe is
q̄madmodum alibi. sed pronoīe ille: quē in modū
nō semel ipē in elegantijs sum locutus ut tu sy
cophanta dephendere potuisti. ex quo apparet me
pbare Ciceronem nec eum modo sed et quintilia
nū. de quo si eum rephenderam debuisti facere men

Marginalia: Q. fabius / M. Tullius / Sycophanta

tionem. Nemo est quos non probat quosque apte uitupat
imitatur. et in eo presertim ope ubi uitupat. Pogi ty-
panista. diabole sycophanta. qui semp easdem inculcas
et eadem chorda ut inquit Horatius semp oberras. i. horat.
copia dicendi cum studes ostendere copiam. que ego co-
pia tanquam grandine te obruentem nisi uererer ne in
longum liber extenderetur. Taceo quod plumos non ut
docti accipis sed ut uulgus apud quod plumptuosus
frequenti in usu est uule uocabulum rusticanum
Quarto in loco sic. Ciceronem nouo quodam modo quarto loco accu
locutum dixit cum scripsit in animo habeo nauigandi
pro eo quod est nauigare. Quin subycis pogi calumnia
tor cetera mea que sequebantur uerba. ut quo id
a me animo dicebatur appareat. que hec sunt. Ci
cero tamen ad uxorem scribens nouo quodam modo lo-
cutus est. cum in animo habeo nauigandi. pro eo
quod est nauigare. ut li. primo de diuinatione. habeoque primo de diuinat.
in animo naue contendere. Itaque subintelligatur pro
positum sue uoluntatis. sicut in multis fit apud eundem.
Cum illius diei mihi uenit in mentem. Et alibi. Non
minus ei uenit in mentem potestatis quam etatis tue.
Vbi quidam accipi uoluit genitiuum pro nominatiuo.
Mihi potius placet subaudiri conditio status. et

orem
arum

qualitas illius diei tue potestatis tue estatis aut ali
quid simile, ita hic. propositum siue uoluntas. ut
sit, cum brem in aio propositum nauigandi Est
ne hoc pergi puersissime accusare ciceronem an
excusare. Nam qd' eum dixi nouo quodam modo lo
cutum. io dixi, q significare uolui, id me nusq alibi
legisse. et iccirco nemine crebro ita loqui debere
Nam ego non ausim sic Loqui. ac ne illo quidem
modo qui sepius reperitur. quod e no nihil huius
Cicero 2° de diui. generis. Idem Cicero secundo de diuinatione libro
inquit. Dolebis tantam stoicos nros epicureis irri
Liuius libro xxx° dendi sui facultatem dedisse. Sui nunc pluralis
numeri est. irridendi singularis. Liuius Li xxx°. Non
uereor nequis hoc me uestri adhortandi causa
Plautus i captiuis. magnifice loqui existimet. Vestri pluralis e numeri
adhortandi. irridendi singularis. PLautus in captiuis. Homi-
nandi tibi istorum erit mag q eundi copia. En
trium maximorum autorum exempla. eiusdem rei.
que tn quis neget nouum quendam loquendi modum
esse. quanto mag illum cuius unum omio quantum
scio reperitur exemplum. O sceleratum hominem
quot res inelegantius meis dixerit. numq sibiau
ditas et tn eas carpit. Illud autem no ad solum Ci
ceronem ptinet sed ad uirgilium quoq & alios qsdam.

ubi ais. ~~in~~star corp̄ dixi qui neq; uirtutem ēē 7 re-
liqua. Hic allucinator solecismum dicat ēē. et simi alluanator.
tudinē loco instar subdidit. O impudentem ceruicē
garrulatoris insani. Instar montis equū in ūgilio. virgilio i 2
legimꝰ. quod similitudinē significare & seruius & Seruius
donatus 7 ceteri grāmatici testantur. Apuleius pre Donatus
terea eo uerbo sepius pro similitudine utitur. & ceteri apuleius
qui latine scripserūt. Sed maxie nr̄ eloquntię pa-
rens Cicero in secundo ad Herennium ait. Saxi in-
star globosi. quid aliud n̄ similitudinē id uerbum
potest significare. At iste proterua illa ac furibū-
da petulantia hos omēs non recte intellexisse id
uerbum in suis Legantiis affirmat. O te pogi terq;
quaterq; scelera tum. o nefandum calūniatorem. q̄ lepidum
q̄ quid stomachor potius q̄ cachinnor. cū paleas
in me non tela. puluerem non saxa. fumū nō igne cachīnor
iactes. Primumq; uerba tua nō subycis ut uideres
q̄ant cognoscere. an recte sis usus hoc noīe. an nō
Nisi putas aut nō posse peccari in isto noīe utendo.
aut omēs a me repħendi qui eo utantur. Igitur
ego subyciā uerba tua ut palā sit nō an recte re-
prehenderim. Nam ego te nō repħendi. sed an tu
recte sis usus cum ita scripsisti. In his uerbis rebus
cōparandis quas ipi nouimus nulla Laude dignas

18

instar eorum qui neq; uirtutum neq; vitiorum ullum discrimen norunt. Deinde cum interrogas quid aliud significare instar potest, quod inelegantiss ipse non dixerim. Nam si legisti i elegantiss quid illud dicatur significare. cur interrogas quasi nescias? si non legisti cur reprehendis quod scias? Verum legisti, et nosti quid ego dicam significare istud nomen et quo probem. Postremoq; neq; Ciceronem neq; Virgilium reprehendo. sed auctores affero mee opinionis. Neq; ullius aliorum istorum feci mentionem nisi unius Servii. cuius mea verba hec sunt. Instar montis equum diuina palladis arte. Instar servius aut ad similitudinem. Quid similitudinis equo ad montem? quod si et similis esset. non tamen eum magnum potius quam paruum. quod Virgilius sensit intelligeremus. pauloq; post. Instar potius significat ad equiparationem uel ad mensuram. ut apud eundem Virgilium. Argolici clipei. aut phebee lampadis instar. Cicero exametrorum instar uersuum. Nam illud apud eosdem. Instar mortis et fulminis instar. significat equiparationem doloris in morte et impetus ex fulmine. Quale est instar saxi globosi. ad equiparationem volubilitatis saxi globosi non ad similitudinem globositatis que saxo inest. Hoc de tua oratione dici non potest. ut exponamus ad

instar.

Virgilius
Argolici
uere

instar

equipationem eorum siue ad mensurã eorum. qđ ego si rephendissem nõ emendassem ita ut tu imprudentissimi oris non ceruicis ais me emendasse. ꝫ more eoꝝ & aliis nõ nullis modis. Nam quid aut stultius quam credere instar eoꝝ me sic emendare similitudinem eorũ cum nec constructio constet nec ulla recta significatio. aut puerilius quam conqueri tanquam reprehenderis cum non rephenderis. Aut imperitius quam disputare nihil aliud significare id uerbum quam similitudinem contra eũ qui ut ipse ais. loco instar posuit similitudinẽ. Et cum ita sis stultus, puerilis, imperitus, rudis, hebes, plũbeus & plusquam plũbeus, tñ parentẽ tuũ audes appellare Ciceronem. Non tu Ciceronianę familię es tu pogi. sed Cecirotianę & qui ad te illius ptineat defensio. ais eum ame vituperari. cuius inelegantius hec uerba legisti De ex actissima uerboꝝ latinitate et elegantia. M. Tullio ciceroni. Marcoqꝫ fabio. Quintiliano precipue obfuscata duobus Luminibus atqꝫ oculis. cum omnis sapientię tum uero eloquentię latine. pergamus ad reliquos. Sequitur uesaniã suã valla in Salustiũ incursans. qui scripsit strenuius. quisqꝫ ipse ut non recte dictum strenuissimus quisqꝫ emdat. Salustium ne ego pogi calũniator emendo? Sa

hebes plũbeus

Salustius

19

lustium incurso: Salustius ne ita scriptum reliquit: Agnosce si modo non nosti, calũniam tuã, ac te nõ me esse vesanũ. Nõne hec mea sunt verba: Expositivus autem illa excipiuntur que carent superlativo. qualia sũt que habẽt. i. uel. v. ante us, ut pius strenuus. que nõnumquam superlativis ideo utranque rationẽ sequuntur, omnis pius et pius quisque. Salustius. In iugurtino. Nam strenuus quisque aut occiderat in prelio, aut grauiter uulneratus discesserat. Vides pogi. ut nõ emẽdo. nõ incurso salustium. sed auctorem affero: At eum subycio postea. Ipse mallem dicere strenuissimus quisque. pyssimus quisque. hoc nõ obstat. Primũ quia sequitur Quidã tñ salustiani codices scriptum habent strenuissimi. Ex quo in hoc quoque ipsum salustiũ auctorem sequor. Deinde quod non de uno strenuus sed de omnibus huiuscemodi nominibus nũc loquor. que ferẽ in superlativo potius quam in positivo. repiuntur iuncta cum quisque. Postremo quod nõ dixi quasi in persona salustij ipse maluissem. sed in mea, ipse mallem dicere. Nam quomodo uideri possum emẽdare Salustium: qui incertum est an sic scriptum reliquerit. ut me tu ais emendare voluisse. Ego tantũ ex uaria scriptura. quid mihi satius uideatur pronũtio. At ais prepono inquis illam scripturã. que in paucioribus codicibus est. Prepono non ut salustiũ emendem. sed ut

admoneā sequendum. quod ratio. quod plurium confirmat auctoritas. Prepono quia nō protinꝰ quod in pluribus codicibus legitur. id et uerius ē. Vt uel in illo Terentiano quē dixmꝰ loco. ecce alterū. quem donatus emēdat ecce alter. et principiū Titi Liuij. facturus ne sim ope pretium. ita H. ferè in oī edition legitur. At quintilianus ab ipō Tito liuio scriptum ēē testatur. facturus ne ope pretiū sim. idq principiū melius ēē ꝗ quomodo emendatur. tam tūc H. quod mirū sit. locus ille emēdabatur, īmo quod mag mirere corrūpebatur. Illud quoq Ciceronis ex politia platonis sumptum, quia nō corrupte sic legit: Neq ego si seriphius eēm. forem ignobilis. neq tu si atheniensis eēs clarus unqꝫ fuisses. Ὅτι οὔτ' ἄν αὐτὸς. σερίφιος ὢν ὀνομαστὸς ἐγένετο. οὔτ' ἐκεῖνος ἀθηναῖος. quod ita transfertur. ꝙ neq ipse si seriphius foret clarus fuisset. neq ille si foret atheniensis. Ergo apud ciceronē sic legendū est. Neq ego si seriphius eēm, forem, neq tu si atheniensis esses. Vel addas illud extremū licet, clarus unquā fuisses. Sed hec hactenus. satis ostendi. Nihil minꝰ ꝗ salustiū a me uel incursari uel emendari. Sequar in ceteris quoadpotero temporis ordinē. Varronem et festum ponpeium in exponēdo nomen

seriphius

20

uades uult aberrass Quis non dedignetur cum legerit varronis & Salustij nomen quorum tanta doctrina tanta auctoritas fuit ut eam cuncti admirari omnesque laudare queant ab nescio quo uesano latratore uiolatum. Quis non odio dignum putet hominem tanta uesania repertum qui ne primis quidem laudibus labijs latinam linguam degustauit. Omnes prese contemnat lingue latine scriptores. Et alijs multis me pogi guius prosequeris. quanto facturus melius dum meo bona tamen heres si crimen aperies quod mihi facis. Quid est te amentius atque eneruatius qui in causa iudiciali nec narras nec confirmas nec confutas. An speras tui similes iudices fore ut accusatore non probante reum capitis condemnent. & hoc tibi sufficere Laurentius ait errasse eos quorum auctoritatem ego pogius laudo. Laudas tu illorum audem pogi. At ipse non laudo nec quid sit laudato auctoritate intelligo. Non sufficit istud iudicibus ad pronunciandum si sufficit tibi ad calumniandum ad calumniandum. Affer loca reprehensionis profer uerba. Hoc cur non facis. nempe non tam quod inscitus es quam quod malignus & fallendi iudices audius. Nam uerba mea in elegantijs ut mox ostendam festum pompeium testem citant de varrone autem ita inquiunt. Vas inquit Varro appellatus est qui pro altero vadimonium promit

eneruatus

tebat. Consuetudo erat cum reus parũ eẽt idoneus ĩ
ceptis rebus ut pro se alterũ daret. Videtur uarro si
gnificare uadem eum ẽe quẽ fideiussorem uocamꝰ
et uadimonium fideiussionẽ. Nos ne hoc audemus
negare ita ẽe: qui possumꝰ: cum varro omnium con
sensu sit romanorum eruditissimꝰ. & linguę latinę
peritissimus. qui latinas lr̃as fecit. et latiniores et
literatiores. Vides quãta cũ ueneratioñ varronis
mentionẽ facio: quid illud quod sequitur. Verũ ego
nõ ausim reprehendere sed tm̃ affirmare me nõ legis
se duntaxat quatum aut recordor aut intelligo.
Vadem eũ ẽe qui uadimonium pro altero dat. si ua
dimoĩum sig̃ficat fideiussionẽ. sed eum qui spon
sor est alterius in capitis periculo. siue idem supplicij
subiturus siue pecuniã soluturꝰ. Vides et ut nego
me reprehendere eũ cuiꝰ tu nom̃ ais a me uiolatũ.
Vides ut & exceptione utor si uadimonium sig̃ficat
fideiussionẽ. Nam si nõ sig̃ficat, uerba mea pro o
nullis sunt. Nec dixi uarro ait uadem sig̃ficare. sed
varro videtur significare uadem eũ ẽe quẽ fideiusso
rem uocamꝰ. & vadimoĩum fideiussionẽ. Vides ut
nihil affirmo quẽ tu uesanissimꝰ latrator affirmas
detrahere varroni atqꝫ adeo festo, cuiꝰ post Cicero
nis, Liuij quintiliani exẽpla testimoniũ affero ĩgens.

plinius vas.

Quod festus quoque sentit dicens. Vas sponsorem significat in re capitali. Plinium his adiunget que ignorantie notet. Att. H. illud plinianum in vii. naturalis historie non placet mihi. Salue primus omnium parens patrie appellate et appellatus dicendum censet. Ego male scriptum putarem si

cloacam

ei placeret qui cloacam pro stomacho gerit. Quam pulchre pogi cum ceris dimicares. quam belle cum surdis contenderes. quam fortiter cum pueris luctareris. Verum tu mihi ceruus, surdus. puer uideris esse uoluntate homines fallendi non facultate. Nam cur ais. ego male scriptum putarem si ei placeret? Certe quod hec in elegantius uerba legisti, quam tu referre noluisti. Quare illud plinianum in septimo naturalis historie, nisi menda librarii est non placet mihi. Salue primus omnium parens patrie appellate. Sed sic scriptum ab autore suspicari libet. Salue prime omnium parens patrie appellate. Vel. Salue M. Tulli. primus omnium parens patrie appellatus. Cur non pogi sincere retulisti quonam modo uitium grammatice emendaram? cur tot uerba mea preteristi? cur quod non dixi facis me dicentem? rursus non facis dicentem que dixi? An hoc parum quo utor temperamenti est. nisi menda librarii est? an parum modestie id addere quod sic scriptum ab autore suspicari libet. cum presertim quod tu non ignoras uix ulli sint codices corruptius scripti quam pliniani. Non dicam hoc loco quod non est in-

stitute de calūnia disputatiōis fieri posse ut plinius utiqȝ
ī tam grandi ope lapsus sit ut ingt Horatius. Namqȝ
ope in longo fas est obrepe somnū. Et sepe bonus
dormitat Homerus. cū et Cicero ne de alijs plurimis
auctoribȝ tacā in signē admiserit soleasmū ī ocone
de accusatore constituendo. ut pedianꝰ notat. Si qͥs
iudices forte mirantur me ad accusandū descēderiȝ.
Hec dicerem longius si ut dixi eēnt ī stitute dispu
tatiōis. Nūc tm̄ hoc dixisse contentus sum adūsus
calūniā tuā/ te debuisse cogitare nōnūqȝ talia qͥdam
magͣ quoqȝ auctoribȝ accidere. Neqȝ pro magͦ flagi
tio putare ꝯ ī genus ōmnis loco ponere/ m̄ ꝙ hoc
dixerī. si quod nō feci dixissem. Ponā aliquos locos
ī quibȝ sua uesana castrametata ē adūsus eos uiros
quos antea notauꝰ. In uerbo senior qͥd fuit varro
plinius ut ipe ait asserit compatiuū ēe. ꝑ diminu
tione. Valla latini eloquij alūnus cont̄ sentit. ac il
los asserit nō recte eiꝰ uerbi uim intellexisse. O du
rā sortem temporū. quibȝ ignorātia inpͥ̄ho betur
o infelices ut ita dicā tot uiros doctissimos qͣꝝ me
moriā cū mille amplꝰ anis summa ī ueneratione
omnium gentiū fuit/ cum nob ad omne doctrīe genus
aditum patefecerint post tot secula in fabulā qͥn
dam detractorem temerariū incaderint. qui nūc

varro, plinius qȝ nō fuio.

tandem asserat se illorum errata patefecisse. quippe non
illorum errores qui nulli sunt sed suam dementiam que est ma
xima palam fecit. Assero me varronem et plinium istius
uerbi uim non recte intellexisse: assero me eorum erra
ta patefecisse: Aio istos asserere senior esse comparatiuum
pro diminutione: Et quomodo istud fieri potest. ut ego
asseram et illos asserentes sanam quibus libros eorum ista tra
dentes non legerim tamquam perditos culpa temporum amissos
Et tu ista mea inelegantissima uerba negant me aliquid
asserere; cum dixi. Si uere hoc uarro. et plinius aiunt.
aperte significans me non satis fidei habere. Seruio re
ferenti que tu homo asserere uerberari dignus, varroni
et plinio comparas. quasi tantum audatie sit. Seruium gra
maticum quantum illos reprehendere. cuius plurima
errata nunc in medium proferrem. non dico que ego preter
alios notaui. sed que litteratores ipsi notauerunt. uel in
hystoriis uel exponendis vocabulis uel in aliis multis,
nisi nollem esse longior presertim in detrahendo. et
ea scholis omnibus vulgata essent. Et tu ais nullos il
lius errores esse de quo beneuenutus quidam memo
ria patrum, qui multam operam in commentandis auc
toribus posuit. Non ille quidem excultus et elegans
sed sedulus atque studiosus non dubitauit dicere ille be
stialis Seruius. Profecto de te pugi. qui negas illum

vnq errasse, dicturus, hic bestialissimus pogius. hoc est dementissimus. Tuam igitur dementiam pogi sic loquendo palam facis: qui Servium me & hic & alibi reprehendentem non protegis. in conuicijs et absque et inter dici dignis quae certe beneuenutus ipse castigare posset et, utentem uerbis & sine supposito et contra legitimum uerbi modum uelut inciderint, et sua uesania pro eius quod pristinus uetat. cum non sit nunc reciprocum. & fortassis quod pro quosdam locos dixeris aliquos locos. Quintilianum suum quem omnibus ingenijs sine controuersia. et ipso Varrone doctiorem affirmat: neque eximit a contumelia veterorum neque passus est esse sue dicacitatis expertem. qui cum scripserit, adeo ut paulo minus promtis est nocat scripsisse. Si causa probanda esset vonibus signis, coniecturis, iurum posset de ueritate, de uno dubitari. Hunc tota constat signatis tabulis atque chirographis. hoc est scriptura mearum elegantiarum. quam tamen pogius conatur corrumpere. etiam o scelus inauditum, cum minime possit quisi trapezeta atque argentarius foret. profecto fidem quotidie frangeret et omnium credita abiuraret, manumque tum sua negaret tum aliena falsaret. quod in sua trapeza hoc est ferit, ut aiunt intelligunt. qui eum nouerit quid significem. Sed capitale finem attingam. quod

Vitia quod
posi
sua pro eius

Quintilian

trapezata

3
23

icarco non apexio ꝙ mihi constitutū est omnia eius
nunc nō promere: ne aut oīa recensendo nullū
dicendi faciam finē. aut pauca attingendo nō plu
ra que obvia hre a multis existimer. Nam de car
tagine ut inquit Salustius satius est tacere ꝗ̄ pa
rum dicere. Quis. n. dubitare possit post hoies
natos improbiorem pogio extitisse hominem:
qui hec dicat. cum ita in elegantiis meis legerit.
Adeo exponūt pro ualde. Ut Terentius Iuuenē adeo
nobilem. Significat et in tm / nōnunꝗ / sequente ut
nōnunꝗ nō sequente. Ut apud. Quintilianū. Cuncta
ſi si videtur iura pcurrere. Nusꝗ̄ pro nob adeo so
licita lex est / ut quod prestat extorqueat. De
dit ecce talionis actionem. Non manus recusātis
impellit. In iuriarꝫ cedis agere pmisit sed non
cogit inuitos. Adeo pene leuius est ultionē pe
rire ꝗ̄ potestatem. Hic eadem sententia fuerit
si dixero / Adeo ut pene leuius sit / ultionē perire
ꝗ̄ potestatem. Nam sepe hoc modo legimus / adeo
positum cum vno uerbo non cum duobꝫ. quale
fuerat exemplum supius. ut apud eundem. At
cum protinus respondendū est. oīa parari non
pnt. Adeo ut paulo minus promtis et noceat scrip
sisse. si alia ex diuerso ꝗ̄ opinati fuerāt occur—

ꝯrexint. Licuisset et sic dicere. Adeo paulominus promisi etiã nocuit stupuisse. Quid ego reprehendo in quintiliano pogi venefice. quid quod ita stolidus es ex verbis tuis quid reprehendas non constet. sed quid me reprehendisse significas: an quod interponendum sit ut. At id exemplo eiusdem probo. An quod nõ sit interponendum. At ipse nãnumquam nõ interponi posse. eiusdem exemplo confiteor. Preterea cum dicas hunc locum a me reprehendi cur non et superiorem qui similis ẽ reprehendi dicis. Sed quid plura: quis credibile sit me adduci posse, ut quintiliano cui ut ais in libro aliquid detractum velim. De quo meo iudicio nõ ẽ huius loci disputare. Vbi. H. dicor vituperasse auctores de iis mihi reddenda ratio ẽ, non ubi laudasse. Neque si hunc tantopere laudavi fit ut laudes ciceronis elevaverim imminuerimque. de quo quintilianus cum alia multa, tum ĩstõ illud. Ille inquit se profecisse sciat cui Cicero valde placebit. Ex quo palam ẽ me quidem cui si quintilianus placet nimirum et Cicero valde placet. profecisse tibi uõ qui nihil profecisti neque quintilianũ placere neque ciceronẽ. De quibus duobus ita sentio. ne alia attingam. que ad utriusque laudes pertinent, neminem posse neque quintilianũ intelligere ni ciceronem optime teneat. Nec ciceronẽ probe sequi nisi quintiliano pareat. nec unquam fuisse quem

priā eloquentem post quintilianū nec ēē posse. ñ qui se totum arti eius formandum imitationiq; tradiderit. et qui talis non ē ego me quātuscunq; is fuit- in dicendo longe antepono. Vides quantū quintiliano tribuo.
Non igr̄ eum reprehendo scelerate sycophanta. sed te q aīs me nō eximere illū a contumelia ceterorū. q̄ is in contumelia antea fuit. Non. n. quis dicatur eximi a periculo, ab egestate a malo ñ in quo positus erat.
Hunc quintilianus nō accepat cōtumeliā. a qua tu uis eū p me eximi debuisse. Ergo eximit dixisti pro excipit nō tulliane s; pogiane. Macrobium male pensuisse ait scribentem quarū altera pendet ex altera. aliam ex alia scribendum ēē ait. Sed in hoc supius sua demētia ciceronis testimoīo compressa ē. Istud eō si fecissem ut tu mentiris pogi. fecissem uel ipso auctore Macrobio, qui in proemio de saturnalibz ait. Ne sicubi nos sub alio ortos celo lingue latine uena nō adiuuet. in eo smone natiua romanorum elegantia desideretur. Mentiris aūt quia post aliquot exempla quorū vnū fuit plinij Li. x. loquens de formicis, q̄ ex diuerso conuehunt altera alterius ignara, intuli, quare dicamus sic aliquando loqui pmissuz. Ergo macrobium defendi potius. defendi inqm̄ aduersus diomedem donatum, Seruium, priscianū ali—

Marcobius

atque permultos / qui aiunt alter dici de duobus, alius de plu-
ribus, non ut illos improbarem. nam ferè ita usurpant
hec nomina. sed ut admonerem aliquando aliter his usos auc-
tores. Tu potius homo Indoctissimus tot scriptores
improbas. qui nihil inter hec duo nomina vis differre
O ingenium obtusum, retusum atque protusum. exempla retusum protusum.
que affers non sentis contra te esse? inquiens. Culpat
hic asellus insolens Ciceronem qui in secundo ad Heren-
nium alteri non erant neque alteros non habebat. Item
in epistola ad rufum alterum timori ascribebam, alterum
negare te mihi non potuisse arbitror. Item ad torqua-
tum, alteri dimicat alteri victorem timet. Ceteros
preterea culpet nobiles scriptores qui eisdem utun-
tur verbis. Nam scripturam sacram aperte contem-
nit et eius traductores sepissime culpat tamquam male
et non latine locutos. Alter alterius onera portate in-
quit veritas. Que si verba contemnit maximo sce-
lere se astringit. Nimirum hoc est quod in suis elegan-
tiis tanto insudavit tempore. ut omnium qui essent
stultissimum se esse profiteretur. Non sentis Pogi pu-
gione pungende non sentis? exempla ista tulliana
de duobus dici non de pluribus. de duobus est usitatius
quam ut grammatici illi testantur. melius dicitur alter alte- dicitur
rum verberat. de pluribus alius alium verberat.

Nec interest quo nūo loquamr̄ singulari an plurali dum sint due partes. Nam si tui sui cum meis conueniant ad manus, nō recte dicam alij alios. sȝ alteri alteros uerberant: quod secus fit in uerbis tuis. alter alterum reudit. ubi cum de ptibus fiat mentio alius aliū reudit fuerat usitatius. sȝ tū sicq̄ dici poruit. Sed quinā sunt isti nobiles scriptores qui isto modo loquantur. Certe nullos hēs. ideoqȝ ad aram qd ultimū miserorum subsidium ē confugis. affersqȝ testimonium sacre scripture. Ista tibi christiane religionis ara subsidio ēē nō potest. qui deos īuocare soles. o dij boni o dij immōtales meherculē & alia huiusmodi. qui adeo inimicus es christiane religionis, que uera religio ē & cuius auctor christus ueritas ē. Adeoqȝ amicus falsitatis .u. ēē appellando ueritatem falsum dicas. Non. n. ueritatis hoc ē christi ista sunt uerba. sȝ apti. Alter alterius onera portate & sic adimplebitis legem xp̄i. Si modo dicenda sunt hec uba apti & nō potius interpretis nescio cuius. de cuius doctrina nō est huius loci disputare. Tantū dixerim hūc ēē grecū loqndi modum alter pro alius poni. quod te qui grecissare soles, nescire deforme ē. & ad istam desperationis aram confugere. Videor ne tibi nunc demens ac stultissimus pogi.

Videorne asellus insolens. pollio asini. dicam uerissime quid tu uideris mihi qui ais me sacram scripturam contemnere. aperte et modeste de hoc ipso dubitas inquiens si scripture sacre uerba contemnam nec ut tu facis imitari. Videris tu michi pogi non dicam asinus et si non nihil uideris ne sim tantopere inte contumeliosus sed elephas cum propter alia tum uero propter hec, quod horrendo barritu quod inmanibus dentibus ueluti cornibus quod ingenti proboscide preditus est, ipse ut ipse ater est. ita conspecto atro quasi simili sanguinis uino ad effundendum hostis sanguinem preceps fertur. Sed idem cum obsistentes reperit ac uulneratur dato tergo in suos ruit, et maiorem per illos dat stragem quam per hostes dedisset. Huic tu pogi es assimilis in hac nostra pugna qui elephantino stridore elephantinis dentibus et lingua quasi promuscide, nec conspecto sed hausto ad ebrietatem uino nigro. nec pelle sed anima atra in me preceps irruisti. Idem. nunc a me multis confusus uulneribus dato tergo magnam per tuas copias stragem edis me insequente et assidue quasi super caudam (ubi est elephas cui tu es similis, putatur esse mollissimus) feriente nec cessaturo dum comuas. Idem iurisconsultos omnes et legum scriptores eodem loco habet, quo et reliquos pomponium Caium ulpianum necasse facit eos ng

barritus

promuscis

NOTA

DE elephante

hausto

Iureconsultos

alia pmulta. tum quid munus differt a dono. Plura si plura hres pogi dixeres de curia iuresconsultis a me illata, & ijs quos tu legum scriptores appellas, cum isti neque scriptores fuerint legum. nec solum leges sed omne ius sit interpretati. que quid differant tu prorsus ignoras. Quorum Vlpianus ait. donum esse genus, munus speciem Marcellus econtrario, munus esse genus, donum speciem. Tu quid hic faceres queso pogi iuris humani diuinique consultissime. quid rnderes siquis te consuleret. Ego ut neutrum contra alterum defenderem. mediam uiam tenui. de quibus iuresconsultis non nihil posterius dicam. Reliquum iam est ut de Hieronymi accusatione dicamus. Ais. H. Scripturam sanctam hic homo prophanus adeo contemnit ut plura in ea non recte scripta asseueraret. Merito ais me pogi contemnere scripturam sacram qui eam ipse tantopere uerearis. num heraclem num iouem cum deos omnes testeris. Sed quid est per deos bonos ut tecum tuis uerbis agam scriptura sacra. omisne ueteris nouique testamenti interpretatio. at ista multiplex est & uaria. atque hec illi magnopere repugnas. An ignoras ex hebreo in grecum primam translationem fuisse septuaginta duorum interpretum, secundam aquile. tertiam theodotionis. ac deinceps peruentum usque ad septimam. atque ita apud grecos latinos

nosque fuisse incerta omnia. Ubi quid dicas tu esse sacram scrip-
turam? certe nullam nisi ueram interpretationem. At hec que
sit incertum est. ita in testamento nouo cuius multi fuere
interpretes. ut ex ueteribus scriptoribus licet cognoscere.
At inquiens hieronymus utrunque testamentum postea tran-
stulit. Utinam quidem utrunque sincerum haberemus si modo
cum omnes ecclesie reciperent. Sed cur in multis eum non fre-
quentamus ueluti in psalmis secundum hebraicam ueritatem. quamquam no-
uum ipse non transtulit, sed aliquotiens repurgauit non
in uerbis quam in sensibus. quod rursus ut opinor si reuiuisce-
ret in quibusdam deprauatum uitiatumque corrigeret. Quem-
admodum in opere meo de collatione noui testamenti quod
tu opus inuidiam uocas ostendo. Itaque ne multus sim
siquid emendo non scripturam sacram emendo. sed illius inter-
pretationem. neque in eam contumeliosus sum. sed pius po-
tius. nec aliud facio. nisi quod melius quam prior interpres
transfero. ut mea translatio sit sancta appellanda
si uera fuerit scriptura. non illius. Et si proprie scriptura
sancta sit ea quam sancti ipsi uel hebraice uel grece scrip-
serunt. Nam latinum nihil tale est. Quare stulte
ut semper obiicis mihi Hieronymum inquiens. No-
taui pauca e multis. in quibus beatus Hieronymus
ut malum interpretem culpat. Non ueni soluere legem
sed adimplere. ad soluendam legem dicendum fuisse
ait. putans quod ueni soluere legem non quo sed quod

ponendum dixit. Tuum ē pogi docere hanc ēē Hieronymi interpretationē. & cuius illa sit quam augustinus. quam Ambrosius / quam Hilarius / quā cyprianus / quā ueteres alii secuntur. Ego me fateor ut in elegantiis dixi. potius trās laturū fuisse. putans q̄ uenerim. siue putatis me uenisse ad legem soluendam. sive nō ueni ut soluā sȝ ut impleā / & hoc opinor futurū fuisse latinius & p̄inde aptius nec minus uerum. Sic in illo q̄ꝫ q̄d tu etiā crimini das. Ascendit ī arborem sycomorum. q2 inde iesus transiturus erat. p uerbo inde illac posuit. Non posui sȝ ponendū fuisse puto. atq̄ ita transferendum. Tu uō pogi grece latineq̄ grāmatice lo. rolumen si positum eet illac. putares ponendum fuisse inde. Minime mīe inqs. Ergo tu quoqȝ confiteris ponendum fuisse illac. i. p illā uiam nō inde / id est ab illo loco. Nam ī aliis aptior menda ē quā tu in sycomoris pasti dignus. defendis. si ibi fuerit filius pacis requiescet sup eum pax uā. sin aūt ad uos reuertetur. & alibi si quidem fecerit fructū / sin aūt fu cides illas. quod uitiose dictum fuisse ait. Hōne tu pogi ais nos debere sequi sanctam scripturā? Ea porro ipsa nonne consistit ī ipsis ueris euangeliste uerbis? Atq ille loquitur p negationē. ἐὰν δ' ἐκεῖ. hanc negationem in Latino nequaq̄ reprehendo / sȝ sin aūt. quod non ē negatiuū. Hunc tu in modum Hieronymū existimas transtulisse. Hoc ego si mutare uellem aūt

columē

si aliter transferrem clamares me corrumpere scripturam sanctam & nō potius corrupta emendare confiteris. Sed quia sententia et si uerbo peccatur apta ē. Ego aūt ī ope illo non de sententia euangeliorum agebam sed de elegantia lingue latine. Inelegans itaque dicebam ēē pro sin minus dicere sin aūt. Nam illa testamenti ueteris sunt que tu cum illis que erant noui mistusti. ingens In conuertendo dn̄us captiuitatē sion. In audita locutionē aut et nō latinā. Ego me nego talem locutionē audisse. tu qui te ais pfer uel unum exemplū. Sepe expugnauerūt me iuuentute mea. Hieronimū arguit et oppugnauerūt posuit. posuit pro substituit ingens. ubi ego posui aut substitui oppugnauerūt? Nunquid iste ego Hieronimi feci mentionē. scelerose pogi. Nunquid nō ēt dixi in quibusdam codicibus legi oppugnauerūt quod ē melius. cum sequatur etenim nō potuerūt. Hī qui oppugnant & nō expugnant. quia nō potuisse dicendi sunt. Cui simile est illud. accola fuit ī terra cham: cū legatur ī nōnullis exemplaribus et melius incola fuit. Ita forsitan de septena pro septē et quinquageni pro quinquaginta. Siquidem rem ego notaui non certum hominē. Nam ubi ais. Ut super Ionā fabule hic homo religiosus scripta super Ionā fabulā nō hystoriā putat. Ego nō dixi pogi syrophinta fabulā ēē

In qu[...]
Sepe ex[...]
accola
incola
septena
quinquageni

scripta sup iona. sꝫ Hieronymũ dum sup Iona scribit facere mentione fabule de andromeda ꝛ perseo. Tu ũo ut in collatione

andromeda pseo.

res īuidiã dixisti me scripta sup ionã fabulã nõ hystoriã putare. Ergo tu pogi homo religiosissime scripta sup ꝓphetas aut sup euangelia ceterasq sanctas scripturas hystoriã putas ꝛ tot comentaria ut auũt sue cometa uel latina uel greca Ambrosij Hilarij. Augustini gregorij basilij chrysostomi ac reliquoꝝ hystorias appellabis? Vides ut aut fatue aut calũniose loqueris, quanquam possem meo iure tibi nõ rñdere, ubicunqꝫ de lingue latine elegantia agitur in qua isti quos in mo notaui. nõ tantã hñt quantã ī sciaꝝ diuinarũ rerũ auctoritatem. nec tam romane loquitur augustinus quam Cicero. nec tam Hilarius quam quintilianus. quẽ Hieronymus ait Hilariũ fuisse sectatum. Quare ne de ioue quidem statore ꝛ gallis Cybeles tibi r̃ndeo. Nisi forte ad religionẽ et sacram scripturã ptinere sentis

cybeles

neqꝫ ego detrahebam ioui aut matri eius cum suis fanaticis gallis. Ad te ista ptment pogi qui deos in uocare soles et fanaticus es et gallus. sꝫ ut illi castratus. Verũ illud qđ ad extremũ mihi reseruaui. ais. ne ee Hieronymi. certe ais. qđ in loco admiris pois inquiens. Sermonẽ quẽ audistis nõ ẽ meus. Maluit interpres inquit latine quam gramatice loq. Odiecum

gallus fanaticus.

oro pañta. ms. g. oratoria ē, grecũ nõ simo ba nõ smonem.

caput. o ceruice ferrea. o ingenium eruginosum. o stu
pidum cerebellum. contra Hieronymu Vallea presum
ptio hiscere audet: uirum doctissimu. sanctissimum
oibz seculis ab oibus gentibz comptobatum. Dixi quo
interpres; esto dixerim Hieronymus maluit latine
q gramatice loqui. In uituperatione ne eius id dictum
e an i laudem? An no preclaris e latine q gra
matice loqui q q prestantius atqz nobilius quoddam
quippe qd inter uirtutes rhetorice numeratur non
gramatice. O pogi temulente ac latrator sterquilini
um q tuis conuiciis que iactas dignissime. Honne
ista sunt quintiliani uerba li. p. idem qd ego modo
dixi sentientis cu inquit. Quare mi no inuenuste
dici uidetur aliud ee latine aliud gramatice loqui.
Agnosce agnosce modestia mea. quis ignorat illas
orones mag ee poetica q oratoria q silem illi
urbem qua statuo ista e. que nec greco rndet.
ubi dicitur sermo no smone. λογος. et tn ego
indulgentior q ueritas postulabat; no modo no
improbaui id. ueru et laudaui. de qua re feci me
tione no in opusculo ut tu ais s; i pluribz libris
de collation noui testamti. qd tn tu opus his uer
bis carpis. Opusculu preterea edidit. inquo uirum

quoddam

sanctissimum doctissimumque reprehendit multis in locis sacre
scripture tanquam ab eo male interpretatis. Aut edidit accipis
dicit. pro condidit quod barbarum est. aut plane mentiris. tu
non dum illud publicaverim. nec tu unquam inspexeris.
in quo tamen ais a me reprehendi Hieronymum. in cuius proe
mio hec verba sunt. Cum retulissem Hieronymi ver
ba dicentis seculo suo tot exemplaria novi testamenti fuis
se quot codices. verum si post quadringentos circiter annos
ita turbidus a fonte fluebat rivus. quid mirum si post
mille annos. tot enim fere ab Hieronymo ad hoc evum
sunt. hic rivus nunquam repurgatus aliqua in parte limum
sordesque contraxit. Cernis pogi polypheme cui mentis
polypheme. lumen ademptum est/me illud opus condidisse non ut Hie
ronymum. quod procul absit reprehenderem. sed ut meo
seculo posteritatique prodessem. prout certe quantum
spero prodero. Sed hec satis superque satis sunt ad confutan
Aniano pro pris. dam primam calumniam tuam qua me insectabaris. tanquam
reprehenderem Terentii. Ciceronis Salustii. Varronis
Festi/ Plinii/. Quintiliani/Macrobii. iurisconsultorum
Hieronymi. Nam de iis quorum nihil a me reprehen
specialiter sum specialiter retulisti. non attinet respondere. neque nunc
neque in posterioribus. ubi quosdam a me fuisse iure
reprehensos ostendam. Eorum si quid certi retulisses
tuam pro vel prius calumniam vel ineptiam coniungerem.

Confutatio 2 calumnie de iact.

Transeo ad alterum huic diversum calumnie genus. Nam sic aliis detraxisse me mentitus est, ita in plurimum arrogans se inquerit. Dicit insuper se imitaturum esse camillum. ut sicut ille urbem a gallis captam restituit. ita ipse litteras latinas exules profugas atque aberrantes urbi restituat. O caput insulsum. o cymbalum resonans sine sensu. comprimat os insanum et istam suam phrenaticam iactantiam conterat. Persimilis est nulla in re homini ridiculo qui cum aliquando se ex quadam turri volaturum certo die profiteretur et populus ad id spectaculum convenisset homines suspensos variis aliorum ostentationibus usque ad noctem detinuit. deinde omnibus volatum cupide expectantibus posteriorem oculum ostendit. Ita laurentius noster. multas atque ingentes verborum pollicitationes post tantam expectationem promissorum tandem non quidem oculum ut ille sed volantis cerebri insaniam vertiginem et per grandem ignorantie supellectilem ostendit. En qui obijciat alteri vel cerebri volantis insaniam vel impudentiam. An non deliri desipientis insani atque insanabilis senis ista sunt verba. Parum abest a re verborum obscenitas Nec qui sic loquitur multum sane ab illo pagano dedalo differt. Quis omnium qui curiam apostolicam sequuntur litterarum non ignarus tam humilis tam abiectus est. qui Senatui populoque romano hec nedum latino orbi ut pegius sperat legenda proponeret que scripsisset. que ego

quasi uelanda mihi una proposita littera putaui, ueritus
proferre quod peius scribere gloriatur. Tu uero pergis quod ita
loquaris. haud equidem miror qui illam corporis partem
sine nunc uerbis ita manibus ut aiunt uulgo denudare con
suesti. Que impudentia an in me ulla ex parte cadat
quam quantopere de mea iactantia mentiaris ipsa uerba de ele
gantiarum testimonio erunt. Quo usque tandem quirites, lit
teratos appello et romane lingue cultores, qui et uere
et soli quirites sunt. Ceteri potius inquilini. quousque
inquam quirites urbem nostram non dico domicilium imperii sed
parentem litterarum a gallis captam esse patiemini, idest lati
nitatem a barbaria oppressam? quousque diruta ac propha
nata omnia cernes ac pene impiis afficiens oculis. Ardum
fundamentorum reliquie uix appareant? Alius uestrum scribit
hystorias illud est ueios habitare. Alius greca transfert istud
est ardee considere. Alius orationes alius poemata componit.
Istud est capitolium arcemque defendere. preclara quidem res et
non mediocri laude digna. Sed non hoc hostes expellit,
non patriam liberat. Camillus nobis camillus imitandus est
qui signa ut inquit virgilius in patriam referat eamque resti
tuat. cuius uirtus adeo ceteris prestantior fuit ut qui uel ceteris
in capitolio uel ardee uel veijs erant sine hoc salui esse
non possent. quod hoc quoque tempore contingeret quod ceteri scriptores
ab eo qui de lingua latina composuerit non parum adiuuabuntur.

Equidem quod ad me attinet hunc imitabor hunc mihi proponam
exemplum. Comparabo quantulumcumque vires mee ferunt
exercitum quem in hostes quam primum educam. Ibo in acies ibo
primus ut vobis animum addam. Certemus queso hoc ho-
nestissimum pulcherrimumque certamen non modo ut patriam
ab hostibus recipiamus verum etiam ut in ea recipienda quis
maxime camillum imitabitur appareat. Difficillimum quidem est
prestare quod ille prestitit. cum imperatorum mea sententia
maximus civisque secundus a romulo conditor urbis
appellatus. Ideoque plures pro se quisque in hanc rem elabo-
remus, ut saltem multi faciamus quod unus effecit. Is tamen
iure vereque camillus dici existimarique debebit qui optimam
in hac re operam navaverit. Quid ego in orationibus his ve-
bis pogi. cum iactantia dixi? quid non cum ceteris omnibus
communicavi? Is autem se iactando existimatur qui aliis
se id quod ipse non facit opponit. Nam quod dico camillum
nobis esse imitandum id vero honestissimum est. ut optima
queque nobis ad imitandum proponamus. Nisi satius esset
mihi puerenti pogium quam Ciceronem quintilianum demo-
sthenem pro exemplo oratoris imitari. pogium inquam
tam polite tam enucleate loquentem qui ne alia per-
sequar inquit: deinde omnibus volatum cupide expecta-
ntibus proposito oculum ostendit. quasi alii essent cupide ex-
pectantes et alius populus et non iidem. Ut supervacaneum

fuerat addere populo sic itera. et populus ad id specta
culum conuenisse homines suspensos detinuit. cum dicere
deberet eum suspensum. Hoccine mea uerba uos ap-
pello iudices. omnes autem qui hec legitis. iudices estis =
merentur hanc contumelia ut aduersus me poggius ex
clamet. o caput insulsum. o cymbalum resonans sine sensu.
comprimat os infanum et istam suam iactantiam phrene
ticam conterat. Non opinor uos ita sentire. sed potius
ipsum ob id poggium mereri. ut a uobis audiat. comprime
istud os insane poggi caput infandum et tuam istam phrene
ticam compesce maledicentiam et resonare sine sensu. ac
tympanizare desine. Vtinam potius quam falso laurentio
obijcis te iactares cum alijs per caluniam maledicereres cum os
tuum obscenis uerbis pollueres. cum nostras et aures contami
nares. Cum necessarium quasi est exponi turpia non
facile patimur obscenitatem uerborum. nedum quando
nulla necessitas, nulla ratio. nulla causa subest ut modo
in uerbis tuis. Enimuero si ius. si facultas nobis adesset
grauiter te ob istam tuam loquendi licentiam multaremus.
An non putas poggi non nullos esse lectores qui ista seru
dirant? et te si possent grauiter multarent? Verum
de impudentia tua nil ad me. sed de calumnia cum me
de me ipso iactanter locutum esse mentiris nec minus
2ª iactantie confutatio maligne. cum inquis. Eorum autem qui nostra etate testes

preclarissimos uiros ee dicebat. Leonardum arretinu et
guarinu ueronensem se tertiu italie lumen. cu tam
primum locum mereretur n illis paulum huanitatis
gratia concedere uellet. Sed quid mirum si duobz illis
se preferat cum se ipm maioris doctrine q M. Varro
fuit palam predicet. sequ nulla in facultate illi cedere
quem Cicero et beatus augustinus omibz latinis pre
ferunt sapientia et doctrina. Venit mi in mentem
cardinalis olim Tudertini natione romani. qui cu
post obitum Innocentij pp. 7 nti coram eo quereretur
quis ad pontificij gradum assumeretur r ndit. Et fa
bulam tuo more ineptam expequeris. Et alio i loco,
Cum se asserat tanta e insania solum huius seculi
Doctorem Nihil i ueniis in scriptis meis arrogant
dictum nihil ambitiosum nihil insolens. Itaque
ad figmenta et ad tua mendaciorum arma confugis. In
quem illud prouerbiu cadit. Mendacem memorem
ee oportere. Non es memor te i ultima epistola
libri quarti ad e uainus scripsisse his uerbis. Ait
quidam huius uici affinis multis astantibz. quattuor
ee i italia solos latine lingue principes. primu Leo
nardum aretinu posuit. 2o loco te designauit
tertio i arte hunc uirum collocauit. quartu attri
buit nescio cui lombardo. An potius huius epistole

prouerbiu

Leonardus ar

32

recordaris pogi, & sciens tibi ipsi contraria nunc loqueris qui nunquam coarguendus. At quam facile est mendacem unquam tardum & hebetem coarguere. Ais me dixisse primas partes mereri me nisi illis paulum vellem concedere humanitatis gratia. quod ideo non mereatur. quis primum locum quod paulum aliis concedit alteri paulum. non tamen primum locum concedit. sed quis causa humanitatis gratia. o stultissimum hominem non dico quod siquis concedit alteri paulum non tamen primum locum concedit. sed quis causam humanitatis facere. ut qui aliquando primas partes tenere merebatur is iam non non mereatur et ob hanc uirtute minori premio dignus sit. Mentiris itaque me ista uerba dixisse. quorum neque testes habes. nec locum neque tempus, nec cetera exponis. Nec intelligis in quibus facultatem de te multa fingendi. Sed quid plura de stultitia tua? qui ais me non posse me ipsum preferre Varroni quod uerbum sit cetera absit consertum est, quod Ciceroni et beatus Augustinus illum preferant omnibus latinis sapientia & doctrina. quod non, o incredibilem amentiam hic duo sententiam tulerit de futuris hominibus. & non de his solum qui fuerant aut erant. Quid si post illos extitat aliquis Varrone doctior aut Virgilio grandior. aut Salustio liuiaque melior hystoricus, negabis tu eum esse doctorem prestantiorem

meliorem

meliorem? q(uod) no(n) ita ueteres iudicarint. Hanc tuam
dementiam pluribus exagitarem, n(isi) ea maior e(ss)et q(uam)
ut a me satis pro dignitate exagitari q(ue)at. Cuius
g(e)n(er)is e(st) q(uod) ais tres fuerunt n(ost)ra etate. qui ego (et) Gra
rinus fuerimus tua etate no(n) simus. Iam u(er)o illud
cardinalis olim tudertini natione romani. qui roma
natio sit, (et) ille qui defunctus est sit nu(n)c cardinalis
Aquilanus q(uod) olim fuit Tudertinus, inquinate loqu-
tium iste s(er)mo est. quos tu pogi benedicendi dux
si tibi credimus duces habes. In illo u(er)o h(ab)es s(ed) te imi-
tantes ac ducem h(ab)entes fallis, pontificij gradum
pontificatus. Pontificij e(ni)m iur(is) dicimus adiectiue
no(n) gradum pontificij substantiue. Pergis i(n) accu-
sanda iactantia mea i(n)quiens. Non paruu(m) est
hoc stultitie uestigiu(m) cum sibi idem q(uo)d tullio
licere presumat. Quid ait Cicero? Nempe se
triduo iurisconsultum fore si uelit. Quid ego?
Triennio glossas sup(er) digesta p(er)scripturu(m) et meli-
ores accursianis. Ita ne pogi idem est fieri
iurisconsultum ut opis unius iurisconsultorum glo-
satorem, triduu(m) (et) triennium. Nam q(uo)d dixi me-
liores accursianis. si uidetur tibi arrogans no(n)
e(st) tam quem arrogantie me statuas. q(uod) eu(m) me
plebi imperite antepono. Catholiconib(us) loquutio-

ʒ iactantie confutatio.

glossa e(st). glossula e(st). Accursius

Acc(ur)sius

catholi(con)

1

33

nibus. Armonibz. ceterisq; huius gn(er)is hominibus.
qui nō minus intellexerūt linguā latinā q(uam) accursij
& accursiani om(n)es qui latinitatem iuris Ciuilis
exponere ausi sunt. ipsi male latini qualis tu es
q(uo)d sit uestigiū — qui dicis vestigiū pro indiciū. cum vestigium
sit tm rei geste signū, et illo sup(er)tu qd ex pedis co
impressione relinquitur. Sed illud dignū laure
Ciatanne 9tr(a) prosopopeia — tij prosopopeia. tot maria emensum vallā fuisse
credidi alterum Vlyxem aut eneā ad italiā latios
post errores aduectum. nō uallā qui nūq mare
nisi neapoli uidit. Neq; ē unq pelagus ingressus.
Militiā experto iactauit. Marium aut Hanibale
crederes. non hoīez timidum. ignauū torpētem
qui nūq ensem nudum conspexit. O monstrū
seditiosum, turbulentū. ad terras ultiās depor
tandum. Quod unq tale portentū dijs hoībzq;
infestum ē oībz seculis auditum. Procreauit
olim terra (ut ferūt fabulae) gigantes qui magni
fisi — tudine corp(or)um fisi superis bellum inferre co
narentur. Et alia deinceps ī me truculentiora
Hec nō ideo retuli q(uod) mi sit magfacienda ista
ī settario. s; vt de illis furore, mendacio, ī con
stantiā liquere. Nam quid furiosius. q(uam) ita
ī me inuehi p(ro) sterpserim me. ut aut tot ma

ria emensum. et militiam expertum. q̄ hoc ma
gne iactantie sit. quod sepissime hoībꝫ nullius
momēti contigit. quid mendacius q̄ negare me — Venetie
nauigasse. qui venetias mari circumfluas qui in
Sicilia sulā siciliā adij. qui nō semel orā etruscam ligu
sticamqꝫ sum preteruectus. qui pugnis nauualibus
ad īsulā inarimē et alibi interfui nō sine uite pi — Inarime
culo. Negare et me militiā expertum et nudū conspe
xisse ensem. qui tot expeditionū clarissimi regis alfonsi. — Alphonsus
comes fui. ac tot prelia uidi. ī quibꝫ de salute quoqꝫ mea
agebatur. Qui denique salerni pro ī columitate monaste — Salernū
rij. germanus ad quem uisendum. p multos ānos eo ā
tiquitus teixeni tearercā preerat fortissime admirati lo
cumqꝫ tutatus sum. Taceo cetera ne iactare me ui
dear. Quid denique ī constantius q̄ dicere me sedi
osum. turbulentū, dijs hoībusqꝫ īfestum, et gigātibꝫ
similem qui bellum superis intulerunt, et eundem
timidū ignauū. torpentē et qui nunq̄ ensē nudū ui
derim. Ego quidem ut scias pogi fui semp̄ quietissi
me nāe. ita ut nemo mag. siqua fides preceptori meo
et oībꝫ condiscipulis. Nam illa puerilis etas precipue
īgenium prodit. sed minime seuus et procul ab oī
malignitate. et qui ut semel dicā nec facere possem nec

Recte dicis Nam libri tui sunt nobis argumento!

pati īiuriā. Tu q̄ uō quo pacto & facias & patiaris in iuriā uel hodiernus dies qui ē an̄ .iiij. non̄ maij testis ē. Nam cū tuo & collega & equali georgio tra pezuntio ī frequēti cancellaria q̄ī in ipo senatu coram ipō preside cancellario dixisses. Metricis & cōputa. & ī uectiuā ī eum scripsisses ut recte scripseras, benedictiasq3 miseras, ille tibi unū atq3 alterū colaphū duxit. Ibi tum cohorta ē q̄ī in medio theatro. quod uere fuit olim ponpeianū theatrū pugilum ueteranorum renouata certatio. ut egre concursu patrum dirimi potuerit. Sed id summus pontifex. ut ē iustissimus nō siuit abire impune. Hec ē militia et sunt prelia quibus interfuit pogius īmo q̄ fuit. & si fine quereris quasi uictor, inflatis oculis, tumido ore, ac minabundus arrepto fuste discessit.

VE restat tertie euisdemq3 ultime calumnie confutatio, erat illa quidem ī superiorem librū conferenda. Verū quoniā hec materia principiū, caput & origo si pogio credimus extitit huius tēpestatis, quā iste omnib3 ī me uentis emissis concitauit, faciundū putaui. ut secundi libri principiū esset, nō finis primi & qī nunc ipsam rem agere incipietes orationē exordiamur. Vbi queso nos uideas, ut si qua prestiterit istius,

iam acriorem quandam prestetis attentionē accusatori
pogio et laurentio reo. hec aūt ē eius accusatio.
Scripsi olim postq̄ redij ex britanis plures uarijs de — tue calūnie confutatio
rebꝫ epistolas. quas postmodum multorū suasione
eas legere cupientiū in quoddam uolumen redegi.
Quod cum ī manus leuissimi atq; petulantissimi
hoīs laurentij valle quē ignominie causa nomino
īcidisset. multis in locis illas carpens. pro earꝫ uitijs
suam ignorantiā expressit. que qualia sint paulo post
discutiemus. Non miror allucinatorē quēdā pha- — allucinato
naticum ac dementē in me insaniaꝫ suā euomis
se. qui pp̄ īnatā mentis inbecillitatem. pp̄ īfixam
cordis insaniam. pp̄ insitā animi peruersitatē omes
priscos illos doctissimos uiros. quorꝫ memoria oībus
seculis summa laudis ueneratiōn celebrata ē. fera
quadam ī manuqꝫ proteruitate contemnit. rep
hendit. culpat. aspernatur. et tanq̄ fortune rota
ī manu tenens. sursum deorsum uoluit. 7 u̾sat
oīa. 7 ad suū arbitriū trahit. O pogiū disertum
o egregiū oratorem. qui plus amplificat q̄ planū
faciat crimen. quē nā sic uidisti loquitem p̄poste
re? nisi forte fraudulente id facis. qui cū pbare — pposterē
nō possis quod obijcis. q̄ dolens doctissimorꝫ uirē
mihi sub umbra illorꝫ īuidiā conflas. Quid at-

35

tinet pogi tantope alieno noīe excandescere. Exigo
ut probes iniuriā a me tibi illatam. Quid dico de
me. ipsi iudices. ipsi audientes exigunt. quorum semp
animus in reū propensior ē. donec constet de
crimine. Mirantur mihi crede cum nihil proba
ueris te a se postulare ut me condemnent. ut pu
niant. ut tibi ueluti carnifici tradant. imo adeo
q̄ iussu suo reum iugulare conexis. finge pogi
ipsos tecum agere iudices, atque his uerbis loqui. Quid

Colloquiū iudicū et pogii et laurētii et carnifico

ita uis pogi excarnificare laurentiū. carpsit episto
las tuas. postulas ultionē. queris eius sanguinē.
en tibi cum gladio ultores assumus. Sed prius ē ut
planū facias quod obiecisti, idque ordine. Nodus ergo
tibi probandum ē q̄ inscienter carpsit et q̄ maligne. nā
hec posterius querenda sunt. Sed que questio facti est
q̄ carpsit quod nisi probaueris superuacuū sit atque ineptū
de aliis questionibus disputare. Qua igitur ratione, qua fide
nobis probas laurentiū carpsisse epistolas tuas.
Nihil uidemus tale. nullos testes. nulla documēta
nullas suspectiones sed tuā unius tantummodo asseueratio
nem. Nisi expectas ut reus quem morte dignum
clamas crimen agnoscat. Si habes probationes quin
profers. si nō habes quid illum in iudiciū trahis. Quid
ad nos attinet pogi parum nobis reuerentie prestas.

& nimium tibi apud nos simus. qui et accusatores & testes &
et iudices ac prope carnificis officium usurpes. Itaque quoniam
crimen non probas nō modo laurentiū absoluimus, sed
etiā te calūnie condemnamus, & quidem pena talionis
ex lege duodecim tabularum que ait. Calūniator
idem quod reus patiatur si conuictus esset. Hic tu pogius lex tabu
uociferaberis. En probationes iudices, expedite, suffi-
cientes, sine controuersia. En exibeo codicem ipsum
epistolarū mearum que laurentius iste sacrilegus nota-
uit. suggillauit. & multis q̄ uulneribus contrucidauit.
Accipite, inspicite, iudicate, & hunc teterrimū sicarium con- sicariū
demnate. Hunc aliquid facis pogi quē tū audire nolle- iudices
beremus inepte iudicia adeunte & experiri nescientes
Quo mag' cauendū tibi ē posthac ne istud admit-
tas. A causa tu cadit qui nō eo mō quo debet egerit
Inspiciamus codicem. En annotationes in margi-
nibus. legamus. Atqui duplex manus. differens atra-
mentū. diuersum sane chirographum. Sed legamus
Solecismus quia nos debemus dicere gratia. Mentiris
falsum ē. nō legisti Ciceronem belua insana qui id
posuit sepissime. sed detrahendi studiū te amentē ducit.
Cuius signū hec oro a uerbo mentiris cuius hec manus pogius
mea redarguentis ingenium & probantis illum errare nō
me. Ita ne pogi homines post sumptam de illo ulti- iudices

onem in iudicium uocas / capitis accusas. quasi tu percutien
tem non uulneraueris. Non est appellandus iudex in
eum contra quem ipse iudex extitisti. Prepostera res
ē inimicum ulcisci. deinde accusare? Certe satis nō
superque satis tibi ultionis istud ēē debuerat ut ad singula
loca reprehensionem insectationemque subscriberes. En nullus
locus ē. quem nō acerbe inuaseris. et si nō minor pars
notationum sit tamen unum uerbum / barbarismus. Sed quousque
pergunt he notationes? certe ad septem omnino epistolas. et
prope totidem folia. sine dubio nō probe factum ē. ut a
lienas epistolas utique in alieno codice quis notauerit. nam
in suo forsitan utcumque permissum sit. Verum pogi etiam
preter inuectiuam maior tua offensio est ultro. Itaque
quantum ad hunc codicem pertinet factum uestrum laurenti
ac pogi in equa lance ponimus. si malo abs te scriptum
hoc ēē laurenti confitere. nisi codicem tibi istum uen
dices. Nulla .n. lex uetat imaginem regis atque adeo dei
me e domo mea posse delere / et alia quamlibet pingere.
et cetera que sunt id genus / ita nec librorum liras eradere /.
mutare / corrumpere. Vendicas ne igitur tibi istum librum
Laurentius et te notatorem harum reprehensionum confiteris? Equidem
optimi iudices / ne si meus quidem hic codex ēēt / istam
annotassem. Ceterum quomodo aut ego queam dissimu
lare manum meam omnibus notam? aut quispiam dicere
audeat hanc ēē? que preter quod quod nihil simile habet

cum mea, nonne p se loquitur ipa hominis ee cata
lani. Cernitis hoc loco s pro c positum solesisimus
pro solecismus. Nam sic catalani pnũtiant. Habes
tu ois pcta sua inpronũtiando uitia. Quid multa?
Ipsius aduersarij confessione extorquebo. Euoluite
queso codicem usque ad calcem. En nom adolescentis
en manus eadem en ipius testatio quod illas notas
apposuerit. En subscriptio pogij que manũ ac scripturam
illius confitetur. bene admones hoc quoque legamus.
Agnoscimus iam pogij manũ. Tu bastarde impure
nouus pfidia sinon, deterior es magistro, stultitie
indolem prefers. corrige te ipm et mores tuos quod
satis erit tibi difficilis prouincia. Ingeniũ tuũ ma
le compositum ē et magistri tui ĩsanũ ac iactabũ
dum redundans stultitia tibi soli satis qui nil no
stri ignota. Et si tu asellule eēs alterius etatis ego
te exciperem satis opolenter. Vale. ferox es nimis
pogi ĩmanique natura. qui cum in alieno codice
tantam exerceas scribendi licentiã. nolis alium
exercere in suo. castigans adolescentẽ p illius
etate nimis grauiter. p tua minus grauiter: quẽ
quod adolescentes etiã audeant reprehendere nõ mira
mur. cum scribas opolenter pro opulenter. et tu ba
starde, impure nouus sinõ pro noue sinon. Verũ
asll abste querimus si peccauit adolescens. quid lau

Judice

bastardus

37

rentium & mordes hic, & in iudicium uocas? Si laure-
rentius, quid adolescentem insectaris? Certe quod
constat tua confessione non laurentius scripsit ista
sed adolescens. Ex quo nihil tibi confert exibitio
codicis. Hic tu & si non scripsit inquies laurentius,
tamen adolescenti dictauit. ut per illum me reprehen-
deret. Diximus pogi te agere nestire. nec satis gna-
rum concipiendi libellos, & ingenue demonstratiuo quo
laudes uituperationesque tractantur. fortassis exercitatus
es, in iudiciali autem omnino te rudem ac tironem uidemus.
Qui summis oratoribus ciceroni ac quintiliano qui in
iudiciis regnauerunt patronum te esse promittas.
Cur. n. istud ab initio non proponebas? de qua no-
bis re foret iudicandum. Sed ueniam tibi iterum atque
iterum damus. Esto, pro posueris istud ab initio.
Expectamus abs te ut istud saltem planum facias. Hes
ne testes? Nullos. confitetur adolescens? Minime.
Unde igitur scis. ita inquies suspicor. Itane suspitio-
nem tuam loco probationis affers? & quasi sic accusator
sentis. postulas ut nos iudices reum condemnemus?
At istud ne regi quidem est si de uita sua suspicare-
tur indulgendum putaremus. Quid si uerisimi-
le est hoc quod obycio inquies? Quo tandem modo
uerisimile? Certe id uel ex hoc uerisimile non est
quod si dictasset laurentius. dictata legisset. Nec illud

pogius
Iudices
pogius.
Iudices
pogius
Iudices.

uerbum barbare scriptum solecismus reliquisset.
nec tam cito fuisse indictando defessus. Nam ubi
illa omnia. Vix decem uersuum instar sunt.
Nec unquam audiuimus quempiam dictantem uitia li-
bri alieni sibi ignoti. quem non ipse manu teneat
sed alter qui in eius marginibus uitia illa anno-
taret cum dictarentur. Et hec quidem cause
faciunt nobis non uerisimile Laurentium dictasse
Q. Tu autem quid ita putas uerisimile. Certe quod sit pogius
occulte inter nos simultates, ideo occulte agere ma-
luit ut nuper fuerant aperta odia. est item mutuus
liuor atque emulatio. De tuo pogi animo istud est Judices
affirmare. non de illius quem tu incognitum habes.
quod te malignum confiteri non illum. At cur id ado-
lescens ille sua sponte fecisset? Quia adolescens pogius
quia ut nouimus dicaculus est. quod in codice suo. qa Judices dicaculus
non suspicabatur te resciturum. Quis preterea mores Laurentius
alieni animi nouit? Optime iudices. non hic in quadam
epistola scripsit. non enim marmoris sculptori catalani
cupidi sunt sed auari et seruorum quibus ad remigi-
um utantur. Sed quid plura uolo et ijs quecunque
ad probandam imperitiam meam pogius attulit docere
non modo me auctorem non fuisse illarum nota-
tionum. sed eum non per imprudentiam falsumque.

suspitione. uerum p aperta calunnia me auctorem ee dixisse. Quoru unu est instar. de quo supra dispu- [de instar]
tauj. quod no emendassem similitudine. s more uel
xim in morem illoz. Alteru. e affectio. de quo. ait. [affectio]
Affectionis nom a me scriptu culpat. 7 ait i tullio no
reperiri. Quid ageret hic stultissimq asellq ad pastum
& ignominia natus. si tulli opa no extarent. hic a-
perte stuporem cordis ostendit. & paru se hre comme
cij. cum scriptis ciceronis. Cum uerbu ab eo totiens
usitatu ignorat. Nam cum i maibz eet libri ad
Herennium inter legendum i septo aiaduerti libro
posita ee uerba hec ad demonstrandum, que uis
sit eiq affectionis qua impulsus reus aliquid com
misisse dicatur. pauloqz post. Ipsa diligenter natura
eiq affectionis qua leuissime. & cetera. Et de inde
Nam affectionis quidem ratio. & reliqua. Sed mul
tis quoqz i locis eo verbo Cicero utitur. que satie
tatis causa omisi. Uiq me uideri pogi detractto-
rem, uis imperitu. Hec intelligis quo plura pro-
feres exempla, eo minus credibile ee me istud ig-
rasse. At ego utcunqz inte refunda, & ut in uno
dixi eodem ictu me protegam teqz uulnerabo.
et quidem q tu fecisses uehementius Guarinus ~.
grauiq tibi. ei omen e sternere falsa obycere. ut

facis: et insciente, ut ego tibi uideor. Nonne legisti in elegantijs meis illum locu in hec uerba. Affectum nusq uideor repisse apud M. Tulliu frequentissime affectione. contra apud Quintilianum frequentissime affectum. Vix unq affectione. Hanc cicero modo sic diffinit. Affectio e animi et corporis ex tempore aliqua de causa mutatio, ut letitia, Cupiditas, metus, molestia, morbus, debilitas, et alia que in eodem genere reperiuntur. Affectio e quedam ex temporum aut negotiorum euentu, aut administratione aut hominu studio commutatio rerum ut non tales quales habite sunt. aut plerumq haberi solet habende uideantur. Et alia deinceps multa. Cur hunc locum te legisse dissimulas pogi sycophanta? Nempe quia no repugnaturu me tibi sperabas, ritu latronis qui uiatorem quem aggreditur no vim vi repulsurum suspicatur. a quo nonunq ipse vulneratur, spoliatur. occiditur. Agnoscis pogi te latronem ee conuinci? et a me uiatore uulnerari atq spoliari? Spolio n. te. cum decoro plus me comercij cum Cicerone hre q te. qui nesciebas apud illu no repiri affectum. Preterea q ais si Ciceronis opa no extarent me magis negaturu affectione repiri in illis opibus. quasi possit

aut affirmari aut negari verbum reperi in operibus
que nunc ipsa non reperiantur, quod adolescens ille
non dixisse qui ut opinor ideo notauit hoc uerbum
quod male acceperit me detrahentem pro affectu affectio-
nem intelligit. Transeo quod ais cum in manibus erant
libri ad herennium. Qui aliquod certum tempus signifi-
cauerisse cum ii libri in manibus tuis errant. Et me
stultissimum asellum appellas. Omnes tu quidem
facis asinos eo minus egre fero contumeliam meam.
Verum posthac noli stultissimum me. Nam tu talis es
pollio asini sed aureum asinum memento appellare
quod ad me scribere librum quem audio te proxime co-
posuisse de asino aureo. Pergamus ad reliqua. Huic
simile est quod ais. Sicipsi numquam in mente venit recessus
tui. At Valla solecismum dicit asinarie stultitie ple-
nus. Quo non ore, qua temeritate redarguit id
quod sepissime a tullio usurpatur. Qui in epistola
ad Matium ait. Solet venire in mente illius temporis
quo proxime fuimus. Iam de me pogi melius
sentis, quem de asino asinarium fecisti, quo minus
indignor parem parenti tuo. quem asinarium fuisse
ne ipse quidem negare in patria tua possis. Sed
ut ad rem tibi respondeam audes non dico pro canes
aut Anserem ut Socrates solebat sed per tuum asinum

deceraze apud indices, ista mihi te exanimo obycere? — deceraui
qui in eo loco de quo supius disputaui ubi Crecorem a
me rephendi dicebas. cum dixit ī animo haberem
nauigandi, legisti quid de hac re tradidi, cum hec
exempla attuli. Cum illis dicti mihi uenit in mentem
q nō minus ei uenit in mente potestatis q equitatis
tue. Quem ī modum nōnunq ut ipe udisti ī eleganti
tijs sum locutus. Quod cū ita sit quo tu ore, qua
tanta temeritate audes dicere, me aut hoc ignorasse,
aut te q ita loquaris rephendisse? At cur a dole
scens notasse? Ipse uiderit. Mihi facti mei nō alie
ni q preserim iuuenilis reddenda ē rō. Altequē alterp — et alter alti
traudit. scripsi. At uiz phebi. sacerdos alium pro altero
scribendum dicat In hoc te conuici supius bacchi sacer
dos cum probaui q dissentire id a peceptis meis q
q ita tradidissem te nō ignorare. Ergo hic sentit
sic preterens sup locis calūniatus es. Illud uō absur
dum cū uisitassem pdie abbate cuigdam epistole — depdie
pnapium fecissem. Ille latrator ridiculus postridie
fuisse dicendum scribit. Qua ī re magnā ī scitiā
prese fert ōī pudore uacuā. Et eī pridie cum
tempus pteritum significet. hoc. ē. qui pxime
pcessit diem. postridie futurp, quō conuenisse a
liquem poterā die, qui esset futurus, pinde ac — poterā

40

si dicas. cum te cras conuenissem. Insana profecto
huius tabule impudentia e. qui libidine detrahen
di tanq uentris crepitus inconsulte nimium uerba
effudit. Siccine ego pogi quid sit pridie et postri
die ignoro? Sicine tu ita me scriptorem ut iste
puer scripsit existimas? Profecto no existimas. qui i
elegantiis meis legisti dicente pridie qdem esse
precedenti die. no ut tu ais, diem qui pxime pre
cessit. hoc e heri. sed qui pcessit aliu quedam q
hodiernu aut hesternu. postridie aut postero die
no dico crastino ut tu sentis. sed die sequnti a
lium qndam. ut ibi copiose disputaui. Quale e
illud exemplum. Quidam pridie ductam uxo
rem postridie repudiauit. Et audes asini pollio
asinino pullo similis. dum sic inuerecunde loqris
dicere me inconsulte nimium uerba effundere
quasi. cum fatearis te meas elegantias plegisse. tn
dissimulas te legisse. ut credibile facias a me tuas
eptas ee reprehensas. Vis tu pogi istud facere uei
simile? ne obycias m imperitia. na istud potius a
dolescentem facit suspectum. dic me prout in e
legantijs enucleare disserui. scire quid pdie sig
ficet. at te qui hoc ignorabas, cum eptas scriberes
reprehendisse. Nam ignorabas tu pogi usum

istius aduerbii. Quippe quod plusque inaues in epistolis
male usurpas. non pro die precedenti sed pro nuper super
proxime, siue superioribus diebus prout quondam in
vitiis ipsarum epistolarum. Nam si te reprehendere uo-
luissem pogi. latum ad id faciendum habuissem
campum. non modo in epistolis. sed in ceteris quoque operibus
tuis, neque sub persona adolescentuli. si occulte agen-
dum mihi putassem, sed sub persona robusti iam
uiri. Quare uideres ut ad alia pergam. immemorem
me promisisse ostensurum aliquotiens abusum
esse pogium isto aduerbio sicut nunc abusus est. ut
a fide non absit hunc errorem ab adolescente
fuisse animaduersum. et si emendare nesciuit.
qua quid pridie et quid postridie significent non
ex legentiis meis quas non habebat. didicerat. sed
et me docente audierat. quippe etiam priusquam
foret auditor meus. in prima scena Terentii
legerat. Venit Cremes postridie ad me clami- postridie
tans. quod uerbum nemo lectator est. qui non
exponat postero die. neminemque fere audiui
male eo utentem. Vt mihi qui id ignorauerit a-
dolescens mirum esse uideatur. quod tu me etiam
ignorasse pogi probare niteris. calumniator et ca-
lumniam tuam occultare nesciens. Vbi ego po

de potissime	tissime scripsi ille potissimu posuit. In hoc ego
aduerbio forsitam ipsum in suis quas componebat
oratiunculis emendaui. docuiq non reperiri potis
sime sed potissimu. Ideoq auide e amplexus oc
casionem te reprehendendi: ut ipe a me reprehensus
fuisset. In quo te non solum ille sed auditorum
et estimo et existimo	meorum plerique reprehenderet. Vbi estimaui ille
existimaui multaq preterea inepta garrulitate gra
uis ignorantie preceptor culpat et tanqm gra
matici/ molesti insulsi et contentiosi solent/ in
uerborum interpunctionibus heret. Idem in hoc qq
uerbo fortasse contigit. Vix. n. quisq est qui
me pluscul[u]m audierit/ qui nesciat quam statuo
inter estimo et existimo differentiam quam in elega
tiis explicaui. Itaq puer qs istud in te reprehendere
potuit. Et qz me preceptorem uocas ignorantie
nolo posthac istud dicas/ sed preceptorem tuum. Do
tanqm pro sit.	leo. n. te abutentem tanqm pro sit. Quis. n. ne
dum barbare dici tu scribis tanqm iudei. pro sunt
iudei. Volumen ut male a me positum culpat
de volumine	et uolumina asserit dici hic debuisse. Quid huic
erecto cadaueri facias? qui in tante ignorantie ne
bula uersatur. Legat tertiam accusationem in Ve
rem: ubi hec sunt. Volumen eius rerum gesta

rum maximū esse ostendit. nō uolumina ut
vult īsulsus detractor sed maximū uolumē di
xit. qua in re haud dubito Ciceronis grauitatē
plus habiturā ponderis q̄ laurentij valle īsulsi
hominis leuitatem. Ad hoc tibi ego pogi qua
tenus ad me ptinet respōdebo. Tu quidem uis
quantum intelligo me nescire volum̄ nr̄o singularis repiri
At istud dicere nō modo impudentie ē. sꝫ et insignis calū
nie. cum ī libris elegantiarꝫ legeris quid inter librū ⁊ uo
lum̄ intersit. Nō ꝗ te eo reprehendissem utentē singulari
nr̄o uolumen. sed ne adolescens quidem ille. Verum
ut opinor reprehendit q̄ decem epistolarū libros uolum̄
nō volumina appelles non ignarus. utpote discipulus
meus nō aliter dici uolumina. q̄ ab ouidio dī. Sunt
mihi mutate ter quinqꝫ uolumina forme. Nam ad
exm̄ ciceronis nō mea interest respondere qui te nō
reprehendi sꝫ adolescentis. Is certe posset sic te cum tuo
exemplo repellere q̄ ideo a Cicerone dictū ē maxm̄
uolum̄ quia vnū erat in nullas diuisum partes.
ut Archimedis magnū uolum̄ appellat. et illud ipsius
liber qui uocatur brutus. grande uolum̄ est. Idem in
ad herenniū de ꝗ li°. Aut qm̄ huius voluminis ma
gnitudo creuit. et alia īfinita exempla. Hoc non
pro me nec tanq̄ a me sꝫ tanq̄ ab ipo adolescente

pro se ipso tibi responsum sit. Illud tn̄ ꝗ nō omiserim hebetis sermone esse dicere grauitatē habiturā pondus & leuitatem minus. Cum nec grauitas aliud sit quā pondus & leuitas extra pondus ōio sit. Qui ad te desti-

ct destinatū

natū legerent scripsi. Id culpat censor nr̄ ualla istul-
ticie ac cecitatis ualle uersatus & nō inuenīri destinatū aut promissum. Neqȝ uō ego missum intelligi uolui sȝ quemadmodū uirgilius destinat are inquit a quo ꝙ destinatū descendit ut decretū addictum adiudicatū uolui significari. Grauis sane correctio & uallea ca-
luniatione digna. Culpaui id ē pogi: instultitie ī cecitate ualle uersatus sum: nec grauis hec sȝ calū-
niosa correctio est: fateor me culpasse. si hoc cul-
pare ē. ꝙ adolescentem quedā die. nā memū cū pr̄ adeēt admonui destinare quo uerbo inepta ute-
batur nō reperi apd ueteres cuȝ sigficat mittere. sed apud quosdam superiores posteriores: Itaqȝ a me repre-
hensus. voluit postea te nō dico bene an male repre-
dere. Cuius tamen quoniam hec causa ipsius est nō mea. liber ī eius psona agere. Quid ais podi. ut tuo te nōie ap-
pellem quoniquidem inter uallem & podiū discordia est. Quid ais inq̄ ut plautus inqt: occilee quinos cecos uo-
cas si destino reperiur pro eo ꝙ ē mitto. cur nō dicas īgenue reperi: quid negas te ī hunc sensum uti eo

plautus —
occilee

verbo: si non reperitur. quid incodias mei margine
scripsisti apud Augustinum reperi. En uideris manu
istius scriptum Augustinus sic loquitur. Itane male
de Augustino sentis, ut eum huius uelis autorem? Pudet
igitur te uti destino pro mitto. O pogi talpa et non in Pogius talpa
ualle sed fouea cecitatis ac stulticie lustris cenoque u-
sitate. Ut in te prouerbium cadat. Sus mineruam. Cur Sus mineruam
tonensis in sequentibus epistolis ais destinare pro mittere Destino pro m
quod dissimulare non potes ne in ista quidem ipsa. Aperi
talpa si potes oculos aperi destino dum eo quo apud
Virgilium modo accipitur datiuum postulat. quale est a re quae
tua uerba documento sunt. que tu pro exemplis affers de
cretum addictum adiudicatum. Ut decreti sunt mihi ho
nores. res tibi addicta est. uel tu es morti addictus. bona
sunt illi adiudicata. At nunc dic destinatum ad te non tibi
igitur missum ad te intellexisti. Quod tu quod dici non posse
nunc confiteris, iure te ego culpaui. Her adolescens.
Ego illam elegantiam non pretereundam induco. quod tu i
dias semper Laurentius ait non inueniri dici non posse
scribi et silua. cum docti aliter dicere soleant, et pro duabus
dictionibus una tu uti sic Laurentius negat inueniri
negat posse scribi. Neque tamen dicimus eum negare
qui id quod alter affirmat non confitetur. sed et
circa ulterius porem affirmationem. Ut negabat.

M. Antonius eloquentem unquam fuisse. Non nunquam postquam negasti. sequitur affirmatio ut sit necesse resolui illud nego in duo uerba non et dico. Ut nego me sacrilegum esse sed furem. hoc est sed furem me dico. Nam hoc dico inclusum est et illud nego perinde ac si dicatur. non dico me sacrilegum esse sed furem. Simile est huic dissimulo, quem uix unquam reperias simulo cum negatione. Ut ille simulat se non nosse me melius quam multo usitatius ille dissimulat se nosse me. Que exempla ideo omitto, quia pene semper huius uerbo huius elegantie sibi exemplum est. Ubi ergo permaxime ille posuit quam maxime. asserens per nunquam superlatiuo coniungi. Non legit phanatica bestia suam Ciceronis orationem de lege agraria. in qua scribit ad animi mei fructum atque letitiam duco esse permaximum. Quid coniungis reprehensione operis tui poggi cum precepto elegantiarum mearum. que ipse separabo et primum pro me deinde pro adolescente respondebo. Ego poggi non tradidi in elegantiis nunquam coniungi per se cum superlatiuo. sed fere nunquam sic eduxisse quam fere nunquam cum positiuo, quotiens pro ualde accipitur. Quid H. facere debui. nunquid he due tam egregie elegantie mihi dissimulande fuerunt propter que contraria uidebantur exempla de quibus quidem illud terentianum de quo superius dixi. quam familiariter. de per autem duo apud Ciceronem loca que quia non ubique eodem modo leguntur. et quia

et permaxime

rationi repugnat non statui tamen de ipsis in illo opere faciendam
mentionem unum quarto ad Herennium libro. In quibus omnia
uerba sicut a poetis inquirendam extruere numerum
ut perfecte et perpolitissime possint esse absolute quod ego
ausim iurare Ciceronem non ita scriptum reliquisse.
sed perpolite ut cum altero positiuo congrueret per-
fecte. Alterum istud tuum cuius hec uerba sunt. Non tam
insigne tam singulare beneficium uestrum quereres cum
ad animi mei fructum atque letitiam duco esse permaximum
tum ad curam sollicitudinemque multo magis. quod et ipsum
iurare non dubitem a Cicerone aliter scriptum. uel
permagnum uel permaximum cum sequitur multo magis.
Nam quid oportebat tanto opere extollere si aliquid
super addere uolebat. Et tu si liceret dicerem permaxime
cur numquam alibi Cicero dixit. sed semper quam maxime. Adeo
ut in primo de oratore libro ubi loquitur Crassus intra ui-
ginti uersus dixerit tercio quam maxime. Cur et in hoc
et in ceteris superlatiuis omnes auctores utuntur quam et non
per. Quod cum ita sit ego ne dicam non posse aliter uti
propter duo exempla. que non eodem modo scripta leguntur
in omnibus codicibus et mendose scripta sic esse uerisi-
mile est. Ob id me Pogi uocas me phanaticam be-
stiam. nimirum ipse laudabilis qui numquam in contra
usum illorum loqueris. qui adeo captas istam tuam ele-

gantiā ut cum alibi p̄sepe, tu in ista breui epistola ter dicas p̄maxime q̄ deditā op̄a Ciceroniano illi Crasso contradicere uelis. Quominus mirū si adolescens ille ut pro eo iam loquar te reprehendendū putauit totiens p̄maxīe inculcantem. q̄q̄ te nō reprehendit. sȝ tm̄ signi-ficauit se dicturū fuisse potius maxīe ut a suo p̄-ceptorē et tradente et usurpāte didicerat. Ex hac pede illa esse que abste aliquāto post subiungitur. Dixi aliqn quantotius ille id culpat q̄ numq̄ nisi cū suplatiuo. cōiungi qua ī re sūma eius ignorātia deprehenditur. At id uerbū ex quāto et ocius ē compositū. Itaqȝ nō ex q̄ et totus q̄d nil significat, sed ex quāto et ocius iū-gitur. Sed fac q̄ uictum ēē. nūqd nō et Cicero q̄ p̄-mū ad nos recurras ad trebatiū scribit. et quātope et q̄ prudentis q̄ multi offitij et singulari offitio nō iungens q̄ suplatiō ut somniat. Valla et terentius flens ait uereat se ī eum q̄ familiariter. et q̄ pul-cre aduertens p̄ncipium dedit. Liber mihi loco gra-tulari non nihil labori, studio ingeīo opi meo. Quāte .n. laudis. ē ea excogitasse atqȝ eruisse que pogio sint difficilia ad imitandū atqȝ ad intelligen-dum. Profecto aut ip̄e singulari sum p̄ditus īgenij celeritate. aut quod multo mag' uereor pogius singli ingenij tarditate, ni forte liuor. maliuolentia mo-

De quātotius

rum puerilitas oculos eius pmit atq perstringit ut
i meridiana luce no uideat. En qui falsis criminibz
opprimere aliu querat. qui se ipm fallat, et tanq pu
er falli possit. Quis no miretur: quis no uideat ra-
cerum polypo insidias tendente et i illu sicuti i con
chylium grassari uolente. O pigri cancer. et cancro
tardior. si e mirum si adolescentes te reprehendut etiu
anorum pueritiae. Primu ais quatotius quo frequenter ute
ris recte te uti nec id ullo probas exemplo. si qd sit co-
positum disputas. et nihil ad rem fat. n probes po
tuisse componi. hoc e. ab autoribz no attulis fuisse
compositum. Deinde si istud compositum ex quato
est. ut ceci uident quid tibi inuicte faciut eleganie
mee. que de qua ut tu ais no de quato loquunt
Et tu alter utrus atq exponis. Nam hec sut tua
i epistola uerba. Itaq ut quatotius efficias et atq
etia rogo. Si. n. pro quato acciperetur forte nur
opus relatiuo eius qd e tanto. ut quato citius tanto
melius. Tum quod et pueri sciunt ignoras. Pri-
mu unde fit q pmu ee suplatiu. n hoc p somniu
quod m obijcis dixisti. Tum no intelligis istud tan
tope no componi ex q de quo controuersia sed ex
quanto. Postremo cu ego negem i elegantijs et q
pro ualde no q pro quantu uigi cu positiuo, tu

homo uigilans afferis pro exemplis illud terentianum
q̄ꝫ plēre principiū dedit. qđ est q̄tum pulchre. 7 il-
la quorꝫ auctoritatē nō posuisti. ſꝫ Ciceronis pleraqꝫ
sūt pudentis q̄ multi officij q̄ꝫ singulari officio. q
ꝑ quātum accepi dubiū nullū ē. Hec cont̄ impi-
tiā tuā ac tarditatē. Illud nescio an mag̃ contra
calūniā. q̄ cū legeris ī elegātijs eq̄ꝫ pro quātū uigi
positiuo, tñ ais me utiqꝫ negare eq̄ꝫ uigi ñ cū sup-
latiuo. Itaqꝫ si nō nego ī elegantijs q̄ pro quātū
cōiungi eq̄ cum nō suplatio 7 istud tuū nō suplatm̄
ē. cur meā istam rephensionē existimasti: dēt de
hoc satis. & si plura dici possent. Scripsi urbis omniū
celeberrime. At ille cēculator disseminare uerba 7

intra pueros solitus, ciuitatis adscripsit. tanq̄ male
a me eēt positum urbis nom. Sed q̄ late ꝑuagat̄
puicacis hominis stultitia. quis crederet hanc īsdē-
tem bestiam ī tanta rerꝫ ignorantia uersari. Nō
legit. Urbs antiqua fuit. & urbem quā dicūt ro-
mā. & item. Urbem romā sicuti ego accepi. mul-
taqꝫ preterea ubi reperitur urbis nō ciuitatis nom
Neqꝫ. n. ūbs 7 ciuitas idem sūt. cū ciuitas sit con-
uentus hoīum iure & lege uiuentiū que ī siluis
7 sine menibꝫ eē pōt. Urbs uo ab orbe dicta, muros
portas turres & munimēta hꝫ. Dicimus preterea

Vrbs 7 ciuitas.

vrbem desertam ciuibz. nō aūt ciuitatē. Itaqz urbis
oīum celeberrime pp edificaoꝝ magnificentiā ac pl'-
chritudinē recte assero a me scriptum: Ab illo āt
phanatico asinaīo male me ēē reprehensum. Opītū-
beū pogianū pugione. Quos nā est uulnus tuū:
quid in me redarguis: quid tuis exemplis probari
uis hō ineptissime: An qd nesciā repiri urbem:
At nō dico melius te sum/qs nō ab orbe s ab urbo
Vt aūt uarro. dicta ē urbs. & pōponius iurisc͡osultus
inquit. vrbs ab urbo appellata ē. Vrbare ē aratro
diffinire & uarro aūt vrbum appellari curuatu-
rā aratri. qd' in urbe colenda adhiberi solz. verū
te mihi is me usum isto nōie ī elegantijs animaduer-
tisse. An qd differentiā inter ista duo nōia ēē ignorez:
At nō dico te hoc idem ī elegantijs sepenūō deprehē
disse. s ideo te deprehendisse quisquis is fuit qd diffe-
rentiā inter hec poneres. An qd male reprehenderis
putas te nūc abusum hoc nōie: At ego et si ab-
usus esses nō reprehenderem / cum sciā solere ac
capi continens pro contento. nec id tm̄ exēplis cō
firmari s et pceptis tradi. Nam de isto ipo uo-
cabulo Quintilianus tradit inquiēs. bene moratas
vrbes / poculū epotum. & seculū felix. pro bene
moratas ciuitates potione epotam. & hoīes huius

felices. Non igitur ego te reprehendi pogi sed puer ille. Verum cur inquies ille reprehendit? Miror equidem cum nulla reprehendendi causa sub esse uideatur. Quominus uerisimile est me peccasse in eo in quo etiam puerum peccasse mirantur. Dicamus tamen eum forsitan putasse te dicere debuisse ciuitatem potiusque urbem suam quam pro tuo errore ostendisse. Cum scripsissem non recolo id uerbum non reperi nouella spingua protulit. At Ouidius nescio an bulla doctior. Hec tua nam recolo quondam germana canebat. Item Cicero in proemio oratoris. inter nosque recolendas artes scribit, quod uerbum a recolo perfectum necesse est. In officiis quoque diuinis recolimus scriptum legimus. Vt illud est. Vt dum eorum merita recolimus. Multis preterea in locis reperitur. que breuitatis causa omisi. Sed non mirum hominem hereticum omnis hostem religionis prophanum non reminisci eius uerbi quod uel non audit. uel non libenter intelligit. Vbique pogius est sibi est similis tardus. hebes. plumbeus rubiginosus. Ausus me pogi negare id uerbum reperiri. quasi nihil omnino legerim. Non epistolas ouidianas ubi est iste uersus. non proemium de oratore, quod est apud te et apud ceteros corruptum pristine sinceritati restitui. ut in elegantiis inuenisti. Non illud eiusdem pro Archia notissimum quantum denique alee. quantum pile. tantum ego

michi met ad hec studia recolenda sumpsero. Nõ illd
in philippicis. Sensimus hoc nup falso nuntio uero
prope diem sentiemq. Que si te cũ ipe recolis equiore
animo & maiorũ consulation̄ morieris. Nõ alibi
cũ apd hunc tum apud alios. At ẽ ĩ elegantiss ẽẽ
sum usus. & si tu caluniator puerse dissimulas. Nõ
ignoraui ig ego hoc uocabulũ repuisi. idest nõ ẽ
te tua confessione rephendi. sed puer. Nam si re
phendẽ istud uerbũ ẽ hois ignarus illud ĩ ueiri
ẽ certe nõ rephendi. qui illd ĩ ueiri nõ ignorabat
Possem eqdem ad uersus istam pecude hac ẽẽ pur
gatione contentus. quã michi tam facile est fallẽ
q lupo asinũ ĩ leta herba pascentem. & presatuci
tatẽ sepenũo rudentẽ. Verũ ut intelligat se id qd
michi freqnter obicit asinũ ẽẽ nõ sum hac defen
sione cõtentus qn immo eã repudio & alia q nõ me
defendat ß eius stultitiã coarguat uti uolo. Non
rephenderes pogi q utaris hoc uerbo sed quod male
utaris. dum inquis ĩ ista epistola. nõ recolo me scp
sisse. hoc est nõ recordor. ut ĩ aliis quoq epistolis
librisq. Nõ. n. cicero isto modo usurpat hoc uer
bum. nõ oĩo ista ecctiastica ausi dicere nõ & ouidi
qui nõ aliter dixit nũc recolo q cicero. que si
tecum ipe recolis. quasi repeto. reputo. mediator

47

ĩmente tracto. Quod tu q̃si asinino ĩgenio es. fortasse vidisti qui hoc dissimulare conatus est / nõ sibi iacens ad lrãm locũ ep̃le tue ne uera dep̃hendi posset sententia. At n. p̃ hec q̃ dixi me suspectũ facio ne ipse fuerĩ loci illius rep̃hensor nõ puer. Hoc neq̃q̃ existimabit quisquis sciverit / multos ẽe / quoꝝ unus ẽ. Antonius panõmita qui negent palaz / recolo pro recordor repiri utentesq3 ĩ hunc sensu eo uerbo derideant. Itaq3 siue hoc uere siue falso sentiant nã meã hic nõ ĩterpono sententiaz / iã ad puerorũ notitiã p̃manere potuit. Ig̃ nõ te rep̃hendi pogi sz rep̃hendendo qui ais nouella spinga pro spinx. Et tam q̃si postq̃ p̃ eos quibz partem huius respõsionis ostendi indicatũ tibi ẽ me loca q̃dam barbara decidere tue Inuectiue passim mittis scedulas ad eos q̃ tua exemplaria hñt / cum emdationibz / q̃ tute emdaueris nõ ego / ut oĩbz notum ẽ. Sed q̃ grãmatice nõ sunt / certe nõ emendasti / q2 nemo docere te 7 terrorem facere potuit. Quale ẽ hoc q̃ uis me remissã uerbi / quod in ais ĩ auditum / q̃ quis rei nũq̃ sibi note remissã possit. Itẽq3 hereticũ uocas quẽ eundem dicis hostem oĩs religiõis. q̃ qui nullius religionis ẽ is ẽe possit hereticus. Ego uõ te pogi. nõ hereticũ dico. nõ omis religiõis hostem nõ. Etz

ita de te male sentio. nō ita īte uolo ēē cōtumeliosꝯ
sed oīs religionis cultorem. Cū .H. dicas me oīum
religionū hostem consequens ē. ut faciās tē oīū
religionū cultorem. ut ei quē improbus sis con
trarius. & certe id ipō ope ostendis qui ē deos testa
tur, iurat, uexetur, is profecto omniū deoꝝ & ob
id omniū religionū ē cultor. Verū qm̄ nescio qd
riculū ī meis sc̄ptis culpat uir Aristarchus. discu
amus paulū suoꝝ uerborū pondus. Ait. ī pˢma
ep̄la. mei uoluminis male a me sc̄ptum aliqua ex
parte gratias referā. qm̄ gratiā dicē debeamꝰ. Sal
sa quidem ac digna correctoris uel corruptoris uel
potius sententia qui id uicio dat quod ī usu ē oīuz
qui latine scripsere. Agere grās dicimus. cur nō et
referre optime dicatur? Quē Ciceronis auctoritas
illiꝰ belue īsulsam demētiā cōpescat. Ait. n. ī ep̄la
quadam ad uatinium. Hō. n. tu m̄ huiusce modo
grās. sed etiā cumulatissime retulisti. Ecce hic ace
ro uir homo credo prelaurentio īdoctus gratias
referre dicē. Sꝫ effrenata ī nataqꝫ redarguendi li
bido eo hoīem insanū deducit. ut neqꝫ quid scrī
bat. neqꝫ quid dicat recte an secus intelligat. No
lo insistere ī pluriuum testiū productiō qui ꝛ
multi sūt. sed unꝰ pro oībus ē. Cicero qm̄ ad alia

ꝯsequens

et grās refe

48

festinat oratio. Id sane constat et agere et referre gras rectissime dici. Ego te mgr pogi corrigo dicente gratias refero. Si ita e ergo et me ipsum corrigo idem i elegantiss tradentem et hoc planci ad ciceronem scribentis exemplo utentem. Immortales ago tibi gras agamque dum uiuam. nam relaturum me affirmare no possum. Quod si credibile no est. mea ipsius me precepta retexere. perfecto nec tuam eplam correxisse credibile e. Id pro mea defensione dixi dicam nunc ut te accusem. Nonne tu ista i elegantiss uerba legeras: Certe legeras. Cur igitur i animum tibi inducere potuisti id me fuisse reprehensurum: Verum no iis animum tibi istud induxisti. sed ut calumniator. ut sycophanta. ut fera bestia contra animum tuum locutus es. Sed age dum pogi confer mecum pedem confere mecum manus intermissa paulisper illa denotationibus pugna. Vt liqueat uter nrum ciceronis elegantiam sectetur accuratius quam tu no contentus illius auctoritate et rone niteris ingeni agere gras dicimus cur no et referre optime dicitur. Non utar remota contra te anologia sed coniuncta atque germana. Habeo gram recte dr. cur non et agere gram: At hoc dicitur no recte. Nihil ergo ualet tuum a pari argumentum. Itaque totum hoc no rone nititur sed auctoritate sive exemplis. Tu tamen cum tantum oio heas pogiana ambition te

iactas multa habe. Ego poggi istud quas tu uidisti, et ego uideram. sed quod ego uidi tu nequaquam uidisti. Primum quia ista exempla non habent aperte conuictum nominis gratias cum uerbo refero, sed ita ut precedat uerbum ago cum quo conuictum est apte nomen gratias ut non sit absurdum in uerbo refero repeti idem nomen numero singulari. Deinde quia non erat causa cur Cicero sic pro plancio scriberet. Cui pro me senatus gratias agendas putauit. ego a me gratiam referendam non putem? Et Liuius Li. XXXV. Renuntiate igitur gratias regi me agere. referre gratiam aliam nunc non posse. Cur enim non fuit contentus dixisse gratias? cur in diuiso uerbo mutauit numerum? Hanc ne ego elegantiam poggi debueram preterire silentio? Tu recte non pretereundam tibi putasses si animaduertisses qui te familiarissimum Ciceronis existimas. Es tu quidem eius familiaris, sed ita ut interiora ac penetralia domus eius numquam adieris et ut tibi magis indulgeam non familiaris es solum uerum et famulus ac seruus. Sed sicut non omnis famulus ac seruus arcana patrisfamilias ac domini nouit, ita tu mihi Tulliane domus uideris esse aut Ianitor aut atriensis aut mediastinus, aut pistor aut supremus, aut furnarius aut coquus, aut stabularius aut quod tibi et honestissimum et iocundissimum est cellarius. Nam quo pu

tandus es nosse interiora. qui nescis dicendū ēē sententia
digna corrētore nō correctoris. & discutiens eorum suorum
verborum pondus pro eius verborum dixisti. & mei uo.
luminis. p meorum uoluminū. Ad que rephenda non
est opus. Aristarcho, sicut nec ad unū piraticū mio
paronem capiendū profecto regie classis. sed trierar
cho, aut nauarcho, qualis ego sum inte unius mio
paronis archipiratā tam diu oras italie īfestantē
atque uexantem. Sed ut ad rem redeamus quo ueritate
ē adolescentem ita notasse in pogio. quia hoc ē apud
auditores meos sepe testatus sum. de quo ī elegan
tiis & antidotoque disputaui: Arguit insup cū scrip
sissem me ex britannis redisse. ex britannia opor
tuisse dici. At tutū est ab indis, hispanis, afris, ger
manis dici nos ēē reuersos: Hoc ab adolescente a
nimaduersum ēē neque mirū est. ut īsuetū &
ī auribus suis ī auditum. recte aūt, an secus nō
dico n̄ qp tu pogi videris te recte rephensū cofiteri.
O hoīem ridiculū. quis eū nō rideat hoīem ī ludo
gladiatorio exercitatissimū timore ictus capiti mi
nantis, non caput sed genu ptegentem. Ille culpat
quod dixeris. ex britānis redii: tu occurris hac orōe
qp sic illud recte dicatur. ut hec ab indis redii, ab
hispanis, ab afris, a germanis. q̄i ille neque recte dici

viopanē.

et redii ex britānis

abritanis redii. Ipse agit de prepositione ex. tu respondes de prepositione ab. Hoc quid aliud est quam tegere genu quod non petebatur et plagam in capite accipere. Una adhuc superest quod de qua ais. Coram pontifice cum scripserim solecismum esse ait et apud scribi debuisse. hec belua perfecto agrum stultitie depasta nihil intelligit in latinis. nescit quid differat coram et apud. legat Livium qui ait. Magis apud quos quam coram quibus loqueretur. et si mentis imbecillitas patitur considerare quid hec distent inter se verba coram quem queritis assum. Virgilius ait. Sed hec belua phanatico spiritu ducta cui sola detrahendi facultas est nota impetu quodam vesano fertur in preceps et libidine detrahendi labitur ubi et pueri consistere solent. O excordem pogium atque vecordem et secum quoque discordem. sic loquitur qui alium barbare loquentem reprehendat et non ab alio barbare lapsus ipse reprehendatur. Ille te pogi cum ait scribere debuisse apud pontificem. non coram pontificem. satis aperte significat scire se quid ista differant, sed te nescire: Itaque tuum erat ostendere te recte usum ea prepositione. Id non facis, sed qui alterum male illa utentem notes inquis legat Livium. O belua obipendem asellum non intelligis contra te esse livi-

de coram et apud

50

arum exemplum. Vt maifestum sit ab aliquo qui
uel ame audiuit aut apud antidotu meum
legit. illis exempli te ee admonitu nō te illud p
te aiaduertisse. quippe quod nec dum itelligas.
Per quod datur intelligi apud aliquos qdez loq
ee cum illis loqui, corā aliquibz aut ee illis pre
sentibz loqui: Itaqz possumus apd aliquē loqui, corā
nemine. nō possimus corā aliquo. n apud quē
pt. que abste pagi neqz hic neqz alibi cū custo
ditur elegantia. qsi pquomodo potest custodiri. que
nūq tibi aiaduersa e. Nam cum hec sint uerba
tue epte. Qui meis rebz adeo tribuas ut et corā
pontifice legenda curaris haud dubie id significas
illa scripta fuisse pontifici lecta, nō aut alteri ipso
pontifice presente. quod contra Liuij exemplū est.
At ei Vrgilius tecum facit. Coram quē queritis assū.
O caput nihili capax. Nō uides pagi agnū stulticie
de pastu ut tua tibi reddam nūc coram ee aduer
bium, nec posse hre differentiā cum apud prepo
qr hec differentia ita demū si deloquendo fit mentio
ht locum, nō si de ceteris, qualia sunt. sedebam corā
te. scripsisti coram populo. saltauit corā magro
i quibz nullus differentie respectus e ad apud et uis
sit coram et ipa preposito. qto mag cū rō est pre

positio sed aduerbium. ueluti ĩ virgiliano exemplo. tāq̊
ne pueri quidem laberentur. Vt intelligas pogi & te
ēē nō me illū qui labitur ubi pueri consistere so
lent & puerum potuisse te rephendere qui presertī
hoc a me preceptum frequenter audisset. Et hoc sūt
omnino que ille inter notanda sibi putauit preter
illud quod dissimulasti, q̄ hec dederunt disturbiū
rebus pape. An hoc nō pueris ēt ad rephensionē
notabile ē quod uocabulum ne ĩ ore quidē rana
rum. que turbida aqua gaudent, bñ sonaret.
Nam illud ĩ quo assidue laberis quiuis meorꝫ
auditorꝫ notasset. Nam superiores lr̃e grate sibi
fuerunt. sibi pro ei contra grāmaticorꝫ precepta
cum aliorꝫ tum prisciani locutus es. Nisi sentis
lr̃as sibi ipsi gratas fuisse. Et quod huic simile
ē. Vide ne forsitan fallaris scriptis suis. videlꝫ
suis, p eius. nisi accipis suis pro porcis. Ne videlꝫ
scripta porcelli illiū fallant. & iterū. Tanti fatio
nicolaum iudiciūq̧ suū tanti extimo. Nempe.
iudicium porcorum sicofantiq̧ magni facias ne
cesse est. ne aliquando a pueris barbare turbare lo
cutus ēē depehendare. Et cum nō plura notata
sint in epistolis suis tuis tñ inquis. Hec & sex
centas alias ineptias ridiculas in me confert ille

de / disturbius — Lepide — de sibi. p ei. — de suis p eius. — de suis p eiꝯ — sicophanta

51

imberbis. quibus nunc barbarismi crimine, nunc male sonoritatis
nunc male compositionis arguit homo inconditus absonus
absurdus et concinnus qui nullum nisi campanarum aut tympa
norum sonitum nouerit. Et cum effrenate nimium ac petulan
ter effertur delphicus nec uates tanquam illa sua sensa omni
sensu uacua ex apollinis potius sacrario non ex armamen
tario uolitantis cerebelli ac phanatici demissis uesano
capite promere uideatur. Cuius insaniae ridere ad sin
gula que sint inconcinniora prioribus stultissimum uideretur
Verum stultus ego qui quicquam pensi faciam garrulitatem
scurrilitatemque eius qui tamen mentis uertigine agitur
debaccatus ritu. Omnia porro arma non alia sunt quam conuitia
et mendatia. quibus se protegere et hostem ferire arbi
tratur. Ego ut in fine huius questionis faciam tanquam apud
illos iudices atque apud eum qui omnia cernit Ihesum Christum
iuro me reprehendisse adolescentem et notas illas appo
suisse. et ne plures apponeret inhibuisse. Si mentior
ipse deus quem testatus sum reddat in hac causa infensos
mihi iudices omnes. et imprimis cuius iudicium plurimi
facio. Nicolaum summum pontificem. quamquam non opus erat
mihi iure iurando, ubi palam est porcium falso me accusare.
et sue sibi calumnie esse conscium que et non pudet appella
re, crimina errores ingrammatica. Nisi per imperitiam
in hoc uerbo lapsus sicut in illo quod ait sensa sensu ua

sensa
cerebellum.

cia qđ ēē non pōt. immo nec aliud sunt sensa q̄ sensa
ñ quod illa sunt aiorȝ tm̄ & ī illo quicq̄ pensi facia, cu
nihil pensi hr̄e si nō ponderare quippiam atq̄ cōside
rare. Sed omissis ceteris eius conuitiis. quid ē q̄ me ī
berbem appellandum duxit hoīem tam bene barbatum
an ut senis orario lepide ac festiue luderet barbarus
imberbis barbarismi crimine. Placet ne falso dū mō
lassaue ludere. Si ita ē. acu tu pogi qui hircos et bar
bam quā in me desideras nō immittis. et hedos tuos
alupis capiasq̄ ab extraneis admissariis nō custodis &c.
Hoc ego uel ludens uel stomachans dixisse uolui q̄
et dicere ausus es. Quid. n. tu nō audas, me malle
uersari inter pueros q̄ inter uiros. nimirū obiecturus
alia & capitoliora crimina siqua potuisses cum ea suspi
ciose obycias a quorȝ suspicion̄ longe affui semp̄ integer.
Sed miror tanti uiri ꝯsilium preposterum. qui cū se Accur
sio ī iuris ciuilis peritia anteponat cur nō potius mor
optimi iurisconsulti iuris exercitio qđ ē ꝑclarissimum
q̄ ludi pueruli studio uacet. Ibi. n. summus honor, su
ma dignitas, suma ꝯquirende pecunie facultas. hic
inter pueros suma indignitas uilis exercitatio. leuis
doctrina lucri parum. Sed credo illud iuris facultate
spernere ut suo ī genio sue doctrine sue sapie impa
rem & malle inter pueros q̄ inter uiros uersari. In

Admissarius

de dignitate
rhetorica

ludo ne puerili ego pogi an ubi doctores alii gramma
ticam ne an artem oratoriam docero. Et pueri me ma
gis quam alios doctores et magis barbati ac magis docti illos
qui me audiunt. Tu pogi pueros in domi tue ludos pu
erilem ludum habes non ego. Hec illis a grandioribus
natu nec a doctioribus frequentatur quam mea lectio. Sed
quid de me dico et non de genere universo quod abs te
reprehenditur. Cum enim meum officium vituperas omnes rhe
tores vituperas. Guarinum bone deus quantum virum. Ga
sparinumque ac Venturinum qui pridem vita excessere
quorum tanta extitit gloria ut tanquam clarissime qui
dam stelle in Cisalpadano orbe splenduerunt. Franciscum
Philelphum per multas Italie urbes celeberrimum. Georgi
um Trapezuntium tuum collegam et te multo doctiorem
qui superiore anno a docendo cessavit. Item collegam
tuum Rinutium qui si meliore valitudine esset adhuc
legeret. Carolum Arretinum cancellarium Florentinum
qui in illis muneris petitionem tibi prelatus est. nunc autem
magna dignitate magnoque salario Florentie profitetur.
Transeo alios plurimos quorum quisque longe se tibi an
teponit, cur propter alia tum vero quia sciunt te ideo non
legere, quia ad legendum atque ad dicendum semper ineptus
et elinguis extitisti. Et certe maioris artificii est
docere eloquentiam quam ius vel civile vel pontificium. Quanto

· maior est ·

Poggius
ludus
puerilis
Guarinus
Gasparinus
Venturinus
Franciscus Phi
lelphus
Georgius Tra
pezuntius
Rinutius
Carolus
Aretinus
Elinguis
de eloquentia

maior est ars, ac maius opus. Cui tu ut detraheres lau-
dasti ius civile non ut illud laudares quod et ipsum posi- postus
es. Nam et in illo opusculo communali sub persona me-
dici petulantissimis ut tuum ingenium fert verbis la-
cerasti. Sic non minus medicinam suburvis periti persona,
et in primo epistolarum libro exclamas osciam et iuris
civilis ignorandam et venalem. Respicio hanc facul-
tatem. Abi hinc ad barbaros procul et alia multa
tuo more furiosa. Cur ergo nunc illud laudas?
vir inconstantissime et loquens semper ad tempus. Certe
certe ut ex comparatione meam professionem deprimeres
hoc est oratoriam artem. O te stultorum perstultissimum
et perversorum stultissimum. Totam etatem tibi si tibi
credimus in arte oratoria consumpsisti et eam vituperas.
Laudas Ciceronem ac reliquos oratores atque rhetoricos
et tuum preceptorem rhetorice postponis aliis. Ciceronem
nunquam a quo prelatos legisti oratores iuris non solum pe-
ritis sed etiam consultis. Quem si facultas mihi suppeteret
facerem ab inferis existentem et inter velut in alterum
Catilinam, verrem, Clodium, Antonium faces illas ac
fulmina eloquentie intorquentem. Qua enim fore in-
te facundie parricidam invidia conflagrando. Ci-
cero namque absque cicero cum me vituperas vituperatur.
Sed omisso cicerone volo tibi ex ipso iure civili istud
tibi eximere errorem. Romani imperatores quorum
unus est Iustinianus non minus tribuerunt dignitatis orato-

riam artem q̄ ius ciuile docentib; in hec uerba. Ha
beant igr̄ specialiter nostrū ius primū rome quos elo
quētie doctina comendat / oratores qdē tres nūo gra
maticos nūo x. & ij qui facundia grauitatis pollere
noscuntur quinq; nūo sint; sophiste. & grāmatici
eque x. Et mox: duos quaq; qui iuris & legum uolū
tates pandant. At .n. multo sunt plures iurisperiti q̄
oratores inquies. docebo hoc nō solum te pogi sed et ipos
iuris peritos. & cur se illi oratorib; preferendos. 7 cur
falso arbitrantur Non sunt isti qui se tm̄ iuris pe
ritos uocant / solum tales. sed et oratores. 7 si artē
oratoriā nesciant / quales illi primi horēs fuere. Si q̄
dem priores fuerūt / qui causas orauerūt q̄ qui ar
ex arte orare tem orandi lris mādauerūt. aut qui ex arte orauē
runt. & qa hanc ignorant nō se uocant oratores sed
aduocatos / q̄ aliud sit hoc ab illo. & nō potiꝰ aliud a
Aduocatꝰ cās agit iuris pito siue iuris consulto / Aduocatus .n. causarū
Jurisrons. ɔsulit. ē qui causas agit / iurisconsultꝰ qui de iure rndet
nō qui cās agit ut ex toto iuris ciuilis corpe datur
Corpus Juris ciuilis intelligi. Itaq; cum mag̃ isti uersentur ī causis a
:: qd gendis apud Caius paulus papinianꝰ Scæuola / Mā
cellus vlpianꝰ / ceteriq; nō fecerūt mag̃ sunt orato
res appellandi. At .n. mag̃ eis confert iuris scientia
q̄ non possit orator circa scientiā iuris ēē. Certe id
eis plus confert qd norūt q̄ q̄ igrant. plus tn̄ con

fe... ferret eis eloquentia si eam tenerent. Tametsi ut uidemus qui uel naturae dotibus uel dicendi exercitatione habentur eloquentes qualis non uocatur orator iis omnibus iurisperitis antecellunt et dignitate et gloria et facultatibus. Ut negare non possint hunc talem quantuluncunque oratorem longe anteponendum esse summo iurisconsulto, et si non dixero multas causas esse in quibus nihil loci habet iuris prudentia. Nihil nunc loquor de illo alio genere oratorum quos uulgo predicatores uocant. quanta in illis auctoritas, quanta uis, quanta maiestas inest. De iurisperitis tantum nunc ago. qui non solum ea que dixi, sed et ius suum ignorant nec intelligunt. non de iurisperitis sed de oratoribus loqui Iustinianum cum inquit. Aduocati qui dirimunt ambigua fata causarum suaeque defensionis uiribus in rebus sepe publicis ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus prouident humano generi quam si preliis atque uulneribus patriam parentesque saluarent. Non enim solos nostro imperio militare credimus illos qui gladiis clypeis ac thoracibus nituntur. sed et aduocatos. Militant namque causarum patroni qui gloriose uocis confisi munimine laborantium spem uitam et posteros defendunt. Tales cicero. Cesar. quintilianus omnes consules ac prestantissimi uiri. tales demosthenes eschines

Iurisconsultus eloquens esse deberet si alios mult excellere dignitate gloria et facultatibus.

De aduocatis

Hiperides & ceteri qui oratores vocati sunt extitere non qui vocati sunt iurisconsulti, quorum nemo umquam in magna apud homines fuit admiratione. Quare intelligant isti advocati nostri se aut non esse admirabiles viros. aut si sunt. id maxime debere oratorie arti. sive oratorie exercitationi. Ego quod a me attinet non video cur sim ulli qui ius civile legat inferior cum sit pro idoneo a summo pontifice qui noster imperator est, habitus ad docendam oratoriam artem nec pro inferiore ab eodem existimer. nec minori quam mediocres illorum salario afficiar. At cur non illud ut tuo vocabulo utar exercitum facito: quod & pater meus factitavit, utriusque iuris antistes. Cur non et illi meum factitant quod est multo preclarius si recte estimemus. Aut si illud preclarius est, cur tu non exerces. Nisi ius tuum fortasse preferre omnibus de quo, ne collegas tuos mihi amicissimos attingam nolo aliquid dicere. Tamen respondisse sufficeret easdem immunitates, eosdem honores habere rhetores quos habent iurisdoctores et ut de licentia addas aurigestandi: quod si illi ex iure civili gestare queunt, profecto et rhetores possunt. quia quam hec opinio apud illos ex ignorantia iuris cui student orta est, in quo nihil tale significatur, non modo in advocatis sed ne in militibus quidem quorum dignitati siqua di

pater laurentii fuit utriusque iuris antistes

gnitas est suam isti parem fecit & hos secuti medici atque philosophi. Sed de hoc satis. Iam n. tempus est conuicta triplici Pogiana calūnia & ueluti triplici serpentis excisa lingua ut triplicē quoque impietiam conuincamus & quasi aliā trifidam exciderim linguam eiusdem serpentis qui dicatur eē, si credere fas ē amphisibea ut apud Lucanū. Et grauis īgeminū surgens caput amphisibea. Sz locuturus de impietia Pogij dum ille me impetum probare uult, nolo illud superioris loci omissum quod particulā cur frustra posuit. Nam ita dicere debuit. Miror consiliū uiri qui nō uacet potius uiri, nō aūt cur qui nō uacet. Age dum pogi serpentina lingua ac serpentino afflatu iterū sibila. fateor equidē me reprehendisse quosdam mediocres hoīes ueluti priscianū. Seruium donatū qui ī arte quam aūte summorum scriptorum confirmant. Non nihil dixerint discrepans ab illorum aūte quemadmodum exemplis doceo. Vt mihi necesse fuerit aut maiores quosque autores, aut istos quoque paucos & mediocres sequi. Malui itaque illos sectari quos & isti se quoque sectari fatebantur. Tu aūt qui id ego nō faciam me insectari ingeris. Iste uesanus conuiciator superiorum omniū autoritate semota noua sensa uerbis indidit, nouū scribendi

Transitus ad īmpietatem (margin)

amphisbea serpens bis trifidā linguā (margin)

Cur a pogio male positū (margin)

An laurentius sequitur autores ī reprehendendis grā (margin)

morem introducat tanta presumptione usus ut sibi soli plusque ceteris omnibus tribuat auctoritatis Latinos uerborum proprietas uis significatio constructio non tamen ratione quantum ueterum scriptorum auctoritate constat, qua sublata lingue latine fundamentum et substentaculum pereat necesse est. Itane pogi non nitor ego ueterum scriptorum auctoritate sed mea? Si ad usus prisciani et ceteros gramaticos aliquando disputans ero respuerem auctores quos illi afferunt. certe non tam gramaticis quam auctoribus aduersarer. omnibus scriptoribus bellum indicerem et repudiata lingua latina, aut alia uterer, aut nouam introducerem. Hoc si neque facio neque quispiam facturum esse credibile est. sequitur ut ego aliquid argutius profundiusque in usu auctorum animaduerterim quam isti fecerunt. sic et ipsi intra prudentius quam superiores fecerant. Nam aliquid post illos pene non scripsissent. Cuos [?] complexus dicat priscianus. Vetustissima etas maxime in gramatica arte arguitur peccasse. Cuius auctores quanto sunt iuniores, tanto perspicaciores et ingeniis floruisse et diligentia ualuisse omnium iudicio confirmatur eruditissimorum. Quare noli mirari pogi quia tu nihil inuenis noui, me quippiam noui inuenisse nec palam calumniari quod nullius auctoritatem sequor. Nam

si ego nullos pro me affero tuum est illos contra tuum me
afferre. Atqui secus fit. Siquidem ego infinitis exemplis u
tor, tu nullis. quin illi quoque ubi a me reprehenduntur
aut nullis aut rarissimis aut invalidis utuntur. Velu
ti in illo loco ubi de mei tui sui disputavi, de quo tu
ais. Nostri et vestri genetivus pluralis fuimus grammaticus
ait. A. gellium ut postea apparebit secutus. Sed hos et
priscianum cum aliis in errorem induxit. Et deinde verbo
quid miror. cum A. Gellius et quidem antiquior. nullum ex(em)pl(um)
tum in hac questione potest reperire. sed et non optime
sentit. Omitto de perfidia tua loqui vir pessime pagi, qui hunc
locum ex elegantiis neque sincere protulisti ut semper facis.
fallere opinione impurobe illos emendo. Cur quaeso tu vir
doctissimus latinissimusque et auctorum nominis famaeque defe
nsor non aliqua contra me affers illorum exempla pro pri-
sciano. qui nec ipse ulla pro se affert quare liceat
ut opinatur licere sic dicere. Mei vel nostri agrum colo
tui vel vestri uxori filium diligo, sui uxorem custodit, pro
meum vel nostrum, tuum vel vestrum, agrum filiumque suam
uxorem. Qua vero tam multa et tamque egregia
tradidi ex summis auctoribus observata ut putem
me satis ad eternitatem gloriae vel ob id capitulum
comparasse. et posse interprestantes emulari scripto
res quem illi quoque quos reprehendi si reviviscerent

de mei tui sui.

56

ad mirarent quę tu scelestissime cum tot res a me uel di
diceris uel discere possis spernere uis uideri ingens. Sed
cū loci sint pene īfiniti quos fastidij causa omissi. totum
eīi opus tuis ridiculis sententijs plenū est pauca ex pressi.
Ridicula sunt ergo que neque priscianus neque seruius donatus
diomedes caper probus nouerūt ac ne. A. quidē gellius
tradere sciit quibus nihil hēt oīs lingua latina prestantius.
Si ridicula sunt que tibi nō obseruanda uide Ciceronē ac
ceteros qui ista tanquam mysteria quedam obseruarūt. Sed illū
alterū locum fortius premis que ut tibi uideris strangulas
Grammatici auctores aït uno uniuersi ore aiunt uer
ba in sco ut calesco significare inchoationē. ideoque īco
hatiua ī so ut uiso desideriū. ideoque desideratiua ī rio ut
et esurio meditationem: ideoque meditatiua appellari. singulis
oībus ait ab oībus dissentio. O uocem pistrino et ergastu
lo dignā. quis hanc petulantiā temeritatem audatiā
mordacissimi pediculi equo aīo ferre queatur? Quis
nō dedignetur sapientes a stulto: doctos ab indocto: peri
tissimos ab ignauissimo, elegantes ab absurdo, latinos a
barbaro reprehendi? Hic ne uir insulsissimus, nulla
auctē, nulla doctrina preditus oīum qui uiuūt amē
tissimus scribere audet se ab oībus grāmaticis presertim
talibus dissentire? Que uē maiora signa dementie expec
tantur. que maiores insanie fores qui uiolentiores

grāmatici auctores
īchoatiuis desi
deratiuisque medi
tatiuis

furiarum stimuli. qui mentem furibundam agitent desi
derantur. Hic si mentis esset compos, si non arrogans atque
improbus si non ab omni ratione alienus adeo se protervum
furentemque ostenderet nullius pretii vecors belua ut omni-
um doctorum virorum reprehendendorum munus assu
me sibi ferat. Abi in malam crucem proterve animal cum istac
insulsa manique magniloquentia. Ecce auctores pogiani
ecce copia exemplorum huius qui ait linguam latinam
constare auctorum exemplis. Ecce hominis ingeniosi ra
tiones atque argumenta. Nam eius iudicio secundum
ab exemplo locum optinet ratio. Ecce quem deceat ex
probrare alteri tam atrocibus maledictis atque conviciis
Si non affero auctores ego pogi et hoc in me vituperas.
cur eos ipse non afferes? O furcifer cum ubique et exempla
afferam et quidem plurima atque adeo doctorum omnium,
tu tamen dissimulas. Quid inquies num illa contra gra
maticos omnes afferes, contra omnes contraque plures si
plures essent afferrem. Non quia quicquam velim ex il
lorum laude detractum sed ut veritas eruatur. Sint
ergo ut tuis verbis utar. docti illi quidem. Sunt ergo
peritissimi elegantes latini et si vis et sapientes verum ego
doctior peritior, elegantior, latinior et si verum dispicitis
de illis et sapientior, neque id ratione quam mox subijciam
constat, verum etiam multorum hominum testimonio putas di
cam, Leonardi. Guarini, Aurispe aliorumque plurimorum.

qui de operis mei laude scripserunt, ego tuo tuorumque simili
um, qui cum refutare negatis hoc preceptum profecto com-
probatis quicquid tuam assensionem dissensionemque de bacchantis
hominis non loquitis. quid ego magnifaciam? An gigas auxi
lium hostilitatemque pumilii hominis quem nanum vulgo vo
cant curarem? An non te pumilium passim ostendo et me
gigantem et plusquam gigantem, quippe qui de Prisciani tanquam
et Herculis manu clavam eripio. Sunt autem exempla que quasi
pro se affert quasi illius arma ut gladius, hasta, clava, quam cum
alter e diverso secum facere et contra illum qui affere
bat ostendit, nimirum gladium aut clavam de manu e
ripit et quod magis est, suis eundem armis ferit. Pri
scianus hoc de inchoativis exemplo Virgiliano utitur e
gressitque medendo, quod ego probavi mecum facere. quia
nemo inter curationem meditatamque egrotare incipit.
Attuli et eiusdem Virgilii exemplum Maria incipiunt agitata tu
mescere. Cui simile est Tullianum cum ait oratio
nem suam cepisse canescere. Supervacuum est futurum fuisse
itidem incipiunt et illud cepit si tumescere et canescere
significarent inchoationem. Et pro Milone scripto ille
plura miscebat, tanto hic indies magis convalescebat
Certe nihil potest quotidie inchoare et alia multa que
illic disputavi. Denique ut scias quibus ego utar exemplis
omnes pro me auctores omnia huiuscemodi apud illos
verba mecum facere contendo. Tu vel unum tecum

facere demonstra. Atq ut aliqd noue probationis t
ex cogitem impulsus imprudentia tua nōne ĩrobare
q desinere contraria sunt. Atq si uerba q̃ uocant
inrobatiua que exeunt ĩ sto ĩrobatione signifi[illegible]
nō iungerentur cum uerbo desino. Hunc cum de
sino uicta recipiunt. Ut apud quintilianū. Desinis
erubescere iam q filiū nō uides q qualia sunt qbz
omēs utimur; iā arbores desinūt florescere tu res
sas pinguescere iam fluuius fere fine tumescit
Extorsi item herculeā de manu p̃strani clauā. Sū de discessu
de diseratiuis loquens eq̃ qz [illegible] utitur. Nam ne
mini esione uisente regna sororis laomedonaade esione
parnū bisentem inquietis cupientem uideo. primo
ut tibi onde euntem aduidendum. Quod declarat
Cicero cum ait. Cupio q iam p̃dem cupio alexā
driā atqz omē egiptum inuisere. Quid. & [illegible]
addere cupio si uiso idem ē q cupio siue desidero
uidere. Verba ĩrio negaui significare meditationē de uiso
sed desideriū. Ut apud Ciceronē Ut aliqn dolor de meditatiū
populi romani pariat quod iādiu parturit. Et
alia exempla q̃ inelegantius attuli que mouis
sent lapides ad assentiendum ; ne te tn̄ mouere
potuerūt. Vides scelerate pogi ut semp nitor au
toritate q Vniuersorp scriptorp exemplis confutas.

58

quo adpositum ratione etiam opinionem grammaticae praeceptorum
At tu pro tua causa semper incaleas conuicia inquiens. Verum
quo carminis ne aut sibyllae alicuius spiritus aut demon
quispiam familiaris sicut de socrate legimus somniantes
illum excitauerit. an in antro aliquo musarum sit diutius
ad perdiscendam disciplinam ignorantiae uersatus / an arce
cultam aliquam teneat absconsam. responsis phebeis ple
nam aut libros orcus ignotos ab inferis eruerit, qui sibi
adeo insaniae mastrearunt. et nudum oculum incaecorum
opprobrium proposito ostentare. Velis nolis igitur in illo pogi
significas te admirari acumen inuentorum meorum
Qui si uera tradidi ut certe tradidi. quid ni et tibi et
aliis miraculo debeam esse. et tu fateri cogaris me a
camente, a sibylla, a musis, ab apolline: nam demones
et inferos tibi relinquo educatum, eruditum, et cultum
Hec de iis scriptoribus quos uniuersum reprehendo. Iam
de iis quos nominatim quorum tu patronus tam diserte
es. ut magis eos abs te desertos quam assertos liceat dicere.

de nomine apud priscianum.

Ans. 11. Item quare peccauit priscianus. Priscianus ad
Iulianum scribens. tibi ego opus deuoueo omnis eloquen
tiae praesul. ut quantumcunque deus mihi annuerit suscepti
operis gloriae te nomine quasi sole quodam diluculis cre-
scat. Quid magis absurdum Valla inquit est quem
dicas solem tuum eundem appellare nomine tuum

O freneticẽ sicut in reliquis ita et hac sententia Laurẽti
nõ dic̃ suum solem sed comite ꝗ̃ sole quodam lucẽte
sed detrahendi libido addita stultitia et impudentia te
ĩ preceps trahit. freneticus ẽ pogi qui quod loquitur
non intelligit. freneticus est qui nõ uulneri sed
sano menbro medicam̃ta apponit. freneticus est
qui lum̃ nõ prefert sed a tergo fert ut tu facis. Po
gi ter freneticus. Non. n. ego improbo in prisciano ꝗ
dicat illũ solem, ut tu stolide accipis. neq3 de uocabolo
sol sed de uocabulo comes disputabam ꝗd absurdũ
ẽet quẽ omnis eloquẽtie ꝯsulem et hortatorem suũ
et cuius mentem et aĩa Homeri atq3 Vgilij cõposi
tam diceret eundem comitem potius appellare ꝗ̃
ducem. cum dux precedat comes sequatur. ꝯfertim
cum dicat uelut sole. Siquidem solem ducem h̃emus
siquid sicuti candelam ꝗ̃ ut dixi nemo post tergũ
fert. sed ante se nisi forte pogius qui nõ solũ ista nõ
intelligit quoq3 libidine, mihi detrahendi. nõ uul
nus prisciani sanat sed agitato illius menbro non
saucio me uulnerare nititur et solem candelamq3 de
bere sequi potius putat ꝗ̃ preire, uerũ et ut quasi
sole quodam lucente, perinde ac si possit sol esse
n̄ lucens et lux nisi fulgens. En nitor pogiane

facundie qui nitide me loqui docere me uult. Sequitur
Vesaniam suā ualla Lactantiū marxans qui aut placi
diora queque aīalia scribendum asserens, oīa placidiora
aīalia. Et aliquanto post cum Terentij defensionem
attigisset subijcit. Et quod stultitiā sumā reddet nō ue
rebor inquit reprehenderē boetiū p̄scianū et facundiorem
utroque Lactantium. Quorum boetius cum scripsisset no
sti q̄ facillime. malle dixisse q̄ facile ait. Priscianus
ut docerem q̄ frequentissime. Lactantius uero q̄ multa
alia latinius erat laurentius ait sepe q̄ frequenter et
p̄multa. Non ne ais pugi linguā latinā constare
auctorum exemplis. Bone ut ondi paulo ante me q̄
si falso tū accusabas q̄ bone mallem niti q̄ aucte.
En ego omniū auctorū pro me contra hos tres af
fero exempla. Tu ne tibi repugnes affer pro his tribus
uel unū aut ex Cicerone, aut ex quintiliano aut ex
liuio aut uno quolibet ueterū auctorū. Hoc nō
facis et tam illorum suscipis patrocinium. et qr nihil
hēs quo et illos protegas et me uulneres facis qd ne
mo unq̄ fecit. uō iurisconsulti omnes obstupescāt
tergiuersaris, calūniaris, cauillaris, preuaricaris.
Nam tergiuersaris quia pugnare uis. et tū subterfu
gis. calūniaris qr falsa obycis: cauillaris qr euidens
uerū p̄ ambages occulere temptas: preuaricaris qa

de placidiora q̄que aīalia apud lactantius
De q̄ facillime apud boetiū et de q̄ frequentissime ipō p̄sciano. legi multa apud lactā.

ĩme accusando aut nihil contra me aut pro me di
cis. Quamq̃ oriete orator quis omnio intelligit qd
m̃ obijcias: dum ẽs occultare iustitiã pris mee uis
nõ referendis ad lrãm uerbis meis ex illo ope. sed
depravandis ac decurtandis totam causam ex ce
casti. Longe post cum de multis aliis dissipate bla- blaterasti
terasti ad Lactantiũ redis q̃i de eo nihil dixisses in
quiens. Addit lanctantiũ. inter eos quos uelut
ignaros lingue latine castiget: quum scripsisset ue
nia concedi põt imperitis. & qui se sapientes nõ faten
tur; iis uero nõ põt qui sapientiã professi & cetera
Ego dixissem magis iis nõ potest dictione uero sup
uacaneã putans. Deinde, quale ẽ lactantij libro
primo. Quis mentis errore nõ modo futura pdice
re et coherentia aut uel certe uel saltem erat au
loqui posse. Dicendũ erat aut sed uel coherentia ?
aut uel certe uel saltem. Quis hunc nõ bipedale
asellum uideat qui & lactantiũ corrigat. Vnde huic
stulto tanta doctrina; tam noua dicendi ars; tam ex
quisita facultas innata ẽ ut nouũ dicendi more
aliis incognitum introducat? Nesciuit lactan
tius latinã linguã ut ei laurentio ualla opus
fuerit emendatore. Quis ex oĩ prorsus memo
ria te stultior, pogi aut et malignior? Nouũ

dicendi morē & aliis incogitum introduco? qui nullū
ē exemplum ueterū afferam: q si omēs nō dicā locu
tos. Sed fac me nullum afferre ut tu calūniaris. Cur
ipse nō econtrario afferes? si hēs. si nō hēs. cur me in
crepas? cur me asellum uocas? hō barbarissime qui
mecū de lingua latina uis contendere. bipedalē po
nēs pro bipedem. & ē bipes duorū pedū. ut apd Iu
uenalē. Atq alii bipedē sibi quærat asellū. bipedalis
idō longitudīm duorū pedum ut pedalis unius pedis.
& sesquipedalis unius & dimidiati pedis longitudine
Vt apd Horatiū proiicit ampullas & sesquipedalia
uerba. Resciscere. A. Gellius dicit rem inopinatā esse
insperatamq cognoscere. Deprecor & supplicaui dici.

At ualla miror inquit de hoc scelestissimo uerborum
indagatore. q ei in oīb contradicit. Semper mea uba
corrūpis qui illud opus nō extet q tibi nunq responsurus eēm. Ego porro apd A. gelliū de quo cū præfa
tione honorifica locutus sum. negaui absolutam
horum duorū uerborum eē diffinitionē. Erraui? tuū
fuit meū errorē ostendere. nō aūt id solū significa
re. nec A. gelliū posse errare. nec lactantiū posse
recte sentire. Nam cū ego & rōnes ubiq afferā
et auctoritates, putas tibi nihil incontrariū affe
renti auditores ac iudices assensuros? & nō potius

bipedalē p bipedem

de rescisco & de
precor apd A. gelliū

te tum impitum tū calūniatorē arbitraturos? Boetium
insup̄ ī numerū calūpniatorū ascribit inquiens. In quod
uitiū incidit boetius libro p̄ ī ciceronis topica. Sinon
confusa solum uerū et distributi in suarū ptiū petate
noscantur. Dicendū erat ait nō solū nō confuse. ubi
sunt queso pogi que contra me profers exempla?
Istud ne est boetiū tutari: istud ē laurentiū refutare?
Quis puer istud faceret? O te prudentia puerū et
malitia senē qui scelerata mente presupsisti supp-
ssisti mea q̄ de boetio q̄ de laurentio uel lactantio uerba.
Nam nisi fortier aliter ab ipsis scriptū est. q me
nō hoies sed res notare. Iterū postq̄ aliquot alios
auctores attigisti in boetiū prelaberis. Inquiens. boe-
tiū tum sepius arguit tū maxie ī ea diffinitione
cum ait psona ē incōmutabilis nē indiuidua sub-
stantia. Sed huic homi romano ostendam inquit Lau-
rentius romane loqui nescire. Perstat ī sua stultitia
Vallea temeritas. Boetiū arguit q Romane loqui ne-
sciuit. Si romane loqui aliud ē q latine loqui ut tu
sentis quemadmodum posteris apparebit quid doles
uicem eius q romane loqui nesciuit. cum nec puni-
ce nec psice nec indice nouit. Iterū subtexamus
cetera. Et paulo post. Non ut boetius uoluit qui nos
barbare loqui docuit. Que uidenda boetius uir oīu

de nō apt boetiū

et p. apd boeti

61

doctissimus barbare loquitur. Valla imperitissimus
comitator latine Boetium loqui docet diffinitione
-perax- quilli augurit; perax belua tanta pertinacitate ut
in heresim sepius incurrat. Omnium est doctissimus
boetius vel latine loquendi an aliarum rerum? si latine
loquendi cur eum nemo imitatur? si aliarum rerum nihil
ad meum propositum quod tu nihil illius in libros de
consolatione legisti. Ho indoctissimus doctissimorum patrum si
ubi credimus defensor. An tu putas quem de lingua lati-
na agimus sic diffinitiorum fuisse personam. M. tullium
ut eam ab hominibus seduceret decederet eluderet et ad solum
deum relegaret. Ego nec Hieronymum quidem nec ambro-
sium nec Hilarium nec Augustinum puto. Hanc personam
hominis quod est. ut ubi deus non accipit personam hominis. que
uere acceptio id significat quod greci quod ante
usurpatum est in homine quam in deo. Sed quid disputo contra
-morionum- hominem imperitissimum ac stultissimum omnium morionum
qui me contra quem nec rationibus utitur nec exemplis ar-
bitreatur esse sub umbra. Boetium oppressum atque
hereticum uisum mihi. cum quod ipse antichristianus in
deos. Herculem. iouem ceteraque humanorum nomina prouocet
et eius conamicissimus nicolaus nicoli uir non minime
auctoritatis. Boetium sit appellare solitum exc olatura
bone doctrine ut nemo mirari debeat si cum Boetio

de lingue latine proprietate contendo. At pogius o
scabram hominis malignitatem, vetat me et contendere
cum alberto greco quod interpretantur magnus,
facile familie nomen non hominis agnomen inquiens.
Addidit et philosophos inquit. eius super verbi sua
deo expositione quantum errent philosophi nostri de suadeo apud boetium
quorum est albertus cum de comparatione dialetice et
rhetorice disputant huius verbi significatione nesci
entes. quisquis illos legerit intelliget. Primo boetium
quem albertus philosophum latinum appellat. tum ipsum
albertum redarguit homo acutissimi ingenii. qui plus
ipse somniando didicerit quam reliqui legendo. hic seipsum
quoque verborum conscium et interpretem somniat cum
ipse in multis aberret. Quemadmodum in confutanda
calumnia tua pogi passim ut quisque locus occur-
rebat notabam inepticia tua sic nunc in questione
imperitie et calumnie tue ut quicque occurret ca- quicquid
lumniose dictum admoneo. Si de omnibus latinis
pogi sermo cum dicas philosophi nostri cur magis
Boetium nominas quam varronem. Ciceronem, Senecam
Apuleium. Macrobium. Martianum reliquosque quos
a me dicas reprehensos ut ignaros differentie in-
ter suadeo et persuadeo. An quod ait Albertus Bo-
etium philosophum latinum quasi ceteri philosophi latini non

sint. Numquid ucaras id e° sentio quia dicat Albertus? Sin decerentibz sentio ut aperte loquor quid uis de boetio me sensisse. Sed hoc consuete calumniatur. Illud ignorantie q putas albertu locutu ee eleganter aut hanc differentia sensisse. qua haud scio an aut recentiu Aristotelis interptum quia greci pro duobz suadeo q psuadeo unu hnt.
aut aliquot iā seculis scriptoru aliquis noxit qd tu certe nō noras homo indesertiss q indisertorū patronus. q quod turpius ē disertorum oppugnator. Nam q e° disertus sum q disertissimorū contra te utor exemplis pariter q verbis. quor ca vois mecū est. Ut in eo uno qd restat. Ais ē Iustinianū dic. q reliquos male sensisse cū testamentū scripserint ee qi mentis testatione. Quos nā reliquos e° male sensisse dico scelestissime calumniator. Quid et uerba depravas? Nō ē inquit Iustinianus sive alius quisquis fuit. nā iustinianus ne legat quidē ista ut opinor, testamentū appellari qi testatione mentis. sed plane q testatio mētis sit quia ethimologia diffinitione si primus ego notassem quid diceres pogi cum nūc me accusas sequtem ut illic testatus sum A. Gelliū, quosdam iurisconsultos ratione confutantem. O te libidine detrahēdi

de testamentz apd Iustinianū

cecum. Supius agebas A. gellii causam. nunc eum oppu-
gnas. Verum ne legentes desiderent quid inter iurisconsultos
A. gellii & ego in iustinianum si Iustinianus fuit, afferam

Iustinianus

nam ipse scis. quippe qui in elegantiis legisti. quod nunc non
confutando satis comprobas. dicam breviter. Non magis
est mens in testamentum, quam in armamentum in fallamentum
in atramentum. in condimentum, in armentum, in pavimentum
in tomentum in aliis plurimis. Nec A. gellii verbo. Ego tanquam
rationis appendicem addidi cum alia tum hoc, talia
nomina cum suapte natura exeant in men. ut velamen
medicamen. spiramen. munimen accipere tum sylla
bam in fine fierique velamentum, medicamentum, spiramen
tum, munimentum. Atque ita testamen ad testamen
tum devenisse ubi non magis est mens quam menta vel men
tum. Sed cur non et me accusasti pogi quod donati quasi
illic etymologiam reprehenderim, negarimque oratione
dici quasi oris ratione, cum dixeris a me reprehendi dona
tum. At vide quantopere reformides fateri a me repre
hendi donatum. Egregium illum quidem & singularem

de sepulcro apud donatum ob hanc causam

sed tamen, ut tu pares laurentio non multo doctiorem.
Et si tu vix ei vigilanti lucernam tenere dignus
esses, ac ne nunc quidem. Nam te nec pro lucernario
meo, nec pro laternario habere vellem. Eius super
Terentii andriam non diu legeram commentum, cum com

posui elegantias. I neo aut sepulchru dictu ee sin pt
cro. Opinor ueritus direre copositum a se quod e se
orsum & pulcru. q se in compositione longu e. io
a sine noluit componi qd e breue, qua compositio
ne nusq in compositione inueni. Qd si neqz sine
neqz se pars e huius nois. certe nec pulcru pars erit.
qd ab illa ppositione pendebat. Erit itaqz hoc nom simplex.
& ut aperte declarat eius significatio deriuatu
a sepelio. Et sicut a simulatu supino fit simulacru.
& a lauatu quo ueteres utebantur. ut ouidius Manelauaturas
illa petebat aquas, fit lauacru. et a supino
fulctu fulcru. & a supino mulctu mulcru uel mulcra.
sic a supino sepultu efit sepulcru. Defende nunc stulto
donatu pogi si uales. qui nunq ad lingua latina magis
aliquid attulisti q thersites ad eloquentia greca. cuius
pena qua illu ulixes affecit, te maneq immota irrogatur.
Nam ego iure ulixes sum. teqz sceptro illo
regali uerbero. Atqz illis te dignis uerbis increpito

tersithes, inconsulte, loquendo, sinoratetes, fabulatores
ΘΕΡCΙΤ' ΑΚΡΙΤΟΜΥΘΕ ΛΙΓΥC ΠΕΡ ΕΩΝ. ΑΓΟΡΗΤΗC
desine neue uelis, solus, iurgari, cum regibus.
ICΧΕΟ. ΜΗ ΔΕ ΕΘΕΛ' ΟΙΟC ΕΡΙΖΕΜΕΝΑΙ. ΒΑCΙΛΕΥCΙ.
nego enim ego te deteriorem esse, homines, alium
ΟΥ ΓΑΡ ΕΓΩ CΕΟ ΦΗΜΙ ΧΕΡΕΙΟΤΕΡΟΝ ΒΡΟΤΟΝ ΑΛΛΟΝ
eoqz, reges, appellans,
ΤΩ ΟΥΚ ΑΝ ΒΑCΙΛΗΑC ΑΝΑ CΤΟΜ' ΕΧΩΝ ~~ΑΓΟ~~
ratione habes, et, eis, conuicia, facis, uerum
ΑΓΟΡΕΥΟΙC ΚΑΙ CΦΙΝ ΟΝΕΙΔΕΑ ΤΕ ΠΡΟΦΕΡΟΙC ΑΛΛ' ΕΚ
tibi loquor, quod, et, effectum, erit
ΤΟΙ. ΕΡΕΩ ΤΟ ΔΕ ΚΑΙ. ΤΕΤΕΛΕCΜΕΝΟΝ ΕCΤΑΙ

si , me , amentem aplus offendā quemadmodū nō hr
εἰκέτις ἀφραίνοντα κιχήσομαι· ὥσπερ ὧ δὲ
pogi · ego te arreptū tāqz tāmquntis / epua
πώγις ἔσω σελλαίων ἀπὸ μὲν φιλὰ ἵκατα δύσω
chlena , et , nimera et que , uerenda protegunt
χλαίναν τ᾽ ἠδὲ χιτῶνα τα τ᾽ αἰδῶ ἀμφικαλύπτει.
plorantē , teqz plorantē uelores ad naues dimittā plagis
αὐτὸν τε κλαίοντα θοὰς ἐπὶ νῆας ἀφήσω πλε-
affectū concionalio insanabilibus
πλήγως ἀγορῆθεν ἀεικέσι πλήγῃσιν. Accipe
pogi preterea quod nescio an maius sit quam illud donati. quod in iurisconsultis eiusdem materie reprehendo. ut intelligas me in omni doctrina et genere. nō tecū modo similibus. sed cum summis quibusque contendere. nec bartholo, baldo accursio ceterisque recentibus iurisconsultis sed ueteribus equandū. Possessio inquit paulus appellata est. ut labeo ait a pedibus at asedibus, pedum quasi positio: Hec enim uerba labeonis et pauli. dura sane est etymologia ac diffinitio quia neque pes neque positio reperitur in hoc nomine. Nam pus grecū nequaquam ista ratione componitur. Ego ita sentio, ut pulluo. ut polluceo. ut polliceor. ut porrigo, ut potendo, ut possum, componitur ex uerbo. et particula por. siue pol, siue pos, ita possideo ex hac particula et uerbo sedeo cuius supinū est possessum. unde fit possessio, sicut ab assideo, assessum assessio. a consideo. cōsessum cōsessio. Que formatio cum sit legitima et apta, ineptum sit aliā longius atque operosius accersere. Addam tertiū, unū magis mirerit. quod cum A. gellio auctū nō solū

et possessio apud iurisconsultos et causam.

Bartolus
Baldus
Accursius
vide

et solertissime reprehendit apud grecos in A. gellio.

64

de latinitate sed etiã de grecitate contendere. Au. gellius

Solecismus — Cum grecum aut vocabulum sit solecismus an attici homines qui elegantius locuti sunt, usi eo sint, querere solet. Sed nos neque solecismum neque barbarismum apud grecorum idoneos adhuc invenimus. Nã sicuti barbaron ita solecon dixerunt. nunc quoque antiquiores solecon facile soleasmum

ipse martialem Solocismum et barbarismum reperies — haud scio an unquam dixerunt. Quod si ita est neque in greca neque in latina lingua solecismus probe dicitur. Immo in utranque A. Gelli probissime. Nam et grece aristoteles tum atticus tum elegans scriptor eo utitur in libris elenchorum, et eum ac ceteros imitati sunt, cum alii tum Cicero atque quintilianus. Satis ut spero planum feci nõ falso me quosdam veterum ob utilitatem posterorum reprehendisse in elegantiarum libris, prout et ipsi in superiores fecerant, reprehensuri hec quoque in

Niccolus reprehensione narrat — quibuscunque alius si ea animadvertissent. Hoc et pagius in his ipsis meis elegantiarum libris fecit. Sed recte ne an secus dispiciamus, que est secunda de imperitia questio. Ubi si recte me ille reprehendit, ego sin secus ipse iudicetur imperitus. Ita .N. me reprehendit in capitulo.

Quid autem in illo suo prolongo insulso ridiculo et tali patrono digno primi libri nõ proemio sed verborum et somniorum congerie continetur? Infinitum esset errores omnes prosequi, verum paucula summa

de multis. Leguminleium dixit et architectandi. Hunc quod
hr. M. Tullii horum egregiorum uerborum auctorem. Dixit
romanum imperium ibi esse ubi romana lingua dominatur.
Quis hoc unquam insolentissima bestia locutus est?
Ubi nam audiuit linguam romanam dominari? Dominantur
homines non lingua. Preterea lingua romana est et ea
uulgaris qua soli utuntur romani. ut si quibus do
minetur romanis ubi est in usu non aliis dominetur.
At linguam latinam dicere uoluit stultissimus barbarus
que nemini dominatur. sed in usu est et in precio apud multos
et alibi longe post ut discerptus est in lapidando meus ac
cusator et cerebundus. latine tunc homines loquebantur
non romane. Cetera pene infinita in opus meum po
gnana conuicia referre supersedeo. Homo Hominem pu
gna cum conuiciis est sed cum armis argumentis. non cum
scurrilitatibus sed cum auctoribus non cum lacertis
sed cum armis. Hec feriunt. hec sternunt. hec uic
toriam reddunt. Illa uero inania sunt neque adiuuan
tia neque ledentia. Quare quod uix magis pollent pagane
rones quam nuge. Ita omnia que loquitur sunt nugato
ria. Adeo nunquam me uideor tam egisse faciliorem,
nec cum imbecilliore hoste pugnasse. Transeo quod dixit
in illo suo itinerario et suo per eius, in suo uerbum accepit
nequid mali suo fiat capiti et plongo pro plongo

laceis

suo p eius

plongo.
p plongo

65

ꝑsequitur ꝑ. ꝓsequitur.

& prosequitur quod nunq̄ ponit̄ sine ablatiuo pro ꝓsequitur. Negat apud M. Tullium reperiri leguleius qui si aliū auctorem afferā sim suo iudicio insolentissima bestia. Parcito stomacho eius. qui adeo dilicatus ē, ut nunq̄ quantum uidetur libros de orator. legerit. In quorum primo hec uerba sunt. Ita & tibi iurisconsultus ipse per se nihil nisi leguleius quidam cautus & acutus, pro actionū, cantor formularū auceps syllabarum. Idem facit in architectari quorum auctores respuit ut Ciceronis testimonio utar. Is ita in 2° de finibus lib° ait. An ꝙ ita callidus ut optime possit architectari uoluptates. Et in libris ad Herenniū quos cū quattuor sint inuiscep fac, quos quisque superius in manibus tuis tui fuisse dicebas, et in ea situ loci cuiusdam ad suū usū comodū et arbitriū fabricari & architectarij. O te furiosum pogi qui uel alios auctores pro nullis hes. uel ipm quē tanti facē uideri uis nihili facis. Ciceronē. cum eū in meo sermone uitupas. Sicine sentis hec uerba insulsa ridicula somniculosa esse. Cum que te insulsum ostendat, ridiculū reddant et a somno quo hebeius semp opprimeris excitent. At in lingua romana nō me ad unū Ciceronē astringis. Sed aliorum quoque testimonia possum repetere quod plusq̄ facio, paucis ad tuas rōnes respōdebo:

formula

de architectari

de lingua romana ꝑ lingua latina

Latine inquis. tunc homines loquebantur non romane. Ita ne pogi solertissime: greci grece / barbari barbare hebrei hebraice. puteolani puteolane. capuani campane loquebantur. romani romane non loquebantur? Aut nunc romana lingua dicitur, et ut ais qua utuntur romani. ea non dicitur fuisse lingua romana, qua tunc romani utebantur? Quid hoc dici possit absurdius? At inquies ea fuit lingua latina non romana / sic nunc lingua romana non est latina, sed vulgaris, que vulgaris olim non fuit. An fuerit diversa olim lingua eruditorum et ineruditorum. qua tu questione scientissime tractavisti in libello convivali. atque disputationibus. Certe que nunc lingua in usu romanis est, latina appellanda est. etsi multum degeneravit ab illa prisca. Non enim credibile est aliam quandam nescio unde venisse linguam, que illam veterem e possessione deiecisse, et in exilium relegasse. atque in insulas deportasse. cum videamus idem contigisse in lingua gramatice loquentium. quam tu latinam vocas. que adeo ab illa veteri differt ut vix eam Cicero si a mortuis redeat queat intelligere. Est itaque que olim fuit romana lingua latina / et latina romana. nisi dicimus latinam ut generis. romanam ut speciei. Ita romana utique latina erit

nõ. de lingua latina et romana

quod querimus. latina nõ protinus q romana. latina quidem: q latinorũ fuit vñ romani oriundi st. Romana aũt q p romanos maiestate ppagata ẽ q dignitatem accepit, q presertĩ quod necessarium ẽ linguã Ciuitatis ab ipa Ciuitate nom̃ accipere ut florentinã a florentia, et Senensem a sena. et campanã a capua. ita romanã a roma. Eoq greci ut ad eã etatẽ ueniã, nũq scripsere linguã latinã. sed romanã. q nos hoĩes dixere romane loqui nõ latine. q romanos scriptores nõ latinos. quale ẽ illud ut notissimũ locũ afferamus scriptum erat grece. latine hebraice et ρωμαϊστί. quod ẽ romane. At ĩterpres transtulit latine. q nihil interererat utro modo transferret. Tamẽ q romane trasferre poterat. At nõ trastulit ut appareat et si grece loq sic dixerit nõ tñ latine loq. Afferamq igr latinos testimonia Cicero ĩ bruto. voce erudita q romanis grecisq auribz digna. Nempe latinis auribz et grecis. Virgilius ĩ georgicis. Ascreumq cano romana per oppida carmen. Nõ romanã potentiã sentit sed latinas urbes. Horat de arte poetica. Et data romanis uenia ẽ indigna poetis. Paucissimi romani poete fuerũt. ergo latinos ĩtelligit. propertius. cedite romani scriptores cedite graii. Hic quoq de poetis loquens, eos ingenios ro—

manosq3 partitur. certe latinos significans nō quites /. Nam nec virgilius quē laudabat. nec ipse. nec horatius nec ouidius nec Ennius nec plautus. nec terentius nec alius quisquam fere eius romanus fuit n̄ forsitan ciuitate donatus. Lucanus i vij. Romani maximus autor. Tullius eloquij. Certe latini. Nā si latine tunc eloquentes q̄ nō romane loquebantur / nō dixisset romani eloquij sed latini. Seneca loquens de opi et oucia. Quid potuit facilitas cum ecce id nullo mō latine exprimere possem pp quod lingue mee conuiciū feceru. Magis damnabis angustias romanas si sciueris vnā syllabā ee quā mutari nō possum. Cernis ut eandē dicat latinā q̄ romanā / suā et linguā? Quintil. Sed hec diuisio mea ad grecū sermonē precipue pertinet. Nam q̄ maxima ex parte romanus inde conuersus ē. q̄ de uerbo epiredium loquens inquit. nā cū sit epi cōposito greca reda gallicū / nec grecus tn̄ nec gallus utitur cōposito / romani suū ex utroq3 fecerunt. vides ut sermo romanus idem qui latinus ē. q̄ epiredium vox romana / que tn̄ ē vox latina. q̄ uerū de autoribz loquens inquit. Idem nob p romanos autores ordo ducendus ē. Itaq3 ut apud illos Homerus sic

apud nos Vergilius. auspicatissimum dedexit exordium. Cur
nō non dixit latinos auctores. & paulo post. Teren. Varro
vir romanorum eruditissimus. plurimos hic libros
& doctissimos composuit. Et ibidem. Adeo ut mihi
sermo romanus non recipere uideatur illis solis con
cessam atticis uenerem. Quis est hic quo sermo ro-
manus. Vulgarisne ut tuo utar uocabulo uerbo ...
At tu negas, tunc fuisse uulgarem. Tamen et si fateroris
non tamen de latino loqui quintilianus est existimandus. Et ali
quanto post in eodem loco. Supersunt qui de philosophia
scripserunt. Quo in genere paucissimos ad huc eloquen
tes littere romane tulerunt. Que non sunt pogi.
litterae romane. nonne latine? ergo lingua romana
eadem que latina. Quod fatetur Macrobius in eo quem
supra attigi loco cum inquit. Nec sicubi suo sub alio
ortos celo latine lingue uena non adiuuat. ut
equi bonique consulant. & in meo sermone natiua
romani oris elegantia desideretur. Hieronymus
super Joel. Quod uespasianus & titus Rome templo
pacis edificato, uasa templi & uniuersa donaria
in delubro illius consecrarunt. que greca & romana
narrat historia. boetius. super librum peri ermenias
quoccunque commento secundo. Ergo omne Aristotelis opus quoc
cunque in manus uenias uenerit. in romanum stilum

ueteres / eorum omnium comenta latina oratione p
scribam. Quid dicam. A gellium, diomedem. donatum
Seruium, Priscianum, et alios plurimos ita locutos.
Dies me deficiet, omnia illorum exempla repetente.
Quibus uniuersis tu pogi qui te facis eorum patronum
contradicis, cum mihi contradicere uis. Ego cum te
refello non quidem illis patrocinium presto. sed ab eis pa
trocinium posco. Hactenus de reprehensione uerbi: nunc
de reprehensione rei. Negas licere dicere romanam
linguam dominari. Si hoc non licet quia homines non lingua do
minatur. cur ais linguam romanam dominari romanis.
ubi in usu est. si licet cur me ita dicentem insectaris?
Nisi forte lingua romana suis dominari poterit. a
lienis non poterit. Immo suis non potest. sicut nec
romani dominantur sibi sed aliis. Nam pro roma
nis dixi linguam romanam. quantum ad propa
gationem lingue romane pertinebit. qui tropus est tropus
uel frequentissimus sed tibi ut cetera bona igno
tissimus. qui putas uenustius dici et britannis pro
et britannia qui tropus est insplendior. De quo
mox dicam. Ubi paululum de calumnia tua dixero.
Non. H. ita abrupte illa uerba dixi. sed quemadmo
dum Cicero post multa de morte Seruij Sulpicij, qui
in itinere ad M. Antonium fuerat defunctus, intulit

Is .n. profecto mortem attulit, qui causa mortis fuit. sic ego post illa. Et sicut gemma aureo i clusa a nulo nõ de ornamento ē sed ornamto. ita noster sermo accedens alioꝝ sermoni uernaculo contulit splendorem, nõ sustulit. neq; ē. armis aut cruoris re aut bellis dominatũ adeptus est. sed bñficys, amore, concordia. Et mox. Amisimus romani amisimus regnũ atq; dñatum, tametsi nõ nra sꝫ temporꝝ culpa. Verũtñ p hunc splendidiorē dominatũ i magna ad huc urbis parte regnamus. Nostra est italia, nra gallia, nra hispania germania, pānonia, dalmatia, Illyricũ, multeq; alie nationes. inuidi. Ibi nanq; romani imperii est ubicunq; romana lingua dñatur. de quo dicendi tropo Cicero ita i tertio de oratore tradit. Ne illa quidē traductio atq; immutatio i uerbo quandã fabricationē hꝫ sꝫ i orone. Africa terribili tremit horrida terra tumultu. pro afris ē sumpta africa. Define roma tuos hostes, testes sunt campi magni. Grauis est modus in ornatu oronis, et sepe sumendus. Ex quo gñe hec sunt, Martē belli ee comunē, cererem p frugibꝫ. liberũ appellaꝛ pro uino, Neptunum p mari. curiã p senatu, campũ p comitiis. togam p pace. arma et tela p bello. Et alia plura. Sed initio

plura. Quintil. Cuius unū quod e cicerone sumit exemplum sufferrerit. Quid .n. tuus ille Tubero in acie pharsalica gladius agebat? cuius latus ille mucro petebat; qui sensus erat armorum tuorū. Quanto audacius ē porigi dicere, qui sensus erat armorum tuorum, q̄ romana lingua dnatur, quod coueit cū illo pro archia, hec studia kaz nobiscū pnoctant, peregrinant, rusticantur, & alia īfinita eiusmodi. Sed res certis quorum ut inquit plato clara est. Cetera exequamur. Sed prisciano inquit eruditorū nuperrimo potissimū respondebo. Cur qui de latine lingue elegantia scripturus se profitetur tam inelegans. tam elinguis est, tam barbarus, tam ignarus. oī eruditione carens et elegantia. Nuper tempus paulo ante preteritū significat, nuperrimū itō uerbū, ab eo solo male cōpositū. num octingentorum amplius annorum tempus significare potest? Sed ubi nā belua īsana nuperrimū hoiem scriptū legit? Nunquid apud ueteres Titum liuiū, Salustiū, aut quintilianū diuitias suas perasus declinatum comperit? nō dico q̄ inscite q̄ indocte q̄ impudenter, q̄ falso, sua illa ceruina leuitate se nihil scire dimostrat. qui talium tantorumque uirorum auctoritatem & doctrinam sue insulsissime postponit

t
nuperrimus.

opinioni. Illud potius quero unde aut a quibus auctoribus hec monstruosa uerborum portenta sit expiscatus.

Quoniam uerba pogii semper sententiasque inuoluis necesse habeo redigere ad capita que obijcis. Obycis quod nuprimus solus ego composuerim quod compositum non est, sed esto dixeris deriuauerim, quod eius significatione abusus sim, quasi recte quis uti queat uerbo quo uti non debet tamquam male formato, quoque nemo est usus. Accipe cur recte et deriuatum sit hoc superlatiuum non a me sed ab alijs, et a me usurpatum. Priscianus cuius tu pogi aduorarius es immo cuius caput ut uulgo dicitur frangis, assidue, ita in tertio ait. Nuprimus et superlatiuum proferebant antiquissimi qui superlatiuus magis ab aduerbio in er desinente uidetur nasci. Nominatiuus enim positiui in us desinit ut capro uidetur nuperus. Cuius accusatiuum plautus profert in captiuis. Recens captum hominem nuperum et nouicium. et bene ut super superus sic nuper nuperus debet esse. Vides ut tria que a me exigis priscianus probat nuprimum recte formari, et hominem significare. idque non modo apud ueteres sed et apud ueterimos reperi, etiam Quintiliano, Liuio Salustio uetustiores, quos cur nunc notaueris non facta Ciceronis mentione nescio, an dubitabas hoc apud illum inueniri: ut ad Herennium aut quod ille nuper

Prouerbium

rime dixerit. idest ultimo et nouissime. Et postea quexis unde mõstruosa uerborum portenta expiscatus sum. Portentose ne loquitur Cicero cum utitur leguleius, architectari, nupe[r]rime. Tu mellis qui mõstruosa portenta ais, nõ sentis ac si diceres, monstruosa monstra et portentosa porteta. Taceo quod inquis mõstruosa pro mostrosa. At non de tam longo temporis spatio dici potest nuper ximus. Hoc facit inpitia tua pogi qui sentis nuper significare tempus paulo ante preteritu[m] que significatio e[st] aduerbii dudum sit ĩ elegantiis tradidi. et nuper complecti multa et aliquando secula. ut cicero de diuinatione. Neque ante philosophia patefacta, que nuper inuenta e[st], hac de re comunis uita dubitauit. Idem de amicicia. Neque enim assentior iis qui nuper hec disserere ceperunt cum corporibus aĩas interire, atque oĩa morte deleri. et alia in eisdem elegantiis multa. Ego preclarum sic dixi nuperrimu[m] pro nouissimu[m] sive ultimu[m] ut Cicero illud suu[m] et alii nõ nulli, quorum exempla referre iam ociosum e[st]. Verbum preclaru[m] bonu[m] quãdoque significare dicit. Affert testem ciceronẽ quẽ minime intelligit. O preclaru[m] custodem ouium ut aiunt lupum. Non claritas in custode desideratur aut [sed] probitas. Ego p[re]claru[m] p[ro] bono

de preclarus

posuit. O preclaram crassamque dementiam. et pueris hoc pare. pclarũ p ironia dictum, cũ contra M. An tonium loqueretur. At id ignorantie magis ī laudem dictum putat. Ita m̄ contingat ppitios hrē ī hac cā iudices ut neminē ītatorꝫ quos noui, reor ita stulte ita fatue, ita pueriliter fuisse locuturū ut pogi facit. At me putare hoc dictum ēē ī laudem Iucunis qso laudem pogi. Lupinē q sit uel bonus uel clarus oiuiũ custos. Lupūne ē pro preclaro ouiũ custode pu to a Cicerone laudari. A quo scio scriptum cũ canes fungantur officio luporꝫ. cui nã pecuaria credimus. At inquis si p ironiã sentio ēē dictũ. contra me ipm loquor. Quoniã id modo probas pogi pueris pueri lior, ut semp quod aliis obijcis inte ipm recidat. Nunquid uerba p ironiã dicta, nõ idem qd sine ironia significatur. Vt si dicam. o doctum. o. acutũ o sobriũ pogiũ, tamesi ego ī aliũ id sensum loqr nõne hec tria adiectiua suũ significatum retinent. Idem fit ī illo Tulliano. Sed quia nõ de claritate tc agebatur, que nec ī lupũ cadit nec in pastorem desideratur, sed de bonitate, dixi pinde dictũ esse o pclarũ custodem ac si dictum ēēt p ironiã obo nũ custodem. uides ut ironia nihil ī mutat. Ergo quare Cicero dixit o pclarũ et nõ o bonũ custodem.

Nempe quia idem hec duo significant. hoc est quod
ego admonere uolui preclarum accipi pro bono. quod
tu preclarus emendator uituperandum duxisti: ut non
querat quemadmodum cicero inquit. quem appellat
ineptum, qui peregrinum cognouerit. Principium proe
mij libri elegantiarum quintum ampullosum est et uani
tate plenum. Tertius mihi ait et prope quartus annus
agitur peregrinanti semper et per omnia maria uolitanti
proxima et estate et quidem tota militia experto. Quod
utrum honestiore an magis necessaria causa fecerim nescio.
At ego scio te necessitate coactum regem aragonum e
dendi necessitate secutum fuisse. Ais ampullosum prin
cipium esse et uanitate plenum. in quo de necessitate mea
confiteor. Ille ampullose et gloriose loquitur qui se
iactat. non qui se peregrinari, nauigare militiam
experiri coactum fuisse narrat. Nam coactum me potius
quam honesta causa ductum tu etsi nescis affirmas. et
te scire ais me secutum esse regem aragonum necessi-
tate edendi. Quid tu papam tam diu secutus es? certe
necessitate potandi. Et quod samaritana petijt a
christo et forsitan impetrauit. id tu ab eius uica
rio priuilegium ut aiunt impetrasti ne unquam sitires, nisi ut hebrij solent. hoc tamen impetrare non
dico non potuisti sed noluisti ne unquam temulentus

al. prope decennio militare

Samaritana

71

ees. Sed reddamus cetera tua uerba: Quis quis barbarus
ē locutus ut tertius & prope quartus annus agitur di
cat: quod hoc ē enigma: ferē nō prope dicendū fuit.
Quod ē ē modo annus quartus prope tertiū loco na
an tempore: Si a tempore exprime illud qua sit propi
quitate. Vere enigma loquor uocabula noua, dura
obsoleta. dic q̄so per herculē immo per liberū prope quid
sit nō intelligis tanq̄ enigma: si hoc ita ē. quid illud
exponis quasi intelligas: cur pronuntias, qua ppin
quitate annus quartus ē prope tertiū. Atq̄ ut ad ī
terrogata respondeā, ea ppinquitate ē quartus annus
ppe tertiū, qua tertius prope quartus. Hoc tu dubitas
temulente: hoc tibi querendū putas quō sit tertius
prope quartū: hūc sermone in me reprehendis:
O cucurbitariū cerebrū queris de tempore, an aliud
sit alij uicinū loco an tempore. Quō potest
ppinquitas loci aut longinquitas cadere in tempus.
que diuersa statuit Aristoteles predicamenta. Etiam
de tempore sic interrogasse stultissimū puto. an
tempus tempori uicinū sit tempore. Id quanto spa
tio temporis: Sed numquid Aristoteles idem sic disputatū
te docuit, ut duabus propositis partibus, unā 7 q̄dē
priorem omittas: Locone inquis an tempore: Cur mox
nihil de loco loqueris sed tantū de tempore. Sed qd

de prope enigma

cucurbitariū

plura de ineptia tua? Vt aut de re breuiter respo
ndeam, sic illud dixi ut dicere pogius e septugena
rius et prope octogenarius, Pogius solidu prope anno
consumpsit in fabricanda inuectiua. Pogius e prope de
crepitus. Pogius e prope demens. Pogius e prope sin
gulari stultitia. qualia sint infinita et quam omnibus
non uni pogio nota. Subiungis. Nam per maria uolitaui
quis unquam uolitasse se per maria dixit? nisi dedali more
alis sumptis per tot maria uolitauit. Rectius cerebru
suu et plumis confectu dixisses per maria uolitasse. Ego
pogi alas habeo quales uel mercurius uel perseus fer
tur habuisse, tu in brachiis quas bracinas uocat:
nam bracis es quam illis dedaleis maiores et iam albis plu
mis similes. Vetule caper qui latina lingua discis.
Volitare et de non uolantibus dici. idque frequentius
docet cicero in primo de oratore. Nam uolitare in foro.
herere in iure atque praetorum tribunalibus. Quinetiam
Me per omnia maria uolitante et plus filio relinq
rem. comminuit seruus ipso mari latrocinium. quam alii
complures auctores. quorum pro cerebrum et plumis con
fectum est uis pogi illorum cause defensor. Unde
tibi quis dixit hominem uolitare per maria. nam de
dalus sicut uolucres non per maria ut tu uolucris
dicis sed supra maria uolauit. Tu mihi ostende qui

de uolito

Dedalus
Mercurius
perseus

uolitare

uolucris

72

sternabitur dixi pogius

laureã coronã et laurinã

accola

impartior deponens

sibi pro ei

hac illac pro huc illuc

unq̃ dixi sternabitur ut tu qui ais. Nō tapetibus sed
pellibz sternabitur hircinis. Et postea miraris te rep-
hendi a pueris: Ego ne corona quidem laurea di-
cerem cum laurea sit substantiuũ. Nam cũ ais lau-
rea corona laurina intelligebas. Illud quoque uelim
[recte lo ... de tribus ut uulgo dr.]
ostendas ubi reperisti: Cum his nymphe siluestres
et maris accole nostra ī gentia honore sui gñis hoi
ī partientur. Accola. n. dr quia iuxta locū colit nō
qa ī loco. Et impartior deponens apud quos ueterū
ī uenisti ī nūq salustium, Liuiū, quintiliã, Ciceronẽ.
Nã illud iã aliquotiens rephendi. Scio hec sibi plu-
rimũ displicebunt quod sibi ponis pro ei. Illud quoque nō
minus turpe ē. Et hac illac circumferens pro huc
illuc, quo quiuis puer rephenderet, nedũ ille ut
ī ea etate satis expcultus. Verũ id ad extremũ no-
lo hec atine neq; superiora impogio ee rephensa
Quinimo laudo pogium quasi mihi primeceissimũ
tñ doctissimũ eruditissimũ fecundissimũ predico.
Nam alioquin que laus mea foret si tanquã
Scipio. Siphacem nō Hanibalem deuicissem. Est
igitur cum quo pugnaui pogius uelut Hannibal
aut pirrhus. qui bellũ romano pplo intulit. Hic
tñ tam strenuus tam fortis ut sic dicã eloquentie
imperator, nihil usquam mearum copiarum profligauit

· cepit · fu ·

cepit fugavit. Hec .H. sunt omnia que abijcienda o
peri meo putavit. que frustra obiecit, que et ut o
pinor obiecisse iam penitet. O igitur opus ipsum precla
rum, o libros omnium lectione dignos. o aurea
Laurentij precepta que in ardentissima fornace
pogiana, nihil tamen damni fecerunt. Quantum ego
debeo pogio meo. non possum non gratias agere. quis
ille non facile patitur ut me sibi debere putarem, doletque
iactari beneficium suum. et hanc quidem inanem gloriam re
spuit. Ego tamen officio meo fungar et cui debeo
me debere confiteor. Pace vestra dixerim amici mei
et si prestantissimi viri, plus uni pogio debeo quam
vobis omnibus: quippe qui de opere meo melius quam
vos meritus est. quoquo id animo facit. Vos enim cum — Vide artem di
libros meos laudatis non magis iudicio quam amore — cendi in carpen
humanitate, studio, obsequio. gratificandi denique — do adversario.
gratia laudare videmini. At cum quis odio, invidia,
emulatione, nocendi cupiditate, ut nunc pogius
reprehendere nititur, captat, laborat et quamlibet
veluti corporis partem ferire non potest. que tandem
maior laus desideratur? laudat enim et maxime
laudat qui vituperandi cupidissimus, vituperare
non potest.

ROFLIGAVIMVS. iam pogianas quinque legiones, cum ipso pogio latronum ac barbarorum duce, tres quidem sub signis calumnie. duas autem sub imperitie vexillis. Superest sextum quod in nostra partitione promisimus ut de superato captoque hoste triumphemus. Verum quoniam hic ante pugnam in suis castris, tanquam de me victo triumphavit. sine me qui vere triumphaturus non eram per ludibrium fecit triumphantem referam qualis fuerit ille pogianus, cuius ex comparatione fiat illustrior laurentianus. Ut nemo non iudicaturus sit. illum triumphum pogianum ipso auctore et machinatore pogio dignum. Cuius species hec est quemadmodum ab eo describitur. Itaque ut florentini solent infestis suis aliquem curru triumphali insanos vehere. quod est iocundissimum spectaculum, ita nos isti triumphum decernamus. Tanquam doctorum omnium victori, ob omnes gentes ingenii acumine superatas Currus itaque erit non ex ebore, nam id quidem vulgare videtur, sed ex gigantum ossibus compactus, ut homo immanis immanium corporum robore vehatur non tapetibus sed pellibus sternetur hircinis, triumphantis naturam redolentis. ipse astans alteraque manu spingem, alte

Triumphus pogii fatuus.

tapetibus

spingem

ra fenicem gestans/ allucinanti persimilis oculosque fa
naticos hac illac circumferens. Corona gestabit in
capite ex foliis Lauri/ decoctis/ Lucaniciis/ immixtis.
ut aliquo suaui odore nauseantis communi fasti
dio mens fessa reficiatur. Corui in sponda curru
uore illo perblanda nouello pretio alludent/ noctue
ac bubones circumaduolabunt. Et alia huiusmodi
ad centum ferme uersus/ que neue operi meo ueluti
sordes aspergant. neue grauium ac proborum hominum
aures offendant non omnia mihi subiicienda duco.
Pogium ista decet qui librum de spurciciis scripsit
Ego ab obscenis non modo linguam continere sed etiam
aures oculosque auertere consueui. Siquis tamen cetera
discere uult apud illum potius legat. quem nihil fe
dum nec dicere/ nec audire. quem nihil nec ui
dere/ nec scribere. quem nihil nec agere nec pati
pudet. Nam et in his obscenitatibus facundum se ad
extremum fuisse gloriatur frequens. Credo iis qui hec
legerint non barbare sed satis latine/ satis aperte. satis
facunde putabunt a me eius ignorantiam/ amentiam/
insaniam/ procacitatem/ temeritatem/ proteruiam esse
descriptam. Satis latine pergi fateor qui datiuum
pro nominatiuo posuisti. siue uerbum putabunt pro uerbo
uidebitur. Quid si hec illi parum belle a me com

allucinanti
fanaticos
decoctis
lucaniciis
spurcitia

compacta uidebuntur, afferam alia ī alio dicendi gn̄e
q longiori forsan orone aliū decernemus triumphū
ut ampliorem illi reprehendendi nos materiā prebeamus
Et alia multa quibus, siquid tibi respondero scriptur
minitaris. q a respondendo deterres. Sed cur qso pogi mi
nitaris mihi? Elaborasti ut latine ut eleganter ut facun
de scriberes, nequā mihi preberes ad te reprehendendum

ansa

ansam. Et tanq hoc consecutus sis de me triumphasti, et
me captiuū alligatumq pro ora populorum deduxisti. Quid

nō est opus minis atq minacys

ergo nūc opus est minis atq minaciis? ut plautus ait
Turpe ē uictori uicto irasci, q minari ac metū osten
dere timoris ē signū. Generosus animus q sue sibi
uirtutis conscius, nō uerbis absterret hostem, nō se mag
facturū iactat. Canis cum latrat nō satis se audere

NOTA

significat. Itaq cum me a respondendo tibi pogi deter
res, nō m sed tibi ipi consulere uideris, et de tuo potius
periculo ē sollicitus. Sed quid faciā pogi? an m denegabis tri
umphū potes post uictoriā, qui ipe an conspectū hostem
triumphasti? Tecum pugnaui te uici. te cepi. quid nisi ut
de tanta uictoria triumphum reportem superest? An
ne te captum ī triumpho ducam obsecras? ut persa
rex ab emylio paulo obsecrauit. Tribuerem tibi
istud, nisi te rebellaturum ostenderes. q te mihi ī mane
seuū, barbarumq hostem prebuisses. Triumphabo igitur
de te cui tu ipe per insaniā triumphum ominatus es.

ominatus es

Hec m integrū ē ab hac re supsedere. cū senatui,
populoq romano pollicitus sim omnes me captiuos.

illis imediam urbe. rephensentaur. idest uidicibus que
nā fuite rephendissem, si rephensibi fuissem demostra
tur. Distingatā autē hunc honorez meū in ostenta
tione ducis captiui & captiuos ceteros. Ostentatio cap
tiui ducis sit demonstrare eum breuiter ab oī elo
quentia alienū. qualem leonardus Arretinus describē
plebat, cum diceret, pogio ligonem aptiorem ee ligonē
q̄ calamū. Non queram longius documēta īfamie po
giane, ne e multis oportunissimū rephensioni lo
cūm desumpsisse uidear. Ex ipo statī īuectiue pn
cipio & si alia sunt multo aptiora loca, hoc licet pla
num maifestumq faciamus. Sic. n. incipit. Si q̄bz
ī rebus honestum ē consensuq oīum pmissum
īiuriam propulsare, in iis maxīe prudentis offm
hominis ee debz. ut contumeliā depellat sinqbus
honoris & existimationis laus aut ingenij fama a
maliuolis indiscrimen adduci uidetur. Consciū
ēē eorp que obyciuntur se facere existimatur qui
taciturnitate utitur pro defensione. q̄m cēsetur
q̄ conscientia ductus nō ēē ausus improborum
maledicentie endere. In his pauculis uersiculis
quot uitia? Omitto q̄ exameteri uitio initio orsus
ē. & quidem tam insigni. quod uetatur. ppz acco
modatius erat. ī iis recte uel in iis profecto q̄ in
iis maxīe. primū dixit, ēē debz pro est. sed

aut pro uideri debeat. Non enim nunc precepta dantur
boni uiri, qualis debeat esse sed qualis sit. Deinde id
totum supuacaneum est, prudentis officium hominis esse
debere. Nam quid attinet ista dicere: ubi dixeris si
quibus in rebus honestum est. An non honestum cum
dicis prudentis hominis officium complecteris? quid nunc
uariare uerba oportuit? et mutando illud propulsare
et expellere et iniuriam in contumeliam. et cum dixeris
contumeliam tot uerba inculcare contumeliam decla
rantia. in quibus honoris et cetera. Deinde cur per distri
butiuam dictum est illud aut ingenii fama? quasi
ingenii fama non pertineat ad existimationem. et
aliud sit fama quam existimatio. Deinde quid est existi
mationis laus? Nonne cum quis dicitur esse ma
gne existimationis id dicitur, quod magne fame
sit ac magne laudis? Absurdum igitur est dicere ho
noris et existimationis laus. Deinde quod ille
ipse res in quibus ais discrimen uersari honoris,
existimationis, laudis, ingenii, fame. nihil
aliud sunt quam hec ipsa honor et reliqua. Dici neque
unt ipse ipsis adduci in discrimen. Deinde quod
illud a maliuolis redundat. Nam nisi a maliuo
lis alicuius existimatio in periculum adducatur, pro
fecto non est iniuria. Deinde quod pro adducetur di
xit adduci uideatur, minus peccaturus si dixisset
uidetur. Nunc et superflue id uerbum addidit: et

ut amplior sonus foras extendit more illorum quos
Quintilianus deridet arbitrantes se loqui tulliane
si i clausula hoc posuissent, esse uideatur. Hec In
telligit sua se loquendi ambitione sine examine
rei et pene totum hexametrum admisisse. Que uitia ideo
non pogius incurrit imo accersit, nam in nullo maius
est ΚΑΚΌΖΗΛΟΝ. idest mala affectatio, qua laborat
ea ambitione quam notat quintilianus idem cum
inquit. Est et in quibusdam turba inanium uerborum
qui dum comune loquendi morem reformidant
ducti specie nitoris circueunt omnia copiosa loqua
citate, que dicere uolunt. Nam ut hec pogius
prouectissima ambitio, sic dixisse. Signum honestum
est consensu que omnium promissum i iuncta propul
sare. Nec recte honestum promissumque est. Cum
honor et existimatio in discrimen adducitur. Homi
nis insigne est hoc uitium et in eo quod sequitur
non pro ratione propositionis ipsam propositionem
repetit uerbis tantum mutatis. Ibi namque posuit
eum hic quem ibi existimatur hic censetur,
ibi conscium se facere hic qui conscientia duc
tus, ibi taciturnitate utitur pro defensione,
hic non est ausus respondere, ibi eorum que di —

Quintilianus de loquacibus et inculcantibus uerba

icuntur, hic improborum maledicentie. Totus est talis
pogius ut eius prope sint plura errata quam uerba.
Quamquam hoc uitium repetendi et sententias ac uerba eo-
dem tendentia inculcandi apud indoctos peperit
ei aliquid fame facile dicendi, que est potius negli-
gentia, supinitas, imperitia dicendi atque ut dixi ma-
la affectatio. Ostendi latronum ducem, nunc ipsos la-
trones quos in plurimo habuit, quosque in suis quas expu-
gnauimus urbibus collocauerat, sub ferro de incepto
ostendemus. Ex libro primo. Post uerba que primo

Errores epistolarum pogii ex libro primo. Et comuniter

congressu comuniter haberi solent. comuniter accipis
more barbarorum loquentium pro fere. de quo dixi in elegan-
tiis. Nam comuniter est pariter omnes. ut comuniter
in hanc rem concurrerunt. Quam ad modum soliciti

de soliciti et existunt

atque intenti existunt. Soliciti pro diligentes ac-
cipis, et existunt pro sunt. quod uerbum nunquam per
participio iungitur. Sed significatque apparere potius quam
extare. ut intelligentis. Si quis quid agam statur

de statur

Male terentium es imitatus. qui ait. quid agitur?
statur. quoque istud tum dixisset. quid agam. sto.
Quamquam stare barbare accipis. pro nihil agitur. Con-

penes flum.

duxi domunculam penes flumen. penes flumen
pro iuxta aut prope. aut secundum, aut ad aut
secus ut quidam utuntur. ubi reperisti? Me-

intermediis

lones absque intermedio emendos censebat. Int

medius in ciceronis oratore dumtaxat, quantum me-
mini legi. & haud scio an sit emendate scriptu(m), s(e)d
ibi adiectiu(m) e(st). Nam uerba hec sunt. Est aut(em) quida(m)
interiectus intermedius & quasi temperandus, hic ap(u)d
te substantiuu(m). Nulla hic audio noua, pro nihil — nulla nou
noui dicis nulla noua. melius accipis nouu(m) pro
nu(n)tiu(m) ut uulgus i(n)eruditum. Nescio quod castellu(m)
secessione(m) parat. defectione(m) siue rebellione(m) dicere — ses secessio
debebas. Secessit olim plebs romana a patrib(us) deinde
& que sunt id genus. no(n) aut(em) secessit castellu(m) aut ur-
bs. Deinde sociassem te usq(ue) ad montem qui i(m)minet
urbi tum postremo optulissem tibi poculu(m) tuu(m). Soci- — sociare
assem dixisti pro deduxissem siue comitatus essem — postrem
& postremo sup(er)uacue. Sed credidi te rediturum ad
curia(m) quod postq(uam) factum no(n) est. Cur tam sepe — posteaq(uam)
ponis posteaq(uam) pro q(uo)d. Non solicitante me eam — solicitan(do)
rem cepisti & iteru(m). Putabam te tuquoq(ue) post
discessum absq(ue) ulla solicitatione mea quod ceperas
p(er)fecisse. solicitatione melius aliter ponis q(uam) docti con-
sueuerunt. Scripsissem ad te olim sed expectaui
i(n) diem a te l(itte)ras. indie(m) ponis pro propediem. que — i(n) diem
i(n) elegantiis redditur differentia. Vir ingenii mei — propediem
opulentis. opulenti aut tu scribere debuisti aut — opulentis
librarii. Scripsi dudum postq(uam) redii ad curia(m) ex bre- — dudum.

tamis dudum uix ultra horam tempus significat

ut plurimū — ut dixi in elegantys. Ut plurimū. cur tam frequenter

uteris ut plurimū quod nusq apud Ciceronē re

pprendo — pisti. pprendo. pro intelligo. nō recte cum uulgo accipis

cum significat ponderare 7 estimare ut in elegantys

tradidi. Non quid ceteri faciant mali sed quid boni

nra cet facere consideremus. cet posuisti pro interesse.

cet i elocutione — petrum de pisanis admodum diligo tum pp eius probi

tatem. tum pp i me obseruantiā. uideris dicere propter

obseruantiā. ergo dicendum erat pp eius siue pp suā

tum probitatem tum i me obseruantia Rogauit ut

siquod p siquid — siquod ad me scripseris rescribam. Siquod pro siquid

At ipe nedum orones remisit sz ne uerbū quidem,

respondit ullum. Dicendū erat, at ipe nō modo ora

de nedū — tiones nō remisit. sed etc. Nam nedum semp

i 2º menbro ht locum, quadmodum i elegantys docui

quale cet. at ipe nullū uerbū rndit nedū orones

nō remisit ex quo cōstat unā cū a pogio omissam

negationē. Ipe medicum expendit i nutrire talis

expendit pro impedit positū ē ex talis p illis. Nō

expendit talis. recolo — ē recolo sz nihil deuians a ueritate. Est ne hic recolo

pro recordor. an ut Cicero ait. apud quem dic ubi re

deuians — pisti deuians. Qd si me cedere sibi debuisse putas ue

sibi p eius refellere — hementer erras. ne culpam omēz i me refellas. sibi

pro eius positum ē. Refellere est confutare et redar

guere. hic aūt quō accipiatur nescio. Uias quas.

dicis dudum ad me scripsissem si umquam habuissem, respondissem tibi profecto. dudum pro nuper positum est et habuissem pro accepissem. Insuper deest te ut esset scripsisse te. Ut perperam ex eis quam cupio iocunditate. Non percipitur iocunditas sed voluptas, letitia, gaudium, dellectatio. At tu putas idem ista significare quod iocunditatem cum multum differant. Neque enim iocundus homo est, qui delectatur, letatur, gaudet, voluptate fruitur. Sed qui causa est alteri ut ille gaudeat. Et hec iocunde dicuntur. quia non gaudent, et oratio iocunda et aspectus non solum amici si letus sit, sed interdum inimici iocundus est si tristis fuerit. Itaque iocunditas inest ipsi rei ex qua nos capimus voluptatem. Cuius negligentia atque incultus nobis lucidus est. incultus substantivum ibi reperitur. Dic te executorem testamenti iob et postula partem suam que pro illius anima dedatur. postridie tuos quosque octo grossos potiti sumus. Miror adolescentem non annotasse hoc potiti tuos octo grossos. Nam dedatur pro detur nescio an sciat male poni. Suaque pro eius non videt. An vero ad executorem testamenti spectet, an ad heredes postulare que sunt hereditatis, ipse videris. Illius vero discidii satis recte iam perspexi. ex primis litteris quas olim recepi a nicolao. Nihil putas differre inter perspexi et prospexi. cum illud sit penitus et perfecte.

dudum
habui litteras

iucunditas. ne

incultus

grossos potiti
dedo
suam

executor

perspexi
recepi litteras

78

4 S

hec aut longe & ante aspexi. Si Ciceronē seques
qui nunq dixit recepi lras. cur ipē sic scribis. & nō
Amatissimoqz hoīs ponis accepi lras. Ab hoīe tibi amatissimo. malem
Recomendo dicere tui. Recomenda me dño. pro comenda crebro
ais. & recomenda. quod nō invenitur. Scribendi cōsuetu
dinē iadudum intermissam. Consulem Ciceronē et
iadudū. scies iadudum uxor unā duasue horas transcendere
īdiem. Vellem similes in hoīes īdiem dari. Indiem p īdies
p̄die. siue pro quotidie usurpas. Cum eēm p̄die īcancellaria
accessit ad me antonius luscus. Nega nūc te quid p̄-
die significet ignorare qui ab eo narrare incipias
posuisti. ig p̄die pronup quod nemo n̄ barbarus
ferit. Magnū ē obsistere usui q̄ indiem mag sub-
īdiem. eunt. Nemo sic ē usus īdiem ut tu. Multi tam̄
īelocutionē tuqz ī simis opinatur me diuitē. dicendū fuit / multi
tū tuqz īsimis opinaris / siue multi tū quoqz tu im
īsimis opinantur. Hec tibi doctus atqz indoctus dicq
īsimul boni insimul ac mali. Ubi reperis insimul dore
ediscō Verū nō ediscuntur hic uitia s3 quqz operantur
Discuntur dicendū fuit. Nam ediscere ē memorie
aliquid scriptum dictumue complecti. Ex quo pfig
frixit nos portare duas manticas ad collū pendentes
adcollū pēdere a collo dicendū fuit. De pāno quod totiens uerasē iadu-
iādudū dum pluribz lris scripsi. tamdudū frequentissime ab-
uolues librū. uteris. Nam cū reuoluens tragedias senece legēdi studio
euoluens tibi dicendū fuit. Hesi paulū a legendo
hesi a legendo

cessavi a legendo dicere debuisti. nō hesi. Et habitavit — apd fonte hitan

plurimū apud fontem Sorge. Naiasides apud aquas

idest i aquis habitant nō hōes. E contra. hoc ita com — e contra

positum adverbiū apud Cicerone nō inveisti. Vt sit

tanq̄ viaticū future. viaticum videris accipe pro via — viaticū

cum sit pecūia vel aliud pecunie instar advectū in

itinere faciendo. Nō nulli philosophiā eatenꝰ attin

gunt quatenus magistri accipiat gradū. Aut modo — quatenus

scriptorum uteris quatenus pro ut. aut si p in quo

accipis: dure affectateq3 posuisti. Dimitto medicos. — dimitto

dimitto p dire amitto sive missos facio sive trāseo

Ips̄ met legum doctores nō erubescit testari in

libris suis hanc ēē professione scientie ipoꝝ. quē — ipoꝝ p sue

admodum alibi dicis sue p eoꝝ sive p ipoꝝ. ita

nūc e contrario ipoꝝ pro sue. Hec sunt q̄ notas

sem in p̄mo ep̄laꝝ poggianaꝝ libro. si fuissem an

notator. Hec ex eo solum sed et ex sequentibus

Ex secundo. Scio aūt Antoni te hos p tua vir — e li° 2°.

tute hōes abhorrere, me aūt nō abhorrere solum

s3 et ex honestare ad corp nōim necesse ē. Abhor — abhōrē

rere ab hac re e dicimꝰ nō hanc rem. Vt Cicero ab

horrent a comunibus p̄ceptis. idest alieni ac re

moti valde sūt. Qui nō se prius q̄ dcrū pessimū

confiteatur. q̄ huiꝰ criminis perversq; reū. Cotra — reus crīis

usum doctoꝝ usurpas reū. Nā Cicero ita diffini

qd ē reg.

Reos aūt appello nō eos m̄o qui arguuntur. s; omīs quorꝫ de re disceptatur. At eam tantā ee constat ut quicquid dixeris et sūma eloquentia leuis quid iudicantur & suo pondere inferius. quid ꝑ quiddā acci pis. quod docti nō faciūt ꝑ s; pro aliquid. decepit te usus malorꝫ interpretum/ qui aūt ē quid mereꝫ Quorꝫ decoris tā ē ꝙ aristoteles & ceteri greci q̊s isti transferūt ī latinū /pro quid /pro aliqd. ꝑ qddā vnū hn̄t. ti. quod p̄e ē quid. Vnde maximus in nram dialecticā fluxit error & ī ea quorat. τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ. Hac ī re nos & copiā et uarie tatem / & proprietatem / gratiā & ueritate maiore multo hēmus ꝙ greci. quidillud/ nō nullud /quppiā quicꝙ /aliquid / quiddā. & cetera que in dialecticis dispu tauī. Domitianꝰ Augustus uir malꝰ ad reliqua. Illud ad reliq̊ malus. ī sueti s̄monis ē. melius futurꝫ sine ꝓpositiōn. vt virgiliꝰ At cetera graius.

ab horret Qui modus loquēdi et in ipsa orone reperitur. Vt est abhorrebat scelestus imperator. Nec sensum nec ꝯstructionē huiꝰ uerbi recte usus es. Ite quantorius

quātorius ad fauces auerni excedite amob. Excedit orius diuersū ab illo superiori m̄o. quia vnū uerbū tm̄modo adest. ergo illic vnū vitiū ē. hic eiusdem uocis

excedite alterū. Illud q̊s excedite q̊d dixissem potius abscedite. Nam excedere ē e loco discedere. hores aūt nūc loq̊ nō desunt. Vt afferet ad te tras meas.

afferre tras meas.

Non hic nunc locum affero sed fero vel profero. Cum vidisset principes et satrapas meos obumbratos magnitudine ceterorum oblitus est pogii. Parum latine positum est illud obumbratus. Ut testimonio meo eum excuses si qui de illo obloquentur. Nam pridie mihi retulit scriptum esse sibi dici a quibusdam eum hic manere nescio cuius feminae causa. Hoc falsum est. Nam novi hunc satis recte quietam suam. Non dico non esse eum amicum dimona caterina de rimi eri sed caute et ita ut ego. En pridie quod te melius me scire iactabas non recte positum. Nam ubi reperisti isto modo usurpatum? ubi item sic usurpatum obloqui? ubi eum pro se? ubi econtrario suam pro eius? ubi amicum pro amatore? Existimo te habere volumen quoddam operum senecae. quod fuit olim colucii nostri. communis parentis doctorum hominum. Sed si ita est te rogo maiorem in modum ut librum ad me mittas quoad illud faciam transcribi. Opus frequenter habet plura volumina pluresque libros. Quo igitur pacto unum volumen unusve liber plura continet opera? Quid autem ista significet apud elegantiorum meorum opus sep voluminum sive librorum requirito. olim quoque barbare positum est. Quis. H. sic dixit. Martia olim Catonis. hoc est iam defuncti catonis: Illud et indiligentis scriptoris est. Multa mittas quorum illum

obumbratus
satrapas
pridie
obloqui.
eum pro se.
suam pro eius
amicus fere
dimona
volumen
liber
olim.
mitte quod.
transcribi faciam

transcripsero. pro eo quod ē. que tenebo quod transcripsero. Nam transcribi factā parū nitidū ē. Sed
nedū — uel sunt nulla uel ita mendosa. ut nedū intelligi
sed ne legi quidem latine possint. Prepostere dictū
ē. Nā sic erat dicendū. ita mendosa ut legi latine
nō possint nedum intelligi. Si singulatī citentur
coram equo iudice uel pudore sileant rei cū qui
eos in causam suā adduxerunt. Singulatī nō dicit
singulatī — sed singillatī. quod nec ipum ēēt hoc loco idoneum.
corā — Item corā iudice citari rusticanus s̄mo ē. qui nō ad
in cam et in cā — iudicē citetur sed iudice spectante. Et in causam suā
eos et se — pro in causa sua. eosque pro se dictū est. Vides quanta
suos pro eius — ē mundicia ac uere elegantia supellectilis lingue
latine. Lege uitā suā lege mores. lege emulos
atque obtrectatores eius. Quod ita de uno eodemque
loquens tam conuictis uerbis. aut uitā suā et emulos
suā pro eius eos pro se — suos eius ? quorum alterum certe male posuisti. Sed morem
utrumque dū inquis. Brutū siquis roget sententiā
suā uereor ne sibi atque grandi iniuriā fieri cla
met. qui eū inter actores ponas cum dicere de
beres sententiā eius. aut certe id totū superuacuū
ē sententiā suā uel eius et qui se inter actores po
nas. Non ideo sunt laudandi quia instar aliorum scrip
instar — sere. Inueres eis pplures impuriosos. Instar male
usurpas pro ad similitudinē. et pplures pro complu
pplures — res. Nam pplures nō inuenitur. Vt salire de

incepis grauiora quedam meditteris grauiora aliqua
dicere maluissem. Librarius meus iamdudum a scribe- quandum p̄ aliq̄
do uacat negligentia cosmi ut opinor. Iam p̄dem iam dudum.
non iam dudum dicendum fuit. Neque confidas in uerbis cos- iam p̄dem.
mi redundat oppositio. Scripsisti ad me dudum i confidas i illo.
quandam epistolam. dudum pro nuper e positum. Rogauit nuper
me p̄dem cardinalis sancti marcelli an m̄ eet satis- pridem
factum de bulla florentina. cum portione sua misissem sua p eius
Pridem pro nuper posuit et sua p eius c̄p̄ti. hoc
multies. Utrei sunt digniori gradu ponendi penes penes
pontificem. penes pro supra nunc non recte. Mihi
autem c̄trocius 1 xende. Quatorius iam reprehendi. Po- quatorius.
stea cum recessisti a nobis nihil de te intellexi. intel- intellexi
lexi p audiui nemo dixit eruditus. Quibus te
satis abunde excusas. Satis abundeque diceremus siue satis abunde
satis abundanter. non satis abunde ut tu sepe usur-
pas. Et cum rursus in publicum p̄diret atque eadem sibi p ei
sibi nārarentur. inquit uxor mea testata e eam p se
hoc falso i eam dici. Eadem ipsi nārarent dicendum
fuit 1 et hoc falso misse aut i ipam dici. Testata testata
est p dixit male e positum. Qui non seruis affinor.
honori et commodis tuis ac meis p̄is. Affinor uos affinor nobis
honori quo genere loquendi frequentissime uteris. In
elegans sermo e. Illud quoque meis p̄is. Cicero dixisset meis p̄is
meis sumptibus. At postea cum accepimus tibi omnia con
cessa et libera ueluti solutius nunc huic. ueluti tecum ueluti p sicut

congratulari. ueluti pro sicuti male e positu, cum
alterum sit imaginis, alterum similitudinis. ut late i de
gentiss. Tecum uolui congratulari i sueneris simo e. Con
suetus autem et pinde latius uolui tibi gratulari. Am
ba tamen unum quod fere uidentur significare apud doc
tissimos lingue latine auctores. unum quodda dicunt lin
gue latine auctores. non unum quod. Memini me reco-
mendasse tibi. d. ls Iohanne de cauellis. Erat. n. tunc co
trouersia quedam de bustino suo quod e i foro Iulij
Nunc ideo cum semper ea iam dudum composita esset. de
nouo parantur sibi impedimenta. Recomendo non e la
tinum uocabulum. Iam dudum ideo et suo et sibi latina illa qui
dem. sed non latine posita. quotiens ante barbare po-
sita reprehendere uelud quotiens reperio. faciam. rem
non modo legentibus. sed tum quoque scribenti odiosa. Ut et
potissime pro potissimum. et extimo pro existimo, et ut
pluximum et pro maxime. Reddite sunt tum nudius tertius
littere tue optatissime ille quidem et quod abunde tum satisfe
cerunt. Ego de reditu ingratum non sum admiratus. Aie
bas me pergi reprehendere Ciceronem i illo. Qui autem
i uniuerse summus bonum ponunt, appellare illi quidem. sed
th magna uirtus amicitia et gignit et continet. At
e maluissem te Ciceronem fuisse imitatum (qui cum
preceptor fere loquitur quod tu non facis. qui non
dum nosti usum coniunctionis quidem. Ego tecum loquens
absens existimas ueluti coram solemus cum gestibus tua co

quod pro quodda

recomenda

iam dudum

suo pro eius
sibi pro ei

potissime
existimo
ut plurimum
pro maxime

ille quidem

Nota

uelut pro sicut

municamus. Nihil inter ueluti et sicuti differre pogi putas. et tamen elegantijs meis detrahis ubi differentiam hanc doceri potes. Tempus adhuc extat corrigendi et emendandi. Etiam inter extat et est nihil existimas differre cum extare sit eminere. existere, apparere. In tertio loco libro. Leges prosequi uelle iura sua. Nihil etiam inter prosequi et persequi differre arbitraris de quorum differentia alibi dixi. Nouam heresis sectam molientur. Nunc e diuerso facis qui produxisti accipis sectam et heresim. Inter que nihil differt. cum alterum grecum sit, alterum latinum. Ut uelles esse nobis consultor atque adiutor in sancta angeli degeneraro ut fiat ciuis, cum ea conditione de qua tecum locutus sum. Consultor nescio. an alius ante salustium dixit pro eo qui consilium dat quem nescio an aliquis imitetur, nisi A. gellius qui sectator est seminolorum elegantiarum. Etiam sine prepositione maluissem dicere ea conditione. Cum eos paulo exagitare ad eliciendam eorum patientiam paulo non nisi comparatiuo applicatur, ut in elegantijs tradidi. a quibus tanquam ab hostibus libris non uult discere. cum sit fas et ab hoste doceri. Cum quo est mihi iamdudum ab adolescentia summa uite consuetudo. Iamdudum improprie positum est. presertim cum dicatur ab adolescentia. Ergo dixisses eleganter iam inde ab adolescentia. Ego dudum rogatus ab antonio feci supplicationem iuxta litteras tuas pro archipresbitero

ueluti pro sicuti.
extat pro est,
lib. 3
prosequi pro persequi
heresis secta
cum conditione
consultor
contra Aul. gel.
paulo pro paululum
ab hostilibus
iamdudum
dudum

hui tras duplicatas / pridem tras

vera
accepi tras eodem ex. / duplicatas

Venetias scribis et ais dudum quod in omnis hore duasque
pridie hui tras a te ex clero duplicatas, antea ha
buera alias quibus rndi. Nihil differente statuis ut
pridem iampridem, nuper dudum, iamdudum et quedam alia.
Quis unquam scripsit pridie hui tras. pro nuper accepi tras.
Ego more veterum dixissem. Nuper sive proxime ac
cepi abs te tras eodem exemplo. Nam duplicatas
tras quid posset significare non intelligo. nisi complexas
et in more anguium implicitas. Licet ut . nam ipsa ex
cellentior sit ys que instar et eius fuit. Nunquid
sic tu uteris instar ut Cicero qui ait. persuadent ut
mathematici terram in medio mundo positam ad univer
si celi complexum quasi puncti instar optinere. Vides
ut instar mensuram significat non ad similitudinem
ut tu accipis. Cupiebam recte alias mihi dareque ut
quatonus maria possem traycere. Tu nihil omit
tas Tu n. quin his verbis suffultus velas. Fr.
his quas ad exemplum imitari volentibus referendas
in libros censuisti. Verum Ciceronem an vulgus imita
ris. ut dicas quatonus et suffultus pro munitus
sive plenus sive instructus. Scias pistorii per ma
gnam fuisse pestem preterita estate. Nescio an
prosa oratione repererim preterita propria. Sumas
aliquid mutuo sub fide mea. Nam presto erunt tibi
sub reditu tuo. et paulo post. Hos sume pro libro
Nam tibi presto erunt quemadmodum pollicitus est.
Presto pro propterea. quis nisi indoctus dixerit? Etiam

quatonus

fultus

suf...

+ breui

preterita estate

pro
sub fide mea
sub reditu tuo

pollicitus.

propter

sub fide.

sub fide mea nō ausim dicere / q̄ trimale illud	trimale
sub reditu tuo . uidetur artium vo uelle recedere / sed
a schola magrorum aberrauit. Dicendū . et . erat p̄
accusatiuū sub reditū tuū . Etenī . cū in contrahē
da amicicia necesse sit alterius bn̄ficiū prece-	quippe
dere . uellem quippe is ēē a quo p̄mo initium	p̄mo
bn̄ficij proderet . Pereā si ullum huiusmodi uo
cabulū quod uulgus ignorat . tu nosti . quo eī
barbarius potuit poni quippe . q semp̄ cause
redditiuū . ē ; Primo aut superaciū ē . aut di
cendum fuit potius priore Maxie uō impulsus
sum nimia quadā cupiditate . eiusmodi res po-	potior res
tiundi . ambitiosior fortassis ero aut importunior	ambitiosi petu
q̄ sit equū . potiundi res pro rebus nō semel
depositi . Ambitiosus quoq; de gl̄ia nō de libris
aut numismatibus similibz ue dicatur : impor
tunus ēt apud doctos p̄ infestus ac molestus	ip̄ortunus
uelut carens portu locus usurpatur . Vereor ne
succubat insidijs multorum . qui citendiculas di-	tendicula
uersis locis parant . impediuī certe sanctum
propositum suum . cū senserit se aduersio eorum	suo pcur
uotis . Suū pro eius q̄ eorum pro suis positū ē	eorum p̄suis
Subinde admoneo huius peccati / tum ne oino
nō peccasse amplius putaretur . pogius si oīno
nihil adderemus / tum q̄ nō solum pogi recipie-
de-
n-
di-

ca hec annotamus sed etiā docende iuuentutis. Tum mores psimiles illi quidem mutua bñiuolentia deuinxerūt. quā obrem semp spuare colui hanc nram amicitiā auctā semp ī diem. Ego ut supius testatus sum maluissem dixē illi quidem p eprep- tione. Vt ītelligas te mentiri cū ais me tale dicen di genus improbare. In diē semp auctā amiciciā nusqꝫ legi. Dicimus eis ferē semp ut dixi ī elega- tijs, ī diem unus. Existimo te alio᷑ p l̄ris debere fieri certiorē. Qui scribit. que alij inuentur. is se magrum uulgi profitetur. Tu aūt scriptor e- gregie uulgus magistrū hes. cū ais existimo te debere fieri certiorē pro eo qd est existimo te fiēi certiorem. Nam quid sibi uult illud debere? Sic. et. nūc indocti loquuntur. Mādamus tibi q̄- tenus debeas infra decendiūn uenire coram nobis. Quare debes pegi et quatenus prout et infra p- mittatur et decendiū p decem dies et corā nob. pro. ad nos uenire. uulgo auctore dicere. siue auctoribꝫ quibusdam scriptoribus nihil a uulgo differentibꝫ Scripsi tibi nup preteriti pontificis obitū. Ego dixissem potius proximi uel superioris pontificis obitū. Ad summum miserie deciderūt. Ad summū ꝛ ī altissimū. decidere ē deorsū. que sūt inter

illi quidem.

ī diem.

debere

prīn pontificis

ad summū decider

se omnino contraria. Dixisses tolerabilius in summum
melius ad imum, optime in imum. miserie deciderunt
Vel ad summum miserie pervenerunt. sive devenerunt
Ego pacem non solum spero sed opto. Qui sperat — spero et opto
etiam optat. quoniam de bono quod optabile est spem
habemus. Itaque non dic isto modo sed illo. Ego pacem non
solum opto sed etiam spero. Vel ergo pacem non solum non
spero. sed ne opto quidem. Qui huic honori tuo ex — huic pro isti
animo gratulantes. gratulari ex animo numquam legi. Quia — gratulari ex animo
gratulari est significare te gaudere bono alicuius sive
gaudeas sive non gaudeas. Itaque gaudium ad animum
pertinet non gratulatio. Isti quoque honori potuisset
huic dicendum fuit. Nam huic de meo dicitur — huic de meo
isti de tuo. ut in elegantiis. Mihi autem cui neque — isti de tuo.
earum copia superest et meis rebus contentus sum
haud unquam amplioribus. Ubi suppositum est illius — in grammatica
sum contentus. Cogita quid tui amici de hac re
donatus, Servius, priscianus, dicturi essent si te au-
dirent. Magnum quid est et super multorum vires esse — quid pro aliquid
unum in quem multi sperent. Quid per quiddam ut in — spera in illo
nis non pro reperitur sic super dixi sed pro aliquid. Etiam
in quo dicendus est. non in quem. Ut autem dicere sole-
bat lucilius sub sordido palliolo latere quandoque — sub equo equus
sapientiam, sic saluberrimum est cogitare sub rubeo — equus rubeus

pileus rubicundus ego quo et sub stramineo pileo cuiusque stultitia latere, et possit dignitatis namque et amplitudinis non incrutum & fuscus et rubicundus pileus habentur insignia. Non sub equo ut sub pallio recte dicitur. cum super equum non supter equum sedeamus. Nec equum rubeum vidi

pileus fuit fuscus nec pictum. nec pileus dicitur rubicundus sed rubeus sive ruber. quem cardinales ferunt. nec quem ceteri prelati. fuscus, qui est color inter album et nigrum. tu tamen accipis fuscum pro nigro deceptus more loquendi de colore hominis quem ab albo valde recedentem pro fusco nigrum vocamus. cum vere nigri sint ethiopes. Ut apud Virgilium. Quamvis ille niger quamvis tu candidus esses. non eius coloris ethiopici

menalcam menalcam illum fuisse sentiebat sed fuscum ut in eodem libro de alio puero. Quid tum si fuscus Amintas et qui nigrum

Amintas dixisset. non fuscum sub iungit. Et nigre viole sunt et vaccinia nigra. Certe non habuit amintas colorem violarum sive vacciniorum. non enim erat ethiopis. Dicimus itaque pro fusco nigrum sed non e contrario ut tu facis pro nigro fuscum. Sed cum te Juven

hanc pro ista sum sciam ad illustrandam hanc tuam dignitatem. ad istam tuam dixisset cicero. Existunt autem non

existunt multi ignari illi quidem. Inter existunt et sunt

illi quidem ut vulgus nihil existimas interesse. et illi quidem per se desiderare exceptionem ignoras. Domino meo

singularissimo singularissimo. Ubi legisti singularissimum. Sed

ī diem meliuscule se habeḡ que ī oculos ī curr[?]t nō uides. Milies. te. legisti ī dies cum cōpatriō nu[?]q, indiem. Sed cupiditatē meā supauit pudor quidam rusticanus, uerentē ne longa admodū tum locorū. tum nō temporū intercapedo ex aīo tuo pogii memoriā omnē excussisset Verentis dicendū erat. sic. eīz dicit qui latine loquīt scribuntur. quia cupiditatem mei dicere non possumus Ut late ī elegantijs disputaui. Non. eñ. cupiditas mea uerebatur sz eḡo uerētis dicen dum fuit. Intercapedinē aūt pro. quolibz In teruallo accipimus In notius pro illo interuallo quod nemo magis q̄ pogius nouit. et si ipse nōm ignorat. quo quasi deformi uocabulo nemo fere utitur. Ut siquid offensionis apud te silentiū meū contraxit, is pro patrono In tercedat penes tuā humanitatē, teq; mihi eundē restituat qui dudū eē consueueras. ut ītercessoris officio fungi posse uideatur. Pro eodem ac cipis ut imperiti faciunt apud et penes. Nam quis dixit unq̄ penes humanitatem tuā. Dudū autem te male utentem iā carpere destiti.. Intercedere. an ita ut M. Tullius accipit pro eo quod accipis ē ad impediendū interuenire. tu accipias, ipse iudicato. Impedior nō solum do

ī diem meli9
grā elegantiā
Intercapedo
penes pro apud
dudū
intercedit
In quarto

Iniqua uic.

lore sed et lacrimis referens mente ad eorum pro quibus intercedo iniquam uicem. Refero mente ad iniquam uicem tuam non uideor me legisse. sed doleo. ß piget. sed pudet me uicem tuam. Et nisi aliquorum misericordia eis opituletur. in carcere in compedibus misere pereat licebit. quid est licebit? Nempe licitum erit atque permissum. quod quantopere nunc dicere deceat tue aures iudicent. Quid nouiter ad curiam uenit? Nouiter non puto latinum. dicit enim latine loquentes. proxime / nuper. recens. / superioribus diebus. Cur mihi impertitus fueris. Ubi apud Ciceronem Ciceronisque similes inuenisti impartior deponens? Plurimes eodem deuio prolapsus sum. attamen nulla extitere erroris uestigia impressa ut quia teguntur errata pro infectis apud homines habeantur. Apud eosdem quos dixi ubi legisti plurimes. ubi deuium substantiuo. ubi extitere cum participio? ubi infectum non pro re que cum speraretur posse confici inceptaque est fieri postea deseritur. tanquam que fieri non possit / possit. Nam tua uerba non sunt similia illis terentianis factum infectum. Preterea non uides indecentiam metaphore. In eis indeuio prolapsus sum. In deuijs aberramus in lubricis prolabimur. Quiuilibus induntur capite ad collum reflexo pau / reflexo.

Margin notes:
Iniqua uic.
licebit periat
nouiter
Impartior ubi / legem (?) mg. in pmo (?) [illegible] / ubi n. est partio no.
plurimes) impartio
deuio
extitit impressio
infecta res
reflexo capite ad collum

perem coram profitetur. Collum reflectitur mag-
is quam caput. quod quomodo ad collum reflecti pos-
sit magis quam ad tergum non video. Et cum velle
in me sit quod rectum est. tamen non exstat praeterea — exstat existit pro est
Ne bis dixeris sit dixisti exstat. quasi hec duo
idem significent. quam non idem significare superius ostendi.
Pro magna re quid altissimo debent. idem est istud — quid pro quiddam
quod pro magnum aliquid altissimo debent. quod
nemo disertus diceret. Ego quidem peccavi quam — quam potui occultius
potui occultius. quam potui occultissime dicendum
fuit. ut in elegantiis tradidi. Certus sum te ad id
commoveri. certo scio eo dixissem. Nam certus — certe,
sum est idem quod iam decrevi et fixum est michi. — certus sum pro decrevi.
ut Virgilius iam certus eundi carpebat somnos. et
Angeri satagunt pro as vices satagere est eorum qui — satagunt
in periculo aut aliqua in anxietate constituti ferunt
solicitudine sua. ut qui discurrunt ne urbes
aut castra capiantur. Ut quisque est vir bonus — ut quisque magis bonus
est ita alios minime improbos suspicatur. Hinc
erat cur illud donati quod tu Terentii men-
tiebaris esse reprehendi nolebas, non illius vicem
sed tuam dolens, cum deberes per superlativum
loqui, non per positivum sic, Ut quisque vir optimus
est. qualia sunt verba Ciceronis. in quo solo pro — uno solo.
uno

fectam consequerem̄ scientiā recte dicendi. quid agit illud solo additū uno: Dolendū quippe erat sed eo mag̃ nūc ē congratulandū. Quippe pro quidem barbare accipis. & congratulandū pro gaudendū. quicquid differat elegantie mee te docebunt. Nam mehercule ni nos auxiliū tulis-semus. Hercules tibi pro auxilio lato auxiliū ferat. cum descendis ad inferos. ut tulit Theseo. Mestus quidem ipe erat & sordidatus tanquā mortis rei solebat. tanq̃ pro sic accipis. omnia q̄ sunt ɔfinia pro oībus habens. Mortis rei nemo eorū qui iurauere p herculem dixit. fortuna quedam fuit cum sua tum maxīe nr̄a maxīe de multis partibz dr̄ non de duabz. ut dicendū fuit tum uō nr̄a. Sua quoq pro ipsius siue eius nō latine est dictū. Quo ille reclusus tenebatur. Virgilius reclusus pro apertus posuit. cū inquit. infernas reseret sedes & regna recludat pallida. Iustinus tn̄ ponens reclusus p clau-sus nescio quē secutus sit. sicuti alijs quibusdā i dictionibz. In teterrimo & obscuro carcere, fundo scilicet unius turris. quo ne capitalis quidem rei damnati recluderentur. En iterū recluderentur pro includerentur. fundum turris nō ausim dicere. ut fundū maris. ut dolij ut aliꝗ̄s.

quippe

congratulandū

mehercule

Lepidum

tanq̄ p sicut

reus mortis

maxīe

sua p eius

reclusus

recluderentur fundo turris staret

similiũ. Illud unis nescio quid adiuuet. qui timeres ne duarũ turriũ intelligeremus. Sed uidelicet po-
suisti unis pro cunctã more rustice loquentium
Ego etiã illud scilicet nõ posuissem. Habes quod ad pns
tibi ad presens tribui pot. de quo auctore di-
didiceris xeris ad presens. Vellem et potuisse librũ tras- liber pro opus
mittere. opus. duodẽ librorũ librũ uocas. nisi
forte pro codice ipõ loqueris. quod mir te sentire
nõ existimandum ẽ. quia de libris nõ de codicibus codice
fecisti supius mentionẽ. cum diceba. Erant eñ
nõ ĩ bibliotheca libri illi ut eorũ dignitas postu-
labat. sed in teterrimo quodam et obscuro car- transmittere
cere. Etiã trasmittere hoc loco parũ mihi pro-
batur sed mittere. Tum pp rei grauitate tum tũ maxĩe
maxĩe pp eloquentiã hominis. Negaui supius
locum ẽẽ suplatiuo inter duo. Quare dicendũ
erat. cum pp rei grauitate / tũ eõ. sive tum
uel mag pp hominis eloquentia. Hec pro-
me loquor qui mortalis existo. Nõ dixisset Ci-
cero mortalis existo sed sum. Vt primũ ad er- existo
rores qui in eũ conferebantur responderet.
Quis unq̃ dixit conferri errores ĩ aliquem. errores conferri ĩ
et ad errores respondere. Ad crimina respon- ad errores respondere
demus que nob obiciunt. Legebantur ex pul- pulpito

57

4

pito singula capita accusationis. pulpita sunt qualia olim erant loca ubi histriones agebant comedias tragediasq3; qualis iste locus non fuit. Suggestum opinor te significare uoluisse. Nulla in eum non dum mortis causa inveniri iusta posset. sed ne quidem leuissime offensionis.

nedum. ne quidem cum offensionis.

Nedum male sit usurpari supra admonui. nunc reprehendere pretereo, ne quidem. quod duo nunquam uicta requirunt illud quasi reprehensione dignum est. ut inconsequens. nulla causa non modo mortis. sed ne offensionis quidem. quasi offensio sit pene genus. Omnia falsa esse dicebat omnia omnina ficta. ab emulis suis. Emulis pro aduersariis hostibusq3 ponis. ut nunc parum docti solent. Itaq3 si

emuli.

eorum uerbis fidem dabitis. nihil est quod de mea salute sperandum. fidem dare ponis pro fidem habere, cum illud sit cum fide promittere. hoc autem credere ut fideli. Vt apud terentium grauidaq3 facta fide dat sibi uxorem fore hanc. Malorum opum effectores. Vbi reperisti apud uetustatem effectores malorum opum. Postea orationem persequebatur orans

fidem dare

effector malorum

atq3 obtestans. ut eum loqui paterentur. cum se non esset amplius auditurus. Prosequor pro persequor ponis ut dixi quasi ista nihil differant. Eum quoq3 pro se timens ne bis se uterexis cuius rei facile erat remedium. si dixisses, orans atq3 obtestans ut se loqui paterentur quem non essent amplius auditu-

persequor pro prosequor eum pro se,

xi. Tercentū quadraginta diebus. cur to totiēs ais. tercentū potius q̄ trecentis diebus, quod ē usitatius. illud uō pene poeticū. Vt alterū catonē dixisses. ego sine particula ut dixissem. Sed uereor ne hec oīa ī pestem suā sibi fuint a natura concessa. Ei nō sibi dicendū fuit. p concilium heresis damnatus ē & igni combustus. Quid attinebat addere igni. An uerebaris ne aqua aut gelu comburi quis possit uel aduri; puri, et de uento & fragore dici pōt. nō aūt coburi. Damnatus etiā quis dicitur a concilio a senatu a iudicibꝫ non p iudices, p senatū. p concilium. Ligna deinde circūposita pectus tenus. nō minuscula ſ; grossa palesis interiectis. Te recte dixisse pectus tenus priscianus cuius pronus es negaret. Ego nec minuscula p minuta nec grossa p crassa dixissem. Vidi huc exitū. singulos actus inspexi, siue psidia siue prauitate id egerit. psidiam eodem mō accipis pro illi qui appellant psidos iudeos. at psidi sint qui fidem datam fallat. Qui nō minus q̄ philelphus contumeliā ap. abhorrent neq; constructione huius uerbi neq; significationē recte uteris. Siquidem accipis abhorrere pro horrere. cum significet alienū eē. Vt a quo fateor nullū etatis & mee tempus abhorruisse.

Tercentū

ut dixisses

sibi psita

igni cōbustus

p concilium damnatus

pectus tenus

minuscula ligna

crossa ligna

psidia

abhorrere

Quo ciceronis exemplo & significatio & constructio declaratur. Et accusare me tanq̃ alicuius erroris aut criminis reum. Reum pro sontem accipis quod docti nõ dicunt. Erroris aũt reũ dupplex uitiũ ẽ. Magnifico dño meo dño leonello equiti. o Mag̃ p castorem & pollucẽ equites. ut more tuo uiuẽ. laus ẽ, marchioni, addere titulũ eqtis. cũ eques sit. qui aut equo meret aut romanus ẽ ex ordine equestri qui debet equo militare. Non n. ẽ dignatio aliqua equitis. ut tu sentis hoc uocabulo p dignatione sepissime utens. Interloquendum incidi i eũ smonẽ. Nõne loqui ẽ smone facere? Quo ergo smonẽ faciens incidis i smone nõ secus ac si dicas interloquẽdũ locutus sum. Igitur alia debet ẽẽ actio hec atq illa. Ut apud uirgiliũ. Atq interagendum occursare capro cornu ferit ille caueto. Et apud quintilianũ. Uerbere aũt aut ẽt ẽẽ inter agendũ. quod mitis moris fuit, ẽt ẽ quibusdã ab orator nõ procul absit. Ideo hec ẽx potissimũ affero, q pogio conueniunt, qui ut caper cornibus feriens cauendus ẽ. & si causas oraret sese continẽ nõ posset. quin portaret nõ tñ aquã. Sentiat plutarchus quid uelit. & grecos latinis compet. tñ nequaq illos adeo extollere uerborũ magnificentia potest

reũ erroris

equiti.

Interloquendo

nũ tũ sueos

ut nō excellant nei inter suos. Qui sunt nei, q̄d p quod
certe latini. Inter suos aūt idem ē q̄ inter nros.
siue inter latinos. Quo igr̄ pacto latini excellēt
inter latinos querit. Illud quoq quid uelit di
cendū ē. aut q̄d uelit, aut quicquid uelit. Post
q̄ hec scripsi uenit in mentē forte pogiū, ut bar
barus ē accepe suos pro grecis. hoc ē p ipsius
hoies. Nam ī solentia loqndi me decepat. ut
appareat, q̄ propē hoc uitiū deuitandū ē. Itaq
si ita ē nō illud quod notauerā s; alterū ui
tiū erit. Que nup intellexerā prodire a intelligo
mantua. Intelligo pro audio frequenter usur
pas, nullo nisi uulgo autore. Est in frequēs frequēs q̄suetud
consuetudo. Plinius ī quadā epla inquit. Est
mihi frequens disputatio. Ut ille bn̄. ita pogius
male. Magna r. siue multa dicatur q̄suetu
do nō frequens. Nihil ē q̄ mag appetā ī quo
mag consoler q̄ habere. q̄ plures mihi bn̄ q̄s plures
uolentia & caritate coniūctos. Quā plures q̄splor
ut supius dixim nō inuenitur sed complures
etiā consolor absolute positū ut letor, 7 tristor
nō inuenī. Tpē ē mihi testis me semp cohor eū q̄ se
tatum ēē eum ad honestatē et uirtutē. Ex
hortatū ēē se dicendū fuit. Recepi pridem pride

recepi lr̃as — a te lr̃as semi laceras atq; ita corruptas multis in
portitor — locis. ut uix legi legi possent. quod accidit culpa
portitoris ut puto. Pridem pro nup̃. siue pridie p̃ nudius
tertius nõ recte poni iã docui. Recepi lr̃as cũ te
Ciceronẽ pfiteatis sequi aut dicis. qui semp̃ accepi
lr̃as aut. ut in elegantiis tradidi. Apud quẽ ne por-
titorem quidem p̃ tabellario usq̃ legisti. Siquis aut̃
p̃ tabellario accepit eũ ego sequi nõ ausim. Est
enim portitor qui portus ẽ custos et portoriũ exi-
git. Nescio. an te et aliquos deceperit quod apud
terentiũ legitur. q̃ lr̃e lata sunt ad portitorẽ. q̃
ille qui dr̃ portitor portauerit lr̃as. qd nequaq̃ utẽ.
Sed portator. Qui ne minimis quidem labiis aliquam
neq̃ p̃ unq̃. — ptem nunq̃ attigit philosophie. Nunq̃ p̃ umq; est
minimis labiis. — positũ. quod recte positum eet. si hinc incepisset o-
ratio. qui neq̃ aliquã ptem philosophie ne pri-
cepunt facta — mis. quidem labiis attigit. Ideo dixi primis quia
minimis labiis nõ ausim dicere. Quo tpore olim
romani imperij p̃ tres uices parthio facta cepunt.
Neq; ex isto. neq; ex eo que idem ceterum hic iu-
cepisti — guntur cũ huiuscemodi principio. Sed cũ noue mu-
se a poetis ẽẽ dicantur. ij uõ quibus sortito eorum
quilibet — contigit quatuor cepistar. duas quilibet sortietur.
Nihil aliud putas pegi cepistes significare esse.

contra quilibet quam quisque. De Sixto iam dixi. De quilibet
aliquid exemplorum afferam. & si alibi exposui —
ut intelligas me magis intelligere ius ciuile quam
Accursium. Bartholum / Baldum. quorum tu tanquam
magnorum quorundam in umbram opponis. &
quam ceteros iuris studiosos. qui non intelligunt uerba
apud Paulum de conditionibus institutionum. Si he
redi plures conditiones disiunctim coniunctim
date sunt. omnibus parendum est. quia unius loco
habentur / si disiunctim / cuilibet. Hec in digestis l.
Eadem pene uerba apud Iustinianum in institu
tionibus. Si plures conditiones institutioni ascripte
sunt / siquidem coniuncte fuerint. ut puta si il
lud & illud factum sit omnibus parendum est
si non separatim ueluti si illud aut illud factum
erit / cuilibet optemperare satis est. Et Ulpianus
de adoptionibus et emancipationibus. facit .4. hoc
qui quilibet non quis auus / & qua ratione qui ex quo
libet natum potest adoptare. ita potest qui ex altero fi
lio. & alia multa exempla. quibus constat qui
libet significare unum quemuis. & idem esse quod q
uis non quisque. Et licet in hoc uocabulo cuncti
pene philosophi noui errant. tamen ut in iure ciuili ita
in omni Aristotelis translatione. saltem logice / physice /
metaque physice. ac similium semper quilibet reperitur

Li. quinto. pticulare nō uniuersale. In libro quinto. Que ceteri

Iniq̄ ferunt. grauiter & iniq3 ferunt. cur non ut salustius dixi

sti grauiter et iniquo animo. Audiebat p̄cepta

Instituta. & instituta sapientię. Quia Cicero ait. q̄q̄ te ma

ce fili annum iam audientē Cratippū id q3 athe

nis. abundare oportet p̄ceptis institutisq3 philoso

phie. pp summam & doctoris auctem & urbis

putas idem ēē precepta et instituta. cū ītituta

sint mores rone supti ut ielegantis tradidimg.

neq3 quidem. Atq3 hanc quidem rerum possessio q̄ ita tua ppria

tua p̄a. existit ut neq3 uiuo neq3 mortuo quidē auferri

existit. queat. Neq3 quidem nūq̄ dicimus. s3 ne quidē

quod nec ipum nc locū h̄eat, cū ancesserit. neq3

uiuo. Nemo. H. sic locutus ē. ut neq3 uiuo

neq3 mortuo quidem auferri queat. Tua ipsi

ē dixissem. nō tua ppria. Nec existit s3 est. Com

quid p quiddā, peres parum quid nocuisse aut potius pfuisse

Quid pro quiddam male usurpas. Neq3 p̄mum

neq3 q3. quaq3 te extitisse. neq3 postremū fore. Quid fallat

existit. illud q3. certe nihil. Extitisse recte quidē usus es

nō tn̄ sciens. Nam te profuisse illud accipe decla

granulari. rat fore. Nō succensere s3 gratulari te potius for

tune decet. Quis unq̄ gratulari fortune dixit pro

gr̄as agere. tamq̄si romani parta de hostibz uic

toria diis gratulam̄ ī capitoliū ibāt. ut inelegantiss

tradidimus. Longe me abhorrere hoc initii genus. abhorere
tam diximus abhorrere cum ablativo coniungi et preposito.
Ferrem tamen levius que erunt a mei ipsius incommodi mei possessive
tate senciatur. Lege elegantias meas potius. aut potius
quia legisti iam imitare. mei numquam poni nisi passive
ergo dicendum fuisse nunc. ubi nulla est passio a mea
ipsius. Ut satius fuisset numquam istoc concludi congregari.
Ego dixissem adeo satius fuerat sive fuisset. vel ut ut fuisset
satius futurum fuerit. Diligo loquentem tecum ex animi
sententia. Ex animi sententia est. ad uotum sive ex uoto ex animi sententia
Dot heo uxorem ex animi sententia. qui sensus
hoc loco non convenit, sed ex animo. Ut merorus occurri
quo et ipse princeps sui memoriam patris gaudii et
modestia consolemur. Quis princeps pro cuius p
riceps quo auctore dixisti? Neque ingeniis diuturnam
nam sed temporaneam quandam et fragilem debere tepanea.
adiici gratulationem. Temporarium dixerunt ue congratulatione
teres illi eleganter locuti. pro tempus ipsum conditi
oni adaptatum, et ad temporum mutationem
instabile. Ut illis gentes sunt temporaria ingenia
Posteriores quidam dixerunt temporaneum. Ut illud
temporaneam pluviam et serotinam. id est in tempore ue
niente. quorum neutrum huic loco competit. ubi tu
de temporis breuitate sensisti. Congratulandi nescio
an usquam legerim. utrumque enim unus uni gratulatur.

exutē exacti
Multi e meis ciuibus exacti quondā patria spōntere,

nō p aut
fuere dicendū fuit nō extitere. Tu uny. cū uō de

appellō.
te laquor et fratrēm tuū appello. Autem nō uō solz
i parenthesi adhiberi. Appellare nō ē idem quod
loqui de aliquo. Ideoqz tolerabilius dixisses cū te al

tui possessiue
loquor fratrēm qz tuū appello. Verū nō ē idem ap-
pellare quod alloqui s3 uocare atqz requirere. quō
Cicero pro milone Vos appello centuriones. Rerū
quorz absentiā tulit equo animo ciuitas. tue
absentis uirtutem summo studio concupiuit. Lege
pogi lege elegantias meas, ut discas. aut si legisti
optempera eis, quod a nullo grammaticorz discere po-
tes, tua absentis dicendū fuisse nō tui. Ciceroqz nō

antior uita
atz latinus qz si opa mea lectitaueris. Ampliauitqz
anteriores uite ornamenta. Anterior uita dicitur
hippolyti aut lazari. quorz alter fertur egisse,
alter egit duplicē uitā, anteriorē posterioremqz
Excellens dignitas atqz ceterarz qz clarissima. Apud
homerū apd thucydidem apud herodotū. apud
xenophontem. apd platonē. apud aristotelem.

ceterorz qz clarissiz.
multosqz alios grecos animaduerti talem superlatiuum
ut id quod superat nō sit ex nūo superatorz. Apud
neminē tn latinorz dumtaxat eorz quos nōb
ad imitandum proponimus. Nam quid interest.

dicas ne achilles ceterorū grecorꝫ: an troianorum
fuit fortissimꝰ. cū nō mag sit e nūo ceterorum
grecorū ꝙ̄ e nūo troianorū. Ideoqꝫ semp legimꝰ
p comparatiuū dici huc sensū. tu es fortior ceteris
tu es melior reliquis. ergo tibi dicendū fuit aut
ceteris p̄clarior. aut oīum p̄clarissima. De qua re
disputaui ī elegantiis copiose. Cuiꝰ singularis affectio
erga te affectio atqꝫ amor. Mihi es affectione
uteris et nūq ut cicero. Hec studia humanitatis
obsolescant penes p̄ncipes ac dños meos. penes penes pāpā
pro apud et apud p penes indifferenter uteris.
Cum tn̄ rā mea. sacerdotiū semp abhorruisset
Mirꝫ nūq te uti hoc uerbo uti n̄ cū acto. aut
si qn̄ uteris turpior ē ista īconstantia. Sydem tanq̄ p sic
ad punctū et hore momtuꝫ tanq̄ nascunt̄ fun ad momtū
gi. qui ad clerū aspirat, dig̃tates maxias asse
quunt̄. tanq̄ p sicut accipio quod nemo unq̄
fecit. Ad momtum quasi hore p intra momtū
ponis. Hec aspirat positum ē ex usu eruditorꝫ
Qualē ē ciceronis ad eam laudem aspirare
nō pn̄t. hoc ē nō pn̄t p̄xime accedere ne af
flatu quidem. Duxi uxorem et q q̄ē ꝙ aī cōsolor.
mei sententia. Nam ita ī ea ꝯsolor atqꝫ ita
acquiesco ī dem mag. ut deo gr̄as agā ꝯtinuo: ī dīē mag.

92

Consolor. et in significatione male uteris et in con-
structione. Nam consolari est sermone quempiam in ca-
lamitate molestiaue positum lenire atque erigere.
Construiturque cum accusatiuo nec umquam ponitur ab-
solute. Inde est quod magis perindres dixisti. id est tale
ut si aliter conditum esset futurum non fuisset bonum
Itidem mihi accidit in uxore quod tales extitit. ut ni-
hil sibi uel adesse cupiam uel abesse. Ego sic di-
xissem. futurum non fuerit bonum. Itidem in uxore
mihi accidit quod talis est. ut nihil uel addi ei cupiam
uel ab ea auferri. Nam extitit et sibi non latine
ponuntur. et nihil adesse bone uxori cupere insa-
num est et nihil abesse tamquam magis insanum. Nam ne
uitulia quidem ut pergane loquamur uxori ab-
erunt si nihil aberit. tametsi muliebria quoque
deerunt eidem si nihil affuerit. nec oculi nec
dentes et cetera huiuscemodi. Redegi in paruum uo-
lumen non nullas epistolas quas dim ad te scripsi. id
destinare constitui ad quendam franciscum ferrarien-
sem. et epistolam addidi in principio cuius copiam ad
te mitto. Iam uolumen pro opere multorum librorum. et
destinare promittere. et copiam pro exemplari suo quoque
ostendi non latine dici. Nam eum qui in istum
sensum utitur non legisti. Etiam addidi in principio

ut fuisset
adesse.
abesse
extitit
sibi per.

volumen
destino
copia

epistolam

eplam non nitide dicatur. Exhortatus sepius atque impulsus a te. Exhortatus passive, velit doceas ubi reperis. Alter prei militaris exercitiu, alter ponit literarum. non discutia nunc uter alteri sit preferendus. Apud A. gelliu et quosda alios reppi exercitiu. apud Ciceronem atque alios summos no videor repisse. Uter alteri ubi evenerit no memini. sed uter utri. sinit e diverso uter que alteri. et neuter alteri. Quare teorum atque obsecro ut eas conquiras diligenter. opinio apud te esse confido. Cum dudu quasdam mi tradidisses dispisti nestro quem habuisse a te pplures. No damno nunc apud se no minus aptum fuisse futurum. penes arbitror. dudum pro nup. et pplures pro complures. damno. et habuisse pro accepisse paru apte dictum contendo: In sexto. Cum verbis tecu agere potuissem mi iocundissime pre ea qua sum scripturus, tm cu verba cito defluant et minore auctem hre videantur decrevi inhoc meo gratulandi munere epla potius qua smone uti apud te, q scriptis quivis nullius ope optij plurimu delectaris. Et ers si ad aliu quempia ex his notis uris similis dignitas delata eptrasset. hesitare paulu ascribendo, veritus gratulandum ne sibi extimare. an potius condolendu. Qua paucis i verbis tot vitia. Primus cum pro qui vis victo plus pfecto submicti. no videor

exhortatus are
exercitiu
uter alteri
apud dudum
et pplures habuisse
In sexto lo. cu potuissem
tecu agere
defluere uba
aliaque
operi
eptrane delata
ascribendo hesito
sibi pro ei.
condoleo tibi.

- 43
1,10

mihi repsisse. De inde uerbis uerbis inepte positu e

Dicimus. eius ago tecu. no aut ago tecu uerbis. Ut Ci

cero. Cum et sepe mecu ageres ut aliquid de ami

citia scriberem. saltem dixisses; cu tecu cora agere

potueris. De inde quid e defluere cito e memoria

ne audientis? Atqui lectio no tardius elabitur. An

ex ore loquentis? Atq lectio q ato defluit ex oculis

legentis: forsitan sensisti lras repeti posse et diu du

rare. At hoc no expressisti. De inde cur uerba nimo

rem autem habent q epla, cu uerba, pronuntiatio

gestus, ipsiq et hois dignitas, maiestasq commendet.

Deinde cu dicas decreui epla potiusq sermone uti,

redundat illud que lris sum scripturus. Hec no oraz

notatuq. Nam ubiq poguis his uitiis utitur. sed

cpercundo no putaui ubi de aptis uerborum uitijs

agebam. quorum unu fuit in cum, alteru est in

ope cptij. quod hoc loco no conuenit. Est tu. opere

pretiu fructus epoqa. lre aut siue scriptura nu

sint ipsa ope. no pnt uocari opeptiu. tertiu in

delata extitisse quod ia ostensum e cur uitiosuz

sit. Quartu a scribendo hesitare. A scribendo uacare,

cessare. desinere. et q sunt id genus de quid no

hesitat. Quintu sibi, p ei. Septu condoleo tibi.

dicimus e. doleo uicem tua no condoleo tibi. Ad

uero ad pastu pastum ac somnu ueluti mutu dial uacantes.

Vaco ad pastum. ad somnū. nusq̄ cōtium memini audiui. Multa q̄ atalia potius dixissem, ut salustius ueluti pecora Vt pluralis nūs plurali rep̄tur cōparetur
Pogius tn̄ dissimulare furtū uolens, mod puerorum ita dissimulat. ut ipa dissimulatio sit furti idiciū.
Licet nere. ex animo gratulari tū felicitati tue. tū nō maiore uirtuti de multis dicitur maiore saltem tribus, nō de duobz q̄ superlatiū ē, ut iam aliquotiens diximus. Adest arce tibi ingeniū assuet studia harum q̄uibz ab ineunte etate deditus extitisti. Potius dicere ē arce tibi ingeniū. Certe studia harum ad ea dicenda nō sunt. Deditus aūt extitisti. crebro admonuimus non dici latine. Vt nō uulgari ac nota epistolarum uia tibi dicas p̄ficiscendū. Proficiscor q̄ unde et quo dicimus nō qua. Sicut p̄ficiscor hinc q̄ huc, nō hac. de loco q̄ in locū nō p̄ locum ut ī elegantiis. Quod eterna sit gl̄iam q̄statuerū. Quia aliq dicūt pre stationes tu putasti posse dici p̄statū. Discas igr̄ ex meis elegantiis. cur dicamus domatione a domitu, & alia similia. sic et prestationes nō prestatuum. q̄ nec domatuum. tam q̄ si repiatur cōstatura fidei supum apud lucanū. & apud alios quosdam. Quod equidem liberario iputare nisi tu ī maioribus quoqz laberis, iquale ē sciabitur.

maiore tuorum

adest ingenio assueto studia

extitit deditus

p̄ficiscor hac

p̄statuorum

94

2/20

solicito

Scio quo labore et diligentia rem quã solicitabas confeceris. nõ reprehendo nunc q male utaris solicito. nã superius id feci. sed q crebro utaris. qui te latine loquendi oibus proponis exemplũ. Iccirco debitũ solue q eq prĩmũ. alias te notũ reddam nõ solũ domesticis sed externis. Alias ponis pro pro aliquin siue aliter. Ut aliquid ad te karis dare. nã id pgratũ eet tibi futurũ. sumpsi ex suis uerbis ueluti argumentum quoddã ad te scribendi. ut posteaq rorã uerbis fieri nequit. absens per lrãs me tibi debitum ee cognoscas. eet barbarũ positũ e tu. e subaudiri duo uerba uis / dicebat q ut fiat. nã dicebat q pgratũ eet tibi futurũ. Eleganter per infinitum hoc loco solent loqui. ut elegantius tradidi. Nam id gratũ ee tibi futurũ siue nã pgratũ tibi id fore. Cuius aut p eius uitiose dici tã sepenumero admonuimus. Etiã posteaq p quonia tam crebro usurpari quis nõ inprobet. uerbis qz quidat tinebat addere. cũ dixisses rorã. Hic q tibi pogiũ offeret hunc pusillũ hominem atqz tbeallum q presto omni re satisfacturũ p facultatibz nunciabit presto per prompto. ut barbare loquentes accipis cũ idem sit quod presens nec iungatur nisi cũ uerbo substantiuo. Modo cũ domũ noctu redissem offendi litteras tuas et simul libellos quos remisisti. Retu

alias

eet per ee

suis per eius
posteaq per qm
uerbis rorã

presto satisfaciã
per
prompto

lit insup quidam ex domesticis illa qui detulerat
dixisse se postridie mane . ad te velle proficisci . /
siquid vellem respondere . ut q̃sto id ẽet . Qua
acer es pugi verborum que captas examinatore
qui postridie pro cras accipis . Nam cũ dicis
modo . certe hodie significas . cũ illud ais mane
velle proficisci / certe crastinũ diem sentis . Atq
nemo de crastino die sive de eo qui hodiernũ
sequitur . dixit postridie . sed idem ẽ q̃ postero die
sive sequenti die . quod dicitur de alio tempore . Ut
ĩ elegantiis latinis . presto p̃ promptu te male ac
cipe ea dixi . Itaqȝ si rem mihi gratã sitibi . &
tuoqȝ ingenio dignã cupis facere . dato p̃ altro
utendis . in quo dabo tibi veniam si unũ locũ nõ
pluriũ nõ memini . notasti apud quendam penẽ
antiquũ scriptorem . ubi dativus accomodatur huic
dictiuo dignus . Qui ferme continuo domi
maneᵭ . Continuo p̃ semp accipis sive p̃ assidue
nõ significet primus . Cum ad id solum vacent
Repenuo ista loqueris . cũ doctissimi dicãt huic
soli rei vacet . Summa benivolentia quã habeo
ad archiepm pisanũ me cogit ut ad eum scri
berem . tam serio ĩ quirebantur eẽ ĩ honorem
suũ . nõ quidem mea cã . cum ea nihil referebat

postridie pro cras
postridie p̃ pro cras
dignũ tibi
continuo p̃ semp
ad id vacant
habeo benivolentiã ad te
referebat illis

95

sua p eius — sed sua. Beniuolentia quam habeo ad te, genus sermonis ē
inauditi mihi. nisi memoria excidit. gero. cū sitne
uel erga te beniuolentiā dicimus. Refert p interest
pluralē nō agnoscit. Suū aut et sua p eius. ea cum
in die mag — reprehendit uitiose dictum. Gaudeo doctrina atque
eloquentia tua in idem mag. Cur in idem mag sep
dicis quam nō in dies mag ut prisci dixerunt, quorum
te p studiosum profiteris. Quod p̄cepta preteritorum
perpendis — temporū historia uerissime diiudicas ac perpendis
pridem p nuper — illustriorū uirorum p̄stantiā qui hactenus claruer
unt. Nam cum pridem pro nr̄a consuetudine ua
riis de rebus colloqueremur. perpendis nō p ponde
suus p illius. — ras examinasque accipis sed pro discernis atque
suarum p illorum — intelligis. quo nō loquebantur ueteres. et pridem
p nuper siue p superioribus diebus. Et refert plinius
st. — in ea oratione quā adepto consulatu de suis lau
dibus conscripsit. Et recte siue illā orationem legeris
siue rerum suarum eam portiunculā que habetur
in historiis. Quis nō crederet de laudibus plinii sen
tire poggiū cum inquit suis et suarum. Ad id sermo
ē isto uocabor hic, aliquem fortassis intelligere
de laudibus suis, hoc ē, de laudibus porci quā
do quidem nō de plinianis intelligendū est.
De traiano sentit poggius. nō animaduertens quan
tope obscura sit oro siue ambigua. et si latine

possit illud suis ad tirannum referri. Grandem dolo rem suscepi: Accepi potius ego dixissem. Cum ineptitudinem suam scribendo ppalaxinor. Palatam vineam legimus a palis quibus fulta est. Inde forte palati et palantes milites. et apud virgilium. palantesque polo stellas, sparse et distantes in modum palorum. cuius prima syllaba longa est. A pala nescio an formari possit palare. ut palatum frumentum. hoc est ventilatum ventilabro. A pala vero sive pro pala brevi priore syllaba, pro palare non memini apud veteres me legisse. Expectabam non in dies ut aliquid ex his vocis scriberem aliquid in laudem eius. Nunc ais in dies, pro quotidie. Nam scribitur utrum in dies. Tu es in dies deterior. efficeris in dies magis senus. que excepta sunt infirmita. Summa enim fuisse imprudentia voluisse mendacem esse apud eos penes quos semper imperat et oro habetur. En pogiana eloquentia variandi vocabula que idem significent. Nam quam ineptum est cum dixeris mendacem esse apud eos, dicere penes quos. et non apud quos habetur oro. dicere. Etsi apud aliquos et hec orationem idem est. Hic ut dixi inepte error alter latinitatis, cum putes has duas prepositiones idem valere. cum barbare dicatur. de hore libero

suscepi dolorem

ppalare

vinea palata dicitur

palantes milites
apud virgilium

palantes stelle

in dies pro quotidie

penes pro apud

eū penes alios vixisse. & orationem penes aliquem
(procuraret describi) bū. Itaqꝫ tradidi ei 7 epistolā et orātiunculā,
quas describi 7 ad te deferri procuraret. Hunc
sermo & stilo pogio dignus procuraret describi
atqꝫ deferri. cum dicere debeamus ad imitatione
(ut nō contulisset) veterū, quas describendas & ad te deferendas
curaret. Ut plura continentissimo viro minime
(i die p incles.) contulisset. Ego sine particula ut dixissem. aut sic
(consolor) ut nō fuerit plura collaturus. Ego quidem in die
(postqꝫ uixi) consolor mag postqꝫ i coniugio uixi. Cū i aliū
qꝫ debeas sensum uteris i dies, necesse ē alio
uocabulo i locū huius abutaris. Aut ergo i diem
p incles. & consolor ut supra ondi bis male u
teris. Ego et dixissem. postqꝫ i coniugio uiuo.
Nam postqꝫ uixi i conuiuio uideris significare
mag te uixisse qꝫ uiuere. Ut postqꝫ scripsi librū
cū dico nō uideor nūc scribere. Nō ergo idē ē
postqꝫ uixi cum uiuere, & postqꝫ uiuere dixi. o
(illo p se,) ls postmodum iterū rediens nōnulles (?) frequentibus
se uixisse dixit ad patruū. Nōnulli uō te illum
(destinare p mittere) destinasse florentiā pro oratore. pauerit se e
(mendosus p mētax) uestigio extimaret, si illud uerbū, nō mendosuz,
(suo p eius.) nō fallax, nō confictum prodiret. ex ore suo.
illum p se dixisti eodem modo quo sepe eiz

pro se. Nec inficias eo illū modum loquendi repe
ri. & te nūquam aīaduertisse. Deprehendisti item quod
negabas dici posse destinasse pro misisse. & men
dosum quod ē maculosum & mendis plenū pro
mendacio. & suo peius. Quicquid aūt largitū te
credis ē mihi gratissimū. nō tam reipsa quam parvo
quod ē. Parū quiddam dicere debebas ut docui
aut que parua ē. Epistolas ad nicolaū qui commo
ditas se offert ad me remittas uelim. preter eas
nullas adhuc habere potui. Addā illis orōnē fu
nebrē in testimonium amoris erga se mei. Insuper peius
facilis peccatur quam mse peccat ut nūc pogius peccat
sive per illum. debuit. enim dicere amoris erga eū
ut erga illum mei. Epistolam nō illam arbitror esse
Conscriptam ab aliquo ex suis discipulis uel altero
quopiā qui & guarinū diligat & odiat georgiū
uni se gratificari uelit alterū exagitare. Alio
maluissem nūc ego dicere quam altero & alteri quo
odiat. Nam quis doctorum dixit odire. Suis autem
peius dictū iā notare me piget. quod nō notas
sem nisi cum aliis notandis incurrisset. Seque
superuacuo usus es. dicendo enim erat uni grati
ficari uelit. Decepit enim te stulta imitatio. Cū
enim dicat Cicero, qui se ponpeio gratificari putat.

quid pro quiddam

se pro eū

altero pro alio.

odiunt.

suis pro eius
se superuacuo

existimasti dici posse gratificari se uoluit. quod fieri
non debet: quia non dicimus uult pompeius se mihi pla-
cere. sicut dicimus. pompeius putat se mihi placere
Et simul retulit uisum esse non nullis codices illos
non esse tanti extimandos. sed misisse te loco muneris
licitatores — quoque dares propter extimationem. Miror tam equos [?]
officina — librorum licitatores ferrarie repertos / tamquam ibi esse so-
ibi pro istic — leat excellens quedam librorum uendendorum officina
Licitatores pro extimatoribus suo ut sic dicam appre-
tiatoribus ut uulgus accipis. cum licitari sit precium
offerre ab emere uolentibus ut copiose et elegantissime
dixi[?]. Preterea officina non est ubi res uenduntur
sed ubi fiunt / ut in elegantiis dixi. Ibi quoque pro istic po-
suisti sic barbari solent / de quo item in elegantiis. /
Septimo. — In septimo. Sapientis esse uidetur accommodata in
discretio. — singulis rebus discretionem. et presentibus rebus consulere et
quadam pro aliqua. — prospicere futuris. Neque una quadam in sententia esse ita
prospicere futuris. — fixum. Discretionem nunquam reperisti apud Ciceronem
in hunc sensum. Aut quadam pro aliqua. Sed cur non
fuisti contentus uno uerbo consulere. addidistique pro-
spicere. quod idem significat. Quod si non uis idem
significare, dicere debueras prospicere futura non fu-
turis. Ducuntur etiam sepius in actionibus suis aliqua pas-
passio. — sione pergraui que illos seducat a recta sententia /

Ciceronem volebas videri contra me defendere
quem ut in aliis ita nunc non imitaris in hoc voca
bulo .π. s. cum ait dicendum esse perturbationem non
morbum sive passionem. Defendis item sicut tibi cre
dimus plinium. Quintilianum. Aulum gellium. iuris
consultos. Macrobium. At hi non passionem dicunt
sed vel affectum. vel affectionem. Defendis Hie
ronymum. At is negat dici posse latine passionem
inquiens super danielem. quod greci vocant πάθος. nos
perturbationem quam passionem rectius interpretamur. Et πάθος. nos perturbationem
super esaiam. Hebreitas omnes in se vitiorum omnes passi
ones quas rectius latino sermone perturbationes
possumus dicere, quod statum mentis evertat. et hebreos
faciat nescire quid agant. Et tu qui dixisse Hiero
nymus rectius dici latino sermone, in eadem epistola
passionem inculcas. hoc in verbo. illud in elocutione
vitium est. quod cum videaris dicere diversa rem eandem repetis contra dogmata / elocutionem
per simmas somnolentia. ducuntur illi aliqua passione
et aliqua passio seducit illos. quid differunt? At
illa differunt in quiete in actionibus suis. et aversa sententia
verbis quid differunt: non re, tamen et si preposterum est
prius de actionibus quam de sententia facere mentionem
nec in actionibus ducuntur. sed ad agendum et ante
actiones. hoc est a sententia. Nam quod agunt recte,

Xri. paut. an pperā laudantur ab oibȝ. Ad huc ignoras usum ad
verbij an. quod differt ab aut. a, uel. a ue. qr nō
hūt locum nisi ubi aut interogationes. aut dubi
tationes tantes. aut nescire ostentes. Nos legim̄
rebellē p̄rs. quod hic nō fit. ut i elegantijs tradidi. Itaqȝ dicere
debebas recte aut pperā. siue recte pperaue. Rebel
lem p̄rs. Rebellis dr̄. qui mouet bellū i eū cuius
ditioni subiectus ē, qualis nō ē filius i p̄rem hōrez
pruatū, siue qualis iste tuus nō est. Et si dicantur
deplorata remedia, metaphorice aliqn̄ uti a rebellaō. E uestigio ad ex
trema 7 deplorata remedia descendisti. Morbi qui
egroti dicuntur deplorati nō remedia quale est
i genitū. cuius exēplū postea i hac ipa epla e sene
Seneca. ca affers. quo turpius est te hoc uocabulo uti ne
extrema deplorata scisse. aut. eīȝ seneca. Discernenda sūt deplorata in
.i. ita obtusa ut disce gera ab ijs que sanari pnt. ut appareat oīa te
re nequeat et quo uelle imitari & nihil imitari scire. Sunt ēm de
dammodo desperato plorata q uulgo dicunt desperata. qualia nō sūt
rens iudicandus remedia. Reiectus ē a p̄re filius abdicatus, relegatus
qdā p aliqs reus capitis iudicatus. quod hoc asseris. quid tam
culentius. et ergo facinorosum eptremū quidā po
tuit excogitari. Reū capitis facere nō est iudicis
Indulgeo sȝ accusatoris. quendā et pdeque posuisti. Hone
rō errori adolescentie indulgendo, rone erori rō hida p
pspice spice quid sentiā. hanc ego animi magnitudinē
coequalis.

qua vocē

qua coequalium studia reliquit. Indulgendū p par
cendum accipis. cum sit indulgeo molliter pmitteo.
Nec errore eo habetur. sed fame & facultatū. sed –
nire. similitudis. Prospice qz putas idem ee qd pspice
Coequalis. mihi aut ī auditū nom ē aut ocidit, lectu
apud bonos uidd autores. io tu ī memoria redige. E
qualis. enim sepe legi. tu ubi legeris coequalis doceto
Aduoca huc tu qs uixū in psilio amicorū recita omen — recitao
pena inquire. recitao. ē apta uoce rem scriptam
uel legere. uel memoriter pnūtiare, ut intelligaris
Adest, rogat, obsecrat filius prem lcimis compellat — exorat
exorans. Quis tam indoctus puer ē qui Terentiū
ī pª Comedia. gnatā ut det oro uxorē id obsecro. Exoro.
qui nesciat aliud ee orao, aliud exorao. hoc ē exo-
rare ee effectū rogandi. Vt diximus in elegantiis.
Me psepius hac de re rogitante. Quid agis pagi ēt — p sepius
ne p compatrio coniungeo audes. Nulla etiam — filiu terū
ob causam tam diu tero silui pater optime. pter
eam quā tibi aliis ītris descripsi, quā te excu — exrusatone be
satione benigne accepisse lotoz. Sileo cū alio nihil — ĩgne accipe
ē aliud qz utrumqz sileo, At tu uolebas dicere te
siluisse apud illum, qz nihil diu scripseras. Illud
quoqz benigne parū apte ē positum. dicitur. N.
quis accipe excusatione. cū id qd alter dixit id

mittit. ut supplicium sit addere benigne. Vt multis
prestare propterea saluti consuluisse quam suscepisse
ceterorum curam. De hoc iam aliquotiens dixi. dicen
dum sic fuisse. ut fuit saluti futurum multis, siue
ipsorum saluti consuluisse. Sed preteritam negligentias
recompensabimus frequentioribus litteris si tu quoque
rescripseris. alias torpesceret non solum ingenium sed
& manus. Littere tue mihi fuerunt gratissime
multis de causis. sed maxime quia uisus sum loqui
tecum cum eas legi. Preterea tuam illam antiquam
recognoui humanitatem. neque ita elata ut despi
ciat inferiores. ego non nulla edidi que postea
quam desideras dabo operam ut transcribantur. Pute
bat tibi uerbum compescere & agnoscere. ideo
dixisti recongnoscere. aliquin siue aliter
ideo dixisti alias. & quoniam non maluisti dicere
posteaquam. Sed nunquid dormitabas cum dixisti. dum
legis alteras has uideri tibi cum illo te loqui po
tiusquam illum loqui tecum. Quis est dixit humilita
tem elatam aut inferiores despicientem. cum
hec non humanitatis sint officia sed inhumanitatis.
Hoc factum est quia nesciebas illam elegantiorem per
quam dicendum erat elati. hoc est humanitatem tuam
nunquam elati. De qua re late in elegantiis. Legatumque

ut prestare
recompensabo
recognoscere
alias pro aliter
posteaquam pro quam
loqui tecum scribere
humanitate elata.

cum uideris nosti quē dicam. uiuū e nris omnium prestantissimū me sibi comenda. Satis erat e nris sine illo oium. Nam illud sic e° dixissem legato quoqꝫ cū eū uideris me comendato. Nā sibi ꝑ ei. positū ē. Neqꝫ ēt interseruit ī hanc fabellam tanq̄ aut sim conscius maleficiorū suorū aut delectatus sua maledicentia. ne uidearis particeps ēē earū rerū quas solent boni uiri magno abhorere. Interseruit ī hac fabella dicendū fuit aut potius inseruit. suorūqꝫ & sua ꝑeuis. ⁊ abhorere cū abl̄ accūo ꝑse patet iā ēē uitiosa. Libellus ūō caue ꝑdatur. quia nullo ē apud me illius copia. pro exemplari posuisti copiā. At ūō postea q̄ a nob̄ cessisti dictū ē mihi cum aliqū corā te ꝑmo interloquendū sum de me ītcidisse. te id audisse sine molestia ⁊ et absqꝫ ulla indignatione me ēt certa ī re collaudasse. hec cū audiui magna affectus sum consolatione. Interloquendū ꝑmo incidit iā ostendi barbarū ēē. En corā qua ꝑpositione te uti scire dicebas. corā eo ēm ꝑmone hitum dicis qui ipē colloqbatur. Magna sū affectus consolatione nemo facundus dixit. Nā illa pagane facundie ē ī culcatū uocabula eiusdem significatia. sine & absqꝫ. Quorū posteriore sepius ī uno libello

prestantissimū oium
enris
sibi pei.
interseruit ī hac
sua ꝑeuis
abhorent hac
copia libelli
interloquendo ꝑmo corā
affectꝰ ꝯsolatiōe
sinē absqꝫ.

tui loco | uteris quod omnes scriptores in nostris libris. Neque enim aliter locutus essem si fuissem loco tui. Loco tuo dicendum
adprus scrbo. | fuit non tui. ut discere in elegantiis potes. Ego quamquam nihil sit quod ad praesens scribendum videatur quod silui tecum
silui tecum | diutius. Ad praesens pro in praesentiarum ponis. et silui tecum pro non scripsi ad te. Signum quod ad me destinatum
destinatum | praebas. Est ne hic destinatum ut apud virgilium. ut me destinat arce. Munuscula quae clarissima fecit uxor tua ad meam uxorem destinavit. Nihil habet pene epistolae pogiane nisi emendatione munerum ab ortis
re ipsa pro certa | notis atque ignotis. Pro his ago tibi his gratias quamquidem re ipsa non possum. In verbis est agere gratias in facto referre. Ergo dicere debebas quamquidem referre non possum. Sed opinor te significare voluisse non potuisse agere praesenti gratias. ideo te agere absenti per litteras. Ergo dicendum fuit quamquidem certa non possum.
gratio animo recepit | Dona tua pontifici me intermedio sunt reddita quae ille grato animo recepit. De intermedio iam diximus gratum animum vocamus in reddendo munere. sive in voluntate reddendi vicem non in accipiendo. Dispensatione pro filia tua nubenda est plus percurrai.
nubenda | Ergo dicerem potius nuptura. Vellem tecum aliquid
pracipare | rerum mearum participare. sed cui tradam nescio. Participare est partem capere non dare. Verba inepta

Latinitas mala. latinitas nō secus dī mala q̄ mala facundia. mala eloq̄ntia. mala facultas. q̄ dicit̄ a recte loq̄ntibz. nulla facultas. nulla eloq̄ntia, & nulla facundia. Qui ī latino s̄monē ut puerulꝰ labitur. Ego mallem dicere puellus. Nā ut a magr̄o fit magistellus ita a puer puellus. Q̄q̄ quidā indocti dicunt puerulus & magisterculꝰ. sed ꝗdē ferē qui dicūt doctorellus p̄ doctorculus. Epistolā ad te destinauit. Mirū immodicū virgiliū imitareris posi ut merito eius testimonio utaris. Intis octauo. Cuius epistolā primā sb nōie candidi scelestissime ī thomā beatinū edidisti. Que ī tuū nomen tam proterue petulanterq; īsultat. Insultare tibi dicimꝰ alterius calamitatē ut probrū illi obiicere. fr̄em eius adolescente se dixit. eius pro suū. q̄madmodū econtrario milies suū p̄ eius posuisti. Lucianꝰ eum. e contra collaudareq;. E contra p̄ econtrario. ubi legisti? Relegi tuas ep̄las summa cū uoluptate tanq̄ tecum loquens. Cum scribis ep̄las nō q̄si loq̄ris. cum scriptas ad te legis nō q̄ audis. Ergo tanq̄ te audiens dicere debuisti. Ut spere īfra sep menses patrie futurū /. Intra sep menses dicimus nō infra ut multi nūc loquuntur. Nam infra &

Latinitas mala /

destino

octauo.

ī sultare

eius p̄ suū /

e contra

tecū loquēs lego

Infra sep menses

-supter idem pene sunt. Quia de tempe locutus sum
ueit i mente uerborum Ciceronis pro lege manilia. At
hercule aliquos anos cotinuos / an lege gabinia ille
populus romanus cuius usque ad nram memoriam nomen incer
tum inaualibus pugnis permansit magna ac multo
maxima pte. no modo utilitatis sed dignitatis atque im
perij caruit. Ex cuius uerbis datur intelligi nihil est
dicere eos qui uolunt per accusatiuum significari tempus cotinua
tum. per ablatiuum uero interruptum. Nam quid attinebat
addere cotinuos / si citra hoc adiectum significabatur
cotinuum tempus per accusatiuum aliquos anos. Quale est
apud virgilium. Hic iam tercentum totos regnabitur an
nos. Ergo utebantur illi immo et ipsi utimur in
differenter ablatiuo quidem tanquam latino more,
accusatiuo autem tanquam greco unde ea maxima pte lingua
latina fluxit. Nam greca ablatiuo caret. Dixissent
tamen comodius qui hoc cupiebant si ita dixissent
cum de parte no de toto tempe loquimur quod nun
cupamus no licere per accusatiuum loqui sed per ablatiuum
quale est / Ego hoc ano ad te ueniam. idest aliquo tempe
istius anni. Quod no recte dicas hunc annum ad te ue
niam. Scis me no esse nouitium in talibus rebus. No
uitij pro dicuntur serui utique sibi apposito. qui
uenales sunt. Et si quida sic dicat nouitij philoso
phorum sectatores et queda similia. Dicas quas

no de ablatiuo

nouitius

dicas

misisti uxor habuit ambas que sunt pulcherrime et
sibi admodum placent. pro his et noie suo et meo tibi
gras ago. Recte quidem et amice fecisti. bildeston
nr meum silet, ne respondendo cogatur aliqd dare
Recomenda me tn caritati sue. dicisq me dinovere
eo. bursas ubi legisti? ubi recomenda? ubi huic
p acceptum? ubi meum silet p no scribit mihi. Ta
ceo qd subiunctum breas impatuo recomenda subreasti
et qd sibi p ei et suo sueq pro eis dixisti. qi dicta
opa male loquaris. Hec insup ad materia eplaz
sit scdita et nequaq digna q cognoscatur ab alijs
ubi semp petis semp mendicas, semp extorques illo ma
rito impudentior de quo apud iuvenale. Hic petit ab
senti nota iam callidus arte. Ostendens vacua et clau
sam p coniuge sella. Galla mea e inquit et cetera.
Sed vide ne tuus amor fallat iudiciu quod feres de
rebus meis. Quis dixit unq iudiciu feri de rebus
meis. p iudiciu de me sive opinione qua hes de
me. sive de scriptis meis. Nam res nre et canes
equi, galline armenta agri sunt. de quibz ab illo iudica
dis niquid sentis. Neqz est opus ut te excuses tar
ditatis. Accusatio tarditatis quis dicitur no excusatio,
Diceremq tn excusatio morbum. excusatio tempestate
hoc e inexcusatione afferre morbu tempestatemue
ut in elegantiis. Ita forte hic accipiendu e tu qs
nra tardus e. et is qui attulit se postridie recessurz.

huic bursas recomenda
fac, dicas
meum silet
sibi p ei.
sue p eius

iuvenalis

feres iudiciu p
hes opinione
de rebus meis. iu
p de me.

excusatio tarditatis

ut possit excusare tarditatem suam. Epistola tua hodie mihi fuit reddita. et is qui attulit se postridie recessurum affirmavit. Idem quod superius notavi vitium. Is qui attulit. idem est qui reddidit litteras sive tibi sive alteri partem necesse id ante hodiernum diem. Nam alioquin iam recessisset ut ipse affirmabat postero die se recessurum. Hunc cum pro eo rescribas de crastino locutus est die. quem tu posterum sive postridie appellasti. quod fieri non potest quia nunquam postridie de crastino die dicitur. Ergo dicere debebas cras cum hodie nuncupaveris. Quod siquis denuo ad nos veniat. Ego dixissem verum. Nam denuo idem est quod de integro. Hodie accepi a te litteras. et is qui attulit dixit se in posterum diem discessurum. Si postridie et postero die idem sunt. ergo idem hic quod illic peccatum. cum dicendum fuit cras. facta mentione adverbij hodie. Dicimus quoque postero die discessi non in posterum diem. Est mihi etiam atque etiam summe gratum Quid opus est addere summe cum dixeris etiam atque etiam. Quos inter non odio et crudelitate certatum est. Quos inter autem ne dum odium ullum non ostenderit verum certatur inter aut et reliqua. Milites reprehendam si semper sed et antiquos et cetera. velim reprehendere quotiens certatur ponis in principio. Hedium quoque palam est te inepte usurpare. Hec omnia accepta referamus a schola libertate. Acceptum tibi refero dicimus non a te. Quanta igitur letitia quanta consolatione. quanta alacritate me affectum. Consolatione et alacritate affectum fuisse legi neminem.

postridie pro cras

denuo pro verum

postero die pro cras.

in posterum diem pro postero die.

etiam atque etiam summe

certatur certatum

necdum hoc sed.

acceptum refero a te.

consolatione alacritate) affectus

[illegible]

Et supra calamus pergrandis uidetur palus o Quia nonulli penam qua scribunt appellat calamum. tu audatius etiam genus pene in calamum trasfulisti. fecistique sumpta calamus pro sumptus. Ibi me oblecto cum libellis meis. querebantur enim paulum me tam diu ab illis abfuisse. Itaque in eorum consuetudinem rediens do eis paulisper opem uarius ruris. Cur non dixisti a se potius quam ab illis? cur paulisper opem quod ars grammatica uetat. Ut iste comminuire ... gatur ab illo aduerbio. fefellit et te quod noluisti uerum dicere paulum. Atque hic magis quam illic conuertebatur. ... istud non aduerbium nunc sed nomen. dixerasque debueras do eis paulum opem. At tamen tuisque aliquid non tuos in partior. Dove ubi puenenetis deponens hoc uerbum. Nedum corpori. sed neque ipsi animae consulere possum. persepe admoneo non cum primo uerbo sed cum nedum sequitur iungendum esse nedum. Curia non romana a longe colerem. ubi legisti. a longe cum tali constructum uerbo. At non is paterna uirtute et moribus degenerauit uino et somno deditus. Ut ex omni maior tullio contiterit filiis caruisse. Affirmat et idem negat pogius. Nam hec uerba significant utilius fuisse tullio caruisse filiis. quod nec uerum est nec ipse sentit. dicendum ergo fuit. Ut satius futurum

calamus supra

ab illis pro a se

paulisper ope

in partior ubi

nedum

a longe colere

ut contiterit

fuerit. Vel presbiterat sive satus fuerat filiis caruisse. ut in tusculanis Cicero. His fuerat non didicisse melius. Summa igitur voluptate suscepi tuas litteras. Ego dixissem summam voluptatem accepi epistolas. Itaque cuilibet etati ius suum tribuendum est. Cuique dicere debebas non cuilibet ut supra probavi. Qua facultatem vocandi pueris si quis concipere conetur. videt illos profecto stultiores. In aureo seculo natus es poeta. de quo Virgilius ait. Omnis feret omnia tellus. Nam omne vocabulum apud te nihil ab altero differt, putasque idem esse concipio quod excipio. cum percipere sit aliquid in usum tuum alteri excipere. Sic in elegantiis tradidi. Incolis suppeditat. Incolas nihil ab oppidanis putas differre. cum oppidani sint appellati a suo oppido. incole sint qui in alieno habitant oppido ut dixi nunc in elegantiis. In nono. Attamen quecumque causa te detinet, honestam illam et necessariam puto. Eam non illam fuisse dicendum elegantie docent. Recepi litteras tuas. et simul copia epistole quam dicis te scripsisse ex mediolano. fuit mihi utraque gratissima. sed superiorem nullus antea ad me attulit. De recepi pro accepi et copia pro exemplari sepius admonuimus. Nunc quero utraque et superior quo referuntur? Nempe ad nomen litteras. Ex quo aut gramatica utiatur si diceris superior

suscepi voluptate

cuilibet pro cuique

concipio pro excipio

incole.

Nota

illam pro eam

recepi litteras

copia litteras

superior littera

litterę aut elegantia sidicamus superior lrã. qm
pro epla lrę dicuntur no lra. nisi apud poetas
ut i elegantijs. Itaqz ego solus ad magistratu accessi
datis lris dixi quem i rem uidebantur contfere
responsum breue tuli. Non dicunt docti dare lras
nisi tabellario aut ciuiqz tanq tabellario qui illas
pferat. reddere aut cui mittuntur ut in elegantijs.
Itaqz redditis lris dicere debuisti. ut i alia epistola
ficis i qua i quis. pridie reddite mihi sut lrę a secre
tario tuo quibus significat a te eplam ad me obsi
gnandam. ut suis uerbis utar recepisse q minime
ad me delata ē. q simul suis lris interclusit re
dulã quandã. Candidi sibi a te missam ut lris
tuis interclude ret: Ego mi pater dudu a te acce
pi lram pgrandem. In hac tn dicendu erat redd
ta mihi sive plata ad me nō delata, & heri nō
pridie. et ait nō significat, zinclusit nō interclu
sit. et eius nō suis. & scedulã nō cedula et
nup nō dudu/ & lras nō lram. Ex quo pala est
i eo quod paulo ante dixi te cum diceres superior
et utraqz nro singulari hug nois contra elegan
tia usum ee. Si facultatibz ijs essem quibz ee
deberem. sicqz mihi meę copie absqz ullo questu
satis ecent. si tu encletica qs. repperi mitto Exe
pla eplaz sunt penes amicu scribendi gra scri
bendi p eo accipis quod est ut scribantur, quod

dans lris p
reddens

delata p plata
pdie p heri
significat p ait
i cclusit p i clusit
suis p eius
dudu p nup
cedula p scedula
lra p littere

scedula
Circo ne schedulã
quidem ...

sicqz

scribendi passiue

sildev fuit ?

non reperitur sed pro eo quod est ut scribant. hoc est

in primis amicissimo et amico — active non passive ut in elegantiis. Viro doctissimo mihi

que in primis amicissimo. Primus superlativum est. ideoque mal

pro uno anno — lem dicere in primis amico ut in elegantiis traditi. Ut

benedictus pro futuro anno eligatur. In futurum annum

ego dixissem. Ut quintilianus. Iam per sequentem annum

fame timeo. Non enim pani sed pro discipulis in unius

investigare pro vestigare — anni magister et doctor eligitur. Non etas in eo sed litte

ra et virtus cum investigari debent. In uno bis pecca

sti verbo. Semel quod nihil putas interesse inter vesti

go et investigo cum investigare sit effectus. hoc est in

venire quod vestigabamus/ tu autem de vestigando fecit

sentis/ iterum quod dicendum erat inquiri aut reperi

aut considerari non vestigari. Nam vestigare est

est referendum se — per vestigia sive cum per vestigia sequi. Vertus est ad

vocanda et se referendum ad ea studia. Est refe

rendum se ubi tale genus locutionis invenisti.

Miror quare non etiam dicas mihi medeor fuit et

mihi medeor fuit — quedam similia que quidam ineptissimi grammatici

pueros docent. Memor hac nocte cum domum

aliquam pro quandam — redissem sapientissimi consilii tui cepi aliquam

occasionem scribendi. Cur quandam (aliquam) pro quandam dixi

occasio pro causa — sti? Cur occasionem ut vulgus facit pro causam. idque

interdico ludos — persepe. Neque ego hanc ludorum iocunditatem minimo

et intermitto curas — eiusque usum. Et curarum intermissione interdico

interdico non accusativum postulat sed ablativum sit.

Interdico tibi aqua & igni quadmodum inelegantiss
Etiam remissione dicerem curarum potuisses intermissi
one. Intermittimus enim studia literas ceterasque actiones
interquas non minuantur curae. Sed uereor an ita con-
stans sis futurus ut totum libellum perlegas. Animaduerte
munditiam nitoremque latinae linguae in terdum superan
tem ipsam graeci sermonis gratiam. Est enim perlegere
totum legere ut in elegantiis latinis disputaui quod grae
ci in uno uerbo non habent. Ergo superuacuum fuit
perlegi te addere totum. Vereor quod non postulat post se
an sed ne. ideoque dicere debebas uereor ne ita con-
stans. Verum uidebatur esse haec oratio tuae sententiae
contraria. Sic enim loqui solemus cum aliquid pu-
tamus futurum non cum non futurum. Vt uereor ne
hostes ueniant. Scilicet quod nollem eos uenire. Tu non
uelles hunc fore constantem. Ergo noluisti dicere ue
reor ne sed uereor an. de patella ut aiunt in prunam
delapsus Nam maius est flagitium per an quam per ne.
ne istam deposuisses sententiam. sed cur homo rudis.
hoc non uidisti remedium ut diceres Vereor ne
non ita constans sis futurus ut docti loquuntur
Ergo quod potui officium mortuo praestiti. tui est
hominis famam notam relinquere facere. Tui est nus-
quam est audire sed tuum est. Tui enim semper accipit

perlegas totum
uereor an. pro ne

prouerbium

tui est pro tuum est

passiue. Vt ueni huc amore tui. de latissime i ele-
gantiss. Videl pogi ut de te mee triumphant elegantie.

q ruberes Me hortabatur atq; orabat ut q̄ ruberes has confice
destino rem. Probaui supius ex legantijs meis dicendū fuisse
q̄ ruberemus. Noluit ipe credere s; aliū destinauit
pstre qsui q̄ hic singulū ut alibi imitans ē pogius. Quere
pdie eis dei bam pdie. a R. mō an recentiores aliquas has
recepi has a te recepisse. qua ei significabas te nō diu satis fir
hui has ma ualitudine ee. quod mihi sane molestissimū
significabas
sane molestissimū fuit. Vel maximū impitie signū ē opinari ple
rasq; uocabula aliter atq; aliter accipi. quod ex hoc
fit quotiens nescimus uim uocabuli diffinitione
complecti. Nam ita quid pogi dicis pdie querebā
7 pdie eius diei. Si pridie querebam accipis p
heri querebam. erat tue prudentie rogitare.
duo hec aduerbia duas debere hre significationes
suam utraq;. Sin aut p nup. hoc ē nō pdie
hodiernū precedente. rur rursus accipis p precedentē
ū singuis pridie eius diei. Quod has recepe potius
q̄ accepe et has hre et significabas p dicebas. ma
lueris dicere supius admonui mihi nō pbari
qui ēt sine molestū dixissem potiusq; sane mo-
fundius uelle lestissimū. Ab te a uellatur fundius. post q modū
quin y quē nō do neminē de tuis uideo. dicendū foret quem
nō rogem. uidi quin de te rogem. Quē nō ro-

gem dicendum fuit. uel potius quem non rogaue
rim. Si enim diceres neminem de tuis uideo. dicendum
foret quem non rogem. Illud non reprehendo funditus
sed ego dixissem radicitus. Predie non samuel noster predie
cum de te percontarer mihi dixit, tibi pristinam ualitu
dinem restitui et indie fieri meliorem. Iam piget indie pro indies
me totiens notare quotiens male uteris predie. quod
aduerbium me nescire aiebas quam tu scires. Indie quoque
pro indies non minus sepe barbare ponis. Sunt et publice
res quotidiem uarie. Testatus sum propterea semper coniungi indie pro quotidie
in diem cum uerbo uiuere. ut intelligentius. Dicendum igitur
erat quotidie. Nos quidem multa pasta conficimus pasta
nullos panes. Qui pasta dicis miror cur non potius
pizzas aut schiacciatas dixeris. Nihil tam honori im
pedit ad sapientiam puerize. Cesarem qui fuit eleganti impedit puerize
tissime loquendi studiosus audiui uictor. non pugnum audio.
Qui in quibus nisi qui in loquendo utitur pasta sic loquitur:
impedit puerize. et non potius impedit quo minus
ad sapientiam perueniant. In decimo. fuit enim liti decimo
gio quodam lacessitus. Litigiosum apud Ciceronem
tuum. litigium me inuenisse non memini. Que in litigium
manus corporis adire mereatur. Cur non ponis que adire in manus
in manus corporis etc. Est enim honestissima preteriis preteriis honestissima
Cur non honesta preteriis potius dicebas. Neque neque nunc quidem

nunc quidem quicquam est noui. perplexius loqueris quam
apud Terentium dauus. eque quicquam nunc quidem. Quis
umquam coniunxit neque cum quidam. Cum tuae sim maxime
paulo uaro / maxime paulo. tum paulo uaro his. dixi paulo coniunxi comparatiuo non
uerbo sed paulum. quamquam sententia sibi ipsi repugnat. quoniam
cum non fieri potest ut cum maxime uacas his. tum paulum uaces. Nam cum minimum uacas. tum paulum uacas
non cum maxime. Ergo illud maxime fuit tollendum.
Harum ineptiarum plenus est plenius quas ego non attingo
nisi quotiens cum reprehensione occurrit barbarorum uerborum
maxime e duobus. / conferendo maxime Quorum utrumque cum pluris estimando sit uoluptas est
conferenda maxime. His male ponis maxime primum
quia non habet locum inter duo ut nunc duo sunt. Deinde
quia superlatiuum est cum dixeris conferenda. Non est hic sit
multa conferenda sed unum. ergo nihil est. nec maxime
mutuaro librum nisi magis conferendum. Libellum confabulationum cum
uix nescio quis neque mutuo a me petisset. com
modato nunc dicendum fuit. Ut eius ethymologia iuris
consultorum ostendit, mutuum dicitur. cum fit meum e tuo.
siue e meo tuum. ut in pecuniis frumento, uino, ce
terisque huiusmodi qualis liber non est. Ergo commoda
an ꝑ sue tur non mutuatur. Que opinio uera an falsa sit.
paucos habuit sectatores. In omni uerbo laberis studio
imitandi bene loquentes. Ut in nullo magis quam ipse cadat

illud horatianū. In uitiū ducit uitti uia si caret
arte. Non ēm nūc locū hēt an. ꝫ sive. ut esset
sive uera sive falsa sit. aut uel sit uera uel fal
sa sit, aut ne sit uera falsaue sit. Ego tn̄ ꝑ sive
aut ꝑ seu locutus eēm. filiiqꝫ qui sit futurꝫ patrie
iocunditatis. iocunditatis pro uoluptatis. ut supius
sum testatus male uteris q nō idem significant
Cyrus persarū rex ille a xenophonte celebratus glo-
riari solitus ē, ortū suis manibus consertū, & ar
bores ī ordine positas. Consertū ꝑ consitū bar
barissime accipis. Conserere dīr manus nō ar
bores n̄ de ramis eas implicatis loquarī. Ortiqꝫ
ubi sunt arbores consite dicitur nō ortus. ut
ī elegantiis. Cyrus ēt a xenophonte celebratus
fuit ille maior. iste qui ortos conseuit. qui ī
ꝑlio a frē artaxerxe rege persarū interfectus
ē, fuit minor cyrus, ī asia satrapes. de cuius
morte idem xenophon ī Anabasi. Et uirū sin
gulū singulis seculis extitisse. Cur pudet te
fateri. imitari quē imitaris? an ne fur eē ui
dearis? At istut plane furari ē q dissimulas
quod uideris fuisse mutuatus n̄ dissimulares
Cicero ēm inquit. vix singulis etatibus singu
los oratores extitisse. Hāc tu uestem tulliana

iocunditas ꝑ uoluptas

consitus ꝑ consertus

hortus ꝑ horti

Cyrus maior ꝑ minor

Satrapes
Anabasis
singulus

107

noluisti tibi ut erat induere. sed ne tulliana uideretur reconciliare maluisti fecistique de tulliana pogianam. hoc est de latina barbaram. Nam quis dixit singulum hominem pro singulos homines. Equidem miror te non dixisse ut omnia mutares et orationem tibi ipsi conuerteres. uix singulum singulo seculo. Que talis est suapte natura ut etiam bonos reddat malos usus eius et consuetudine. Si dixisses usu suo et si ebes es tamen intellexisses absurdum fore. ideo dixisti usu eius. cum dicere deberes usu suo. Scias michi filium nuper esse natum itaque quarto pedibus iam pater factus uere pater familias appellari queo. tum propter liberos susceptos tum maiore propter etatem. Es quidem pater familias, sed neutra istarum causarum. Itaque quid sit pater familias idest quis tu sis quem nescis ex me scias licebit. Qui pater est non continuo et pater familias est. nec rursus qui pater familias continuo et pater est. etiam siquis centenarius foret, posset tamen non pater familias esse. Dicitur enim paterfamilias qui dominus familie hoc est bonorum. Vnde familie herciscunde titulus in iure ciuili, idest bonorum diuidundorum. Si michi non credis. Audi quid dicat Vlpianus. familie appellatio quatenus accipiatur uideamus. et quidem uarie accepta est. Nam

ag. pro suo.

pater familias pro patre et pro senere

maiore interdum

Pr familias.

famil. hercisc.

et in res et in personas deducitur. In res ut puta in
lege duodecim tabularum his uerbis. Agnatus pro
ximus heres familiam. et mox. pater autem fami
lias appellatur qui in domo dominium habet
recteque hoc nomine appellatur quamuis filium non habeat
Denique et pupillum patrem familias appellamus. Idemque
euenit in eo qui emancipatus est. Nam et hic sui
iuris effectus propriam familiam habet. et alia multa.
Vides igitur ut hinc colligitur. qui filius familias est
hoc est dominium in domo non habet. utputa patre
uiuente. etiam si pater sit. eum tamen non esse patrem
familias. et ut sentio posse quis esse filius fami
lias / patrem familias patre. de quo ne longior sim
supersedeo disputare. et is qui nihil bonorum habet
etiam si et pater et centenarius sit tamen patrem fami
lias dici non posse. Maiore etiam in re duo posu
isti. quod et ars gramatica et usus autorum ue
tat ut ostendi. Ergo dicendum ubi erat. cum
propter liberos susceptos tum non propter etatem. Cum
uelutum expuimus penes amicos. apud nunc
dicerent docti non penes. Que mihi multoriens
magno usui fuit. Ubi apud elegantes scripto
res inuenisti multotiens et si priscianus eo utitur
Quod si effeceris omnem effugies materiam calumniandi.

Lex 12 tabularum

pupillus et est pater familias

Emancipatus

penes pro apud

multoriens

calumniandi prestitere

	niandi. Nusq̄ repisti tale gerūdiū significare
paulo molestū	passiue ut dixi supra. Et id mihi paulo mole
recolo & recordor	stum fuit. Paulo sēr dixi desiderat comparatiū
	nō positiū aut uerbū. Ego quid olim de te scrip
	serā nō sane recolo. nā & obliuisc̄or etate factus
	factus sum. En recolo quo uerbo ī quā sensum ie
Importunitas	taris. Cicero uiderit quē pro te testem citasti.
opus ē cū istis	Importunitate opus ē cū istis. qui nō sentiunt
	nisi stimulo pungantur. Cur totiens utērisʼ ī
	portunus & importunitas eo mō quo nemo ue
	terū. Etiā illud cum istis parū latine dr̄. di
semisomnulentus	cendū ēm erat agere cū istis, quale ē illud Ci
	ceronis agere mecū auctoritatibus. Semisomno
	lentus uisus sum ēē mihi. Vere semisōnolentus
	eras aut semisomnus. cū hec duo noīa ꝯposisti
	q̄ neq̄ aliquis cōmposerat. Nā somnolentus est
	sōno plenus. ergo nō semisōnus q̄ ē semiplenus sōno
laudo te orōis	Lr̄e singulis me laudas orōis quā edidi. quis uīq̄
	dixit laudo te orōis, īmo ne uirtutis quidem. aut
	forme uiciique aliqs dixit. sed de uirtute, et forma de
	uiciis. Nam de orōne nō dicere ſꝫ de facūdia de
	suauitate. de copia orōis. Nā quātulū fuit sunt
quātulū hec extimas.	mea extimāda. Quātū nō quātus. siue quātu
	lū sunt mea extimanda dicere debuisti. &

apo·sou
xemiu.

VDIO POGIVM

Alteram in me composuisse in
uectiuam, longe priore acerbiorem. In qua ni
hil admodum de iure cause sue disputat, q̄si
plane uictus superatusq; sed totus in maledictis co-
uiciisq; uersatur. Eam nondum ego huc potui
interea pegam triumphum meū. aut potius
iterū triumphabo, ritu eorū imperatorū, quibz
unus dies ad triūphandū nō fuit satis. Atqz eo
audacius id facere possum q̄ iā ipsius q̄z hostis .eo audacius q̄.
confessione uictoriā sum adeptus. Qui enim
aduersus argumēta. rōnes, probationes. nō ar
gumētis. sz. opprobriis sz couiciis, nō rōnibz. non
probationibz. sed spurciciis agit. is certe declarat
se imparem ac uictum ee. & uelut canē a for
tiori laceratū, plagas suas ululatu latratuq;
solari. et hoc saltem uindictę gñe inimicuz
suū ulcisci. Et quia iusto e prelio nō potuit
discedere supior. sperat se supiorem e iniusto
Nam quis queso, nō dico strenuus, fortis &
ibello iā uictor. sed probus ac modestus uelit
contendere cum auaro de auaritia. cū ebri
oso de ebrietate, cum proditore de pditione, ebriosus

cum libidinoso de libidine certe nemo. ita nec cum ma
ledico de maledicentia. De uirtutibus e egregijs uicijs
no de uitijs; cu honestis no cum facinorosis certam
& emulatio. Loquatur itaq pogius quantum uelit ob
scene & spurce. facit qd suu est. fuit semp e similis
pugnator pessimus, caluniator insignis. Cuius scurrilitate
contemnere ac damnare me, no imitari decet. Licet no
ita de ipso sum meritus, ut i me carpendo pgere debuerit
Siquidem. cu pmisissem me omnes eius libros recogni
turu. & eorum uitia i triumpho tanq captiuos exhibiturum
id tn no feci. mollicia quada ai retentus. qui satis hrem
uitia eplarum ostendisse. Sed qm hostis me cogit. si mo
hostis appellandus qui uictus atq captus e. pagamus
ultione ac ueluti secudo die triumphemus. & quia
debellatu e aliquato hylaris repsentantes quoda
modo priscum illu romanorum more triumphandi
Nam ita accepimus inter mensas quas ciues per
uias esculentis poculentisq referserant exercitu
uictorem comessabundu potabudumq transisse
Sic nos quasi edentes atq potantes. aut certe ri
dentes triumphemus. Postea alio modo de In
uectiua triumphauimus. Decet eni de uinoso hebrioso q
hoste supato. talem nos agere triumphum. ♂

Sui similis.

recognosco

refarno.

uinosus

N cipientes ab epistolis ad Nicolaum ni-
coli missis. sed quo res sit iocundior legen-
tibus. sub apologo tamquam Guarinus cum schola
sua atque domo adsit. Erit autem vel apologus vel
scenicus quidam actus. Salvus sis guarine. Gua.
salve Laurenti. et tu pogi licet taceas. sed cur ta-
ces? Pogius. Utinam tam bene loquerer quam bene ta-
cerem. Laurentius. At cur non sepius taces quam loqueris?
p. Quia qui male loquuntur. raris tacent. la.
Atqui nunc bene loqueris quod est multo satius quam ta-
cere. cur ergo guarinum non salutasti. po. Non
non dico me male loqui quod loqui nesciam. sed quod
de aliis male eloquar. ideoque ad salutandum sum
tardus. g. Ego me absque pogi salutatum puto.
quid voltis. La. Guarine queso pro tua singu-
lari et humanitate et eruditione te huic facto iu-
dicem prebeas. Tui enim artificii est. de lingua latina
agimus. in qua tradenda tu principatum optines. ga.
Ego non istuc lubens. si modo pogius forum non de-
clinet. po. Quid ego forum declinem? quod semper
amavi et colui. quippe in quo tot res ad oblec-
tandam gulam pertinentes emere solemus. non dico
lactucas, caules, allia, sed perdices, fasianos,
anseres. anates, gallinas, columbos, turdos, ficedu-

Las. Itemque oratas. murenas. congros. mullos. pre
terea pastillos, coppulos, salsamenta et an oua duode
triginta congera uini egregii que enumerabo si uultis.
Gua. Ista fora tibi relinquimus colenda pogi. et de
illo loquor foro. unde dicuntur cause forenses. Po.
Relinquis mihi hec fora. et relinquas uolo. malo
enim ficedulas colere quam lites. cauponas quam causas.
itaque forensium causarum pro me uos colatis. licet id ego
uobis colendum relinquo. Gua. Verum pogio more.
Non te in forum. sed in scholam uocari ad magistrum epistu
ma. Po. Ego nec puer quidem aut adolescens scho
lam adii. quomodo nunc adibo decrepitus? Gua.
Non dico ut discas. sed ut cum laurentio disputes. Po.
Quis me ad disputandum adiget? Gua. Honestas,
ratio, pudore. Po. Si de saporibus disputandum sit
non recuso. Gua. Quid de sonis? An pluris est gustus
quam auditus? Po. quidni? cum sine sono uiui possit, si
ne sapore non possit. Gua. Istuc laurentii interest
non mea. ego pro iudice uocatus sum. non pro liti
gatore. Itaque uerbum non addo. Tu modo pogi uideto
ne dum ista dicis, terguersari ac subterfugere ui
deare. Po. egone subterfugere ac terguersari ue
lim? qui nunquam fugi nec terga uerti. qui uictus prostratusque numquam me fateor uictum, contraque mihi

incubente

incūbentem unguibꝫ dentibusq; pugno. ideoq; nō est causa cur nos audias altercantes. Lau. Tu uō pogi dum modo prosternaris, pugna quantū uis den tibꝫ unguibusq;. Hon. ēs pardus es aut leo. ut ungues tui sint ac dentes reformidandi. preserti habenti durissimā pellem. Si tū fateri uis, mei sunt inter pardini leoninicq; dentes & ungues. Ceterū nolo tecū pugnare. Graxing nō sit exa minator epistolarum tuarum ad Nicolaū missarum, me nihil uerborum facturo. nisi hoc unū, ne culpas ī librariū reycias. estne hic codex tuus? Po. Quid si negem meū ēe? Lau. Si negaueris tuū. ego dicam esse meū. Po. Quaerine, hic furti se alligat Lav. Nemo ē fur rei dnō carentis. Po. Ego istiq codicis dnūs sum & tu eius fur. Lav. Nō dixi me hunc librū ēe meū dicere, sed dicturū, si tu negasses. Quod si faceres, rē huius libri nō fur ero. sed dnūs. tu uō nō dnūs libri, sed mei calū niator. Po. Imo ipse sum dnūs libri, nō tu. quē tu forte furatus es illi cui ego comodaui trās scribendum, nisi ab eo tu comodato accepisti. licet hoc illi uereri. Lav. Iam culpā ī libra riū refundere nō potes, tanq liber inemēdat te sit scriptus, quē tradis etiā nō amicis trās

scribendum. Verum quid ita uetuisti hominem ne
mihi commodaret? an ne te reprehenderem? Po. Tu me
reprehenderes? homo maxime reprehendendus. Lau. Experiamur
an istuc possim guarino disceptatore et iudice. In
plurimis enim ut opinor errasti. Po. Mentiris. Lau. An
mentiar cognoscas licet. En locos annotaui. Po. Ubi sunt?
cedo codicem. Lau. Istuc non faciam. ne hinc te prori
pias cum codice. Tu potius guarine inspice. et quoniam ipse
hunc insectari non possum. tu pro peccatorum qualitate repre-
hende. Po. Quid poterit reprehendere? Lau. Si te non po-
terit, me poterit. qui locos in tuo libro ut reprehenden
dos annotaui, uter errauerit. eum censoria austeri
tate insectetur. placet ne hoc tibi? Pogius. Cur non
placeat mihi te reprehendi? Gua. Vultis ne me castigare
censorie, uel te laurenti calumniantem, uel te pogi
male loquentem? Po. Accipio conditionem, dum lauren
tium more pogiano, scis quid dico, insecteris. Lau. Ita
uolo. sed ut tu uicissim guarine sustineas partes meas,
omissis tuis, ut sicubi reperies pogium barbare loquentem.
non iudicem agas, sed accusatorem. Gua. Ita fiet. Igitur
legamus locos abs te laurenti notatos. Illud autem dili
genter annotaui nullo modo licere sacerdoti capere
ex altari quicquam preter uictum et uestitum. Quod si
plura furem dicit quam latronem. Unde pendet pogi
illud. quod si plura? uerum hoc donemus. Nemo est

qui in huiusmodi nō aliquis erret, ī curia quadā. Hoc
mihi preterea molestie plus affert. Quoquū stabu
lariiq meos sepe sic audio loquentes. uolo ire ad - ad partes
partes. Venerūt multi de partibus meis. quos ita loque
tes & si nō italicos, tū uidere soleo. Quindenā autē
ī ore illorū nūq audiui. Hoc si licet, nō uideo cur
nō et liceat dicere dozenā, quarantenā, 7 qdā alia
iniota & more idiotarū. Constitue te ī locū meū. Transfer
te ī locum meū, aut confer, aut pge dicimꝰ. Ma
ne. sede. pone te, in loco meo dicimus, ita constitue. +
Cum de proximo instet coronatio regis. de pximo
Quoqui mei iste ac stabularij pmo ē. ubi bis pec-
catum ē. qꝛ neq de pximo dicimꝰ. & satis erat dice
instabat dies coronationis. hoc ē aduentabat. 7 pro
xima erat dies. Vt cesar cōmentario pmo. diem
ex die ducere hedui. Cesar ubi se diutius duci in hedui
tellexit. et diem īstare. quo die frumentum mile
tibꝫ metiri oportet. & Lucanꝰ. Instabatqꝫ dies
qui dat noua noīa fastis. et mox: dum tū ē
meriti remanet pars ultima iuris. Vtile igit
consiliū eēt incipe gtorius fieri posse. Mihi gtorius
crede libri sacri quos legi & quotidie lego. refu
xerūt pristinū studiū humanitatis. Quoquus
meus parmeno & stabularius dromo. sic mecū
loquuntur. nec dedocere eos possum, quin auri

112

bus meis inculcant quantocius, existimantes sic se loqui
perleganter. At refert cum accusatiuo nunquam dixerunt
Adesdum dionysi adolescens, ignis calescit manus me-
as dicitur ne latine? Dionysi. Minime mi magister
Gua. Cur ita? Dio. Quia grammatici hunc casum respu-
unt. Gua. Voca queso pogi filios tuos qui et si pueri
nisi hoc sciant uerberandi sunt. Non posse dici. lec-
no refrigessit studium. Quod ergo in puero uerberibus
dignum est, id in te castigandum non erit. Quid fiet
sub diuo. Si greca nosses ut nosse uideri uis sub dio
diceres. id est sub Ioue. ὑπὸ Διός. non sub diuo. Re-
rum quas misera perpessus per unam nauem que ut rerum
est iam didum appulit in portum. Unum pro quendam. ut
in uia hodie unum hominem amicum meum. Sepe et parme-
none meo audiui ac dromone. Et iamdudum pro
iam pridem. Appulit in portum. pro appulsa est nunquam au-
diui homo pastus aut uentus appellit quam nauis o-
Nam signum esset aliquale memoria remansisse
Plura ego a parmenone barbara quam ille a me la-
tina didici. Aliqualis aliqualiter. que nollem didicis-
se, nequam ys uterer ut tu facis: quam numquid a tuo et
a quoquo didicisti? cum quo genere hominum? Maior
tibi quam mihi est consuetudo. Rogo ut me certifices
et hoc culinarium uocabulum est. Ne deuenirent
in manibus fratris. Parmeno ades huc. dicitur ne hoc
grammatice? deuenerunt in manibus fratris. Par. Mi-

dñe. quis hoc dixit? Gra. Nempe hic pogius Par.
Certe pogius. quisquis ē iste pogius peius me loquitur
qui quoquinariā fecerit. queso mi dñe pro me q
quā pogiū facito. Nanq3 ad hanc rem uidetur
mihi sane idoneus, ut uultus promittit. aut certe
cellariū. Nam nescio quid uinaticū prese fert. Gra.
Abi hinc improbe parmeno ī culinā tuā. Nescis
referre modū quo tria fercula pani expor
tentur. Redi parmeno redi. fercula panni
inquit pogi tu qūo diceres. Par. Ego semp fercu
la carnis dico & fercula panis. Nūc succo que
pogi. ueni ī culinā meā, nō ferculis panis &
carnis. s3 fustibus pro pane. carnē tuā satiabo.
Gra. Tace iā parmeno. Scripsi ad te me abiturū
ad uos hoc mense may aut amplius ad festū
maij. Amplius ī istum sensum ubi repisti? Ci
cero cuius te cultorē ais. ad summum solet dicere.
Discutiemus diligenter hoc fasciculū cogitationū
mearū. Hoc fasciculū dixisti pogi? Par. Mi
ego quē tu p contemptū appellas parmenonem
nō sic dixissem. semp q3 fasciculos faselorum,
feniculi, herbularū dico tibi me attulisse de
foro nō fascicula forte hic de paruis fascijs lo
quitur. quib3 cogitationes īuoluit. Verū tunc
fieret fascicula. Iam scio mi patrone. recte lo

113

3 12

loquutus e pol, homo iste. fasciculeu hoc a fas decli-
natur. cuius genitiuus e, ut iste uult fascis. Gna.
iam otiosus es parmeno. Par. Ego uestre huic
cene condimentum, quod e mee artis, ad yma. Ideo
te rogo ut illos libros ad me q primum mittas si
illos habes. Sin autem, sumas mutuo a Nicola. Gna. Sin
p si no ubi ap Ciceronem legisti? Par. Quid illud
mi dne, sume librum mutuo. Ego non unq oleum, sale,
acetum, panem, uinum mutuor a uicinis, non sartaginem
ollam, cultrum, securim, pistillum, mortarium sed commoda-
to accipio. Gna. Tu iam pro me factus es iudex. Par.
assessor tuus ero si iubes, aut certe testis me doc-
trine, quam mehercule non commutauerim cum pogi-
ana. fac queso periculum uter doctior. Gna. Ap-
page sis. Vino cales. Par. At hic uinum olet dii te
perdant pogi ut uehementer crapulam exalasti e-
ructastique. Gna. Non hinc abis? Par. Si me uexi-
tas, etiam dromonem uoco. Gna. Penitet me huc
uocasse foras. Nam quo pacto cuius in manu uita
tua e, caue ledas. Quae cum omnibus grauia sint
tum mihi ceterum consueuerunt esse grauissima. o
Quid ita pogi aggessisti tum . et presertim . et gra-
uissima. Mallem dixisses. que cum omnibus tum uero
mihi grauia esse consueuerunt. Eo quidem magis
quod sint subiunctiui modi e. consueuerunt indicatiui. o

Vestes illas attritas que penes te sunt. cupio ut ven-
dantur. Par. Licet ne dne? Gra. Minime. tace si
sapis. Par. Ego sapio. s; hic sermo mihi no sapit.
fatuus enim est et insulsus. Gra. Abi hinc abi hinc
dico. Par. Ho abeo. dromo dromo. Gra. No taces.
Par. Dromo herus te vocat. Dromo. Quid vis here.
Gra. hic tuus e herus. is iubeat quid velit qui
mihi nihil optemperat. Par. Sublime intro hunc
rape quantu potes in stabulu nm. Dro. Quo? Par.
Pogiu hunc. Dro. Qua obre? Par. Vt i stabulo tibi
subserviat et mihi qq; i culina. Dro. Quid fecit?   i culina
Par. latinitate gramaticaq; tanq; ollas franget. qm
nisi phibeamus. actu est de lingua latina. Et po
stea italici nos trasalpinos barbaros vocat. cum
nemo italicor; pter hunc unum herr; gramaticus
sit. Dro. quid iste dixit? Par. Cupio ut illas vestas
attritas attrictas vendantur. Dro. Magis ipe attritu caput
ht q; ille vestes fuerut. Sed quid iubes here. huccine
attritorem confractoremq; latinaru ollar; i sta
bulum rapio. ut cum caballo et asino vitam   caballo
degat? Gra. hunc tu asino credis caballe?
Appagete ambo. Tum quia vidi paulo comotus
pp has ad te meas, quia difficaliter tolluntur. Pau   paulu et
lo comotiore dicimus no paulu. pre comotum   paulo.

paulum non paulo. Et difficile difficulterque non dif-
ficiliter. Par. Iste sunt suptilitates italicorum vane
in quibus nullum peccatum est. tunc vere peccatur cum
gramatica tanquam bonum pulmentum secordia quoqui
corrumpitur. Gra. Tu ergo illa iudicato. her ego
quoque iussu meo ac partibus repugnantibus factus es
iudex. Par. Nunquid hic alter recusat me iudicem?
Lau. Ego uero te. nec iudicem. nec assessorem. nec te-
stem, nec aduocatum recusauerim. Ita mihi uide-
ris quoquorum omnium quos uidi doctissimus. Sed
uide ne hic sint. quibus magis placeat manus tue
quam lingua. Par. Quid tu putas bonum quoquum esse
posse sine lingua et palato. Mihi crede, boni quo-
qui magis lingua palatoque agunt quam manus. Non
uides ut magire quoquorum quem herus meus uocat
archimagerum. non manibus utitur sed lingua ac pa-
lato. Quare si sapis sine me tanquam archimage-
rum uti lingua in hunc succoquum meum. qui bar-
baram linguam habet. utinam possem et manibus uti.
Scisne quando archimagerus utitur manibus? quando
peccantes succoquos uerberat. Gra. Iam me ene-
cas lingua tua parmeno. reserua istam ad tua pul-
menta. Vereor ne hic eam sic defatiges ut po-
stea nihil intelligat. Par. Mi here. cum lingua

loquendo ueluti pinsendo defessa ē, nūc calfacta p̄- pinsendo
cipue sapores intelligit uini presertī. Si nō credis
uel pogiū interrogato qui singularis mihi uidet
uidex ac censor uinaliorū. Gra. Iam desine. Hec
nūc quoqꝫ illum mitto sed infra paucos dies certū
quid sciemus. Hoc tu uitiū nō uides parmeno,
pro ne nūc quidē dictum ē. nec quoqꝫ nūc. et In
fra paucos dies. pro intra paucos dies. Melius ē
peccare ī hāc partem q̄ ee oīno incredulus. Qd
nūc dicis parmeno. Par. nescio quid uelis uide
re uideor. dic tu dromo. Dro. Quid nō uides
bestia illud incredulus. Par. Per iouē istuc ipm
animaduerterā sed subdubitabam, uere bestia. Nā
quid subdubitare oportuit. an dicendū eēt In
credulus. an incredulū. Sic ēīs construitur, ee
oīno incredulū hoīem se peius q̄ eū peccare.
ī hanc ptem. Nanqꝫ ita construendū ēē ma
gister meus rodulfus therhoph, nos docebat.
Aristoteles dixit democratiā oībꝫ peiorē
Gra. Quid hic parmeno & dromo. Nā iudicum
nūs creuit et testiū. Dro. Certe oīum pessimā
ego dixissem nō peiorem. sic hic homo est
oīum pessimus. nō oībꝫ peior. ne se ipo q̄ꝫ peior
ee dicatur. Q̄ suplatiū ad ea que sūt eiusdē gnīs

comparetur. Compatm uo ad diversi. Gra. Dignus es Dromo qui tam recte loqueris ut de stabulo i aliud honestius te transferam misterium. Dro. Sed quis caballum et asinum tuum curabit? Gra. Quasi desit qui illos curet. Par. En pongum tibi dignum moherculle qui asinum agitet. Gra. Mitte contumelias. Summa cum cum iocunditate. Non sic loquimur pogi.

iocunditas cum voluptate dicimus cum, non cum iocunditate.

voluptas dicimus enim iocunditatem vocis / orationis / aspectus. quasi amenitatem. hoc est illud unde nascitur voluptas. Non cupio divitem fieri. hoc est valde opulentum. Neque hoc tacebit parmeno. Par. Modo dicebar incredulus pro increduli. nunc aut divitem pro dives. Ante putas factum superius emendasse posteriore. Medius fidius non alio modo quam fecit nuper socius meus gotschalchus qui quondam a me reprehensus est. fuit enim adiutor meus in coquendis epulis nuptialibus / quia in prandio carnes quasdam parum elixasset, vesperi cum assaret gallinas pene conbussit iterumque a me reprehensus. respondit minus et nimis si commisceantur efficere temperamentum. Ut si minus temperatum aqua vinum cum meratiore commisceas, fit tale vinum quali uti solemus. Quo responso perturbatus ego fateor non

Lingua sum usus sed manibus totoque pugnis hominem co-
tundi ut omne quod sorbillaverat unum coegerim evo
mere. Quod item si liceret in porcum facere qui cum
semicrudis semusta permiscet que convivis suis appo
nat. credens se vitium vitio emendare. Peractis ex
more solemnijs pluviali veste indutus est. Inde cum
pontifice tum imperator equos ascendentes unà ad
versus pontem Hadriani proficiscuntur. Gra. Eo-
dem modo locutus es quo quidam qui librum suum inscrip
sit, de insignijs et venijs. cum dicere deberet insi-
gnibus. Eadem ratione dicuntur insignia et solem
nia. unde sit insignibus ita solemnibus dicendum est
Versus quoque pontem negant grammatici dici posse. sed
pontem versus. Illud quoque equos conscendentes. ego
maluissem dicere equis conscensis. Supra pontem autem
cum transiret. descendens ex equo complures strenuos
viros atque adolescentes militaribus insignijs dona
vit. En tu quoque porci dixisti insignijs pro insignibus.
sic solenijs pro solemnibus. et complures dixisti pro com
plures. Ubi enim legisti complures? Par. Istud ego fre
quenter audivi. Gra. Ubi legerit quero, non ubi au
dierit. nec de recentibus scriptis loquor sed de vetustis
Etiam supra pontem transire magis est avium quam homi-
num. Homines enim super flumen transeunt sed per pontem

solenne n. cap.
insigne

116

Et nisi esset mendositas exemplariorum non essem mole
stus leonardo. bellum lucanum summa stultitia ceptum
nescio quem finem habebit. Tyrannus ille lucanus qui tamdiu
illam urbem oppressit. Exemplariorum simile est insignis
et potentiis. An putas hec similia esse illis que Marco
bius colligit qualis est saturnalium et saturnaliorum
bellum quod lucanum pro lucense posuisti proinde ac si po
neres reginum pro regiense. Alii enim sunt lucani a pro
uincia supra neapolim posita. Alii lucenses a luca que
est super pisas. Propter inopiam exemplariorum ut presto
possim discedere. En verum exemplariorum pro exemplarium
presto quod pro cito posuisti cum significet paratus. semperque
positum reperiatur cum verbo substantivo ut presto sum.
Ego dixi sibi: Ipse autem rogat me semper ne ad eum. Abite
parmeno et dicamus hinc paulisper. ne contra me testi
monium perhibeas. Par. Quid ita hercle. Gra. Quia tota
vos dicam semper ita loquentes. Par. doce nos obsecro
Gra. docebo. qui aliquem quoquam verberas. aut minus
aut nimis coquente cibos, te multo magis esse verbe
randum cum te dico et dicemone et pogium dico. qui cer
bos non coquendos coquitis et coquendos non coquitis. Par.
Tamen ego nunquam feci. Gra. An hoc non facitis cum
patri dicatis sibi. et presse dicatis eum. dicendum enim e
rat. Ego dixi ei. Ipse autem rogat me semper ire ad se.

Par. Here. Miror cur nō moriātur omnes. Gra. Quid
ita? Par. Quia nemo iste a pepto ē: qui nō dat
cucurbitas crudas. et pepones coctos. Gra. Quid istud
ē? Par. Nō intelligis istud ipsum quod dicis de cibis
coquendis ac nō coquendis. Nam cum dicimus
si tibi fides habenda ē. Ego dixi sibi pepones
coquimus cū cursus roget me servus rē ad eum
crudas cucurbitas edimus. Gra. Sileo iā atque audio.
Nec miror accolas circumvicinos. Pene namque ydem
sunt accole. Demus ut circumvicini reperiatur. qui
sunt alij accole quam circumvicini? Pene namque ydem
sunt accole qui finitimi. Finitimas opinor dicere
volebas. Dro. Istuc ē mi here ignorabam. Tribus
fere stadijs ex eo loco reni cadentis rumor exa
uditur. At istud nō ignoro mi here in quo ut
mūc pogius ita plerique italici errant. Cū apud
nos nemo erret. Nos ēnim dicimus rumorem
vnū rumigerulus; p vulgi sermone de re aliqua
noua. Vos vero p strepitu et fragore. qualis ē
reni. qui nō longe a pria mea de montibus
cadit. Sed iste poeta quo nā vocatur nomine? Par.
Poggius. Dro. Iste inquit sive pogius sive porcus nō
ruminat, cū rumore in isti sensum accipit
fenestrelle p pluries dimisse. Gra. An ignoras
mi pogi scriptorē Mir vocari ee fenestellam
a fenestra? cur tu ergo. R. interposuisti? p plu
res quoque nō dici sed complures iā admonui

pepones
cucurbitas

etiā fenestre non dimittuntur. sed canistella &
funes ꝑ fenestras. Tu aūt significare uolebas ut
opinor illas fuisse solo propinquas. Composita
mensa desup aquā natante. desup aquā tu dixi
sses diomo. Dio. Audiui. mentior mentior
aduerbiū ē desup / nō ꝑposito ideo casui non
seruit. Gra. Dionisi. Dic aliquod ē ingenio exēm.
huius dictionis desup. Dio. Desup alcides telis pre
mit. Desup aquā fluitantes. En iterū desuper
aquā dionysi. Dic aliud site exēm. Dio. Tum sil
uis scena coruscis desup / horrentiq3 atrū nemus
imminet umbra. Qui eā pilā capit / potior habetur
usq3 iterū proyciat eā ad ꝑsonā sibi acceptiorē
cū illā multi petat. Gra. per ꝑsonā ꝑ corpe hoīs
ponis. quale ē mittere pilā ad ꝑsonā. ubi legisti.
Tu. dionysi utrū hec dixisses potior & acceptior
an potissimus & acceptissimus. Dio. Nempe
ꝑ superlatiuū / qꝛ de compluribꝫ sermo ē. usq3 cuius
gnis. Dio. Mi here. hic adolescens discipulus tuus
senex ē. ille uō senex. adolescens & puer. sed q
iā discipulus ēē. desiit discere amplius nō posset
Par. Minus dediscere - iā nihil admodū didicit
Dio. An didicerat nescio. Si didicit ꝑfecto iam
dedicit. Gra. Sinite respōdere adolescentem.
Mihi crede abiret insudores. Est ne hic q̄pp̄iā

tii? Dio. Abiet p abibit. eo enim futurum fiet ibit non
ret. Volebam Lucretium p quindecim diebus. Gva. Quo
tu hoc dixisses? Dio. ad quindecim dies. Gva. Cur ita?
dio. Quia sic diceretur pro quindecim diebus ut p aliis
meis quippe ea re indigentibus. At dies non indiget
libro. Nihil est umquam de te novi quis sepius inve
stigavi. Investigo uestigando invenio. Gua. Quid
differunt dionisi uestigo et investigo? Dio. Vestigo
qui p uestigia quero. Investigo uestigando invenio. Ipse
habitat penes sanctum petrum. ego prope Cincium.
Gva. Tu ne dionysi sic ita dixisses? Dio. quid ita dixis
sem penes et prope? cum presertim abs te audierim
penes esse aliquid in arbitrio et qui in manu est. Neque
tamen damna extimanda sunt: quantum dedecus et
ignominia. Gva. Et hoc ita dixisses? Dio. Mini
me sed tanti et quanti ut te semper audio loquentem
Dio. Nunc taceo cum audio a puero senem doceri
Pac. caballe et asine. Negabas modo hunc posse
discere. nunc contra doceri ais. Dio. docetur quidem
pogius sed non discit. An putas omnia que magister
docet audientes discere? Pac. Me uincis. Itaque
intellige me non dormire. aut te uerbis pascere
et inani pollicitatione ut ceteri. Pac. hinc ego
p dionysio uindicabo. Hoc tale initium est quale superius

nominativus pro accusativo. Itaque hunc nominatim accusabo
ohe pogi, ohe, cur sic barbare loqueris? ut barbam tibi
prope vellam. Gua. Cave vellas, verberabo. Habet
ortum egregium in quo est fons irriguus. Ha pogi
fontem irriguum dicis? quid appellares ortum? Tu
dionysi quid diceres? Dio. Ego ortum dicerem irri-
guum quod irrigaretur a fonte. Verum apud virgilium le-
gimus irriguum fontem, in quarto georgicorum, et ir-
riguumque libant violaria fontem. Gua. hoc est quod
parum cautos facit fallit quod putat sibi licere quod
poetis. Dicat enim idem virgilius. Sedere carine omnes
innocue. hoc est quod fracte non sunt. Itaque sicut hic
irriguum	posuit activum pro passivo, nam innocuus est qui non nocet
quod nunc positum est pro navibus a terra nocitum non est
ita illic activum pro passivo pro activo. Est enim irriguum
quod irrigatur non quod irrigat. Sed quae inculpanda
avaritia sacerdotum, vel potissime apti videntur quos
illi dignificant. Certifices me item siqui libri
venales	petrarce sunt venales inter istos. Colucij. Tune di-
ceres dignificant et certificant? Dio. Ego vero
potissime quidem dicerem si potissimum. et dignos
facit sive pro dignis habet. et certiorem me facias.
Sed is presto scribet et ego ad vos e cestu veniam. Gua.
Quid hoc. Sic tu loqueris? Dio. Immo sed is celeriter

scribit. & ego ad uos propere ueniam. Nam quoad animū ita excessit e uita. ut qui sponte abeūt nō qui eiciuntur. Gva. Illud quo ad animū tu quo diceres? Dio. quantū ad animū primq. Nā quo ꝑ quantū nō audiui. Credo tñ me prope diem bn̄ ualere. & rem me confecturū ut spero. Gva Iccine aīaduertis aliquid? Dio. qđ frustra gemi natur me. Gva. Numqd aliud?[b] Dio. qđ ualiturꝫ dicendum ē ut confecturū. Gva. Recte sentis. Ex stimo. libros antonij nisi quid ille secus statuit uentū iri debere. Gva. Quid hic aīaduertis? Dio Nempe qđ uentū iree nō iri dicendū fuit. Gva. Quare? Cur ita? Dio quia nec uapulatū iri dicimꝰ sꝫ iree. Gva. Quadre? Dio. Quia in uerbis que ambigua sunt. qđ actiue & passiue accipi possunt / ad distin guendum sensum / accōmodamꝰ infinitū hoc / uel actiuū uel passiuū. Vt uideo te amatū / doctū / lectū / auditum iree uel iri. Talia ēm supina ambi gue siue ancipitis significationis sūt. At uentū / vapulatū / & siqua sunt alia. nō sunt ancipitis. sꝫ semꝑ passiue significationis. Ideo nō potest addi utrūqꝫ sed alterū infinitiū. hoc ē. iree nō iri ne duo passiua copulentur. Gva. Numqd aliud aīaduertis? Dio. supuacaneum ēē illud debere. sic. ēm isti loqui solent dicimos

b. Dio. qđ supuacaneū duorū uerborū al terū ē. credo / spero / Gva. Numqd ēt aliud?

49

parmeno, dominus iubet q debeã ire ad forum.
membrane Sacculũ accepi inquo membrane erant. una cum
funiculo. que iã oratori ex parte amicis dedi. Par
Tu nos rephendis dionysi. qui magistri aut rectere re
phensores huius urei sumus. Mi here hoc contrariũ
illi uitiũ est quod pogius sugius ad misit. Nam
ut ibi dixit. hoc fasciculũ pro hic fasciculus ita hic
funiculũ e contrario hic funiculus pro hoc funiculũ. Hoc p
fecto ē uitiũ uerberibz magistri dignũ. nõ illud o plagosi.
quod ī not iste rephendit. Gra. Numqd hic aliud
uides? Par. ego nõ aliud. Gra. Quid tu dionysi?
Dio. Opinor dicendũ feniculũ nõ funiculũ. Gra.
Recte sentis. Nicola nr̃ cũ est longus nã tum in
rebus suis uacandũ fuit. Quid hic uos mei uidetis?
Dio. Dic tu parmeno. qui uendicas tibi facultatem
pogiũ rephendendi. Par. Dic tu dicomo. Dic. Audi
amicus dionysiũ forte q dicit nihil erit. Dio. Ubi
sunt hec. cum q tum. ibi ē semp idem suppositũ
Nũc nõ pot illud Nicola suppositũ ee illis, uacandũ
fuit. cum dicendũ fuit ut sit Nicole uacandũ fuit. Dic
Istud q ais dionysi nec ego curo nec aliqd ē. nisi
senis herus sentit Gra. Ego tũ dionysio sentio,
q ea re ipm interrogaui. Verũ ī hoc malo te in
terrogarẽ dicomo quod sequitur. Sis contentus librũ
aula castratelli. Quasi tibi sermo hic uidetur? Dic

de castratello loqueris? Gra. Et de isto et de alio. Dio.
Mallem te interrogare parmenonem qui carnem castra
tinam emere solet et coquere. Sic enim uos appellatis
italici. An hoc est quod me interrogas quod castratum di
xit pogius pro ueruece. Vere est ueruex quem pueru
culo dixit castratellum. Gra. Numquid est aliud? Dio. libreu
cula non placet mihi et nescio quare. Nam et potius
dixerem castraculam quam libreunculam. sicut enim non dici
mus libreunculus ita nec libreuncula dici debet.
Gra. Quid non ergo pro libreunculo dicis libreum paruulum. Dio.
Certe libellus. Gua. Sic nunc de parua libra dicas
quam male libreunculam dici sentis. Dio. Ha ha. intel
ligo libella dicendum sicut de labro labellum. Dij tibi
pogi de istis tuis uerueanis siue castratinis labellis
ac labris non unam libellam sed duas libras carnis au
ferant ut linguam ostendas que tam barbare loquitur.
Te autem non potui conuiuari quia domus erat tepida.
Gra. Quid hic est dionysi uitij? Dio. Quia conuiuari de
ponens est non imitare aliud inconuiuium sed in conuiuio
esse. Emas mihi lecticam uel nouam uel ueterem. Nam
in domo sum quasi forensis. Gra. Quid hic est uitij
lecticam qui est paruulus lectus pro fulcris accipis. que
sunt tabule compacte super quas lectus ponitur. Item
forensem pro extraneo et peregrino sed ita semper par

meno loquitur quam dromo. ideo uitium hoc non uidetur
Verum ii motus parantur ut unumquemque reddat con
dicio fortune sue. At hoc uitium fortasse isti uidebit
Par. ego uideo peccauit quis. Dro. Et ego uideo multo
ymo potius parmeno dixit. Par. Immo me tu potius
qui prior cepi. Dro. Non debuisti incipere / expectando al
terum fuerat modestius. Par. Cur ergo tu me non ex-
pectas? Dro. quia tu non prior me expectaras. Gna
Quid id tempus teritis? quod alter dixerit id utrumque
dixisse existimabo. tu dromo concede coquo. parmeno
omnia res est coquum habere inimicum. saluberrimum uero
atque dulcissimum habere amicum. Dro. Recte admones. habe
re dic mihi parmeno. Par. cuius in uerum atque ca
strariis dicere isto modo? quid uult mi dromo ante
se uerbum reddit? Dro. Accusatiuum. Par. Nunc quid
habet? Dro. Notatiuum. Par. Quid post se? Dro. Genitiuum
Par. nunc quid habet? Dro. Latinum. Par. Ergo ambo ho-
minem accusemus. Dro. Immo uerberemus. hem dor-
mit. Par. pol dormit. et ut opinor usque dormiuit
Gna. Excitate hominem. Par. Cingula pogi. Dro. Dor
mit apertis oculis. surge pogi surge. Po. Quid
me pouitis? quid me excitatis? Dro. quod apertis
oculis dormis ut lepus. Po. semper sic dormio. Dro
Itane cum dormis oculos habes apertos. cum quis tecum lo
quitur aures habes clausas. Po. Quis mecum loquitur?
Dro. Grauius. Po. ubi is est. Dro. En tibi. Po. Tu

hic.

Hic eras guarine? Gra. Immo tu hinc abieras pogi.
Po. pecastore nihil siquid dixeris audiui. Gra. At
unum audi quod restat. Si uolum decadarum tibi
placereq. ubi repisti decadarum? Po. an non decadarum
dic sit ncadarum. Gra. Non decada dic sit ncada sed
decas Po. istud tuum grecum est. hoc meum latinum. sed
fac istos abire si uis ut de ceteris respondeam Gra
Iam nihil est quod amplius notaret laurentius.
Po. Notet si uolet. sumat alios quoscumque emeris
libros. Gra. placet. Lau. fiat et pecta reliqua.

13
121

Laurentius.

Oncedamus in hanc sane ame
na, et quoquo uersus prospicientem porticu
nobilis adolescentis. et inter primos docti ac facundi.
Marcellus caput ferreum. Ro. Marcelli capitisferrei. ut possimus animos molestia
disceptandi affectos loci amenitate relaxare. Gra.
Illiusne honesta ac liberali facie adolescentis, qui
nos modo cum equo veheretur, salutauit, ex hac do-
mo egressus. Lau. Illius uero. Gra. eo magis in eius po
rticum concedamus, si modo idem pogio placet. Po. Pre
stolamini istic mihi. dum ad meam sane propinquam
domum recurro, ut id afferam de quo iudicandum est
Gra. Nempe opinor libros. Po. Nam quid aliud? G.
Sed quin potius mittis famulum? Po. famulum inquis?
tu ito si sapis numquam famulo aut libros, aut pecunias
aut uinum crediderit. si hec pretiosa sint, cetera si bo-
nus ille est, credere potes. Lau. Quid uestes? Po. Qua-
pecunia si non appellatione pecunie contineantur et uestes?
Lau. Quasi non et libri et uina eadem appellatione
contineantur. Gondi. Here quid ergo libros et uinum
famulo non credes uxorem credes? Po. Quasi non u
xorem possis excipere ut libros, uinum, pecunia. Gondi
Atque tractatio uxoris magis quam librorum pecunie, uini
periculosa est, etiam magis quam uitri. Gra. Abi hinc scelestе
cum ista loquendi licentia. Po. Noli castigare famu

Lum meũ Guarine · hũc hanc famuli mei apud
me nõ modo loquendi / sed etiã faciendi licentiã . p-
terq; in libris ut dixi / mirasz de pecunia . Lau. Quid
tempus terimus . Cur nõ is · Iam reditũ oportet
Po. ne festines . nã te magnope festinasse penitebit
Lau. omes affertos libros tuos . Po. eorũ tibi uel
unus satis supq; fuerit / ne te putes omes posse
reprehendere . Lau. Quot possim experiere . Po. Scio
quid agam . Lau. etiã restitas ? uereor ne tãto non
redeas . Po. ego citius q̃ uides redibo . Lau. Si ex
uolem pectas dum uolem nisi redibis . Po. faciã ut cũ re
dero auolaũ istinc aspicias . Lau. Cũ gladijs uenies
an cũ libris ? Po. Libri mei dum lacessuntur gladij
sunt . Lau. Etiã ne tui libri ut tu irasci solent ? Po.
Et quibz irreuerenter tractantur . eos uelut gladij
punctim cesimq; fere feriunt . Lau. Sz quid ego tibi
in mora sum ? Po. propere adero guarine . Gua.
facito cõmodo tuo . Lau. obambulãmus ne gua
rine an considemus ? Gua. ut tibi lubet . Nã ego
dubito . quippe qui mallem obambulare q̃ sedere
sz timeo ne apud stoicos peripateticũ agã . Lau.
Quid ita . Gua. Qui stoici a portu q̃ grece ut scis
dicitur stoa στοά . et peripatetici ex ambulando
sũt dicti . Quo fit ut ab suetũ dũtaxat stoicis
uideatur ee in porticu de ambulare . Lau. Si istic istuc

ne stoicis displiceat, times, quid ni timeas q; ne pe
ripateticos offendas. si uideant te i portícu. quasi q̊dam
stoicorum theatro considere. Gra. Recte admones
ideoq; ne alterutros offendam, obambulemus sed
intra porticu. Lav. Si volumus epicureisq; more g̃re
eccos amenos etiã ortos quibus epicurei delectaban
tur, genus hominu. et si uulgo male audit. frugi
admodum et temperatum. Sed en tibi pogius festina
bundus regreditur. Gra. Strenuus fuisti pogi. et opi
nione mea celerior. Po. Verebar nequid tibi iste me
absente psuaderet. Lav. de hoc tu uiro optimo no optie
sentis. Po. heus tu suspitiosa res e controuersia
Nec prudentis sine re aduersariu et iudice collo
qui. Lav. quia noluisti credere famulo libros
necesse fuisti credere aduersario iudice. Po. et pp̃ eare
co ppere redij. Gra. No fuit cũ pogi cur redire pro
perares, nec postulo ut inter fidem mihi hñres ferre
sententiã. Sed ubi sunt codices. Po. profer. Gondi
librum. Gondi. En tibi liber uxore carior. Po. Neq;
istuc tibi doleq. Gondi. Immo placet et pplacet. Lav.
Quid tu unu modo attulisti libru. Po. satis tibi
sup futurum, ut predixi. Lav. Curu ita satis mi supq;
mihi erit. Po quia is est. que nouissime coposui.
Annota i eo siquid potes que ausim dicere ipam
mi Mineruã dictauisse. Lav. Tu paulo an que

mallem de tuis libris sumere, offerebas electionem. nunc
ipse pro me eligis. Po. An tu malles ut contra te quam pro
te eligerem? Lau. Iocus mea verba interpretaris.
atque a me dicuntur pro me hoc est loco meo. dico
me nolle ut tu eligas. Nam istud eligere pro me pla
ne est eligere contra me. Po. An non semper eligenda
sunt optima? Hoc autem ex operibus meis optimum est.
Lau. Non cupio adversarium partes meas presumere
Po. Melius ego mea quam tu nosti. Mihi crede nullum pos
sem e meis libris meliorem eligere. Neque te debeo
permittere, eligere pessimum. Vide quam tecum agam amice
Si de gallinis anatibus, anseribus, columbis turturibus,
meis velles eligere pessimam id te non sinerem facere
sed pro te eligerem optimam. Lau. Di te divitem faci
ant gallinarum anatum, anserum columbarum turturum
copia, qui tam munificus et in adversarios es. Verum
timeo danaos et dona ferentes. Itaque sine queso
me meo arbitratu istam gallinam sive anatem,
anserem, columbam, turturem, eligere. Po. Numquid tu
aliam quam optimam vis? Lau. Non aliam sed quam tu
sentis esse optimam? Po. Nempe pinguissimam. Lau.
Atqui talis non est liber tuus. Po. Quid ita? Lau.
Quia non pingui minerva et crassa compositus
est. sed ab ipsa minerva dictatus. quanto librum quis

audeat reprehendere. Po. fateor nihil in eo pinguis
esse et crasse minerve. et ideo esse optimum. Lau. Cur
igitur eum pinguissime galline. anati. anseri. columbe,
turturi comparabas? qui si forent pingui Minerva com
positus, promitterem tibi per me electionem. Haberem
enim quod notare possem in eo. Hunc eum elegisti qui tibi
optimus mihi pessimus est ad nostram contentionem
Po. si tibi ipsi confidis. hunc sumito. cuius vel parva
reprehensio pluris facienda est quam alterius magna. Gua. Ridi
gere more pogio laurenti, non absurda admodum loquitur
Lau. Age fiat. Dii gallinarii et anatarii et anserarii co
lumbariique et turturarii vortant bene. Timeo enim ne
nihil esculentum in ista pogiana gallina vel anate
inveniam. Gua. Quid times laurenti. Numquid si nihil
reprehensione dignum compereris. victus discedis? Neque
enim aliter superaberis quam siquid falso obieceris. Quod
item inter pogium fit, siquid querere in libris laurentii
noles. vinci non potes. siquid forte non inveneris. sed si
falso dixeris te invenisse quod reprehendendum non esset
Po. probe inquis guarine. sed nolim laurentium ser
vari atque insectari verba. sed res atque sententias. Lau.
Etiam ne hoc postulas pogi. idque eo in opere quod a
minerva dictatum? Po. Minerve non de verbis cure
est sed de sententiis. Lau. Itane parum momenti in ver

e sententia

bis &c. in quibus si non insunt sententie tamen insunt sensus.
quos negligendos esse ne Minerua quidem nec apollo
nec iuppiter dixerit. Verum prius facito certiorem me
quis iste sit liber. Po. ille celeberrimus tertio abhinc
anno compositus. de tribus conuiuialibus questionibus.
En accipe. Lau. Ideo guarine tantopere confidit huic
operi poggius. in cuius proemio si memini sibi promittit
immortalitatem. legamus. Non nulla hactenus conscripsi
que iam inter multos diffusa longiorem mihi paulo post
obitum uitam allatura uideantur. Quantulum est in
isto opere sententiarum quod ausim ut abs te dictum
reprehendere. Cum in persona tua loqueris fere totus
in recitandis auctorum testimoniis es occupatus. ut
uix quippiam tuum possim notare. Cum in aliorum. si quid
notaro excusabis consuetudine dialogorum. in quibus
non possunt dici uera omnia ab his qui utrinque
disputant. quale est quod nicolaum facis ultimo loco
respondentem, cui quia nemo contradixit, significas
eam tuam ipsius esse sententiam. Hancque legamus. Omnia
esse preclara et memoratu digna ab iniuria atque
iniustitia contempta sunt legibus perfecta. Ut sic
descendamus ad nostra, quid hac etate. nonne lom
bardie duces ueneti, florentini. multique preterea,
aliena appetendo rapiendoque creuere. quibus nulla

uix

augumto

lex imperat. neque eius reguntur imperio. Credo cum
florentinus populus, aut veneti alicui bellum inferunt
advocant uncis peritos. & eorum consilio indicunt bella.
an potius utilitate & augumento sue rei publice ducun
tur? Abige hinc ergo leges & iura tua que sunt im
periis propagandis, querendis regnis, & rerum publicarum
amplitudini impedimento. Et alia in hanc sententiam
permulta. quorum verborum scriptor fustuarium mere
tur atque in furca suspendi. & illic non modo ab iis
qui nominati sunt ducibus venetis, florentinis. sed
ab omni humano genere lapidari. Hoc non dionysius
non phalaris. non xerxes non aliquis quispiam aut tyrannus
aut latro dixit. ausus ius divinum humanumque dam
nare, cum omnes in quocumque terrarum genere libri de iure
gentium & iure bellorum societatis, civium, hospitumque
uno ore consentiant. In hac tam perdita non hominis
sed leonis aut lupi sententia non unius viri oratione
sed totius humani generis acclamatione esset obviam eundum.
Quam tamen hic ab alio non a se dictam excusabit. quasi
ipse non illam pro sua scripserit. Talia plurima eque
notare possem nisi hic sub umbra se aliene persone
occultaret. Po. bona verba queso. ista ut inquis laurentii,
alius dixit non est, neque te bonitatem sententiarum eparare
re iubeo. sed an aliquid quod ad hunc reponendum pertineat

peccauerit. Lau. Cur nō me iubes celū pugno fe
rire. Vis me hunc librū potissimū sumere ad notan
dum. que accuratissime condidisti. Vis me de
uerbis notandis nullū uerbū facere. sed de sniis.
Vis postremo ipsarū sententiarū nō bonitatem
excutere. sed nescio quā bñ cōponendi rationem.
Gua. quid laurenti stomachabaris? quasi nullus
tibi sit alius liber ad excutiendū quā nō ab isto
quem accepisti initiū. quam primū queas discedere. Lau.
bene admones. Cedo alios libros pogi. hinc missio
faciamus. Po. Nō nisi te a me uictū esse fatearis.
Lau. Iste iudices sunt partes alterū uictorē alterū
uictum pronunciabunt. Po. si tu causa cedas immo cadas
iā nō est amplius opus iudicis partibus. Lau. Itane
loqueris? faciā profecto ut te uictū nō tu quidem
confitearis. nō enim est hoc abste postulandū. sed
ut iudices pronunciet. Animaduerte hic quæso Guarine
cuius partes hic me precipue iubes. Agendū pogi
nonne ex arte oratoria iubemur magis uerisimilia
dicere quam uera? suauemque ubique in personis ac rebus
decorem? hoc quoque abste profitetur inspiciamus. Le
gamus librū. Cum me ad terram nouā natalem
patriam cum familia contulissem uenit eo postmodum
rogatus a me qui florentiā ob negotia publica

125

adibat, paulum de uia concedens. Carolus Aretinus
vir omni laude ac doctrina preditissimus. Is enim
pluresque alii in quibus erant viri doctissimi. Bene-
dictus Aretinus iureconsultus ac Nicolaus Fulginas
insignis philosophia ac arte medicus Aretium petie-
rant pestis uitande gratia. Contigit autem ut eadem
die et Nicolaus ex Aretio ad curandum egrum quen-
dam accersitus et Benedictus in patriam iturus simul
me convenirent. Magna me autem voluptas cepit cum
viderem tres ornatissimos uiros. mihique singulari
beniuolentia coniunctos forte in idem loci conuenisse.
Qui omnes cum hortatu meo in hortulo mecum ce-
nassent, post uarios inter eos sermones habitos remo-
ta mensa, cum tempus abeundi uideretur. Age iam
moris est Carole Benedictus inquit huic hospiti no-
stri gratias. qui ita hilare atque humaniter nos
excepit. Scis enim consueuisse homines agere post
cibum gratias his qui ad cenam uocarint. Sicui uero
agende sunt huic est profecto. cuius opera non solum
epulis sed etiam uario suauique sermone cena condita
fuit. Quomodo istuc Pogi ait uerisimiliter
narras aut cum decore? Et ut prius de eo quod prius
proposui dicam. quid fieri potest ut post cenam que
uariis sermonibus traducta est. tum temporis fuit

vt de tribus questionibus disputaretur. quas tu in
librum retulisti ad quatuor amplius multa versuum
quantum verborum nescio an in ullo dialogorum Cice-
ronis libro contineatur / factum intra medium
diem: cum confecti in calce libri scribebas. Sed iam
satis collocuti sumus aliquid tandem est tem-
poris de ambulationi. Hec cum dixisset surrexi-
mus portamque oppidi egressi ad fluuium ductimus
aeris animique gratia. O solem pogi illo die
stabilem nec se mouentem credo subauscultabat
sententiarum suauitatem aut conuiuio interesset
ut non nisi iussu vestro discederet ad occasum.
quemadmodum fecit olim iussus a Iosue obstante.
Ad quanto minora colloquia apud Virgilium
Sibylla inquit. Nox ruit Enea, nos flendo du-
cimus horas. Apud te pogi nulla fuit interuen-
entis noctis cogitatio. Putabas te fortassis esse
ubi aliquando fuisti, in extrema germania / aut hiber-
nia. ubi noctes breuissime sunt estate et spe-
ciem diei habentes. Po. Immo uero cenam pro prandio
posui ut multi fecerunt. Lau. Qui sunt isti mihi
profecto siqui sunt non nisi poete fuere. Quamquam
non vides te tecum non constare? Si tempus animi
erat fugiendum non ad fluuium extra portam aeris

gratia isteris. Sin calidum ut mag credibile e quia
i hortulo comedistis post prandiu hoc e in meridie
no suasisset ille medicus ut secu nos ad solem et esti
uu q meridianu e conuiuio et longis altercationibz
deambulatu ext oppidu prodiretis. Gva. cauto istuc di
cas pogi. no modo quia nuqz p prandio dixisti cena
ueru etia. que tua liberalitas e nequaqz fecisses. ut
tales uiros q tam tibi familiares i tua patria ad
prandiu modo et no et ad cena inuitares. Ego nuqz
amicu meu qmpia prandio accipio. n eadem die
mecu etia cenaturu. Lau. Atq e Gvarine opinor
neqz prandiu illud neqz cena fuisse sed a pogio fic
tum. ideoqz i fingendo allucinatu ut aliis i multis
solet. imemor illius precepti quod quintilianus tradit.
Prima sit cura p ut id quod fingemus fieri possit.
Deinde ut q psone q loco q tempori congruat
et mox ueru. Curandu precipue quod fingentibz
frequenter accidit nequa inter se pugnet. Po. ita di
sputas no fuisse conuiuio illud ueru. qa no solea
amicos q ad prandiu q ad cena inuitare. Lav. Soles
tu quidem istud facere, sed no post prandiu estiuum
conuiuas ad solem meridianu educere. aut post hi
bernu ad flumen zarem. Po. At illa fateor cena no
prandiu fuisse. Lav. Si fuit uera cena, profecto no

fuit secundum eā tam diu disputatū. q si tam diu
disputatū tñ nō incredibile ē. nō ab oppido exitum
& ad flumen itum, nisi forte ut p noctem piscare
mini. hec sūt que p̄bant tuā narratione nō ēē
uerisimile. illa aūt nō p̄uatū ēē in rebus ac p̄ is
decorem. q secundum aīā uariis ut dixi p̄ modis
traductam. cū iā remota mensa cōuiue sibi ab
eundum putarēt, atq3 abitum pararēt. inter eo
ducis eos disputantes & quasi ī causis iudicialibus
utrinq3 orantes z ī ipa cā ita rixantes cōuitantesq3
ut uterq3 mihi pugil ēē uideatur. q eosdem adeo
ociosos facis uel ad loquendū uel ad spatiandū. q̄
nō unus ad curā egrorū accersitus eēt. alter
ī patriā pparare: tertius ad publica negocia sibi
ī ciuitate iter facere. q preterea post duas sane
plixas disputationes. te cōuiuatorem postq3 cōuiue
tibi gratias egerant. facis apud eos iā abire uo
lentes ēē loquacissimū. q tua fabulatio ad mille
amplius uersus ī tuo libro extenditur. Hec3 te ex
cusat quod scribis. Et certe is mihi animus semp
fuit. ut aliquid contra suā sententiā scriberem
sed uarie occupationes fuere hactenus impedimēto
Nūc quoniam & ociū ē nobis & bndictus po-
stulat. Carolus suō ī me hanc puinciā reicit

parebo uoluntati ure afferens primu ea quibs arbi
trer causam mea facile omibs probaturu. Deinde ad
leonardi eplam respondebo. Ante bndictus et carolus
adhoc sint adhortati uexitas uideris. Certe tu con
uiuator post tot smones et ea hora 7 apud pficisci
uolentes breuiloquus no uerbosissimus ee debuisti. q
postremo q id nescio an sit oium maxime ideorum
q quos feceras i principio libri uoluisse abire abste eos
dem i calce libri facis no abisse. sed tecu porta egres
sos ad fluuiu direxisse deambulatu ab hiros domu
reuerti / opinor ut ad flum postqz deambulassetis
iteru disputaretis. qm satis diei ad confabulandum
supfuerat. Vtru horu qso guarine maius sentis esse
peccatu p fidem pogius an q decoru no e secutus.
Gua. diuersa sunt ista peccata. ideo q no facile dixe
rim utru uter prestet. Lau. At id quod subyciaz
longe grauius utroqz iudicabis. Po. Aliquid friuolum
ut hactenus fecisti obyciens. Lau. Guarini stabo sententi
immo et tua ipsius. Po. Stabis mea sententia? Lau.
Stabo equidem sed cordis dico q uera e sententia
no oris. Po. Et quo scies an quod sentio pnuntiez?
Lau. si pme pnunciaueris. Po. Ego ita uolo stes mea snia
Lau. tua ita culpa sit. si tuo iudicio no stabo. Po. o
mitte loqui friuola et ad rem redi. Lau. non ne in

tuo libro. et si abs te postmodum scripto. te ipsum induas loquentem ut uerba que modo recitaui testantur. Po. in dubio me loquentem. aut potius. locutus sum uere quam scripsi. Lau. loqueris tu in tuo libro. ut unusquisque alius eorum collocutorum. Po. loquor; quid istuc? Lau. quia postea facis te scribentem. Po. An non ea ut monstrabam scripsi uerba. cum retuli in libello? Lau. non istud ego dico. sed inter conuiuas scribentem. Po. ego inter conuiuas scripsi inquis. deliras ut uideo. quippe qui nunc sciebas librum a me postea scriptum. Lau. Istud ipsum miror. quod cum librum postea scripseris. hoc est postquam conuiuas loquutus sis non scripseris. tamen te inter eos scribentem magis quam loquentem significabas. Po. nescio quid dicas nisi deliramenta. Lau. Scies si auscultabis. nonne in iis uerbis que paulo ante recitaui. dicis inter conuiuas. Fuit mihi animus semper ut aliquid contra suam sententiam scriberem. et mox Nunc quoniam et ocium est nobis. Nempe ocium rescribendi. Po. nonne dicebam probe te nihil dicere sed delirare. dixi tunc esse ocium non mihi soli sed omnibus. Ergo ocium illud erat loquendi non scribendi ut tu prauissime interpretaris. Lau. Qua ratione ista dicis? Nonne illud quod sequitur te de tempore sentire conuincit. Sed uarie occupationes fuere hactenus impedimento. Cuius iste fuerunt occupationes

certe tue. et cui fuere impedimento? certe tibi. Quo
cuius rei impedimento. certe scribendi non loquendi. quo
sic istud otium est interpretandum non loquendi sed scri
sensa bendi. Po. Num magis delyras, qui contendas melius
te intelligere sensa orationis mee quam ipse qui loquar
intelligam. Lau. Accipe in quo tergiversari et quo e
labi non poteris. Scribis non multo ante tue disputa
tionis peroratione hoc idem apertius. legimus tuum
librum. Quaque cum hec que a me relata sunt non
sufficiant. quid satis esse aliud quam? ita multis te
stibus probatum est. priscos romanos omnes latine fui
sse locutos. et latinum sermonem maternum fuisse.
quibus licet leonardi epistole satis responsum sit
tamen paucis ad quasdam eius sententias rescribam. quia
parte sua dixerit nimium a vero aberrare uidentur
Deinde refutatis ueteris leonardi rationes recte
loquendo non scribendo. Cur ergo te scripturum atque ei
rescripturum dixisti et si non ad te ille ad flauium foroli
uiensem scripserat. Po. Respondebo me credidi scri
bere sed lapsa est manus ut solet. Lau. Quid in illo quod
est apertius uitio non manu excusabis? In fine enim
disputationis audi que scripsisti. Multis insuper
uerbis suam sententiam nititur uereri que facillime
dilui possent. Sed nos supra adeo multis autoribus
exemplisque hanc rem tutati sumus ut nullum contra

uis protectum qui ea legerit nō existimem tantorum
uirorum auctoritati sententieque cessurum. Et ut cum a
me dicta eent. ego inquid Carolus tecum loque-
ris pogi. ais qui ista legent. Ergo scribere te signi-
semper sensi. Et qui secus secus opinantur nō recte mō
iudicio existimant. Cum laqueus pogi ais qui ista
legent. Ergo scribere te significas nō loqui. Esto uero
fuerit illud conuiuium pogi. si ut inter uos habite
ille disputatoes. sis tu hac oratione. usus. finge tibi
aliquem illorum admirabundum dicere quid ais pogi quod
est ista que legenda dicis? si scripsisti cur ais te scripturum
quasi nō scripsisses. quin illa proferes? si nō scrip-
sisti. cur ais qui ista legent? nemo enim dicit qui
ista legent, nisi de rebus scriptis. Cur igitur ista in
re se diuersa dixisti? Nempe quod ut mea fert
opinio. de hac ipsa materia prius sine ulla fictione
one dialogi composueras. in qua uerba ista in-
erant. scriberem scribebam. legent. que cum
per dialogum disputare iocundius existimasti in
mutatione oblitus es. Siue quia personam tuam ad lo-
quendum cum ceteris introduxeras (neque id col-
loquium umquam extiterat) excidit tibi te sub persona
collocutoris ista disputare. et iam habita abs te
uerba scribere, sed te tuum primum premere quod sen-

tres in persona auctoris scribentem opinatus es. maiore uitio quam illa que superius annotaui. Nisi aliter guarine sentias. Gva. Equidem aliter non sentio. Cui simile quiddam admisit uir eximius et in iure pontificio interpretando ut aiunt nulli secundus franciscus zabarella in libris de summo bono. In quibus cum quosdam colloquentes inducat quorum unus est ipse auctor. tamen facit se aliquid dicentem collocutori. quemadmodum in primo aut in ipso libro probaui. quasi eis colloquentibus libri per sese scriberentur. ut lebetes uulcani qui sua sponte in certamen prodierunt. aut fistule ille deorum que per se ipse canebant. ut poete narrant. Id docti non faciunt sed aut quemadmodum heri probauimus aut quemadmodum hodie a crasso dicebatur aut aliquid huiuscemodi et si magnus quidam ecclesiasticus in hoc incidit, cuius nomen satius est supprimere. Lau. Istud quod tu ais Guarine nescio magis an poggianum hoc uitium sit simile huic illi. De quo Cicero ait in bruto de curione. Magna hec in memoriis ingenij signa Sed nihil turpius quam quod etiam in scriptis obliuiscebatur. quid paulo ante posuisset. ut in eo libro ubi se exeuntem e senatu et cum pansa nostro. et cum curione filio colloquentem facit cum senatum cesar consul habuisset. omnisque ille sermo ductus e percontatione filij quid in senatu esset actum In quo cum multis uerbis inueheretur in cesarem curio disputa

fistule per se canentes.

Cic.o in Bruto

pansa

neque esset inter eos ut est consuetudo dialogorum
cum sermo esset institutus senatu misso quem se-
natum Cesar consul habuisset / reprehendit eas res
quas idem cesar anno post et deinceps reliquis an
nis administravisset in gallia. Tum brutus admiras
tantamne fuisse oblivionem inquit in scripto presertim
ut ne legens quidem umquam senserit quantum flagi
tii commisisset. Quid autem magis brute stultius quam si ea
vituperare volebat que vituperavit non eo tempore
constituere sermonem / cum illarum rerum tempora iam
preterissent. Sed ita totus errat ut in eodem sermone
dicat in senatu se cesare consule non accedere. sed
id dicat ipso consule exiens e senatu. Ista de te
pogi puta Ciceronem dicere qui non minus illo curi
onis flagitium admisisti. Po. dum modo me parem
curioni facias id non laboro. de quo in eodem idem
Cicero loco ita inquit. Orator autem proximus opti
mis numerabatur propter verborum bonitatem et ex-
peditam et profluentem quodammodo celeritatem
Itaque eius orationes aspiciendas censeo. fuerint itaque
optimi oratores Leonardus et guarinus. ego autem
eis proximus hoc est tertius orator. Lau. Quid ego?
Po. Non nisi tres primi notantur unde virgilius tres
premia primi accipient. Lau. Ex tuis verbis redeo

ī memoriā facti hannibalis. qui a scipione interogatꝰ
quē maximū imꝑatorem iudicaret. respondit alexandrū
quē sc̄dum. respondit pirrhū. quē tertiū. respondit se. Itaqꝫ
facile patior te in tertiolocō te ipm ponere. me ī nullo
quoniā isto facto te hānibalem me scipionē ēē sig
ficas. Po. ego istuc nō cogitabam. sed cur nō potius q̄
de his nugis aliqua disputas contra orōnes meas de
lingua latina fuerit ne eadem uulgi ꝑatorum & litteratorꝫ
quibus si nihil hēs qd opponas quēadmodū supius calū
niabaris nihil ēē quod ī eo libro ut meū posses re
prehendere. Lau. Noli tantopē tibi placere ob illā dis
putationē tanqꝫ uerbis ꝑsuaseris nullā fuisse inter
litteratos illitteratosqꝫ uerborū differentiā. De quo quid
mihi dubiū faciat proemiā / ubi duo quedam tua er
rata paucis. sed nō parua notauero. primū est ubi
aristotelem male uideris accipe / ita ēim scribis. An
glici etiā post decimū diem quotiens meū qui se pauit
inciderint gratias ꝑ suscepto prandio agunt. ne
īmemores honorisqꝫ impensi uideantur. sed qꝫ meā
sentire arbitror sententiā uidelicet aristotelis tibi notā
qui honorem inquit ēē honorantis. Apud illum igr
penes quem honor remanet necesse ē ꝙ gratia
residere. ergo conuiui magis grā mihi uidetur ha
benda. Aristoteles nō sentit honorem aut ēē honora
tis aut nō esse honorati. Cuiꝰ hec uerba sunt. Honꝭ

γὰρ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι ἢ ἐν τῶι
τιμωμένωι. quod sic potest interpretari. videtur
honorem in honorantibus potius esse quam in eo qui ho-
noratur. hoc est videtur esse in potestate dantis non
aut accipientis. Ideoque non esset illud excellens
bonum et quod ipse appellat δυσαφέρετον. id est
quod difficulter eripi possit quale bonum est virtus
que in ipsorum non in alterius est manu. Po. Atqui
ita vulgus accipiunt honorem non esse honorati sed ho
norantis. Lau. At vulgus non sane probatus est
bene sentiendi magister. Po. Ita omnes fere
accipiunt hac tempestate philosophantes. Lau. At
non peritiores. sed quid oportebat te latinos sequi
in auctore greco? Ho si tibi credimus interpres
grecorum librorum optimus. Verum ubi est acumen
tuum? ubi tam diuturne etatis experientia? ubi
notitia illa quam tibi vendicas antiquitatis? Nunquid
cum statuas triumphos ceteraque veterum monumenta
cernis, ea magis honorifica esse illis existimas qui
hunc honorem habuerunt quam his quibus hic honor habitus
est? nedum nullum honorati, omnes autem esse hono
rantis. Equidem non video cur honoratum quemquam
pullum appellare ad quem honor ipse non pervenit. An
illi qui a regibus, principibus, ducibus aliqua +

14

131

accipiūt insignia aut cunque honestantur. nō honore afficiuntur. sed ipsos duces/principes reges honorē afficiūt. Hoc pacto nō honorati forent appellandi sed honorantes. Quid si dedecus ignominia cōtumelia iniuria eius ē cui fit/cur nō etiā honor. hoc ē decus/ gloria. laus./ Gra. Quid multis laurenti disputas cū de isto sit tibi controuersia. et nō de aristotelis sententia. Eam certū est tecum facere. Poge ad alia siqua hēs. Lau. vnū supest. quod hic ita scribit. Mercurius inter medicine artis repertores phibetur qui ob eam rem relati sunt inter deos mercurius nō etiā inter planetas ānumeratus. Esculapius eius filius honorem īmortaliū medicīe exercitio adeptus est. tanta inter priscos gloria ac nois fama. ut corā ioue a dijs sit inferis accusatus. quod eorū impiū diminueret. Sine quęso guarine me paulisper interrogare pogiū preter rem. cuius gratia recitaui hec uerba. Quero abs te pogi utrū honor quo honores esculapiū prosecuti sunt/ fuerit hominū ipsorū an esculapij./ Po. Poge quo instrueras. Lau. certe. Esculapij nō hominium Hec alia rō est diuinorū honorū quam humanorum. Quare posthac caue dixeris honorē nō ēe honorati sed honorantis ne iniuriā etiā dicas esse

in ferentis. nō patientis. Verum ut ad rem redeam a quonā accepisti pogi Mercuriū fuisse medicine reptorem. eundemq Esculapij patrem? Po. quis id negat? Lau. Nemo negat. quis nemo id dixerat Poete enim scriptoresq testantur omes apollinem fuisse esculapij patrem ac medicine reptorem Po. deū pro deo posui, apollineq cum deberem scrip- si mercurium. Lau. At quō inter planetas apollo nūabitur? Po. Ista culpa ē nicolai medici cui s mone attribui. Non enim preare scriptor debet omes que a collocutoribus afferuntur rones. Lau. Tu si istam nō probasses sententiā paduēsium medici iurisconsultum improbasses. Et tamen stolidissimū est disputantes introducere, uiros gra- ues ac doctos, qui leuiter et impite loquantur. Po. Ista dicta sūt a me i aliena psona. Inspice que dicta sint i mea ipius. Lau. tu phibebas du- dum me excutere bonitatem sententiarum, Nūc e contrario facere iubes. Po. uetabam dudum te facere id quod facis excutere bonitatē senten- tiarum sub aliena psona dictarū. Nūc meas ipig excutias uelim nō mag id facturus qm si ex ada- mante conaris stilō magnē sculpere. Lau. equi- dem an istuc efficere possim haud scio tecum ipe.

132

Id certe scio tecum ipō te discrepare. Po. quid ita. Lar.
quoniam que interse discrepantia scribis. En legamꝰ.
Sentio enī de hac re uiros doctissimos dissentire. Leo
Flaviꝰ forliuiēsis nardus Arretinus epistola in quā scripsit ad flauiū
forliuiensem probare nititur. nō fuisse eā linguā
oībꝫ communē, sed aliā popularem. aliā eruditorum
uirorū extitisse locutionē. Qua in sententia fuit
Antonius luscus vir clarissimus Antoniꝰ Luscus, qui aiebat se addu
ci nō posse. ut crederet cerdones, sutores, quoquos
reliquāqꝫ uulgi fecem, Latino sermone usam. Le
gamus aliaquaqꝫ deinceps loca. Hic ē fateor tibi
Carole me cum antea cū leonardo Antonioque
sepius disceptasse. tum post illam leonardi epistolā
plura ex uariis collegisse scriptoribus quibꝫ facile
ꝓbatur illos nō recta sensisse. Leonardum quippe
meminī dixisse mihi eā se conscripsisse epl̄am. quo
me alliceret ad respondendum. Et certe id mihi a
nimus semꝑ fuit. ut aliquid contra suā sententiā
scribere. Atqꝫ uerū hic. Sed nō tam ad ostenden
dam suam opinionē q̄ ad meā cognoscendā ut
ab eo accepi arbitror ab eo epl̄am illam fuisse
conscriptam. Nam leuibus admodū argumentis
ostendere nititur aliū uulgarē, aliū latinum. ut sic
id utar uerbis sermonē extitisse. Et ad extremū

Multis insup uerbis suam sententiā nititur tueri
que facillime dilui possent. In his que scripsisti
uerbis pogi quero quō tecum consties. Cum ēm dicas
ter leonardum probare sententiā suā ēē nixum. eun
demqz tecum sepius disceptasse. qui fieri pot ut idē
tibi dixerit se illam eptam conscripsisse. tui alli
ciendi ad rndendum gratia. nec ad ostendendam
opinionē suā, sed ad cognoscendā tuā. In quo me
cum agnosce quot insint contraria. Unū qꝫ qui
nō solum frequēti disputatione cum dissentientibꝫ
quorū tu unus fuisti. egit. sed ēt scriptis. idqꝫ initris
uerbis multisqꝫ argumtis pbare nititur sententiā
suam. is pfecto nō aduersarij eligere uult opini
onē. sed suā ostendere. At sunt leuia illa argumta
Esto: Tn pro grauibus ille nō p leuibus scripsit. Neqꝫ
adeo quis stultus ēēt ut leuiora pmeret argu
mta aduersus hostes grauibꝫ nuqꝫ uteretur. Al
terū qꝫ nemo scribit eptam ēt suis leuibus
argumtis nixam. ad cognoscendā eius opinionē
inter disputandum enī norat eius opinionē
quo cum sepius disputasset. presertim. cū non
ad hūc sed ad aliū scribat. a quo ēēt lris puocatus
Tertiū qꝫ si ille dixit ut meministi / et quēadmodū
uerū ais, ab eo accepisti ab ipo eptam ad flauium

133

fuisse conscriptam. ob eã quã dixisti causam, certe nõ
diceres te arbitrari. Ea enĩ que uidemus, audimus ali
quo sensu percipimus. nõ opinamur siue arbitramur
sed scimus. Quod si illũ fuisse leonardi suspicaris a
nimũ. profecto tibi nunq̃ hec ab eo sunt dicta. sed
ad tuã utilitatem. tuo more. preßtum de mortuo
ista finxisti. Po. Immo tu fictor es qui poetari so
les. Ego de leonardo uera scripsi. Lar. Ergo de te nõ
uera qđ ab illo arbitratus es ob id illam eplam
fuisse conscriptam. Po. nõ arbitratus sum. sed scio
quia ab ipõ audiui. Gra. Verũ loquitur pogius. p
ge laurenti. Po. dic quid sentias de opinione mea
qđ prisci romani latine loquebantur omes. Lar.
Quis istuc negabat. Po. leonardus ipe, nõne le
gisti? Lar. nõ aĩaduerti. Po. Hui tardus es atque
hebes & nihil n̄ ad carpendum acutus. Lar. Ne
ad carpendum quidem satis acutus sum. Nam
multa opinor que carpi possent. nõ aĩaduerti
Sed legamus uerũ. Probabãt uttier nõ fuisse ea
linguã omib; comunẽ sed aliã popularem. aliã
eruditorũ fuisse locutionẽ. Et uerũ. Nam le
uibus argumẽtis ostendere aliũ uulgarem alium
litteratum ut suis utar uerbis sermonẽ extitisse. En
nõ negat latinũ sermonẽ fuisse uulgarem atq;

popularem. Po. o tardissimo ingenio uirum. cum negat linguā eruditorum fuisse eādem popularem, nōne negat uulgus latine locutū fuisse. cū eruditi latine loquerentur. Lau. Nondum istuc uideo. Po. en tibi mea ocularia. Lau. his qui bn̄e uident nō ē istis opus. Quod aūt hec nō uideo, nō mea est culpa, sȝ tua, qui rem nō promis. Po. Nō ē opus promi que prompta sunt. Lau. Immo. ī. promptuario condita. Po. Quid ais? Nonne ē aliq nc̄ uulgaris sermo aliis latinus? Lau. Nunquid Leonardus sentit ita uulgus olī rome locutū ut nc̄ loquitur. Po. nō ille quidem sȝ multo melius, uerū tn̄ aliter q̄ȝ litterati & eruditi. Lau. Nunqd igr̄ nō latine? Po. Sane nō. Cum enim cōfiteatur aliū ee sermone lr̄atū aliū uulgarem necesse ē confiteatur, ut nūc romani nō loquuntur latine ita olī uulgo nō fuisse latine locutos. Lau. quid ergo nūc romani loquuntur hebraice? Po. ridesne? nō istuc dico. sed uulgariter. Lau. An nō etiā olim fuit sermo uulgaris ut Leonardus ait. Po. istud ē ī quo ipē aduersor Leonardo. Lau. Immo & tibi. Po. quā ob rem? Lau. quia ista tu affers Quintiliani uerba. Legimus in duodecimo cū scribit de gn̄e dicendi ait. Nam alia

ocularia,

promptuariū

134

mihi quadam uidetur hec natura. sermo uulga-
ris, alia uiri eloquentis oratio. cui si res modo indi-
care satis esset nihil ultra uerborum proprietatem ela-
borare. His uerbis constat eundem fuisse sermonem
uulgaris hominis et eloquentis quoad uerborum proprietatem
elocutionem differre atque ornatu. En quod Leonar-
dus aiebat alium uulgarem alium eruditum esse ser-
monem. quod tu pernegabas. Po. aliter istic accipitur
uulgaris atque Leonardus intelligit. Lau. Istud ne-
scio. tu tamen uideris loqui contraria dum negas aliquando
quondam uulgarem fuisse sermonem. Po. Leonardus
sentit de sermone uulgari priscorum qualis nunc Ro-
me est uulgo loquentium. et si non adeo ut nunc depra-
uato. qui certe sermo latinus non est sed uulgaris.
Lau. Vulgarem tu alicuius gentis appellas sermonem?
Afferam tua uerum contra te scripta. Nempe opinor
illam qua latini populi utebantur et ab eis ortam uel
lingua eos fuisse usos qui dicebantur latini. a quibus
et nomen sortita est quam et romanos cum latini es-
sent et in latio sit in usu fuisse romanum necesse est
Nam sic linguam dicimus gallicam. hispanam,
germanam. italam. qua galli. hispani. germani
itali loquuntur. itemque de greca et reliquis, eo-
dem modo et latinam linguam eam fuisse oportet

que in comuni erat usu apud latinos. Si romani Latini sunt. et a gente nominatur lingua. non ergo lingua romanorum alia nunc est quam latina, sicut et olim fuit quemadmodum ab omnibus aliis nationibus appellatur Siquidem italica lingua que olim diversa ac multiplex fuit. et mox propter romanas colonias ac romanorum consuetudinem in linguam romanam concessit. idest latinam ab exteris gentibus non nisi latina nominatur Itaque non modo quondam loquebantur verum etiam nunc vulgo latine romani loquuntur. Vides ut tibi conceditur quod tu tantopere probare contendis. olim romanos fuisse locutos latine. Leo. non isto modo. ut ex meis verbis constat accipiebam latine. sed grammatice, at ne leonardus quidem. lege mea verba Quero a vobis quam linguam appelletis latinam. eam quam gramaticam vocamus. et a quibus ortum fuisse putetis? Nempe opinor illam qua latini populi utebantur et ab eis ortam. Et iterum. Diutina me dubitatio tenuit, utrum priscis romanis latina lingua quam gramaticam vocamus fuerit omnium communis. an alia quedam esset doctorum virorum. alia plebis et vulgi oratio. idest. ut apertius loquar. Utrum docti pariter et indocti ab ipsaque infantia latino veluti materno domesticoque sermone loquerentur. An esset alius quispiam

doctorum hominū prout nobis contingit ab usu
vulgari diuersus. Sentio enī hac de re uiros doctis-
simos dissentire. Ecce quē uoco latinū. hoc est
gramaticum. Nihil enī interesse uolo gramaticū
dixeris an latinū. Lau. Te miror pogi qui passī
tibi ipsi repugnas. Po. Quid ita? Lau. legimus tua
q̄ nō longe sequuntur uerba. ubi quintilianum
affers testem. Idem ī primo sui opis libro. cum
de grammatica disputat. quid inquit de alijs
dicam? cū senatus. senatus. senatui. an senatus. se-
nati. senato faciat incertū sit. Quare mihi non
ī uenuste dici uidetur aliud ēē latine, aliud gra-
matice loqui. Quibus constat uerbis. omēs latine
sed nō omēs grammatice loqui solitos. cū latinam
linguā omibz tribuat grammaticā. hoc ē loquēdi
doctrinā litterarum peritis. latine igr omnes sed emēdatius
docti loquebantur. a quibus senatū quarte decli-
nationis dici affirmat. ab indoctis secunde. docti
enī rōne iudicabant, quod alii usu assequebantur,
nulla suorum uerborū rōne habita. Ais linguā
Latinā eandem gramaticā ēē. de hinc affers qn-
tilianū dicentem aliud latine ēē. aliud grama-
tice loqui. Quid aliud uelit Leonardus quā omnes
romanos fuisse latine locutos. s3 nō grammatice?

Vides ut tu causam aduersarij agis: et tuã euertis:
Sed ego te pogi subleuare uolo atque ostendere nihil
ad hanc rem uerba quintiliani agere. Nam ea tu
nõ recte accipis. qui ais eũ uelle emendatius dici
grãmatice quã doctius quã latine. Hoc ille nõ sentit
sed melius esse latine quã grãmatice loqui. hoc ẽ ex cõ-
suetudine ꝑitorũ quã ex artis analogia. cũ tota sit
illa quintiliani disputatio de laude cõsuetudinis lo-
quendi aduersus analogiã. de quarum utraque ita ait
Consuetudo uero certissima loquendi magistra. u-
tendumque plane sermone. ut nũmo cui publica
forma est. Deinde. Sed meminerimus nõ per oĩa
duci analogię posse rõnem. cũ sibiipsi plurimis
in locis repugnat. Et paulo post. Non enim cũ primũ
fingerentur homines analogia demissa celo for-
mã loquendi dedit. sed inuenta ẽ postquã loqueban-
tur. et notatũ in sermone quid quoque mõ caderet
Itaque nõ rõne nititur sed exemplo. nec lex ẽ loquendi
sed obseruatio. ut ipsam analogiã nulla res alia
fecerit quã consuetudo. Inheret tamen quidã molestis-
sima diligentie peruersitate. ut audaciter potius
dicant quã audacter. licet omnes auctores oratores
aliud sequantur. et emicauit nõ emicuit. et coni-
re nõ coire. Et cum multa in hanc sententiam

1

13

conclusio disputationis inter latine et grammatice loqui

Quintilianus

Cicero

disputasset ad extremum intulit. Quare mihi non inuenuste dici uidetur aliud esse latine, aliud grammatice loqui. Vides ut latine loqui est oratorium et eruditorum, et plus est quam grammatice. Ideoque latine loqui inter uirtutes rhetoricae ponitur. ut grammatica sit locutionis, latinitas elocutionis. Hec est inter grammatice ac latine loqui differentia. non quam tu constituis. et quam tu bis falsa ratione conaris probare. Inquiens senatum quarto dici a doctis. senatu ab indoctis. Nam neque istud ut tu quoque ais quintilianus affirmat. sed plane negat. neque ullo exemplo confirmari potest. An Cicero indoctus est. qui ac alibi et uero in philippicis ait. Non semper habebitis eundem senatum: nec senatus ducem. qualia exempla sunt plurima. Pono ut ista uera sint. tu propositum meum tueris. non aliud fuisse latinum aliud grammaticum sermonem. de quo a me disputatio fuit instituta. Nam qui latine ydem grammatice locuntur. loquebantur. Laur. quo tu istuc dicis ut sermo latinus. qui grammatico prestat, esset omnium communis nec plebis modo et uulgi mulierumque. uerum etiam puerorum atque infantium. O rem miram pogi infantes eam habuisse facultatem. quam Cicero sepenumero in quibusdam oratoribus desiderat in nonullis pre

dicat. Si omnes latinum sermonem a matribus nutri-
cibusue discebant. ergo omnes norat. quemadmodum
nunc in omnibus Ciuitatibus uidemus fieri. de ser-
mone uernaculo que res nulli hominum inter
conciues umquam laudi data est. Sin uero laudanda. quia
labore studio. industria comparatur. ergo non a pa-
rentibus aut nutricibus tradebatur. Po. an non ego
dixi omnes romanos latine locutos sed emenda-
tius doctos? Lau. Cur dicas emendatius non uideo.
alius alio ornatius sublimius, eloquentius, fateor. sed
non latinius. si omnium romanorum sic erat communis lin-
gua latina. ut nunc est ciuitatum sua cuique uer-
nacula. ut florentinorum florentina. ut neapo-
litanorum neapolitana. ut uenetorum ueneta. quem
numquam actu audiui romanum romane. aut flo-
rentinum florentine aut neapolitanum neapolitane
aut uenetum uenete. alium alio magis loquentem
Unus est modus atque unum genus et una ueluti
in suo cuique ciuitatis numismate figura di-
cendi. Quod si non loquebantur prisci romani
alius alio latinius. ergo nihil est quod dicas emendatius
locutos doctos. Quamquam non uides cum dicis doctos
fateri te doctrinam fuisse, que superuacua fuisset
si linguam latinam infantes sine doctore didicissent

latina . uernacula

137

Po. quasi ego nō fuerī confessus a quintiliano tribui
lrarū peritis loquendi doctrinā. hoc ē gramaticam
Lar. Istud quintilianus nec dic̄ nec sentit. Po. ergo
si grāmatica nō mag. peritorū doctorūqꝫ ē. q̄ impe-
torum & indoctorum sequitur id quod a principio
proposueram gramaticā fuisse etiā uulgi infantiūqꝫ
s͛monē. Lar. Nō id dixi equidem. sed quintiliani
nō id sentire ut doctorū sit gramatice loqui,
mag. q̄ latine. Po. Igitur quod uolebam, doctores
sit pariter & indoctos, apud priscos latine ac gra
matice loqui. Lar. Idem pogi modo ais modo
negas, nūc gramaticā ēē doctorū & peritorum
tantūmodo. nūc etiā imperitorū atqꝫ infantium.
Sed qui fieri putes potuisse, ut infantes gra-
matice loquerentur? Nempe quod illā a matribus
bus ut inquis nutricibusqꝫ discebant. Idqꝫ duabꝫ
te rōnibꝫ probasse confidis. una p studiis. Cum
ab ipa infantia barbarorum filii. cū materno
lacte uernaculā linguā discant. quis hulcaz,
rudem, asperā, barbarā. absonā plāu. que nob
uix ēēt admodū scitu difficilis. O te preter
ceteros hoīes ridiculū pogi. cui nō aliena lin-
gua difficilis, absona, atqꝫ adeo barbara? Nunc
putas minus absurdam uideri germanis italicam

q̄ nob' uideatur illorum? aut nō ita laborant te
utones in percipienda nr̄a. ut nos in ipsorum? Equi
dem nescio. an aliquē germanū audierī recte
loquentem italice. q̄uis ī italia totā pene degisset
etatem. quod faceret si nr̄a q̄ illorū eēt scitu c uoīs quisq3
facilior. Quotus quisq3 ē aut grecus qui la
tina aut latinꝫ qui greca recte pronunciet? Au
diui adolescens a quibusdam qui se audisse dice
rent cum iter p alpes faceret. quendā senatorum
suorū admiratū q̄ pueri illi teutonice loque
rentur, dura, rigida, & minime apta pueris
lingua. qui deberent omnes infantes stati ita
lice loqui lingua si tibi credimꝫ suaui, dulci.
& accomodata īfantibꝫ ueluti lacte. Cur ita?
nempe q̄ ita ī patria ipsius pueri loqbantur. Eū
de quo illi loqbantur nō aliū opinor fuisse q̄
te pogi. qui miraris tanq3 rem arduā ꝛ discen
de gramatice similite pueros discere barbarā
aliquā linguā. Altera q̄ scribis multos te no
uisse ī curia romana qui solo usu gramatice
loqndi. gramatici euasissent. Ego certe & na
tus & altus rome atq3 ī romana ut uocant
curia qui congrue loqretur cognoui neminē
nec hoc contingere posse existimo. An tu ignoras

Fabula sacerdotis — illam sacerdotis fabulā qui famulū iubebat seculari
grāmatice . identidem eū reprehendens q̄ nesciret dicere
da mihi clauē . ubi ē clauis , interetq₃ nūr du clauis
dicere nūr clauē . Quo facto ille desperans uicissim
cepit herum indignabundus reprehendere his uerbis . q̄
Modo clauis mo do clauē ? — ī iocum uulgi emanauerit . modo clauis modo cla
uem . nūq̄ uidi homo talem . Et alia documenta q̄
rimus testimonio es tu h̄ facillima et pueris ēē exi
stimas que quantope facilia sint , uel tu . nā quid
alia documēta quēimus testimoīo es q̄ in ista etate ,
isto studio ista ꝑpetua grāmatice loquēdi atq₃ scribendi
ꝯsuetudine nōdum tam grāmatice aut loqueris aut
scribis . Quo minꝰ tibi obsequar postulanti neq₃ de er
roribus ad extremū agā . At tu grāmaticā adeo facilē
facis , ut eā artem ēē negare uidearis idq₃ quītilia
ni testimonio . Nam ita scribis . Quid consilii super
uacaneū ēēt si lingua latina tūc in scholis a ꝑcep
toribus tradita extitisset . Cur q̄d peius semꝑ a te
ipso dissentis que istaē tua inconstantia ? aut que
tanta ingenij hebetudo ? preceptores fuisse concedis
scholas nō concedis ? Quid ē enim aliud schola , nisi ubi
p̄ceptor docet plures duntaxat ? An nō quītilianꝰ scho
las nō dico fuisse sed etiā debere ēē confirmat . ad q̄s
pueri etiā infantesq₃ mittantur , cuius studiis titulus

ē utilius domi an ī scholis erudiantur. Quid ais pog-
gi? si gramatice statī pueri loquebantur. nulle scho-
le erant: frustra igitur compositi erāt tam scrupolose
libri de arte gramatica. frustra vocabantur precepto-
res. frustra ei doctrine dabatur opera. si usu percipi
poterat. frustra de ipsa quintilianus idem inquit. Si que
nisi oratores futuri fundamenta fideliter iecerit   Quintilianus de gramatica
quicquid superstruxeris corruet, necessaria pueris, io-
cunda senibus. dulcis secretorū comes. et que vel sola
omni studiorum genere plus habet operis quam ostentationibus.
Po. quid vero ego non dixerim doctos ratione iudicasse quod
alij usu assequebantur, nulla suorum verborum ratione
habita. Lau. O ineptissimū hominē qui oporteat de
ea re rationem reddere. que non ratione constabat sed usu.
Quo in rationem istam si satis ē usus? quis de lingua
gallica, hispania. germanica. florentina. neapo-
litana, veneta, et item de reliquis rationes exigit?
que non ipso usu contentus ē? An quintiliani ex eodem
libro verborū oblitus es? que paulo ante retuli. Itaque
non ratione nititur sed exemplo nec lex ē loquendi. sed observa-
tio, ut ipsam analogiā nulla res alia fecerit quam
consuetudo. Cum dico analogiā, quicquid pene   Analogia quid.
rationis ē in gramatica complector. Nam ita aut
idem in eodem libro auctor. Sermo constat ratione

uetustate, auctoritate, consuetudine. Rationem
pstat papue analogiã nõ nunq etymologia Vides.
ut uix reddi rõ possit gramatice quã tu uis tota
constare rõne. Po. tu nõ pro mea cã loqueris. q
nõ artificiũ oli fuisse gramaticã ut nũc ẽ. sed usu
7 consuetudinẽ uolo. eaq pueris q3 & infantibus
scitu facilẽ. Lar. Istud pogi tua fit culpa nõ mea.
Po. cur ita. Lar. quia cũ inter se contraria loquaris
idq3 psepe nõ possum facere quin etiã p te dicam:
ut mirũ quiddã 7 sũma fronte ridiculũ uideatur ee
altercantes inter se. alterũ p altero dicere. Verum
hoc inter me atq3 te interest q ego 7si pro te
nõ tñ contra me dico. tu nõ mag contra me
q contra te ipm dicis. Verũ pogi nec aduersum
me. nec p cã tua loquor. Nã hec ẽ ut ad ipsum
caput ueniam qstio tua. utrũ priscis romanis
latina lingua quã gramaticã uocamus fuerit oĩ
um cõis etiã infantiũ. Hoccine tu sentis pogi?
Po. quidni sentiã. Lar. Ergo gramatice locutos
fuisse confiteris infantes? Po. sentio 7 confiteor.
Lar. cur igr ad preceptorem gramatices mittebant?
Po. ut discerent lingue nõ quã norãt rõnes et
causas. Lar. eadem reuolueris. Utinã ẽ recte gra
matice loqui nec aliqd causarum ac rõnum gram

matice nossem . quippe in hac iure longe antecellis
qui nunquam de huius artis preceptis magnopere curasti. Quid
ais, aut ars gramatica est & ab eruditis non aut a
nutricibus tradebatur. Aut ars non est. quia omnes
fatentur esse artem. ut unus plus omnibus sapere
videatur. & ceteros tamquam tardissimo ingenio damnari
qui artem ferrent id quod usu & sua sponte perci
pi poterat. Gva. Noli veriti ulterius progredi, at con
tendere gramatice omnes prisco romanos cuiuscumque
conditionis, sexus, etatis. locutos fuisse. Po. si istud
concedendum est, illud certe concedat laurentius oportet
tet omnes fuisse locutos latine. Lav. Ego. non etiam
hodie romanos loqui latine fateor. Po. At multum
differenter a priscis. Lav. et istud quoque fateor. sed abs te
discere velim quam differenter olim vulgus ab oratorum
sermone loquebantur. Po. Quantum ad verba pertinet ni
hil omnino Lav. Iam in idem redimus. Po. quamobrem.
Lav. quia sermo oratorum ad gramaticam compositus e
rat. ut omnes scriptores huius artis preceptoresque
testantur. & tu propter ullam artem esse illum vulgi ser
monem modo concedebas. Po. dicam igitur non gra
maticum vulgi fuisse infantiumque sermonem. sed tamquam
gramaticum. Lav. Ad risum me adigis. Po. quare
re. Lav. quia videris iniem loqui atque illi qui aiunt

deos non habere sanguinem. sed tanquam sanguinem. Nam
quid intelligat quid illud sit tanquam sanguis, et non tamen
sanguis sit. Ita te quis audiat dicentem illos non gram-
matice sed tanquam grammatice locutos. Po. Dum ita loquor
id intelligo sermone uulgi atque infantium parum abfuis-
se a sermone oratorum. duntaxat in uerborum proprietate.
Lau. hoc ipsum quantum distantie erat querimus.
et in eo controuersia est. si multum recte sensit Leonardus
sin parum et prope nihil tu uiceris. Neque non tua ergo
palam ostendunt nihil interfuisse inter eorum orationem
quorum scripta legimus. et eam qua pueri a nutricibus
matribusque imbuebantur. Nam illa que ex quintiliano
repperisti. magis contra te facere protuli. Cuius contra illud
testimonium uide. an tecum faciat ex eodem libro.
Id uel hoc argumento patet quod intra biennium pueri rec-
te formare uerba potuerunt, quippe quis nullo instante,
omnia fere loquuntur. Non dico nunc si fuisset eadem
lingua indoctorum et doctorum quid oportuisset pueros
iam grammatice loquentes. ad grammaticum mittere. Sed quo
fieri potest. ut quod nos tanto studio, ac labore instan-
tibus preceptoribus pedagogis, patribus in assidua scho-
larum. ac condiscipulorum consuetudine. Intra tot
annos nequimus assequi. loquor de grammatice
fando. id illi infantes inter lusum nullo instante.

· Intra ·

Intra bienium. ex quo ceperant posse uerba proloqui
assequerentur. ita ut oratores ac poetas intelligerent
quos uix nos intelligere exacta pueritia possumus
Neque nos tardiori quam illi fuerunt ingenio faciat.
qui cum quibusdam in artibus nequaquam illis cedimus. Quales
si non sumus sed ueteribus pares. unde fit ut uulgus
romanum atque adeo italicum litteratorum dictio. non
possit ullo pacto conseruare immo ne postea imitari
sonum litteratum uocum etiam milies auditarum. et quoti
die inculcatarum cuiusmodi sunt ee que a sacerdo-
tibus subinde repetuntur. Et ut de romanis de
quibus controuersia est potissimum dicam frequentissime
audiuit legentes in uia appia quo Domine quo uadis
At uulgus ait domina couata. de ara celi dicit
arocelo. de arcus nerue arcanoe sancti petri
ad uincula. sancto pietro menodo. et alia infinita
adeo nullum litterati soni uerbum in ore est uulgi. Neque
aliter in cetera italia hispaniaque et gallia. que
quandam habent cum nostra lingua cognationem.
Neque illud abs te fuit faciendum. ut exemplo lingue
hispane in testimonium afferres. qui aut italici pau
ciora uocabula habeant grammaticis similia. aut
non illi cuncta nomina numero plurali s. littera fini-
ant. quod nullum maius indicium est. gentem illa

Via appia.
domine quo uadis.
domina couata

olim gramaticę locutam. Que natio si quondam more litteratorum loquebatur cur nec ipsa inflexionem illam casuum de qua Leonardus querebat. Nec participia quedam atque gerundia supinaque nec derivandi nisi in paucis usum. nec alia plurima. que gramatica perpetuo custodivit. Unde articulos quos lingua latina non habet, ascivit quemadmodum et roma & italia et gallia. Sed hactenus. Nolo enim in presentiarum meam proferre sententiam. cum non sit id mei propositi sed ut tue adversarii me tantopere tibi de isto opere placeas. ex quo tibi te immortalem fore promittis Nunc quo videatur id quod disputavi verisimilius non fuisse facile factu. sed difficile sane loqui vulgus ut oratores solutum est tua in lingua latina annotabo vitia que in hoc opere admisisti. si idem iudicio vestro arbitrioque videatur. Gua. Ego vero et quod ita fecisti probo et sicuti ais, reor esse faciendum. Lau: & eo magis quod sequa sunt alia puto ea pogio autem esse multa que ad hanc rem pertineant. comodius absit applicabuntur si ea pogio licebit audire. Gua. sunt ut inquis laurenti alia. quibus ista questio finiri potest nec mihi ignota. que si pogio sic ais licebit audire explicabo. Po. Licebit nimirum mihi audire. si contra me non sis locuturus. Gua. contra te verum

in presentiarum

ego loqui. qui sum iudex? iste laurentij qui aduersarius est, sunt partes. Meç sunt nõ contra quēpiā, imo nec ꝓ quopiā loqui. nisi ꝓ ueritate. contraq3 mendatiū. Po. iā mihi libere audire. Lau. Mihi quoq3. sed ubi pauula īte nõ latine posita uerba notauero. latine dico ut docti loquebantur. nõ ut indocti. aut quo nūc seculū nr̄um latine loquitur quod potius dicendū ē loqui semi latine ac semi barbare. Scripsisti enī p̄mū. Natale patriā. pro natale solum. idem enim pollet unū nom̄ patria ꝗ duo & natale solum. ex quo supuacuū ē natalem. Itē conuiuij magister potius gr̄as conuiuis debeat qui uenerint. ꝗ illi ei qui ad epulū uocarit. Et uerū istorū quēuis nõ mag gratias debere arbitror. cōuiuij actori ꝗ tibycines. aut citharistas uel cantores ad epulum adhibitos uoluptatis cā. qui nedū grās pro cibis īpensis agunt. sed p̄miū insup. sue artis ex poscunt. Atq3 uerū Sīc ergo turpe ducimus nõ adhiberi ad epulū aliorꝫ. ita honestum uidetur accersiri. Cur dixisti nõ cōuiuij mag. nõ autor? nempe quia ignoras conuiuatorem reperiri. quod reperias licet. cū alibi tum apud liuium. libro sexto de bello macedonico. Preterea epulū. pro.

142

2 14

epulis ponis. quā differentiā aperire exemplisq; cōpro-
barem. nisi doctissimus uir .ad esset, iudex noster. Me-
diūcq; nō secundo loco posuisti ut debebas sed pmo. quod
sepe alias rephendi. Sed illud nō semi latinū sed barbarū
fuit accersiri. ut dicimus audiri, qi dicatur accersior
& nō accersor. Posuisti uerim multotiens. p frequenter. q

umbella.

libet p unaqueque. umberculā. pro umbellā. sua. peius

Suetonius ō nulla ab
horreo construit cū recto

peius p sua. sibi pro ei. eū p se. abhorreo rem, p abhorreo
ab re. aliās pro aliter siue aliqn. suptus lectū. pro
supter lectū. impartiti sunt studiū suū ī illis. pro
impartierūt studiū illis. quantū p quanto. quoad p
quantū. applaudisse pro applausisse. etiā necessarius
neutro gñe tanq; compatiuū. qd si forte nō credis en
legito. Nihil utilis nil necessarius nobis ad tuendā uitā
corporisq; tutelā est domus. hic qd aliud se prodit
uitiū, quasi dicatur. ad tuendā corporis tutelā, aut cer
te si uis ad corporis tutelā intelligi quid interest inter
ad tuendā uitā & ad tutelā corporis. Neq; tu locū quēdā
apud ciceronis officia dixeris huic esse simile. Nam
& dissimilis ille ē & tu hoc uitiū frequenter admittis.
ut ī ultimis uerbis. aeris & animi gratia. quod uix
ullus poeta dixisset. cum prestim differat aer pp
quē hauriendū & animus pp quē relaxandus prohiba
tis huiusi causę inter se ita dissimiles. nō solent eo-

ungi sub illo uocabulo gratia sue cā. Quod genus eloquendi frequenter captas, quale ē. ut qui sterus opinantur nō recte meo iudicio existimat. ne diceres iterū opinant quod etiā erat melius. dixisti existimat. Tertius sic dixisses. et qui sterus. ī. meo iudicio tersius
nō recte opinantur. Eiusdem uel affectationis uel negligentie ē qd ais. sententiā aristotelis terū sentire. qi sententia sentiat. qd nemo unqꝫ dixit Ego nō ne sensa quidem uerborum dixerim. ut tu facis qui scripsisti. Vt etiā rudes indoctiqꝫ percipiat uerborum sensa. ac ne illud quidem dixissem. Nulla suorum uerborum rone hita. hre. enim rones. ē hre respectū. nō aūt ignorare ronem ut tu illic accipis Neqꝫ tu ais. qui siquod uerbū inter stultos qui undiqꝫ redundant protulerint. maluissem dicere quibꝫ omnia redundāt ut Cicero dixit. qui Cicero nusqꝫ sic locutus reperitur. ut tu inquiens. quibꝫ ex rebus plane intelligis a medicine scientia ī multo. – facultatem legum anteiri. de illo loquor ī multo Et ad extremū uelim mi distinguas sigficata cerdonis ac sutoris, nā ꝓ diuersis ponis. cū inquis. Cerdones sutores coquos. Po. cerdones faciūt calceos sutores uestimēta. Lau. si uestimēta e corio corio intelligis aut calceos uerie appellatiōn uestitus

143

3 14

nō negauerī sutorem etiā circa uestes uersari.
Verū nō ita accipitur a doctis. ß is qui calceos facit
sutor. qui uestes sarcinator nōiatur. Hec si tu pegi
ignoras alter censoriq cato. nō dico q mordax. sed
quia doctus ut ille 7 senex es quo tandem modo
pueri sciebant atq infantes? Po. expectemus qd
de hac re sentiat guarinq. multa. ēm legit / mlta
audiuit / multa cōmposuit. pfecto aut hic sciū
quid uері sit aut nemo. Car: Nunquid eū pro
teruū si secus ac tu sentit appellabis. 7 si isto uo
cabulo proteruus nō recte es usus. Po. ut eum
uidero sentientē sic appellabo. Sed cur eū iā loq
paratū impedimq? Gva.

2m [illegible]

ANDEM. aliquando Podii altera inos inuectiua i manus uenit. plane ser pentina. no sententiis sed uenenis non uerbis sed sibilis. no simplici sed trifida lingua utens & quod nihil maius possum dicere. etia superiore rabiosior, furiosior, uesanior. Vt merito gloriari qat uir gloriosus & peruerse glie cupidus. sc no qmadmodum multis senibz cotingit senectute deficere sed indies mag ac mag acerbitate cfirere. nec pati ut a iunioribz superetur. sibiq dicatur quod apud Homerum diomedes Hestori dicit. O uetule hostilis urgeat te apprime iuuentus. Defecit tua uis. urget te odiosa senecta. ¶ Hanc ego inuectiua ut hactenus no legere. hinc factu e q ea & Podius ipse i omes italie urbes prius pferenda curauit qu ueniret i manus meas. nec e ut hrem magnopere laboraui. cum a principio sententia illustrissime Ciuitatis uenete, quo [illegible] tantu defensione mea dimi sera prestolarer. mox illa p me lata. & quide tam magnifice. ut postea monstrabo. satis me mee dignitati fecisse existimare. nec ia Podio quez impetum supassem respondere oportere. pstim multis districtu occupationibz cu aliaz rerum tum uo translationu a summo mihi pontifice iniuctaz. Itaq no erat mihi cure illa legere

114

accusationem cui responsurus nō eram. Hoc meum silentiū diffidentiā interpretatus potius ut semper est peruersa stultorum interpretatio. tertiā ut audio quartam, quintam īuectiuā edidit, et ut iactat sextam septimā, octauā, nonā, ac decimā editurus. quidem sperat hac se ratione uictoriā reportaturū. si ī hoc certamine diutius perseuerauerit. quadmachiū ī eo quod hastiludiū uocant. donari palma nō pōt. qui nō sub armis incapo perdurauerit. Quo factu ut hic noster uetulus nestore fortior qui me uel digresso uel erecto qui sub armis, sub sole in puluere durare contra ipm nequiuerit uictorem agat. passim exultet. triumphet, et propter de me insignia figat trophea. Ego tamen si potuerim ita ī hoc ut sic dicā hastiludio uici ut hastā e dextera clypeum e sinistra. galeā e capite ipm ex equo excusserim nec plures facere debeā eius conuicia, quam impudentissime muliercule. quae ex altercatione sic demū se discedere uictricem credit si ipa magis in conuiciando perstiterit tamen amicorum desiderijs duxi obsequendum, qui ad me scriptam attulere inuectiuā mecumque egerunt ut huic saltem uni responderem. et pro clodij nō modo arma iterū sed dentes excuterem. Quare me tibi excuso summe pontifex, quod opus quod mihi e greco latinis ferendū delegasti intermitto, dū me ab atrocissima pertego insectatione. Nanque ipm opus quod nunc e.

Hastiludiū
la giostra

Dentes excutio

Excusatio apud papam.

cum tuis auspiciis transferatur, prodet sua dignitatem
autoritatem, gloriam dum eius reprehenditur interpres.
Sodio potius succensere hebis et mihi veniam dare qui succensere habes.
provocor. qui lacessor, qui patior. vulneror, occidor
nec solum dare veniam sed etiam pati ut hoc meum
certamen nomine tuo dicem. Detegam enim iam tuto
post latam pro me sententiam mei rationem facti. Pre
mus liber mee responsionis ab litera .N. secundus .A.
.O. tertius .a. p. unde nomen cognomenque tuum incipit.
Nicolaus Quintus papa sic et hic quartus .a. T. que
prima tue proprii sive privati nominis litera est. Ita quatuor
libri erunt atque adeo sex. Si duos illos libellos addam,
quibus per dialogum, totidem opera pedii ut barbara, ut
absurda, ut debes vitiis plena reprehendi, ut ea
vitia iuvenes studiosi devitare possent. Qui li
bri si legentibus non multo minus iocundi gratique
quam ut audacis loquax ex utiles erunt (quam tandem
sint mei ex aliqua translati historico) profecto
debebit tua sapientia tuaque facultas hos in locum
accipere atque in parte historie mihi abs te delegate
At non erunt fortasse iocundi, grati, utiles. An ta
les sint futurique sint. Quasi pre ipsum optime intel
ligis. tamen ex hominum doctissimorum sententia iudi
care poteris. Nam licet in libris quos ex nobis
ipsis componimus illa greci autoris abest utilitas.

que ex transferendo comparatur. quanti tamen simus et
quantum interpretando ualeamus, multo magis ita cognosce-
mur. Illic enim cutis quedam ut sic dicam et candor o-
rationis duntaxat mea est. hic etiam sanguis, color,
pulcritudo. uires, uelocitas et cetere bene componendi
tamquam corporis dotes. Que ne dotes scriptis orationis
mee affuerint quod ut apud te libri quibus dignitatem
meam tueor quos tibi dicaui tantundem e greco
traductionis ut dixi compensent. Impetrata ut
spero a summo pontifice uenia qui optimis auspicijs
ad hostem magis me uoce prouocantem. ac tela ia
cientem in campum descendo. Sed ante quam in festa hasta
occurro libet eum paucis interrogare. Cur ita p.
clodi truculento inmanique animo in me irruisti. quid
sibi uult ista tanta maledictorum conuiciorumque con
geries? Vtar uerbis impuri illius apud Terentium
hominis quem quidem tu me infra omnes homines
ponis. Leno sum, fateor, pernicies communis adole
scentium. periurus. pestis, tamen a me tibi nulla orta
est iniuria. At obieci tibi nonnulla. Id defensionis
ratio postulabat. quemadmodum frequenter contingit
ut dum repellere uulnus uolumus ipsum aggressorem
et nolentes uulneremus. Et nihilominus ex in
finitis criminibus tuis pauca quedam strictimque li
bauimus. Verum agnosco magnitudinem animi tui.

derisio aduersarij.

ac generositatem Entellianā quē te primo congressu pro
stratum doles. ut de te uirgilianū illud dici possit.
Iuuentū potius uires effudit. et ultro ipse grauis.
grauiterque ad terram pondere uasto. Concidit. At
nō tardus casu nec territus heros Acrior ad pugnā
redit ac uim suscitat ira. Precipitemque ardens Val
lensem agit equore toto. Hunc dextra ingeminans
ictus nunc ille sinistra. Nec mora nec requies quam multa
grandine nimbi Culminibus crepitant / sic densis
ictibus heros Creber utraque manu pulsat uersatque
vallensem. Macte uirtute esto mi steculi Entelle.
Quid ego infelix resistere tibi iterū atque repugnare
uolui? quē idem qui dareta illū Virgilianū exitus maneret
aut fortasse deterior nisi sanctissimus pater intercedat. dicē
turque de nobis qui sequuntur uirgilij uersus. Tum sic
Eneas pr(a)edere longius iras Et seuire animis Entel
lum haud passus acerbis Sed finē imposuit fessumque
dareta Eripuit mulcens dictis ac talia fatur. In
felix quanta animū dementia cepit? Nō uires alias co
uersaque numina sentis? Cede deo. dixitque et prelia
uoce diremit. Ast illū fidi equales genua egra
trahentē / iactantemque utroque caput, crassumque
cruorem. Ore eiectantem mixtosque ī sanguine dentes /
ducunt ad naues. Quid ais pater gaudes quod te Entellū

Virgilius

intercedat

significaui esse me darem. Ego nõ te darem dico ẽẽ
qui aīo ferocitateq3 iuuenili es qui me lacessisti me
aũt qui sum lacessitus Entellum. qui te pugnis contu
di. qui te toto campo precipitem egi. qui te utraq3 ma
nu pulsaui uexauiq3, qui nisi pater Eneas hoc est
pater sanctus intercedat, faciã ut te fibi, equales ge
nua egrinta trahentem ad sepulturã ducãt et nũ
silentij ac pudoris. Sed iã congrediam en turba
certaminis signũ dat. Sit igitur hic meus iste podi
primus ictus. Ego planũ & certe etiã clarũ feci, a
me nõ ẽẽ inuectiã ortã. Tu aduersus infinita mea
argumẽta, uno quod iã refutatũ pfligatũq3 ẽ dun
taxat argumẽto niteris, & quod tu nescio ubi post
mediam orationẽ, inter alias nugas inuoluisti, in
quiens. Q nisi crederet illum adolescentẽ indoctũ, rudẽ
qui ne primis quidẽ labijs grãmaticã nouit illa
scripsisse. nõ replicabo q̃ in pore attuli responsione
mapie credibile ẽẽ adolescentẽ illa scripsisse sed a
liquid nouarũ rationũ afferã. cum quib3 te loqui
putas podi. Annõ adolescens iã inde e catalonia
exeuntis tredecã amplius natus ãnos, triennium
contubernalis fuit gasparis ueronensis quẽ tu
omib3 grãmaticis ante ponis. Annõ ab illo cõ
ponere epistolas docebatur. Annõ ei semp pre
sumus pedegogum cum duob3 fratris famulis ad hu

Margin notes:

pmo cofutatio an sit credibile illud de adolescente

Catalonia

Gaspar veronensis

nostre

grãmaticam

buit? An erat quispiã equalium illi aut ĩ doctrina aut inexpeditus loquendo comparandus? Ut franciscum vostrum patrem, quo neminẽ catalanũ novi vel ingenio vel lingua argutiorem nõ mag. noĩe q̃ corpe & aĩo referret. An nõ a p̃re mihi traditus ut extremã ei ĩ lingua latina manũ imponerem, studium anũ me induit? An nõ etiã sive magnum tuũ sive pedagogum hebar mattheũ navariensem, inter ducentorũ auditorũ meorũ p̃mos doctum atq; elegantẽ. qui nũc fulginij p̃fitetur. a quo tuas ep̃las domi audiebat. Quorũ uterque apud gaspparem ipm legerat chirographo illi9 notata tria vitia ĩ ep̃la tua que prescripta est. Quintiliano illi9 a me ipi donato. qui codex tam diu caruit cõtumelia tui. q̃ diu meus fuit. Si nõ credis codicem poscito. An postremo rediẽs post mortem p̃ris in catalonia nõ miraculo fuit regi atq; proceribus? tanta illi ingenij ac facundie indoles aderat. Q tu cum talem ẽe adolescentẽ nosses tñ ais nõ ẽe credibile eũ illa scripsisse, q̃ magna ex parte utrosq; sunt scripta sic ostendi. Sed esto, nõ sit credibile. quid mea dum ẽ ĩcredibile sit atq; adeo impossibile a me fuisse scripta Ego p̃dani

extremã manum imponõ.

illas notationes tuas epistolarum in multis non magis contra
tuas epistolas esse quam contra elegantias meas. In quibus ut
ipse legisti diversa tradideram. Hec si tu credas a me
notata esse amens sis. Quod ergo ipse non credis et quod
tibi non persuades. id alios tibi credere vis et una frivo-
la contra infinitas rationes persuadere. Quid hoc im-
probius. perversius. dementius. Quid est malignius ac
furiosius quam a quo homine nihil te lesum nihil offensum
scias eum destructum perditum trucidatum velle. in-
vadereque dentibus et devorare conari. dii talem
terris avertite pestem. Quod si a me nulla vel
Cur fuit convictus potius. fingis esse tibi facta iniuria profecto calumnie convictus es
neque simplicis calumnie convictus quod de iniuria tibi il-
lata sed duplicis. quod etiam de contumelia auctoribus
facta neque duplicis modo sed triplicis quia de me ipso
insolentissime gloriatum me esse mentitus es. Neque
calumnie tantum verum etiam imperitie, et eius quidem tri-
plicis, quod adversus probationes meas quibus te im-
peritissime conatus reprehendere opus meum de lin-
gue latine elegantia. quibus me peritissime rep-
rehendisse quosdam veteres quibus te plusquam imperite
locutum esse infinitis in locis ostenditur. nihil invenisti
prorsus quod responderes nisi unum de iis infinitis
et id frivolum sicut in superiore fecisti, ac plusquam
frivolum. quod tibi monstravero. eam quam dixi
Id unum e pluribus potius invenisse. latam esse veneris recitabo sententiam. Dixeram

te non proprie usum desuetus pro insuetus. Tu p(er)te-
te usum defendis, omitto paulisper de tua defensione
dicere. Itane potes ex tot vulneribus tuis unum solo
curandum duxisti? Reliqua cetera? Certe ut sentio
minora non sunt, aut si minora si minima
si nulla sunt, ostende tuum corpus illesum sine
vulnere, sine cicatrice, sine livore, ut meos ce-
rus uti imbecilles puerulosque deridet. Nam istud
quod facis, vulnera que tibi inflixi incurabilia esse
significat, et me multas corporis tui partes am-
putasse atque mutilasse. Nunc istud unum quod
potissimum delegisti quod non tam curas quam alligas, in-
spiciamus utrum vulnus sit necne et utrum acu ut
aiunt punctum, an potius mutilatio. Possumus igitur
uti desuetus pro insuetus. Cur tamen tu nunquam post
meam reprehensionem ita uteris? Sed inspiciamus
tua verba. Desuetum pro insuetum a me positum   desuetus pro insuetus.
culpat. Sed huic barbaro latinum opponam Virgilium
est in septimo Eneidos. Iam pridem resides populos de-
suetaque bello Agmina in arma vocat. Resides
populos appellat eos qui in armis antea non fue-
runt versati. ideoque desueta agmina vocat,
idest bello non antea assueta. Sed verum noster
in Crasso nanus aere nihil nisi cornu perterre ut   lepidum

pedo

pedere potius didicit. En nitide urbaneqz facere dignu hoie nato i aere nō crasso sz nitido 7 puro
Differo paulisper de exemplo tuo disserere. Itane tu prosa oratione scribens iis uocabulis uteris quibus nō oratores aut historici sed poete utuntur. nec poete omēs. sed unus tantū. quāqz si maximus ē tam sume i loqndo licentie. nec is poeta isto mō nisi semel ē usus. sz semp aliās aliter. Verū esto licuit tibi istud facere. Quis ita ut tu istum locū exponit? An seruius? Minime. sed neqz alie fuis expon inquies. cur ergo reliquit i expositum? Certe id nō fecisset si aliter iste locus acciperetur atqz ille residesqz mouebit. Tullus in arma uiros 7 iā desueta triumphis agmina. Que loca cum ex eisdem penè uerbis cōstet Seruius satis putauit se istum tuū e libro septimo locū exposuisse cū alterū in sexto exposuit inquiens. desueta triumphis idest a cōsuetudine triumphandi remota. ergo desueta bello a cōsuetudiñ bellandi remota. An tibi istius i sexto uirgilij uersus nō uenit in mente. Atq uenire debebat. quia & prior ordine & huic simillimus atqz uicinus ē. An potius tuum fuit nō legisti? Si ita ē cur eū nō legendū putasti? Sin legisti cur eū te legisse dissimulas cur ei contradicis? cuius alibi uideri uis uicem dolere tanqz a me impugnati.

contradicis enim ei cum aliter exponis. imo contradicis etiam rei. homo prorsus ingenio veruecino, cum dicat virgilius iam pridem resides populos hoc est hos qui per multum tempus resederant a bello atque requieuerant. non autem semper abstinuerat et quieuerat. ergo iam pridem desueta bello. idest que aliquandiu a bello cessarant cui assueuerant. An Messapus ille fortissimus quem tantopere virgilius ut bellatorem commendat At messapus equum domitor neptunia proles. Quem neque fas igni cuiquam nec sternere ferro belli erat insuetus? et me uocas veruecem et in crasso natum aere. qui ipse non uides propter aeris crassitudinem. finem uersus quem omisisti hoc palam declarare subito ferrumque retractat. quid est enim retractare. nisi iterum tractare. Ergo antea messapus cum populis suis agminibusque tractauerat, ferrum, quo geritur bellum An forte particulam illam uersus que reliqua erat malitiose pretermisisti? quasi hoc ipse non essem deprehensurus. an stulte potius ut soles qui uersum Iuuenalis contra te afferas. Nam ille uult summos posse uiros et magna exempla daturos veruecum in patria crassoque sub aere nasci. quod tu negas qui uis me non posse esse egregium uirum. quod sim in patria veruecum et in aere crasso natus. Quamquam o nefarium

retracto

malitiose

149

Laurentius nat(us) rome

homines tu ne Roma in qua e natus sum veruecum
priam uocas? Ergo veruecos fuerunt. Camilli fra
bricij, fabij. Scipiones. Marcelli, Metelli, popeij Ce
sares quales reliquus no(n) huius orbis. Hec exagitare

Exarco

pluribus si ad meam causam ptineret: sed no(n) agam tuo
more qui de causa nihil, optrat. offensum tamen, o(mn)ia soles
dicere. Et h(e)c quidem satis erant ad confutanda ea que a
podio prosit in superiore controuersia afferuntur. Sed
quoniam alia duo idem i mea responsion reprehendit
q(ue) sunt tractata i superiore ep(isto)la ut dixi controuersia libet
ea prius refellere q(ua)m iudicium ceato sententia. De tri

ptrio

p(ro) secunda libris e. endebo p(r)imum ys q(ue) obiecit ipe anti
doto. quod meis defendo. at ceteris libris libris meis.
deinde ys que obiecit mic. Eorum duorum que

de uolum(in)e

dixi ab eo reprehendi unum est uolumen de q(u)o ita ait:
Instat q(ui)a corruptor n(ost)r(u)m i uoluminis errore, inquies
quo decem libros uolumen appellas. O belua i sen
sata cum scripsi ea ep(isto)la uolumen illud erat sicut et
hodie e minime in libros sit distinctum. ut post
modum in plures alie ep(isto)le a me essent post pre decem
librorum codicem effeci. detractis multis opusculis que
i priori uolumine continebantur. Ego i superiore respon
sione ostendi te i isto uocabulo ab adolescentulo non a me
fuisse reprehensum. Negabitur decem libros posse dici.

Volumen. Tu qui ita sentiā me beluā īsensatum appellas. Velim scire quid tu inuicē sentias belua sensata. Est ne volum̄ opus decem sive plurium librorū an non. si ē cur expulsas tūc nō fuisse distinctum volumen ī libros. si nō est cur me arrguis? cur conuicio prosequeris qui idem quod tu sentio? Adde si illud quod volum̄ appellas plura continebat opuscula qua rōne nō erat ī libros distinctū? cū singula opuscula sint aut plures aut singuli libri. Iterum ac sepius sensata te bestia interrogabo. quis nā sensus ē tuorum verborum? Volum̄ illud necdum hodie distinctū ē ī libros quo pacto ex eo postmodum effecisti codicem decē librorum? An aliquid ē hodierno tempore posterius? Ergo mentiris nō fuisse tūc decem libros. quos quia nō audes ingenue volumē appellare. palam ē te male sicut alijs mille in locis plures libros hoc nōie appellasse. Alterum ē de intellectu verborū Quintiliani. ait. enim. Vnum e multis insigne stultitie testimonium, quo manifesti criminis reus teneris nō preteribo. Culpasti te reprehendente beatum Hieronymū qui latine loqui maluit quam grammatice. O caput asininū, o stolidā ac cōdurā ceruicē. o cerebrū omni sale uacuū

de latine et grāmatice loqui

Hic latrator furibundus uerba fudit insani more
quicquid in buccam uenit fundit et effuit extempore,
tanquam pueri solent, cum quid nimis calidum de-
gustauit. legit totiens quintilianum, obliuiscitur ille
fanaticus in ceno stultitie demersus. neque tenet quid
ea uerba importent que furatus est a quintiliano.
errorem detractoris purgans, crimen grauius igno-
rantie. Et sine consulto id egit maius esse scelus uirum
scitum et doctum in uitio ignorantie esse confiteri igno-
rantem. ait. preclarius esse et doctius latine quam grammatice loqui.
At tu es non hoc sentit quintilianus. Vult enim latine
loqui omnium et esse doctorum pariter et indoctorum. uulgi et
ignobilis esse loqui latine, grammatice uero solum eru-
ditorum qui tamen non tantum usu sed arte quadam et uerborum
preceptis uterentur. loquendi consuetudinem qua omnes u-
tebantur ab arte qua docti sequebantur uoluit differ-
re. O belua insana et reliqua. Tantane uerborum
contumelia unius loci meretur ignoratio? Quis
non uidit, etiam si hoc ego, quod uni sibi somptum
esse potius ait, ignorassem insani hominis esse, ignora-
tione hunc conuicijs tantis insectari. De hiero-
nymo reprehenso et in superiore antidoto satisfeci.
et posterius, cum libros de collatione noui testamenti
non hereticos ut ais sed pios esse demonstrabo. satis

faciam

faciam. Hunc de sententia tum meorum verborum tum quintiliani age. Dixi non Hieronymum ut tu semper mentiris sed interpretem. sed esto hieronymum maluisse latine quam gramatice loqui numquid gramatice locutus est an contra gramaticam qui transtulit e graeco noratum plaetinum accusatum? sermonem quem audistis non est meus. quod genus loquendi in illo Virgiliano Urbem quam statuo vestra est. Servius gramaticus non admittit ut sit antiptosis sed accusativum hunc velit a verbo dependere ultro. Si gramatice locutum dices, gramatici negabunt. Sin non gramatice ergo aut barbare aut latine. Vides ut dixi latine locutum ne dicerem barbare et excusavi non accusavi. At enim ut magis laudarem debui dicere locutum gramatice inquies. Tu quod falsum est tu quod non sentis dicito. ego quod sentio loquar. Atque non puto maiorem esse laudem gramatice quam latine loquendi. Quod istud est inquies quod petro. Si petro recte in laudem interpretis sui hieronymi petro, quem tu calumniaris a me vituperari, quod dixerim praelaxius fecisse latine quam gramatice loquendo. At hic erro inquis. quia male accipio quintilianum. cuius illa sunt verba. Aliud est latine aliud gramatice loqui. Nunc omisso Hieronymi

Sermonem vestrum

urbem quam

16

151

mo an hic uere me reprehendas uideamus. Tu quidem pridem in libro illo de rebus super cena habitis questionibus in tua ipsius persona cum adversus alios tum non adversus Leonardum Arretinum disputas, constantius ac doctius esse gramatice loqui quam latine. Adversus quem librum ut scias nuper ita rescripsi ut tu somniare non latine aut gramatice loqui ostenderem quod meum opusculum necdum absolutum venetias misi. Sed ut paucis ne eadem replicem respondeam. Si preclarius est gramatice loqui quam latine, cur nemo laudatus est quod gramatice plurimique latine, rursus nullus orator reprehensus quod parum gramatice sed quod parum latine loqueretur. Si latine loqui constat ex consuetudine et usu, cur de latine loquendo tam multa precepta sunt. Et cum alii tum non Cesare de ratione latine loquendi accuratissime scripsit. Quod opus M. tullius magnopere laudat et ipsum Cesarem inter primos qui latine locuti sunt ponit. Ideoque quintilianus de novis verbis intelligendis questio est, pro consuetudine loquendi contra analogiam idest contra rationem gramatice disputas, cum inquit, ita non inuenusto dici videtur aliud esse latine loqui, aliud gramatice. Profecto nil

Preclarius est latine loqui quam gramatice.

·M·Tul·

·C·Cesar·

F·Quint·

Analogia i. ratio gramatices

aliud dixit q̄ loqui latine eē p̄clarius. que uba
nō intelligere plusq̄ pueri est. hoc ē podij. q   putreo
quoniam ne putrescat sale conditū h̄t feruen   putresco
tem bolum cum pueri expuant. ipē nō expu   bolus
it. nimirum omī puero gulosior, quē ut Teren
flāma tius ait, e flāma petere cibū posse arbitror.
Nec gulosior tantū puero sed etiā subtilior. qp
pe cum dicat me oblitū eius cuius refero ūba
q furatū uerba ab eo cuius nōatim testimonio
nitor. q me detrahere hoī quē locutū esse
ad illū modū dico p̄claris q purgare crimen
sive errorem detrahendi illi ut ignoranti qa
eundem ut ipē ait accuso ignorantie. Taceo
uerborum uitia reus criminis pro affinis crimi
nis. extempore pro extemplo. tanq̄ pro sicut
importent pro significent, consulto p pru
denter. incusare pro accusare, uti consuetudine
q̄ uti usu. Hec sunt podi uera uulnera.
hec sunt podi clodi uera uulnera uerbera
nō illa uerborum quibus tu semp uteris, que
impromptu sunt omibz. o caput asininū. o   o caput asininū
stolidā ceruicē. o cerebrū sale uacuū latra
tor furibundus, fanaticus, belua īsana, belua
īsensata. Quis ēt q̄huiusmodi infinita uel ali.

152

unde collecta uel ex se inuenta dicere nesciat.
Nõ ē ingenij aut copia ista scire sed dementie
atqȝ uesanie passim & ubi nõ est opus ista dicē
At enim quodam ī loco ex hebeti acutus ēē uoluisti
ubi inquis. Tanta nõ traheris insania ut etiā
ī te excusando sumus detractor epistas. Sed oro
te uerane an falsa sunt q̄ ꝑ tanto studio repre
dis. Si uera cur nõ ꝑstas ī sententiā. Sin falsa
cur nõ errorem recognoscis. Cur nõ erranti ue
niam petis. O te hoīs ꝑ phantasma nõ hoīem
negas me ꝑstare in sententia reprehendendi. qui in
ais tanto studio alios reprehendo. Quid ē aliud
tantū studiū q̄ ꝑstare ī eād sn̄ia. Ego negaui
me reprehendisse Ciceronē. Salustiū. quintilianū
ceterosqȝ ut liquet ī mea excusatione. Affirmaui
me reprehendisse priscianū cū quibusdā alijs. In hoc
reprehendendi studio ī hac ꝑsto sententia. Tu
me nõ ꝑstare quomodo doces. aut nõ uera di
xisse. Scis tu ea esse falsa. cur nõ ꝑbas. nescis.
Cur me reprehendis. Sed nimirū ut es omnium
nescius & tui quoqȝ ipsius ignarus qualia sint que
a me dicuntur ignoras et ideo a me īterro
gas. Equidem tibi respondeo illa ēē uera sed
abs te qui nescis uicissim interrogo. Si uera pu

tas que a me tanto studio rephenduntur. cur postulas ut ea ipe tuiq erata mea agnoscas, et ob id ueniam petam. Sin falsa, cur rephendis qui sententia utique falsa no pstem. Sed quid tecu certo homi ut dixi phantasmate. et ut inquit plautus cum larvis luctor. Accipe nunc quid de isto homine quem asinu, quem belua quem fanaticu, quem furiosum appellas tu larua atque ho phantasticus ob ipos istos libros quos tot tantisque probris laceras, iudicatu sit a summis ac doctissimis uiris. Incipia ab laurentio zano patricia apud uenetos domo et eode Aspalatensi archiepo archiepo aug th e ad me epta. Laurentius Aspalatensis laurentio vallensi salute p. d. Vereor ne instudibundus his ad te uidear tibi fortasse partior. et uellem ac mihi erat costitutu. Tabellarius eni nunc nunc discessurus has iteru atque iteru lras flagitando mihi ita molestus factus e. quo fit ut p paucis uerbis quod pluribz facere instituera tibi notu facia. talem de te hr opinione hei qualis de priscis aut grecis aut latinis no habetur. quibz te no solu compar, assimilant ueru pponunt, et maioribz laudibus qs illos pro sequuntur. Sunt qui diligentia

Larua

Sine veneti lara

Epta laurentii archie aspalatens

tuā approbant. qui doctrinā laudant. qui artificiū
admirantur qui denique eloquētiā tuā extollūt
& predicant. Concurrūt ad me omnes qui aliqua
litteratura preditj sunt & a me petūt ut sibi defen
sionē tuā uelim commodare. Cuius defensionis
si mille apud me eēnt exemplaria nō possem
hiis omnibus satisfacere. Quid dn̄us franciscus bar-
barus, quid ioanes petrus, quid quidā alij ma
gni atque eloquentes uiri de te sentiāt sine a
liqua assentationis suspitionē dici posse nō
arbitror. Causam tuā honestissimā, hostemque
a te superatū dicunt & ostendūt. Eloquētiā tuā
cū illam aduersarij derideant & flocifaciant
extollunt & obstupescunt. Audi nunc quid
uir in utraque lingua doctissimus & idē facūdissimus
scribit. Joannes petrus qui uenetijs artē ora
toriā profitetur. ut parte epl̄e eius subiciā.

Epl̄a. Jois petri elo quētissimi uiri

Fuerūt ille uere laudes ac debite. que nō solū
a me sed ab omnibus quoque studiosissimis uiris
nisi iniqui & ingrati ee uellent merito deberi
uidebantur. Quippe nimis diligentiā, ingeniū
& industriā, ac uero scientiā. nemo pro suis laudi
bus pro dignitate consequi posset. Equidem quod ad
me attinet, tantū me tibi debeo confiteor ut
persoluere nūquam possim, ut quaestumque aliter mi

manus sum, nō recusem, quo minus omēs
hoīes me ingratū ēē existimet. tu ē lon
go intervallo me in patriā revocasti. tu in
p̄monē patriā restituisti. tu denique omnes
liberales artes corruptas ac penitus eversas
ad pristinā sinceritatē ac veritatē depravatas
NOTA ac funditus deletas revocasti ac recreasti. Quis
Maxīm ē ullo ingenīo vel facultate vel scientie. q
Laudē intelligentiā tuā vel acumen effugiat? Ita
Laur. ut a minimis inopiā, tu mihi pene solus
ēē videris qui ἀκριβῶς traturā teneas
Qua quidem ī re sentiat quisque quod velit
ea videtur tum probo ut antiquorum de lingua
latina eleganti ac verius arbitrer scripsisse
neminem. Quo mag laudanda ē incredi
bilis diligentia tua. qui tanto temporum intervallo
qui tanta lingue latine facta diminutio
ne. duobus magnis ac doctis eò puerorum
atque alios quantum inte fuit dedu~~...~~ eris. ut
nō minus tibi q̄ Varroni. q̄ Cesari, q̄ ceteris
qui de arte gramatica conscripserunt, oēs
latine loqui studiosi debere videantur
Atque utinā ut tu ī deligendo quo imita
reris, nō errasti, sic alij ī te laudando grā

gratiores reperirentur. Quid M. Cicerone elegan
tius aut copiosius? Quid quintiliano subtilius
aut certius dici aut excogitari pot.? quos tu cum
auctores heas quid e qd quispiam utilissimum atque
aut honestissimum laborem tuum carpat. n in
uidum se aut ignarum ac superbum confiteri ue
lit. Quid de ceteris actibus dicam? Et aliqua
to post. Hec non tibi i mentem incidere debz
me assentandi gratia. hec ad te scribere. Nam
preterquam adulatio semper ab ingenio meo alienis-
sima fuit, qui queit? ut a quo me in scri
bendo emendatum fuisse. Et a quo multa didi
cisse confiteor, huic blandiar. Et inani lau
de aures demulceam? Ego non te ex animi
sententia laudo uir doctissime et perpetuo lau
dabo. Nec me inuidia impediet, quo minus
quid sentiam libere dicam. Cupio enim meritas
tibi laudes deferendo et nobis qui nunc sumus
et posteritati prodesse. Quod tum bonitate ac
uirtute tua fretus fore non diffido: ut cum
multa in omni genere scripseris plura etiam scribendo
nunquam defatigeris. Ut cum ingenii uirtutes
omnis consecutus sis, nulla de iis quasi que
ad uitam et ad actionem pertinet defuisse uideatur.

-: NOTA: -
Facundia

Constantiã dico & in oĩ uita equalitatem
Nam religionẽ, sinceritatem aĩ, iustitiã, fidẽ,
pietatem. cum diligenter quererẽ pcipue a
te coli & omibz eis uirtutibz te affectũ ẽẽ in
tellexi. Quo minus postea sum admiratus, in q
tantũ pbitatis ac uirtutis messis. ex eo tantu
NOTA: ingenij lumen eluxisse. Sed de ceteris artibz
Et uerũ aliquanto post. huic ego ĩuideam
eloquentiam hunc ego nõ amem. nõ in sinu gestem. nõ in
oculis feram. nõ laudem. nõ predicem. que
diuinitus e celo dimissum ẽẽ puto. omen
uidelicet atq augurium ut ita dicam restitu
endi imperij. Ut cum sermo patrius ac lingua
latina per eum nob reddita ac restituta fuit
tũ demum impium ac suma rerũ ĩ italia re
deat. huc ego in celũ meis laudibz nõ efferã
hũc si fieri possit ĩmortalem ẽẽ nõ cupiã.
quẽ nob a deo ĩmortali donatũ ẽẽ censeam
Ut sapientia qua impiũ regitur. queq eloqn
tia carere nõ potest. a nostris hoibz recipetur.
Qd si minimarum rerũ ĩuentores & artifices.
undiq adcuntur, uisuntur. collaudantur. eu
quisq nõ unã artem sed omes nob restituit.
insectabim. eijciemus. omi uerborum cõtumelia,

afficiemus. Et paulo post. Tu uo laurenti ra
rissime hominum iniuria pro comuni utilitate
fortiter excipe. Quis H. inquit aliquid modo
uel prestantis ingenij uel egregie uirtutis aliqu
in eet reperiat qui obtrectatores no inuenerit.
Ut uerissimu dictu sit feriut summos fulmi
na montes. Hec e maxius ullum uirtutis et
igenij tui argumentu inuenio. quod qp a multis
te insectatu, tibi inuisum fuisse intelligo.
Nihil. H. amabilius ueritate sed eadem nihil
obscurius ijs duntaxat hoibus qui cupiditati
bus induti et ambitione ac diuitijs obcecati
cernere no pnt. qui si ea mentis cecitate
liberarentur, mihi crede, no solum te lauda
rent omnes hoies nri tpris. sz colerent et obser
uarent ac uenerarentur. Vides poti quid
tantus uir quem neque allocutus fueram. quem
numquam uideram. cui neque scripseram. a quo nihil
harum acceperam de ope mearum elegantiaru quid
de me ipso quid etiam de te sentit. que ut est
modestus notare noluit sed indicare. Verum
hoc franciscus diana liberarius uir et ipe doc
tus atque facundus ita enim illic ad me scribit.
Franciscus diana Laurentio uallensi salutem.

ac pfer

pubui.

Nihil ee amabi
lius ueritate

epla francisci
diane uiri doc
tissimi

Nulla unq̄ mihi maior letitia fuit q̄ ea qua
nup ex inuectiua tua in pogiū procacissimū ho-
minem & maledicū accepi. q̄ multis pogij stu-
diosissimis qui me ridebant accepta illius īte ī
uectiua, q̄ omniū scriptis tua preferebam. os
compressisti. Triumpho ego inter illos, & par
pari ut aiūt refero, quod eos uehementissi-
me mordet. Admirantur ingenium tuum
& doctrinā. & ex insanis sanissimos eos feci
adeo ut laurentiū semp ī ore hēant. Idē
ī alia epla. Apologū tuū accepi libenter et
legi libentissime. Omes tū facilitatē ingenij
tui in inueniendo. tum eloquentiā ī exprimēdo
tum grauitatē in refellendo plurimū admi-
rati fuimus, teq; omes quibus tua & hec & su-
periora cognita, pspecta iudicataq; sunt sine
exceptione pntem latinitatis urē que iā pi-
erierat. imo deū alterū eloquentie ī terris.
& sentiūt eē & pdicant. franciscus uo barba-
rus uir doctissimus & elegantissimus. cui apo-
logus tuus fuit ualde gratus, nō hominem
te s; cū admiratione sūma diuinū appel-
lauit. Et paulo post. Pogiani uo omes te ex
tollunt, ptim beniuolentia ducti, parti uere

Epla eiusdē altera

157

Epla eiusdem 3ª.

tate rei confisi. Non ne maxima laus est et gloria ab inuito laudari. Idem in tertia. Inter cetera illudque scito de uirtutibus tuis predicari quod cum summa admiratione de uiro omnium excellentissimo predicatur. Perbeati uidentur ii qui tuum apologum habere possunt. dicacitas pogii nunc silet. et indies uirtus tua et laus crescit cumulaturque. In qua quidem re gratulor mihi quod omnes recte me sensisse predicant de doctrina tua. Quid plura? Etiam studiosissimi pogii admirantur doctrinam et eloquentiam tuam usque me rogarunt bona fide ut huc mitteres ad nos siquid preterea edidisti. Accipe ad extremum quid uir praeclarus franciscus barbarus de me scribat. scripturus fortasse plenius atque uberius. nisi tue posteriores inuectiue et hec presertim cum rescribo eum a melius de me sentiendo retinuissent et non non nihil forsitan ad eum epistole tue a melius de me loquendo. Titulus epistole hic est.

Epla francisci barbari

Preclaro et eloquentissimo uiro domino laurentio uallensi ciui romano amico honorando. Extra uero hoc fuit. Franciscus barbarus procurator sancti marci prestantissimo uiro laurentio uallensi p. s. d.

Quantum me delectarint littere tue que plene sunt humanitatis et beniuolentie facile intelligi potest

explicari pot. q cum ingenio & eloquentia excellas
7 omni gene doctrine tam grece q latine tantu
pfeceris ut ita suauiter ita honorifice me ad dilie-
gendum prouoces bene profecto barbarus essem
si tibi i amore nō respondere. Quin potius male
de lrīs et studijs que inter nos cōmunia sunt.
& de bonis omnibz mererer. si te iā pridem non
magni facerem atq diligerem. Quia licet inter nos
nulla familiaritas intercedat. tn̄ tantas uires
ht ingenium tuū 7 opinio uirtutis. ut 7 grecos
& barbaros et latinos allicere 7 delectare possis
dicendo. Quare cum a nā & a maioribz nris sic
istituti simus ut omia post deū ad uirtutē ad
laudem, ad decus, ad gliam referamus. facile tibi
psuadere potes me nō minus bene de te sentire
q ingenij tui magnitudo & bonarū artium
disciplina postulare uideatur. Sed quid ago. De
biuolentia nūc, nō de tuis laudibz agendū
ē. Ceterū si tibi mecū 7 mihi tecū uiuere et
conuersari simul liceret. si parua licet com
ponere magnis, forte nō minus gratie &
auctoritatis haberes apud me q Athenodorus
apud catonē. aut panetius apud Scipionem
huisse glietur. Magnas itaq grās hēo. C. biro

Laurentio nro Archiepo Aspalatensi qui tibi per
suasit ut ad me aliquid scriberes ut amicicie fun
damenta que inter nos etiã tacendo iacta sunt con
firmarentur. Perge igr sicut cepisti et nos non
solum diligere sed etiã amare et nõ minus de me tibi p
sponde quam de te mihi. Postremo a te peto et postulo
ut in hac pogiana accusatione nõ expectes nunc
quid ego aut de doctrina aut de calũnia utriusque
sentiã. quia nec oĩa noui que in utranque parte
scripta sunt. nec de ingeniis et moribus doctissi
morum et amicissimorum hoium temere iudicandũ
puto. Sed cum potius sicut alias grauissimas et acer
bissimas inimicicias inter eloquentissimũ Leona
dum Arretinũ et Nicolaũ florentinũ sustuli:
et pogiũ postea guarino et guarinũ pogio con
ciliaui. ita nunc optarem si fieri posset pro lau
de et dignitate utrorum ut pogius tecũ in gratiã re
diret. Vt omissis istis simultatibus que minime
digne sunt uiro sapiente sicut Soloni placuit
omnis e medio tollatur memoria iniuriarum.
Vale. Venetiis. pridie idus Martias. Agnosce
podi impudens mendaciũ nunc. qui eius fran
cisci barbari uiri doctissimi mihique amicis
simi sententiã noui. qui cum pro sua huma

nitate omes laudet. tn̄ re su cum i sermone meditis
que sua sit de te opinio demostrat. An tu
his eū uiginti annis allocutus sis aut uideris
nescio. no ēi uideo quo loco aut quo tempore
eū potueris. allas homine in re publica sua
administranda uehementer assidueq́ue ipe ppetuus distractū
summi pontificis assecla q̄ ut dī glebe ascriptus asseclam
nec unū pedem tanq̄ catenatus fossor ab ope glebe ascriptus
suo discedens. hec tn̄ scio sentire eū de te ut
de pessimo uiro stultissimoq́ue atq́ue indoctissimo
Neq́ue enī ille a ceteris doctis atq́ue prudentibus
ut ab ipā ueritate dissentit. uerū p sua probitate
dissimulat nec te scabrone irritare uult scabrone
presertim ne uideatur ingratus erga te qui ipm
laudas, qui amicū uocas qui missis ɔtra me
libris hoc honore psequeris. qui oras ut causaz
tuā agat, meā impugnet. Itaq́ue mediā quandā
tenuit uiā. ut nec te tantope erga se officiosū
aspernaretur q̄ de mea doctrina ita pnunciaret
ut ɔ ueritati satisfaceret. Nec te nisi plane
insanire uelles offenderes. Certe nā eū teste
contra me cites. tn̄ nec officia, nec preces
nec blanditie tue ita eualuerūt. ut non
me contrā accusationē tuā testimonio suo

138

sublevaverit. Ut si etiam amicus eius sit apud grave in et integrum virum veritas quam amicicia preponderaverit. Quemadmodum a platone de sudo ab Aristotele dictum est. Amicus socrates amicus plato, sed amicissimor veritas. Addam huc habes petri thomasii qui prescribendo videtur mihi preferre qua in curandis egrotis utitur dum inspectione.

Epistola petri thomasii

Petrus thomasius insigni viro et oratori clarissimo laurentio vallensi salutem. Non etiam ad id aspexissem quod amicissimus sis pogii et nulla tecum familiaritas precessisset. quoniam non soleo veteres deponere amicicias propter novas. nec aspernari novas propter veteres cum utreque honeste sint; utrique honestum alteri non repugnet. Amo itaque te et libere et expedite laurenti: non solum quod me diligis videris quia mihi visus es dignus amari. Sed alias in presentiarum laudes non explicabo tuas.

Idem in alia

Idem in alia epistola. Reverendissimo patri Archiepiscopo aspalatensi. petrus thomasius p. s. d. Accepi epistolam tuam qua significaveras d. laurentium vallam nihil ad me scripsisse quemadmodum pro tua tamen humanitate mihi pollicitus fueras et sua ut dixisti ratiuncula addixisti. Ego nihil ab re et absque causa actum a tanto viro existimare possem. Cum integerrimum

ee oratorem possum iã tua auctē firmare. plus
enim nō solum peritum dicendi sed peritissimū scribā
hoiem. Nunc simul cū nedum bonū s optimū
uirū ee audio etc. Habes pōtī quid de me ue
nete sentiat. Quid aut̄ Romae ipsi mihi ulli ro
me uideatur responsione mea. Certe summus
pontifex cui Archetypū mee defensionis ondi, — Archetypus
idem ipsū quod uenetias platū est, simul ac
plegit. quingentis me papalibz aureis sua ma
nu donauit, q absoluto quedam a me Thucy — qd pp. sens.
didem, tū quasi inter me et te sniam ferens
Et tu ais me illi ee cōtemptui qui me(nihil
dicam de alijs) tibi certe longissime anteponit — de iudicio scilicet
Cuius rei testes sunt cū alij nō nulli: tum — rorū.
uō duo petri nicolinus et lunensis soli e scr
tarijs summi pontificis contubernales. et co — contubernalis
terranei. qui hoc mihi et ipo summo pon — Conterraneus.
tifice uolente ac iubente retulerunt. Et tu
me secretarijs rursum dicere audes. quoz
duo Aurispa atqz Rinucius me ut suo in — Aurispa siculus / Rinucius
grecas lris discipulo glorientur, ut eius uiri
ipis preceptoribus, et candidus de laudibz opis — .P. Candidus.
mei de uerbo bono cū esset mediolani epi
stolam accuratissimā scripsit. cōparans me

omi antiquitati. quorum denique nemo est, no mecu summa
amicicia ac familiaritate iunctus preter unu absentem
Georgius Trapezuntius — tibique inimicissimu. Georgiu trapezuntiu. cum quo
dimidium annum in legenda rhetorica contendi, quod quintilianum
non desisteret incessere in eumque graviter invehi. qui in-
sequenti anno maluit non amplius legere quam contendere.
florentia — ¶ Etiam de opere meo florentie dimicasse dicendum est.
siquidem Jannotius Manettus vir eruditissimus cum legatus
florentinorum hic esset cui defensione cause mee ordiri ex-
clamavit filio et ut reor genero aliisque compluribus
audientibus, non ne divinavi, nonne predixi fore ut
de Jannotio manetto — pogium peniteret. Pogius semper erit pogius. semper ex-
erit fatuus, pogius patrie mee dedecori potiusque de-
cori est. Quid autem de me ille sentiat, et quantum a me
fictum putet, norunt vel omnes docti qui rome sunt
florentinique. Et tu eum mihi subiratum fingis quod se ferre-
um obiurgantem ineptias tuas qui aut tunc cum legatus
de reprehensione librorum laurentii — erat aut nuper cum romam venit mecum de hac re oppositu-
laverit, mendacissimorum impudentissime. Qua-
propter cum tale sit doctissimorum de meo adversus
te opere iudicium. descendam nunc ad unumquemque
rum in eodem opere notas defensione que non po-
ris controversie est. de qua victoria reportavi
ut docui. sed nove ac recentis. Ais H. ut ma-
xima preterea contraria. ¶ A quo hec autor de-
mentissime rabula, Catone deremisse Cesare

336

obres eius gestas propter inuidiam accusare. –
Nemo adhoc tempus hoc uitiū catoni ascripsit –
preter temerariū uallam. tanto est studio alie-
nę dignitati et laudibus derogandi. Imitatus
est laurentius nr̄ salsissimus ac facetudinę ple-
nus furem quendam nobilem: qui cum ad sup-
plicium duceretur etiam inuia argenteam fi-
bulam a Zona pendentem caudam abscidit.
Da mihi ueniam podi qui te catomanę famę
tutorem putas. Si dixi catonem cęsari inui-
disse dixerim catonem potentię cęsaris. cum
in eum cęsar tamq̄ in malū uirū contra cicero-
nis opus anticatones scripserit: quod tu etiā   anticatone
fateris homo inconstantissime. At enim nemo
id catonem constituisse tradit. Taceo ceteros
scriptores quorū unus ē plutarchus: qui uitā
eius scripsit. Nonne Guarinus tibi pro Cę-
sare contradicens huiꝰ rei meminitur. podi
mente capte. Nam quid magis mente capti ho-
minis est q̄ credere et ut credibile referre
quempiam qui ī uia a carnifice ad supplicium
ducatur. nō dico uelle sed posse cum manus
post tergum ligatas habeat. amputare alteri
Zonam cum presertim careat ferro? Quod
si haberet: nec hr̄e solum sed etiā exercere posset.

mallet uincula sua laqueoque abscidere: quam alienam zonam: sive ut tu peius decepitum ais fibulam quasi fibula pendeat et non substringat uestem et pendeat a zona. cum sit ipsa pars zone claues: cultelli: et ut tuis uerbis utar bursa et ocularia a zona pendent. hoc unum habuisti ocio ad eruditionem pertinens quod tribus defensionis mee libris apponeres. Cetera sunt insolentie crimina non minus stulte obiecta. Nam insectaris meam contra te loquentis insolentiam quod me herculem: quod me iouem fecerim sicuti leonem contra fatuum panormitamque. Vide quantopere tuum crimen formidem etiam fortiorem me hercule ac Joue. nedum leonem audeo facere. Feci me herculem. Cur ita? quia te typheum feci me leonem. cur ita? quia panormitam ac fatuum canes luposue feceram. Quos tu ut canes lupos que a me ueluti leone laceratos: non alio impudentia negas: quam quia te a me aut tamquam cerberum esse alligatum. aut tamquam typheum esse fulminatum. Verum ut illis omissis ad te redeam que tandem insolentia mea est cum te ditum cerberum appellare: me herculem? qui te cerberum domui: aut cum te ditam typheum gigantum immanissimum appellare: me Jouem: qui te cum

Cur ira?
panormita
Fatuus

inuasocet certam: teq superaui. Itane tu cerbero, tu typheo te comparari sustines? me qui sum te fortior ioui aut herculi comparari non sustines? At ego ut dixi me etiam illis anteferre ausim. quippe qui minori negotio te nostri seculi uel cerberum uel typheum domui prostrauique quam aut hercules suum cerberum aut iupiter suum typheum. An non legisti quid dicat apud senecam theseus quum de hercule & cerbero loquitur? Ad meas quoque respexit alcides manus. Ego in te cerbero trahendo ad nullius alterius respexi manus que me adiuuarent. An fabule tibi ignote que aiunt Iouem in prelio aduersus typheum a multis deorum fuisse adiutum: quum etiam cogitasse de se in aliquod animal transformando ut etiam neptunus fecit gigantum formidine? Ego nullius eruditorum in te confutando subleuatus sum ope nec unquam te reformidaui nec de me occultando cogitaui. Ut merito gloriari possim me prestantiorem extitisse hercule ioueque atque neptuno: cuius fuscine meam triplicem defensionem sicut trisulcos iouis fulmini comparaui.

161

Porcelius Quo minus debuisti nomen mihi Porcelij opponere: quem amicum meum esse opinor & qui me in recenti adventu accipere & a me accipi in convivium solitus est. cuius epigramma ad me tanquam ad operis sui iudicem extat sane quam honorificum & meum vicissim ad eum & eodem die rescriptum. Qui si contra me quod ut puto mentiris scripsisset: profecto ne si herymantius quidem foret aper. ab hercule ferret impune. Vides quam verear tuu iactantie tumen qui passim ut magis tibi doleat me iacto & glorior. Ideoque tuas alias insimulationes ut inanes leves. calumniosas. contemno ac non superbo sed sublimi ac generoso pede conculco dum ais.

POG Quum dixissem vallam communem doctorum omnium esse hostem videte qua iactantia qua temeritate qua impudentia respondeat. Docti illi quidem aut peritissimi. elegantes. latini. & si vis etiam sapientes. Verum ego doctior. peritior. elegantior et si verum quod de illis dixisti etiam sapientior. Quid ad hanc thrasonianam iactantiam effrenatamque dementiam

LAV addi potest? Verum est proverbium

fatuus lapidem facile deyat i puteum sapiens difficile tollit · hinc est q pogius in puteum meum nō cessat lapides iacere de suo aūt ne unū quidem educere pot. Videntur quidem mea verba ut ab adversario referantur: iactantius dici · Sed qui legerit cui criminig inqua causa proverbiū

337

162

+

An uni^ter^ terrarum possint condere constitutiones statuta dicuntur vide and. l. ser. in proem. constitu. in princi. et in quib. reb.

Quis non cogitur vendere victualia que pro victu sibi reservavit idem eod. loc. in prin. carp. in fin.

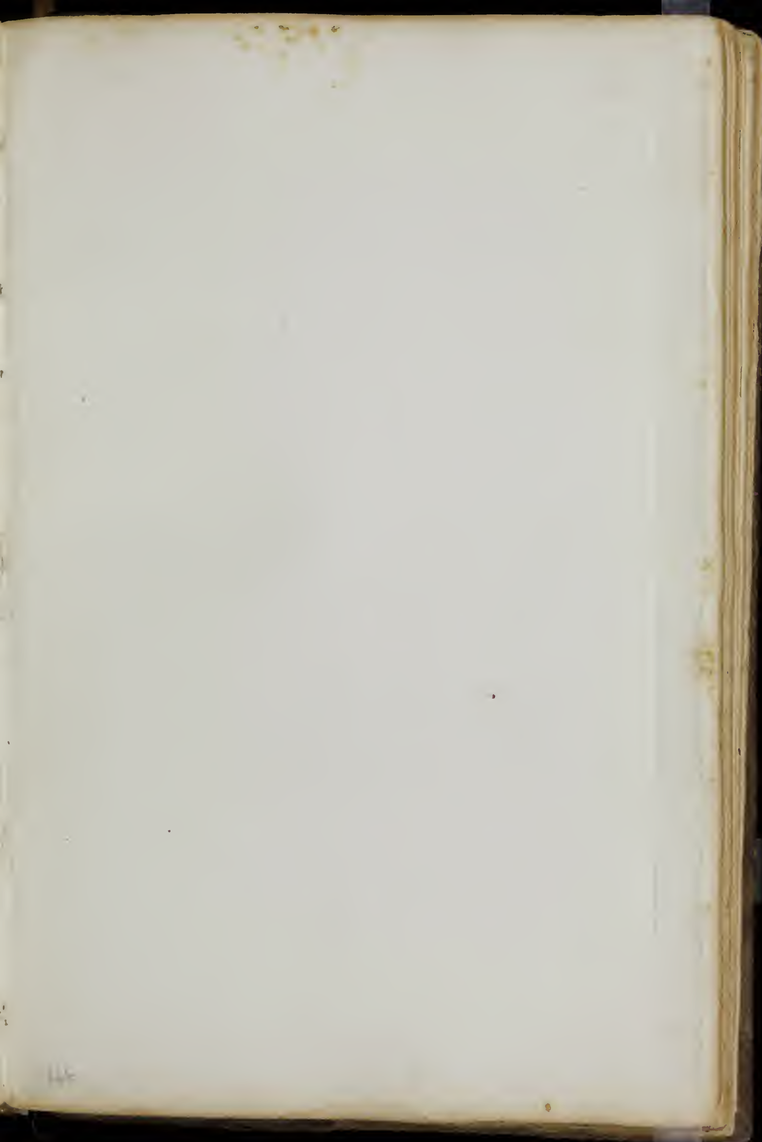
Princeps sine causa non potest me re mea privare idem eod. loco. cap. 2 circa prin. vers. non nec princeps.

Non consentiens statuto et quis est sub eius
lite cogitur non publicam idem eo. vers. non consenti.

Que uni^ter^ habeant iurisdictione idem ibidem
in fin. vers. sed que univer.

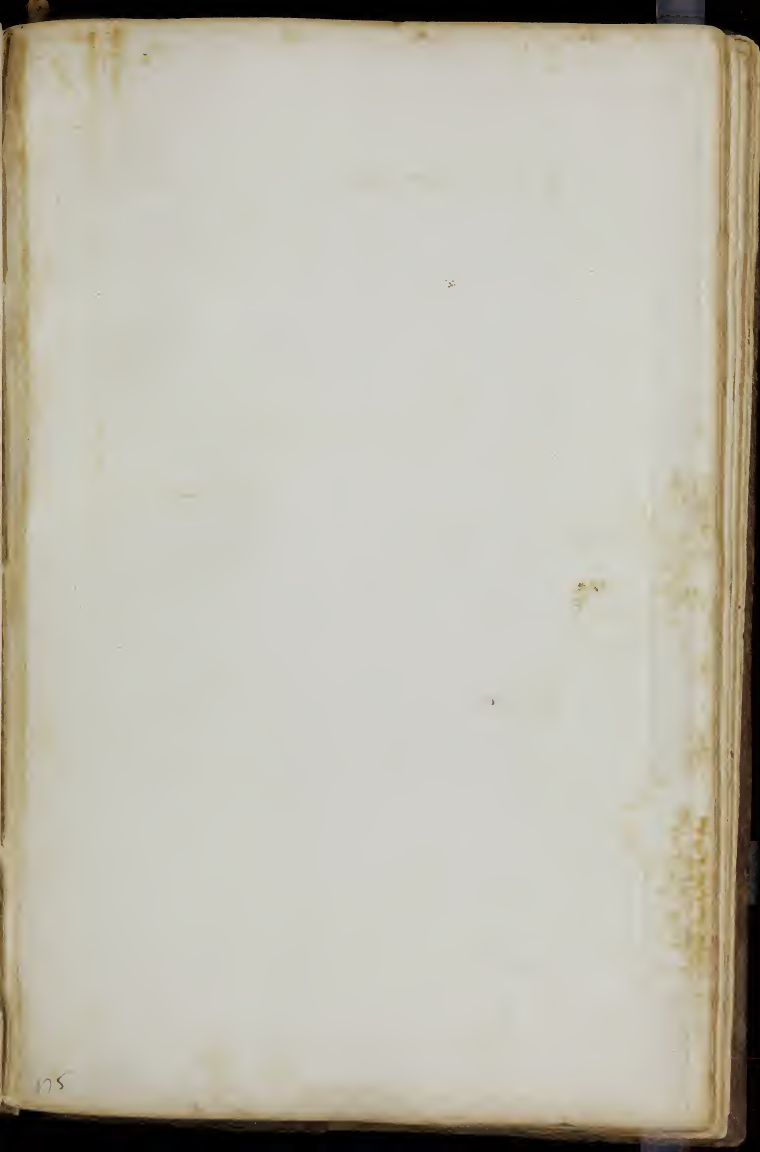
163

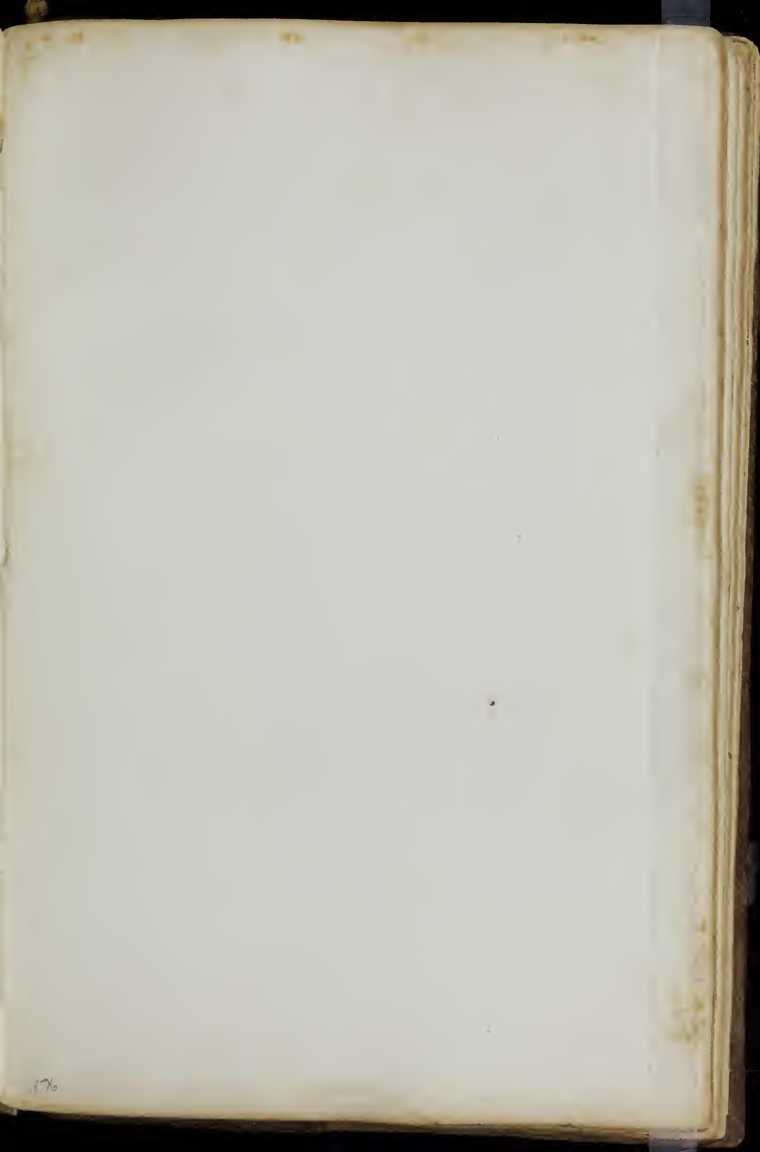
165

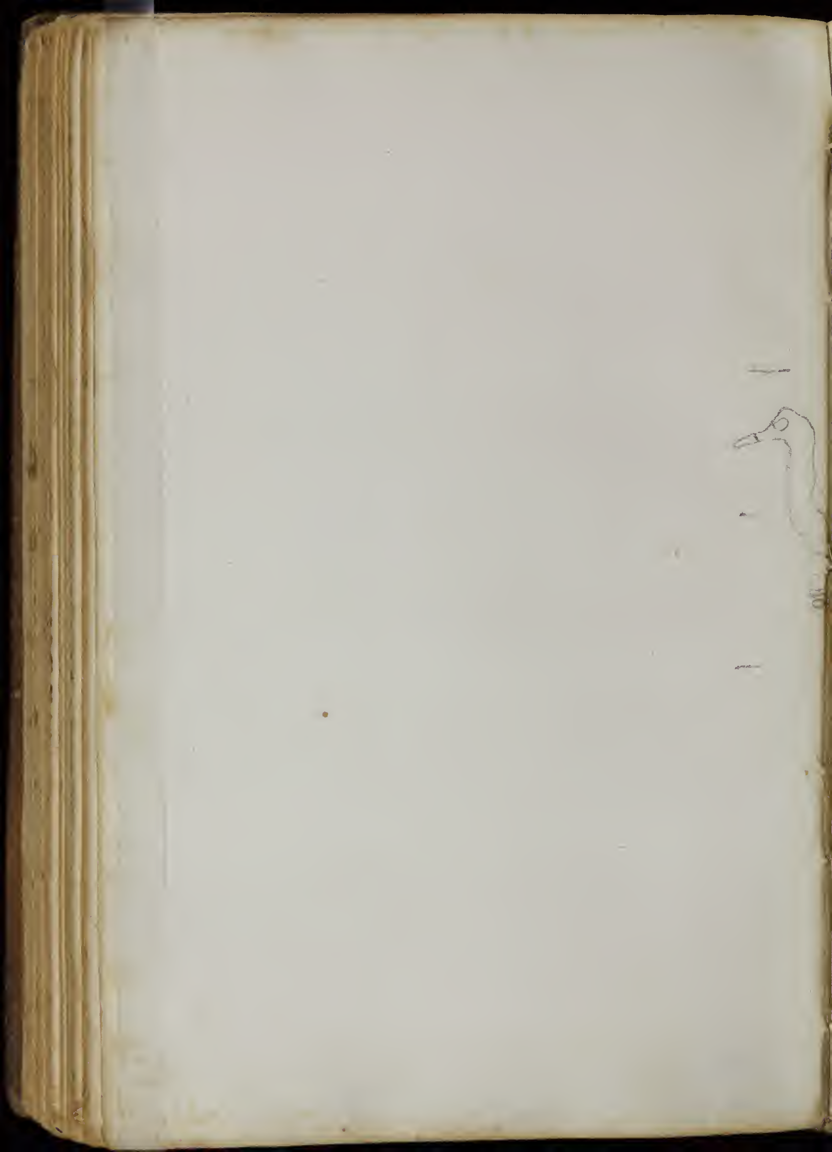

8

70

175

170

§ Cum aliquid addimus vel detrahimus Iuri co[mmun]i. Ius p[ro]priu[m] idest Ciuile efficimus ut .l. Ius Ciuile ff. de Iust. et Iure,

§ Ius pretoriu[m] q[uo]d et honorariu[m] dicimus est quasi uiua vox Iuris Ciuilis .l. nam et d. Iust. et Iur.

§ Ius n[atur]ale semp[er] bonu[m] ac aequi est .l. Ius pluribus ff. de Iust. et Iur., *

§ Pretor q[uo]q[ue] ius reddere d[icitu]r etia[m] cu[m] iniq[ue] decernit relatione .s. facta no[n] ad id quod ita Pretor fecit: sed ad illud q[uo]d p[ret]ore[m] facere conuenit ut .l. ius pluribus ff. de Iustit. et Iure, *

§ Vbicunq[ue] pretor salua maiestate Imperij sui saluoq[ue] more maior[um] ius dicere constituit: is lo[cus] rec[t]e Ius appellat[ur] .l. fin. ff. eod.

§ Nonnunq[uam] Ius p[ro] necessitudine dicimus, ut est mihi Ius Cognationis ut affinitatis .l. fin. ff. de Iust. et Iur.

§ Leges Civiles Romanorum tam latino quam greco idiomate conscriptas fuisse demonstrat in princ. poemij ad pand. Iustinianus *

§ Oportet scire ut optimi et quam eruditissimi efficiantur legum professores quid et in quibus temporibus sit necessarium studiosis tradi. ondit Iustinian. in poem. digestorum §

§ Diuina oratione ad uos faciendam existimauimus ibidem Iustin. *

§ Iurisprudentia ars appellatur à Iustiniano Ces. in poemio ad pand. § itaque in fine et superius in § sed cum uos *

§ Primo anno ante Digestorum compilationem quot genera praebebant iurisprudentie tyronibus docet Iustin. in Digestorum poemio §. In his

§ Quid post compilationem Pandectarum primo anno audiebant ibidem § Discipuli

§ Dupondij qui primo anno in iurisprudentia uersabantur d. § Discipulis § Hoc autem dicimus Iustinianei nouiter ut ibidem

§ Tertij anni auditores Papinianiste dicuntur ibidem § ne autem Qui cum Papiniani leges accipiebant festum diem eius celebrabant ut ibidem innuit Iustinianus *

§ Omnes artes sine nomine sunt preter iurisprudentiam ibidem § et quod pene

§ Seruus ædes suo cum l. C. qui sine te liberi. l. qui pro certo ff. com. pdiorum

§ Meminit I.C. de Xpianis l. uj. § ff. de decurionibus et filijs eorum

§ Iurisprudentie studiosi efficiuntur oratores maximi iustitie satellites iudiciorum athlete et gubernatores in poemio ffor. § Discipuli igitur

§ Pena Iustinianus interminatur scholaribus lucentibus in poe. § illud uero

§ Oportet prius duas linguas fieri eruditas ibidem

§ Ludorum effectus imitatio est ibidem Iustinianus Ces.

§ Quos iudices habuerint scholares Iustini. ibidem § In Berytensium

§ Ius dictum à iustitia ut l. p.a ff. de iusti. et iur. *

§ Ius naturale non solum humani generis est proprium, sed omnium animalium que in terra, que in coelo, que in mari nascuntur. Auium quoque esse est, si auium quoque esse quesso quesimus ista animalia que in coelo nascuntur si excludis aues cogitabis l. p.a § ius nat. ff. de iust. et iur.

§ Parentibus et patrie parendum est, sed utrum prius parendum patri quam patrie ut coniicio ex ordine legis de iusti. et iur. l. ueluti, *

§ Iure gentium euenit ut quod quis ob tutelam sui corporis fecerit iure fecisse uideatur l. ut uim ff. de iustit. et iur.

§ Cum inter nos cognationem quandam natura constituit consequens est hominem homini insidiari nefas esse, ibidem in fine *

§ Manumissio de iure gent. est: est datio libertatis l. 4.a ff. de iust. et iur.

§ Tria genera hominum esse cepere de iure gent. ead. l. 4.a

§ Omnes obligationes de iure gent. exceptis quibusdam de iure ciuili introductis ut l. ex hoc iure ff. de iust. et iur. *

AEdilitiu Edictum,

AIVNT Aediles, q mancipia uendut certiores faciant emptores, quid morbi, uitijue cuiqz sit, quis fugitiuus, erroue sit, noxaue solutus no sit, eademqz oia, cu ea mancipia uenierint, palam recte pnuntianto, quod si mancipiu aduersus ea uenisset, siue aduersus qd dictum, pmissumue fuerit cu ueniret, fuisset, qd eig note prestari oportere dicet, emptori omibusqz ad quos ea res ptinet iudiciu dabimus ut id mancipiu redhibeat * *

Aliud Edictum *

Aiunt Aediles neqs canem, verre, ut minore apru, lupu, ursum, pantheram, leone, et gentr aliudue, qd noceret animal, siue soluta sint, siue alligata, in cotinezi uinculis quominus damnu ferat: no possint, qua uulgo iter fiet, ita habuisse uelit, ut cuiq nocere, damnu ue dare possit, si aduersus ea factu erit, et ho liber ex ea re perierit, solidi ducenti prestabunt, si nocitu homini libero ee dicetur, quanti bonu et equu iudici uidebitur co demnet, ceterarumrerz quanti damnu datu, factu ue sit dupli reliq exit. de edil. edict. ff. et Fer. sult. ex

Letitoriu et possessoriu simul intentari l. siqs in sneentione ff. de iudi. prelo. *

Pragmatici hodie et solli citatores, pru dici Bud. post. ad. 45.

Bis in anno fuerunt capitu ut est in locis iniquis et reliq iurisc. in l. diuortio. § qd in anno ff. sol. matri.

Nihil est qd magis exasperat uxore quiri impudicitia. l. consen salicita C. de repudijs.

Informare ut reformare ochi qd las. l. lecta ficer. per. omlit

Graue est fide fallere hoi prudenti egrauis. l. p° ff. de Const. pec.

Mulieri pmissum est ius ignorare. l. si adulte. § pene pol. ff ad l. iul. de adul.

Thales milesius interrogat qsnã eet sapies, respodit qui omia n. tpore lapsu pficiunt. ,,] Parastila Budeo summus ius A zonis,

Dies legitimi. il tpo dela Corte]

* Differt aduocatus a patrono *

Aduocatus appellatur quicunque adest alteri in causa officij gratia: ca. similibus
dicat: neque agat sed quantum sit partis defendere
Patronus autem is proprie est: qui agit causam sed accusatoris non accusatis
quod est apud Quintil. ondit sed in multis depositis
locato, conducto, similibus que ea in re: tamen ubi qui defen-
der solet appellari patronus Comm. Cic. de orat. fol. 94
Cic. in 1° lib. Tusc.

Humanus autem animus decerptus ex mente diuina cum alio nullo
nisi cum ipso deo (si hoc fas est dictu) comparari pot. *
Lactant. Firm.

Nihil est tam purissimum deo quam mens in casta ea animus purus
Tibull. lib. 2 *

Casta placent superis pura cum ueste uenite
Et manibus puris sumite fontis aquam
Hotas (teste Eusebio) primus Tyro Cic. libertus inuenit

Satis facere est tam facere quantum sati ser uit Ascon.

*

Cincinnus dicitur capillus calamistro intortus Cic. de orat. Cic. 119.

Atomi fem. gen. sunt quas Lucret. minutiores dixit ea illis
corpusculis quae infusio per fenestram radijs solis uidemus
calep. in hac dictione

* Lex XII tab *

Nihil extra causam petito si petieris ea cadito: quod
sit cadere causa Cic. de orat. fol. 20

Caduceatores (teste Liuio) legati pacis dicuntur unde caduceatores
ita pax fiebat uti per Feciales bella indicebant
caduceum uirga bellantes diri mens et baculum mercu
rij apud Cic. de orat. *

Amentum lorum est quo media hasta religatur et faciunt
hastas amentatas et causas amentatas Cic. de orat. fol. 33.

Capita conferre inter se colloqui Cic. de orat. fol. 80.

Cogitamus praeterita, consideramus futura, repetimus praeterita de orat. fo. p.

Pria pietas proprietate dominum in aequitate consistere uiff. de
remi ff. l. quantum ff. ad l. pomp. l. d[illegible].

Quattuor libri institutionum simul edemento sunt, quinquaginta digestorum et
XII Codicis, ut ondit procemijs epta ad pandectas
in principio * *

Cic.° in Top.
§ Diffinitio que quasi inuolutum euoluit id de quo quaeritur * / Cic.°
· Q · Scaeuola iurisperitorum eloquentissimus · et eloquentium iurisperitissimus ·
Ut · n · quisque optime dicit ita maxime dicendi difficultatem uariosque
Cic.°
euentus orationis expectationemque hominum pertimescit *
de or. ibidem
Quem uero non pudet hunc ego non reprehensione solum sed etiam pena dignum puto *
P · Crassum in hoc laudandum puto quum P · Scaeuole fratri suo solitus
persepe dicere nec illum in iure ciuili satis illi arti facere
posse nisi dicendi copiam assumpsisset *
Cic. ibidem
§ Argumentum ratio est que rei dubie facit fidem *
idem
Nullius artis faciliorem sibi cognitionem uideri quam iuris ciuilis
(Cic.° ibidem)
(Istam uniuersam scorpionum plenam Alabandeus dixit · Apollonius
qui cum mercede doceret minime patiebatur eos quos iudicabat non posse
oratores euadere operam apud se se perdere dimittebatque
et ad quam cumque artem putabat esse aptum ad eam impellere
atque hortari solebat *
Philostratus in Rufo monet in causis 2m figuram compositionis
habenas dicendi, et tacendi fundamentum accomodari,
prouerbia
Nihil cum fidibus graculo * Nihil cum amaracino sui
Cic.° in prohem. Tusc.
Honos alit artes omnesque incenduntur ad studia gloria
Cic.°
Hypomnema id. m. lib. pro interpretatione et commentarijs simul
tum mihi eripies operam in scribendis hypomnematibus,
§ Aequum et iniquum iudice tuo: hoc est approbatum sine suspecti: Bud.
Quintil.
Summorum uirorum autoritas rationis loco esse dicitur,
Pythagoreorum uerbum erat: ipse dixit,
Aristotel.
Fides ipsa est scire fundamentum et ut Cic.° in offic. Iustitie,
Hadria. Imperator.
§ Medicorum turba principem perdidit
Multorum medicorum introitus me perdidit
Plin.
Nullam artem medicina inconstantiorem esse:
Hypp. de medicina,
Ars longa Vita breuis, experimentum non fallax

Argutissimi et loquacissimi me loquor Cic.° de orat.

Angelus à perusio quem Ias. refert in l. illam C. de pbat. q̃rere authoritatem et legem ubi nãliter sentimꝰ signũ est infirmitatis intellectus ad l. negatala C. de pbat. Boncij 2

Socrates in Rep. platonis.

Deus est ãnus nõbis ille dixit. sedut Ci.° Animus est q ut ego dico diuinꝰ est ut Euripides audet dicere deus est.

* Plato li.° vij de legib. sec.d somno.

Certe dibꝰ turpe illud: et illiberale uideri dz: ne cũm aliqs p tota dormiat noctẽ nec p exilitatem et surgat ita ut toti familiæ hoc pateat hoc ille. *

Ita fuit obiurgatus à Q. Mutio pontif. max. Ser. Sulpitius turpe est patritio et nobili uiro et causas oranti ius in quo uersatur ignorare. rutilius 257. *

Ci.°

O uitæ philosophia dux, o uirtutis indagatrix, expultrixqz uitiorum q̃ d nõmo non sed õino uita hominum sine te esse potuisset. tu urbes peperisti: tu dissipatos hoĩes in societatem uitæ conuocasti: tu eos inter se p.° domicilijs deĩn coniugijs tũ literarum et uocũ giuchione iunxisti: Tu inuẽtrix legum Tu magistra morum et disciplinæ fuisti: ad te confugimꝰ à te opem petimꝰ: tibi nos et ante à magna ex pte sic nũc penitus totosqz tradidimus *

Consciẽtiam latine bonã fidem quia bonæ fi. dei iudi. hinc dici aurumat q dam ex Aluiato sed melius est si dicat Relligio tu nõ te cepit relligio huiꝰ rei: nõ hai gscientia. *

Lucius

Et suo arbitrio adierit hereditaté. nõ arbitriũ latine dici quũ uox à Criticis nostris nõ solet latinitate dona ri l. si alienus seruus. ff. de leg. 2°.

Formulæ repudij.

Res tuas tibi habeto: ut, Tuas res Tibi agito in sponsalitijs dissentiendis hec: conditione tua nõ utar. l. 2 ff. de diuortijs *

Primus mulieres appellare solitas uiros suos Dominos autor est l. cũ q ff. de don. inter. et uxor. *

Caput eruditi dicunt idqz imperiti lege cũ textꝰ ge aliud sit q ipsi putãt ut bẽn 2.e ad nõ. Bud. ad pand.

H

Inueniendi ars Topica dr. Iudicandi aũt Dialectica ut Ci.° in Topic. *

Ci.º Inveme *

§ Locus intra Oceanum iam nullus est neque tam longinquus, neque tam reconditus, quo non per haec tempora nostra hominum libido penetraverit ››) Opere parrechis eu che tibi ››

Turpis oves tentat scabies } Virg.

Plaut.

§ Meretrix tantisper blanditur dum illud quod rapiat videt ›

Idem ›

Ut saepe summa ingenia in occulto latent *

Cinna de Cat.

§ Miratus sum unicum magistrum, summum grammaticum, optimum poetam dissolvere posse questiones, unum difficile expedire nomen Car. 109

§ Sed et ille tanti viri gloriam mire complexus est quod Romanum imperium dixit nihil ipsum sibi habuisse simile: quam Ciceronis ingenium ››

§ Operam ludere dicimur cum frustra aliquid facimus *

Varro *

§ Quod animus ita est in puncto temporis proveniet quo velit *

Ci.º de finibus ›

Quis est enim aut quotus quisque cui mors cum appropinquet non refugiat timide sanguis atque exalbescat metu › *

§ Astrologicae alii illicitam divinationem exercent l. item apud ff. de iniuriis

§ Quia et solus fustium ictus gravior est quam pecuniaria damnatio l. in servorum § fin. ff. de poenis *

§ Commissum quod sic enim dicatur l. item apud ff. de privilegiis

Praedium dotale est in extimatum l. si praedium § de iure dotium.

Plaut. ›

§ Quinimo sum dignus propterea quod figam palum in parietem

§ In luc.º ponere quid Cardinalis fol. 118.

§ De Capitaneis * De Tullio Cic. Vaticinium *

primo ubi in l. § Tullius aetatis agitabat in agmine turmas 2.a § qui provocare Regia progenies: et Tulli sanguine ab alto

non est ne indole pronta iuvenis primumque Oa..rus

Cesse: in Rubica Ausonie populis venturo in secula Cive

§ Imp. est pri. ll. in Ille super Gangem superque audimus et Indos

auten. de pr. Caut. Implebit terras voce: et furialia bella

f.d. coll. vj.a in Fulmine compescet linguae: nec primo et quiequam

glo. prima › * } Par pecuniae qui qui quod sperare nepotum

*

§ Caussa quid sit bart. bar. in .l. demonstratio .§. quod autem Virg.
aff. de condit. et de monstratio. * De celo tactus meminit Virg.
§ Querquus de celo tacta, certa fulminata * dicere quercus
§ Vicexpenses vulgo expensas dicitur *Duplex repuls. phar rex .l. nemo et dau.
* Virg. *
§ Scilicet an alios amor est insignis equarum *q. pr. q. tenet
Lena quid sit Cic. de oratore fol. 50. ondit *glo. l. 1. ff. eod. glo. in .l. bonafi dei de acqr. re
* Hesiod *
§ Vniversa civitas saepe malum hominem sentit patronem *rubrica circa finem
bono viro universa civitas fruitur * ???
§ Cum Hiero Syracusanus tyrannus a Simonide quaesisset quale responde
sedis: Hoc siquidem ab eo petijt quale Deus esset: ille cogitandi diem
unum poposcit: postero die biduum petijt: et cum saepius duplicaret
numerum: admirans Hiero: quaesivit ex eo: quod ita faceret. respondit
rndit: quia quanto magis considero: tanto spes eius mihi videtur obscu
rior ex commen. Cic. de orat. fol. 49 a tergo *
* Plinius naturalis historia *
Phydias statuarius clariss. minervae statuam egregie fabricavit
athenis amplitudine cubitorum 26. quae ebore et auro consta
bat: sed in scuto eius in quo amazonum proelium caelavit ambitu
parmae eiusdem gemina parte exsculptum dimicationem, intergo
leinvero Lapitharum et Centaurorum. in basi autem sunt Dij XXX
numero et reliqua ille ex com. de orat. Cic. fol. 50.
* *
Titus vespasianus *
Totum illum diem perijsse aiebat in quo liberalitate aut mu
nificentia sua neminem dono aliquo exhilarasset. Haec
ex Ioan. Ferr. ad reg. iur. fol. 192 *
* Lysimachus,
Cum philippo Comico poetae liberalitatem suam offerens diceret
se daturum quicquid e rebus suis peteret: quodcumque noles (inquit)
modo ne arcanorum quippiam. Ferr. ad reg. iur. fol. 192 *
§ Ne plura: ne multa: ne longum faciam: quid multis: Card. cleg. 107.
§ Obex: obiectio sive obstaculum dicitur vulgo suppo(s)ta de Carro.
§ Offensiones pedum Aug. Cos. ut dixit et mali hominis abhorrebat
hadrianus Card. 112 *
* Ci *
Simus igitur ea mente quam res et veritas postulat ut nihil in vita a no
bis praestandum praeter culpam putemus *

381

Eli. ineptia ad Gabinis
El milites et pagani
Idem Traiano

Actio. Exceptio. praescriptio
Translatio 1o de sui Alciat.
Querel. signif. fol. xxvi

Rogatur in testamento ut heredi- hereditatem suam adire cernereque *

Differentia inter acceptilationem a A po... cum ponitur ... acceptilatione ... acceptil.

Superficiarias aedes nos appellamus, quae in conducto solo positae sunt, quarum proprietas et civili et naturali iure eius est, cuius et solum *

Superficiarius qui in alieno solo superficiem habet ita ut certam pensionem praestet dicta superficies quasi superior facies *

Vulnera que illa gerens quae circum plurima muros
Accepit patrios *
Viz.

Tibarenis mos est, ut a partu recentibus iam puerperis parturientibus uxoribus viri in lecto mitrati collocentur et ipsi vice puerperarum foveantur curenturque. Politianus epistolarum primo libro ad Pompo. Laeti epistola, cum versus ex Apollonio

Post hos autem qui primum promontorium Genetaei Iovis arcem
Flectentes, alti sunt praeter Tibareni data terram
Ubi postquam utique sub partu eniti filios uxores
Ipsi quidem suspirant lectis decumbentes
Capita revincti, illae autem rursus nutriunt epulis
Viros: et lavacra partualia his laboris ministrant,

Sed quam doctrinam vereor et pubblico, ni quis te regum ungium meorum notat, neque transverso calami signo, neque minimata verula neque obelisco, tum promovere mihi conscius sum libro primo epistolarum pol. Epistola Guarini ad Pic. mirand.

Prius non licebat agi cum populo nemini nisi de caelo servasset hoc est captasset prius auguria,

Dare promissa et facere promissa in hoc differunt quia hoc pro alio spondere illud pro se polliceri sig. * Imagium pfero .i. ei vulgo,

Caussa dubitatio ius: obseruat -l. adeo. § illud ff. de acq. rer. dom.
gulphur ara lisul p Barelli: Tiro nes li bo Juni Al. de signif. ??7 *
Conchilia uulgo la centa sine strengha -l. vest. ff. de aur. et arg. leg.
Preses prouincie hodie il cap. adguerra de la puin tia dicit.

* Puerb. *

Imito quid autem pot. dari non pot. * Horatius dicit
Formule uulgo instrumenta dicunt. Cic. de orat. 22 * Seruus publicus -l. ij. C. de adopt.

* INScriptio *

HEI VXOR ETIAM MORTVA litigas * hic Clarissimis Caglia * ri Calep. in Sardinia

Seneca

Hic clamosi rabiosa iurgia uendes et uerba locat *
Stipulatio a stipe dicta. i. ab ere. unde stipendia publica primum militum. Nam ut Varro ait stipulari est pecuniam alligare Cic. de orat. 2j.

* Cornel. Fronto *

Dum lis nascitur pertinatia efficit controuersiam.

* Cic. pro ... * rudis

Non esse consuetudinem populi Rom. accipere ab hoste armato conditionem *
Des. C Trasimus e in -l. cum qui. § siplur. ff. de fidic. lib.
Dracon Atticus legislator dicebat omne delictum pena mortis puniendum Cic. de oraz. num. XXV.
Censores solere locare vestigalia P. R. authore J. C. l. in lege ff. de uerb. signif. tibi Alciatus. / Corcyra est uulgo Corfu.
Metellorum constantia laudatur *

Iulianus I. C.

Non n. pnt omnes articuli sigillatim legibus comprehendi sed cum aliquo casu sententia earum manifesta est, is qui iurisdictioni preest ad similia procedere atque ita ius dicere debet. *

Vlpianus ex Ped.

Nam quotiens lege aliquid unum, ut alterum est introductum, bona occasio est cetera que tendunt ad eandem utilitatem, ut interpretatione uel certe iurisdictione supplere * hic l. leg. e. s. c.

* Pausanias *

Legibus in hominibus authoritatem esse non hominibus in leges.

* Plautus *

Non equilli argentum reddere rem. i. reddere non debere ita loquuntur latini Hadria. 107.
Concumptes hre qd sig. gloss. in l. si finita. § ... ff. de da. infec.
Philocalinomie est ... l. ... C. de natur. liberis. *

§ Quid sit dominium cum sua causa transferri et suo onere transire
bart. Joan. Ferr. ad rez. Jur. 294,

§ Argumentum a contrario sensu valere l. pa ff. de off. eius
§. huius rei l. ex eo ff. de testib. l. qui testamento §. mulier
ff. de testam. et alex. in d. l. de offic. eius 2a col. in fine,

Quotuplex sit officium iudicis et quid sit illud quod dicitur officium iudicis
parit quia non est actio cui serviat in l. si domus §. de evictione
in gloss. declarat glos. not. in l. si deposita C. deposit.
ibi Bar. fusius omnia exponit et clarius et in paraf. praeterea
in glos. instit. de actionibus, * *

Quid sit Error causae finite et error causae nullae Bar. in l. si
domus §. de evictione hoc exponit, *

Quero quid est hoc dicere libertatem sibi a seipso: Ideo a se ipso adimi
et non pot.: Et quid sit: Libertas non est res hereditaria. Bar. in l. si iure. de leg. iij. et melius in l. sed
Mutuatur si in conditione §. fin. ff. de hered. instit. * et ibi argumentum
Plac. 21 Heredi non pot legari a se ipso ergo nec libertas pot. eam
ipsa a se ipso. Unde bar.

Mattalo. matarazo Alp. 4 81, Perfecta emptio dicitur cum in contractu apposita QVID quale, quantum, ut
Placent. de actio. fol. 3 ... * *

* Cic. *

§ Omnem de qualibet re doctrinam ab eius diffinitione proficisci oportere aiebat. Plac. 17
Casum fortuitum quem appellant fatale damnum quemquam maiorem Plac. dict. 42
Que sit presumptio Juris et quae facti Bonchius fol. 65. *

Scribit Cornel. Tacitus Val. Messalae * * Cos. q oratoris Corvini pronepos
fuit, obtulisse Neronem in singulos annos quingenta sextertia quibus pau-
pertatem innoxiam substentaret: Quae summa nostrae pecuniae
est, xii milium et quingentorum aureorum: Eam sig. ... omnium ditissimi existimant et tunc messala paupertate la-
borabat haec ex Alc. de verb. sig. 480.

Panis Cibarius: panis niger: panis similagineus: panis albus *

Differentia inter fideiussorem, mandatorem, constitutorem,
sponsorem et expromissorem est per glo. auth. de fideiuss. coll.
pa et Archinus in primo titulo de fideiusso-
ribus, *

Triplex est presumptio in l. pª ff. de probatio. & ibi glo. satis nota.

* Platoni Cratylo
Quis quis nova scire
re scit idem sciat
— ıı —

Horatius
Segnius irritant animos demissa per aurem
Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus

Suet. In Calig.*

Sparsit et missilia variarum rerum et panariacum obsonio viritim divisit missi. i. donaria varia rerum

Aduocatus honorarium sibi simplici pacto promissum conditione ex lege petere potest in C. de suffr. et non actio. locati philosophia. mer conventa operam spernit et civilis sapientia quae pretio nummario non est estimanda nec dehonestanda locatio nis vinculum contemni ff. de variis cogni. l. pª § an pti placenti: de actio. fol. 44

Testes: prius superstites dicebantur: eo quod superstantem causam proferebant. Expo. tit. 24

Abbacus ci loquadro, et lo repulso *

Abbatus est ille qui est privatus magistratu *

Abolla vae. sive diplois dis logipprine *

Damalo idem quod domo *

Mancinel. *
Aegeria in fontem dicta est lacrymando maritum *

Per. l. ius autem civile cum seq. ff. de iust. et iur. probatur ius per se omnium deptem iuris civilis in l. ex hoc iure in 1ª col.

Duplex obligatio est 2m Ias. in l. ex hoc iure ff. de iust. et iur. ... infi

Tolle pedes puelle me: pigliala ad gambe in collo *

Agrippam vocari, qui nascitur pedibus ante *

Aeacus: Minos, et Rhadamanthus sunt inferni iudices *

Affines sunt cognati nostri ex uxore: Agnati autem ex patre: sed cognati sunt ex matre qui continet agnatos non e contrario: ut paulo placet. Mina.

* Placentinus fol. 34

Quibus competant actiones, quales sint, in quos denique et quanto tempore &c. Siquidem actionibus lib. institutionis, instituta dirimuntur, pecunia que non est quesita servantur, perdita recuperantur, iniuria illata propellitur et reliqua fol. 34 *

Tigni appellatione lege xij. tab. de materie genus ex quo edificia constare venire lege Tern. Instit. 177

* Apelles *
Nulla dies sine linea: Ne sutor ultra crepidam *

Alexander publico edicto vetuit ne quis ipsum alius quam Apelles pingeret quam Lysippus sculperet et quam Pyrgoteles ex aere duceret

* Poeta *
O znari res ipsa negat contenta doceri
Sic placuit magis quod distrixit Othoni

* Sluer *
Omnia experiri sapientem decet

§ Que sit cōtentiosa iurisdictio, et que voluntaria: sic folio grato, *

§ Quia servitus quilibet ēē nō pōt q(uod) Sõc sic lege Bar. post Accur. l. pª ff. de usufr. leg.

§ De poss.ne l. iij § de vrāliis. lib. sex

§ Mera imperia in inquisitionibus, accusationibus p(ro)cō si sint Mixti & separationibus: SIMPlex iurisdictio actionibus in meris, et in mixtis imp. dicat Alcia. de sig. verb. 434

§ Materia, substantia, Forma, sollenitas, q(uo)d differant inter se sic Alcia. de verb. sig. xxxiij.

§ Poena in circulatores q(ui) serpētes circūferunt legitur in ·l· in circulatores ff. de extra(ordinariis) cri(minibus). hos (certaldos dicimus)

§ Que sit mā exorbitās et q(ue) limitatoria sic alc. d(e) sig. 107

§ Que prima cū suis adventus Gallor(um) in Italiā de sig. Alc. 112

§ Quilibet p(re)sumit(ur) scire factū suū ·l· quāquā ad velleia. et bar. in l. si rero obligata ff. de leg. pº

§ Nuptias n. nō concubitus sed consensus facit ·l· cui fuerit ff. de condit. et demo(n)str.

§ Conditio illa cōtemnenda est q(ue) inducit in dignitatē mulieribus ·l· q(ua)ties ff. de condit. et demo(n)str.

§ Hunc ægrotanti famulo dandum sic Salaminum ·l· operæ et ibi bar. cū add. ibi ff. de usu et usufr.

§ Fictionibus locū nō sit ubi subest æquitas ·l· denique et ·l· necutile ff. ex q(ui)b(us) caus. maio(res).

× Qui dignior est in albo prior ēē d(ebe)t ·l· pen. de albo scrib. ff

× Cum nemo in necessitatibus liberalis existat ·l· rem legatā ff. de adim. leg.

× Legati cum ad hostes clarigati mitteret(ur) ·l· res captas clare repetit

× Symmetria quid sit sic Ferr. in Instit. Cuilibus num. 1800

× Usufructus formalis et causualis quid — Expos. titul. fol. pº.

× Quasi usufructus est in pecunia ·l· 2ª ff. de usufr. earum re(rum) q(uae) us(u) cons.

× Traiectitia pecunia q(uae) sit ·l· pª ff. de nautico fenore.

Alexand. In Callisth.
Nonuideri Reip. utilem q Sibi inutilis erret
Helius uer uxori,
§ Patereme & alias exercere cupiditates meas. +
Terentius,
§ Quod factum est in festum fieri non potest, | Obligatio rep fabi § Ferr. ad reg. 430.
§ Ilienses, Delphici et Pontici qui sequuntur familiarissimis. l. pa ff ad municip. et Alc. de verb. sig. 392.
§ Sibos apud fure gce peni obseruari. l. si aliena ff. de usucap.
§ Difficilis lex est. l. si heres. §. ite si Reip. ff. ad l. falc.
§ Quia plus nodum g dig boni reste fuisse dr. l. in lege ff. ad l. falc.
§ Quod dixi incontinenti accipiendum est cum aliquo spacio. l. prima. §. item si ita ff. ad l. falcid. * | l. falcid.
§ Adeaq Deo relinquit lex Falc. pertinet. l. pa §. ad municip. ff. ad
+ Reipublicae platonis mentio est apud l. c. l. 2a ff de mundinis,
++ Reperit casus q heres agere pot quis testator agere non potuerit. l. reperit ff. ad l. Falcid.
+ Quod in filium a patre confert: uelut ob debitum qd do dare ut aut 3. et trient. et semis. et frequenter in fine.
+ Quod mortis causa capit non imputat in falcidiam. l. pa §. itesi. ad l. fal.
§ Si quis rem aliquam uouerit uoto obligatur etc. l. si quis rem ff. de pollicita.
§ De plano obseruat: l. leuia ff. de accus.
§ Crescit n. contumelia ex persona eius q contumeliam facit. l. sed si unius §. quamuis ff. de iniuriis,
* Poeta ex alc. de sig. verb. bi.
§ Vota senum, iuuenum facta, consulta uirorum,
* Euripedes
§ Odi sapientem q sibi nihil sapit,
§ Cum ainos litigantis. obtinendi uotum hac opinione admittit. l. in rone. §. cum quidam ff. ad l. falcid.
§ Voto aute pres famil. obligantur puberes sui iuris filius n. familias ut seruus sine prisdomine auctoritate uoto non obligantur. l. si quis rem ff. de pollicitatio.
§ Delictum ciuile et nale qd Placentinus tractat. fol. quinto,

§ Mesonaute, qui in media navi simili servitutis conditione omnibus nautis praesunt leges Rud. p. 3 ad. 136.

*Lucanus

§ Quae dicam possim vacua atque vacans sit glo. l. cum grebant in pri. C. un. vij.

O vitae tuta facultas
Pauperis angustique lares o munera nondum
Intellecta Deum, quibus hoc contingere templis
Aut potuit muris nullo trepidare tumultu
Caesarea pulsante manu: Sicille.

§ Fugitivarius apud antiquos fugitivorum servorum inuestigator qui eam operam profitebantur ut fugitivos investigatos reducerent Bude. 233.

§ Apud athenienses observatum est ne poena semel illata remitteretur Fer. ad reg. iur. 265.

§ Perpolita tex. Titius § lucius ff. de lib. et posthumis

§ Ioannes Bosianus Azonis praeceptor Fer. ad reg. 8 ad Placentino

§ In numismatis antiquis id quod est / VI. VIVI, sive vivat vivat. vivas: seu: vis vista vi. *

§ Belle videtur Iustiniani Cels. apud Fer. ad reg. 209.

§ Demonaces dicebat *

§ Leges ex propria inutiles videri, quod malos nihilo melius redderent bonis, et bonis alicubi perperam usus pare obsint,

§ M. Cio. cum objurgaret quod virginem senex uxorem duxisset: Cras inquit mulierem reddam, *

§ Ducis mesopotamie in Rubri. Eccl. eunuchis.

§ Calepino — § Puerb. — Surdi Calep.

§ Planesio praures * Discas cantus mercari * Gurgiliotensgutt

§ Interdicere pro interdiu dicere apud Cic.m

§ Militarium vexillat: et Vir exercitus exponit l. c. l. pa ff. de milit. testam.

§ Attemptari pudicitiam quid sit l. attemptari ff. de iniurijs,

§ Apud maritum resedisse l. maritus ff. ad l. Falcid.

§ Nam mortis causa donationes vice legatorum funguntur l. et ff. de bon. liber. et H.

* Paulus de Diuo 2 lib 5 *

§ Quicquid calore iracundiae, uel fit uel dicitur, non prius ratum est quam si perseuerantia apparuerit iudicium animi fuisse

* A. Gellius *

§ Fauorinus philosophus adulescentem monuit ut moribus praeteritis uiueret uerbis autem praesentibus loqueretur.

Democritus

§ Ambitiosam mensam fortuna parcam uirtus apponit

§ Consus Consilio et Deus apud Rom. Fen. ad reg. 208.

§ Gutturio si suum cum infectum gulam hunc quos passim uidemus. l. cum clauum ff. de aedil. edicto.

§ Exceptio quod seruus apud l. c. ff. d. lib. l. si quis cum. in fin.

§ Neapolitanus scholae mos Fen. ad reg. XI.

§ Spartae de adulteriis legem non habebant Fen reg. 177.

* Prouerbium

§ Malo nodo durus cuneus est requirendus Fen. reg. 108.

§ Gens ueneranda senectus. l. sepulcri ff. de iur. fisci.

* In sepulc. Syllae Felic.

§ Nemo me inimicus iniuria nemo me amicus beneuolentia superauit. *

H Malleolus primus panici. Fen. ad reg. lu. 326.

§ Diuini atque humani iuris consultiss. apud Liuium fol. uij. a tergo pag. in princ. § Semet ipse facere primo apud liui

* Prouerb. * * Salentinus uersus *

§ Veritatis simplex oratio * Spode noxa prope est Fen. 19.

Isocrates.

§ Frustra Reip. bene prospicientes porticus legum tabulis implent nisi et in animis ciuium metitur, quibus imagine exprimant atque defigant. § Medium in medio.

Plautus

§ Dein egomet mecum cogitare inter uias occepi. Festo die si quid prodegeris: profesto egere liceat, nisi peperceris.

§ Mediastinus. mihi pium quod uilissimo ac sordidissimo ministeri a obeundo mi cogitur: domum uerrere: purgamenta efferre: et huiusmodi alia facere. ob id dictus quod in media domo ubi semper erat omnium minimus quasi excubare solet.

* Cic° p Roscio amerino,

Ita prudentiss. Civitatis Atheniensis sapientiss. dicitur Solonem fuisse cum q leges q[ui]b[us] hodie q[uo]q[ue] utimur scripserit
is cu interrogatus eet, cur nullum supplicium constituisset
in eu q prem necasset. Rn. id se neminē facturu putasse
de lege Budę. poster. adnot. fol. 29.

§ Epimenidis somni: § Ex diametro pugnare, mutuis aure dor [mire]
§ p arbitrio suo Ferr. instit. 198. § Crimen Concussionis
§ Reste derbidius Scęuola pro uigilantibus scripsit ex[ist]imatur
§ Ates gareis qz de diti Ferr. instit. 205.   De integro in
§ Mutuli uulgo capitelli siue soprateami   lineis zo a tergo
§ Turbo nis uulgo il ruchyrlo siue uetarolo. Fer. insti. 558.   * bz
§ Locus persii exponitur apud Ferr. instit. 94.
§ Thesaurus greci latini Flauissas appellarunt Ferr. insti. 187.
§ Homeromastix siue u Louia. pont. homero carpos
H Officium iudicis quotuplex. ex gl. l. si depositum et
ibi gloss. et deposi. et Bart. solutij.
*Gellius li° iij
§ Mutiu l. C. dicere solitum legi non ee usurpatā mulierē. que
cum Kalendis Ianuarijs apud virum cā matrimonij ee coepisset
an diem quartum Calendas Ianuarias sequentes usurpatā ee, Hō posse impleri trinoctium qd abesse a viro
usurpandi cā ex duodecim tab. deberet, qm tertie
noctis posterioris sex horę alterius anni eent qui inciperet ex Calendis ex Calepino * in usurpo.
§ Nemo plus iuris ad aliu transferre pot, q ipse hr, l. C. de reg. iur.
§ Vini picatum quid. Ferr. ad reg. iu. 433. § Mensium dī Fer. 430.
§ Diui Fres in iure Ciuili q fuerint Ferr. ad reg. iu. 430.
§ E diuum que in si crepitu in conuiuio no retinē do Ferr. rg. 433.
§ Draconis leges no atramento sed sanguine scriptas pp poenarum asperitatem Demades dicebat,

H

*
§ Timoore (quod Xenocrates dicebat) magno §fure 5 ex colamnis minores aim morti de mg Ferr. Instit. 382.
§ Fures (ut Cato dix.) privato[rum] furtor[um] in nervo atq[ue] in compe[dibus] etatem agunt: fures publici in auro et purpura Ferr. ibi dem.
§ Familia quid sit Ferr. sup Instit. 434.
§ Litem suam facere q dicit[ur] Ferr. Instit. 395.
§ Suggrundaria q sepulchro Ferr. ibidem 398.
§ Iudices pedanij no pedanei ut ibi de Ferr[ar]i.
§ prescriptio exceptio dici[tur] Ferr. Instit. 478.
* Heraclitus
Causidicor[um] genus temerarium Ferr. 480.
Endimionis somnium Ferr. Instit. 504
§ Idem alij quod Titij Ferr. Instit. 495.
§ Miror sororem meam hre maculam, cu[m] fullone[m] hea[t] cui sensui qua[m] … legito. Ferr. fol. 259. Instit.
* *
H Cum populo Ro. adversus Ant[oniu]m in Mutinae obsidione belligeranti pecuniae deessent, scribit Dion, Senatus ij ordinis sui … indixisse, ut quattuor obolos solverent in singulas q[ua]s q[ui]s tegulas edificior[um] q Romae incolerent: Idem a Triumviris compulsos cives ait, ut edificior[um] q Romae habebant, pensiones penderent: qd nunc colonarium appellari a M. Cic. ad Attic. Alciat. refert tit. de verb. sig. pl. 289.
* * *
Optimus Imp. Traianus dicere solebat Fiscum esse veluti Lienem, quod sicut eo excrescente, artus reliqui contabescerent, ita ex privator[um] detrimento locupletari Fiscum. Auctor Andreas Alc. in tit. de verb. sig. 490.
*
P. Sempronius sophus Iurisc. qd inter severitatis exempla numerat[ur] Coniugem repudij nota affecit, nihil aliud quam quod eam ludos se inscio spectare ausam … in l. cui. 89.
Annibal … sensus est … quanti … tamen sinistro … fuimalius Ferr. Instit. 198.
Missilia i[d est] varia donaria. Ferr. Instit.
Semiramis legem tulit inter parentes et filios connubia fieri licere refert Cronicor[um] supplementum. 38.

§ Deorum pietas, Manium sanctitas, Hominum Iustitia sive Aequitas Cic° in Topicis

§ Adversus unum captum in integrum restitui volebat observa 4. l. ex ff. de min. l. pa ff. de milit. test.

§ Ius dicitur a Iudicijs ut Cic° in Topicis

* Tria sunt quae omni scripto controversiam faciunt

§ Ambiguum: Discrepantia scripti: et Volutatis. Scriptura Contraria Cic° in Topicis

§ Veritas illa dicitur in profundo puteo sepulta Ferr. sup. Insti. 175.

§ Thesauri divitiarum unica Ferr. ad Institut. 183

* Horatius

§ Unde habeas nemo quaerit oportet habere

§ Fortunae globus dicitur Thesaurus Ferr. Instit. 185.

+ Nullo unquam tempore iure fieri posse, quod uteretur omnibus iniurium sit ut Ferr. Instit. 205.

§ Domum quoad cuique appropinquandum Ferr. Insti. 214.

§ Pausone infelicior Ferr. Instit. 213.

§ Iniusti rupti irriti testamenti quod differant Ferr. Inst. 251.

+ Posthumus et is dicitur apud quosdam qui posteriori loco natus sit Ferr. ad Instit. 252

* Puerb.

§ Tunica pallio propior. Ferr. Insti. 289.

§ Aut Thilosanum extestamento ferre Ferr. Insti. 261.

+ Multa inter calicem supremaque labia accidere possunt ibidem 270.

+ Furta lancem et licium Ferr. ibidem. 381.

+ Fomes quae fures poenae in Sardinia ibidem. 382.

§ Alterum poena. i. augeri et minui ibidem 394.

§ Illustres et supillustres qui ibidem. 399.

§ Doricam musam canere Ferr. 395. et seq.

+ Formes vel informes actio quae Ferr. ibidem 420.

praeiudicium fuit Fer. Instit. 426.

§ Fiduciam accipere quae 402.

§ Bonas leges ex malis moribus procreari Ferr. 377.

§

H Cui totius navis anchora commissa est observatio in l. pª ff. de exer. actio.
H Notabilis lex est l. cum servus ff. de conditio. et demonstratio.
H Iuvenalis, & Martialis locus expensus a Ferr. sup Instit. q 37.
H Proxime ex facto incidit species talis: premium | C profuisse pro quod casum dicimus l. Latinus ff. de leg. 2º. | * 51
§ Duo capita legum iisdem verbis eandem sententiam exprimentia l. si a tutio ff. de reiuend. et ff. de exceptio. rei iudic.
H Vinum quod in apothecis est l. talis scriptura ff. de leg. pº
H §. C uetitu in pecunia ludere praeterquam sique certet hasta uel pilo iaciendo, ut currendo, saliendo, luctando ut pugnando quod uirtutis causa fit l. solent ff. de aleat. lusu, *
H Caducus pannos non qui accidit sed quod facile casurus est x
H Observatio lex est l. fin. C. de donationibus
H Servidius Scaevola quem semper in suis responsis usus sit hac clausula ... quae proponerentur declarat Rutilius in ... numero 348,
*
H Responsa principum solet dici oracula ut l. illud instit. de adoptio. l. apertiss. C. de iudiciis, | Verborum mean dei, *
* C. Inepti
H § Extrema non libenter persequor *
* Celsus l. C.
H Hanc fuisse suppellectilis originem Labeo commemorat quod olim his qui in legatione proficiscerentur locari solere quae suppellectilis usui forent, Ob eam rem quod extrema fuit illa prisca Romanorum paupertas l. Labeo ff. de supp. leg.
H Acinatium vinum est quod ex uvarum folliculis aqua addita diffunditur l. siquis vinum ff. de trit. et vin. leg.
H Feronia nympha Campaniae cuius meminit Maro virgine libertorum Dea reputabatur in cuius templo raso capite pileum accipiebant legito. Valla 4 elegan. sub capite de libertino.
Proverbium graecorum ex Bude p. ad not. 137.
H Tam foede sese implicat quam Mus in pice *
/* C.º Trebatio
H Nullam artem sine litteris, sine interprete, et sine aliqua exercitatione percipi posse, *
H Quod scis, nescis; obest nihil id quod nescis obest C.º in Topicis,
51

§ Antestari sussedicatur Viglius omnis fol. 39. } +
§ Ascriptitij regis Leuovicus Delre viglio 58.
§ Manomissiones quod apud Consilium fiebat meminit Viglio. fol. 25.
* Cic. *
§ Bella ob id introducta ut sine iniuria in pace viuatur o +
§ Liber per institui cmore et ue dare : * viglio : 29
§ Testes omni exceptione maiores Viglio: 86.
* Iuerbium
§ Quam umbram timere videtur * fer. ad reg. 380.
§ Capiti tuo obsecrandi modo apud Hadria. in dist. Caput.
§ Est mihi cum illo testamenti factio Viglio q. d. . 54.
§ Responsa nihil Consilia Viglio . 287.
§ Ab sic uerbo [illegible] Hadrianus fol. 35.
* Cæs. apud Sallustium

Arguso cu la [illegible]
Semo incipiunt sa pere phriges

§ In luctu et miserijs, mors erumnarum reges, non cruciatus est:
* Zeno phus *
§ Ideo duas habemus aures, os autem unum, ut . s . multa audiamus, pauca vero loquamur. Calep.
* Augusti. pro Confessio.
§ Vidi ego et expertus sum, Zelantem paruulum, nec dum loquebatur et intuebatur pallidus amaro conspectu collactaneum suum Calep. *
§ Non licebat olim Ciui Romano alium sibi nisi timere heredem praeter Ciuem Romanum quod in oratione Cic. pro Cecinna notare licet vide viglium 246.
* Antisthenes *
§ Dicebat praestare, quam incoruos incidere quam in assentatores quippe illi mortuos, hij autem viuos deuorant et principum opes magis quam hostes euer-tunt hec ex Ioan. Ferrario ad reg. iur. Ciuilis fol. 269 *

§ Fraus in iure Ciuili ut legi attestatur Seruius inter alia pro periculo ponitur ut cum dicimus rure ea res fraudi sit: § Si

§ Obligatio naturalis quot modis capitur in iure Ciuili Alciatus quer. § Obligatio naturalis quot modis capiatur in iure ciuili Bartolus in l. ex hoc iure ff. de iustitia et iu. significatione num. 28. et seq. et Bartolus in l. ex hoc iure ff. de iustitia et iure

§ Hunc esse sit uetus semper hereditatem res detinere persona de funtius in § seruus autem alienus positus. de hered. instit. hec. bene in hoc parag. et l. nouatio ff. de nouationibus *

§ Ediximus ponit in l. 1. ff. de dolo *

§ Quae dolo malo facta esse dicentur: si de his rebus alia actio non erit: et iusta caussa esse uidebitur iudicium dabo * *

§ Iussum ad praesentia, Mandatum ad futura, Authoritas ad praesentia Ratihabitio ad praeterita, consensus autem ad haec omnia refertur, Viglius 259 *

§ Possessionem potius a sedium positione quam a pedum deriuinam et uulgari lingua eum qui possidet sedere posuisse dicimus et cetera quae Viglius num. 15. *

§ Volones dicti erant serui ad militiam armati ui quam uoluntaria. et cum sponte nomen dederant militiae Viglius 105.

* Prouerbium *

§ Inter arma silent leges *

§ Linea uulgo spago apud Viglium 348.

§ Codicilli pro parte testamenti habentur - l. quod a referunt ff. de iur. cod.

*

§ Non praecepto rem functi noluere parentis

Esse loco: Viglius. 71.

Ouidius

§ Et quae non possunt singula multa iuuant ›

§ Marius apud Val. max. ex Viglio: 110

§ Se inter armorum strepitum uerba iuris Ciuilis exaudire non potuisse

§ Ius scriptum et non scriptum quid. Viglius 332 et seq.

* Iuuenalis ultima Satyra,

§ Solis praeterea testandi militibus ius

Viuo patre datur: nam quae sunt parta labore

Militiae: placuit non esse in corpore census: Viglius 158.

* De magno Basilio *

§ Polypum colorem pro subiecta terra: sic te sententiam pro partium Consilio mutare › *

§ Qui aliud ob fuerunt observanij apd I.C. l. pª ff. de dolo.

§ Actio de dolo, ex lege conditio, infactum actio, actio p(re)scriptis verbis quotiescunque deficit propria nova actionibus ad has recurrimus tanquam ad sacram ancoram. *

§ Iudicem debere sedere cum ius dicit, p(ro)pter eos autem stare ut Autentico ut a(p)pellationibus circa finem. *

* Cic. de Senectute.

§ Agro bene culto, nihil potest esse usu uberius, specie ornatius, ad quem fruendum non modo non retardat verum etiam invitat atque allectat senectus

§ Dare poenas vulgo fare lapenitentia Hadria. fol. 54.

Virg. in Aeneid.

§ Expectata seges vanis delusit avenis *

ex Plauto Ferr. sup. instit. 421.

§ Iuravi lingua mentem iniuratam gero *

§ Mendacium punitur. l. si rem alienam ff. de pig. actione *

§ Manius Curius que Ferr. refert. sup. insti. 502

§ Perniciosum intelligi civem cui vii agri jugera non esset satis *

* Cic. Attico *

§ Nulla medecina tum facit dolorem quam que sanat.

* Cic. ad Attic.

§ Mihi aqua haeret: hoc est rem difficile fieri que facilius potuisset ut Hadrianus Cardin. fol. 101.

§ Elephantini libri apud priscos fuerunt in quibus Senatus Cons. scribebant, quae principes pertinebant haec Calepinus *

* Asconius pedianus *

§ Quid est reum fieri, nisi apud Praetorem legibus interrogari? cum n. ius ventum esset dicebat accusator apud Praetorem reo: Aio te Siculos spoliasse, si tacuisset lis aestimabatur ut in sto, si negasset, petebat e mram dies inquirendorum eius criminum, et instituebatur accusatio haec ille: Litis aut aestimatio hoc modo erat; Dum conversa res inter aliquos erat, et iudicio, ut alterius arbitrio reus condemnabatur, ut tantum solveret quantum ipse legitime aestimasset: quamquam etiam capitis lis aestimatur. *

* Lampridius

§ Alexander severus honores iuris et gladii nunquam simul passus est, dicens necesse est ut geminum vendat Ferr. Sup. instit. 507.

§ Sensa legum respicienda non verba, ut

§ De adimend. leg. l. si quis. Digest.
De praescriptis verbis. l. natura: Digestis,
De legibus & S. C. l. scire leges. Digestis,
De fundo instructo. l. cum de lanionis Digest.
§ Verborum proprietas observatur *

§ Delegatis III. l. non aliter. Digestis,
De suppell. legata, l. Labeo. Digest.
De rebus dubiis. l. in ambiguo. Digest.

§ Sed non attenditur id solum a Iurisc. perscribi, cum quid manifeste colligitur, aliud quem sensisse, quam dixisse, aut scripsisse, quod praecipue in testamentis usu venire solet: in ceteris non velut capite sancitum est, ut proprietas verborum quibus singulis pro ratione conficitur omnino observetur. haec Hadr. Cardi. fol. xj de serm. latino *

* * *

§ Sagacia negociatio Bude. primis adnot. a tergo fol. 182.

§ Milites tumultuati sunt vulgo sono abbuttinati Bud. 182.

§ Diploma, tis, vulgo patente sive bulla, Bud. in poster. ad. 30 a tergo

* Agathon philos.

§ Fertur dixisse factum infectum nec Deum quidem facere posse:

§ Hic faciet si non feceritis vos Budeus. 182.

§ Dicere sententiam, vulgo dare il voto,

* Claudianus,
§ Priscamque resumunt
H § Canitiem leges emendantque vetustae
Accedunt novae,
* Homerus,
§ Ut folium folio ad borem hoc succedere monet,

* Seneca post Cic. montang ad reg. f. 185.

§ Quietissimam in terris vitam homines acturos si haec duo verba MEUM & TUUM, e medio fuerint sublata, *

* Plautus,

§ Non bonum est dominus hominis de prandio

* Pedianus

§ Apud antiquos et de auditione testimonium dicebatur, Hadrianus Cardinal. fol. 45.

* Cic. in Verre

§ Mos est Syracusis ut si qua de re ad senatum referatur, dicat sententiam qui velit nominatim, nec rogatur *

* Suerbium

§ Boeoticas aures habere apud Vigliū fol. 79. *

§ Differentia inter dominium et possessionem · l. sicg. § · differentia et ibi Bar. ff. de acquirend. possessione.

* Budaeus,

§ Cautius. n. ut arbitror fecissem si Timantis nobilis pictoris exemplum secutus essem: qui (ut Plin. Fab. qz tradidere) cum in tabula Iphigeniae immolatae Agamemnonis patris dolorem exprimere penicillo arbitratu suo non posset: velavit caput eius, ut quam maximum et ... moerorem unius cuius qz animo estimandum relinqueret. Sic ego fortasse ea quae stilo assequi nequeo melius velo quam silentii contexissem. Haec ille pandect. not. ad pan. fol. 106. *

§ Conditio casualis, potestativa, sive mixta quid sit hic · l. suus quo · §. puto generatur ff. de hered. instit. et l. pª. §. sin autem aliquid C. de caduc. toll. *

* Scaevola facit mentione de Cruce, *

§ Seia testamento ita cavit, si in pconditionem humanam contigerit ipsa faciam: sin autem ab heredibus meis fieri volo iubeoq; signum Dei ex libris C. in illa sacra et tex. est in · l. titia §. seia ff. de auro. et arg. legato, *

§ Feriatus dies fuit, observatur in · l. ij ff. si quis in ius voc.

§ Modus et conditio quid apud expositio. titulorum fol. 35.

§ Appellatione dioecesis civitatis quod ipsius nec dum agri pcurationem in legibus contineri credit, Alciat. de verb. sig. 5 fol. xº, *

§ Parochias sive: Paroecia: Curia: Curiales: Curiones: Curionatus &c. quae Bud. in posterio. adnot. ad pand. fol. 72,

* Demosthenes refert, *

§ Lege sancitum Athenis, ne cui iterum syndicum fieri liceret creariq; a posteriori idq; ideo ne syndica · i · syndicimunus ob publicam utilitatem inventum verteretur in quaestum compendiumq; pvatum haec Bude. poster. adnot. 74,

* Diodorus Cronos ex Hadriano Cardin. in pnc.

§ Nullum (inquit) verbum est ambiguum nec quisquam ambiguum dicit aut sentit nec aliud dici videri dr quam quod se dicere sentit is qui dicit: At cum ego aliud sensi tu aliud accepisti obscure magis dictum quam ambigue videri pot: *

§ Falsus rumor non solet obesse: l. fin. ff. de hered. instit.

* Poeta

§ Iliacos intra muros peccatur et extra,

* Proverbium

§ Malum consilium consultori pessimum, Ferr. sup form. libell. 126.

* Cicero in Tuscul.

§ Saepe est etiam sub pallio sordido sapientiam.

* vide

§ Ex stercore Ennii aurum recolligere dicebat, ut Plutarchus ait,

Lex XII tab. de iuratibus

§ Iusta imperia sunto, iisque cives modeste, ac sine recusatione parento, magistratus necobedientem et nocuum civem multa, vinculis, verberibusque coercento, ni par, maiorve ptas, populusve prohibescit, ad quos provocatio esto, * *

§ Habemus vel ferula cedebat ff. ad. Syllani. l. pª. §. impubes,

§ Questio: p tortura apud I. C. ibidem ad S. C. Syllanianum,

§ Intestabiles personae quae sint, hic glo. l. si quamvis ff. de testam.

§ Questione facere vulgo fare il processo,

§ Acquirere 2m Eras. non sig. rem novam et nunquam visam nancisci sed rem non penitus parctam nunc demum consequi, *

§ Supplicavit Imperatori. l. fin. ff. de heredib. instituend.

§ Veritas potius oculata fide q̄ pauvres aus sonit instigitur hec. Iuris c. § Plautus autem pluris est oculatus testis unus quam aurit. decem,

§ Nemo cogitur indicare furem, nisi gloss. In l. civile est C. de furtis et ser. corrup. *

*Cornel. Cel.

§ Venis enim credimus fallacissimae rei, § Venas autem conspectus medici movet, § Urina fallax vena fallatior Cardinalis hadrianus in elegantijs. 34, *

§ Apuleius,

§ Exprobremitatem Gurgustioli mei ne spernas peto sis contentus lare parvulo Catep. in Gurgust.

§ Figuratio verborum l. hec verba ff. de verb. signif.

§ Maenianum vulgo gaifus. lege Alc. et Ferr. sup. pstitu.

§ presumptio, alia iuris et de iure, Alia hominis, Alia naturae alia facti not. glo. Nul. I non est verisimile ff. de eo p. mer. ca.

§ Inter commodati et utendum datum quae sit differentia. l. pª ff. Com. ut contra, *

§ Obligatio naturalis est: Si tu promisisti mihi .X. ego non possum convenire te ad prestanda ista .X. sed postea data tu non potes repetere quia exceptione removeris, *

§ Actio furti et condictio furtiva differunt Expos. tit. fo. 15º.

§ Peculium quod modus capitur Glos. l. pª ff. de pecul.

§ Conditione non ee quod fideicommissum solebat probare dominus Peregrinus Fab. bononiensis ex l. fideicommissa §. si ue ener de leg. III

§ Plautus · ex Fer. in reg. iur.

§ Stultitia est pr. venatum ducere invitos canes *

§ Livius belli punici 2 lo. qui Fer. mar. ad reg. refert. 268

§ Saepe ego audivi milites, eum primum esse virum, qui ipse consulat, quid in rem sit; secundum eum, qui bene monenti obediat, qui nec ipse consulere, nec alteri parere sciat, eum extremi ingenii esse: * *

§ Gellius que Fer. ad reg. iur. 278

§ Magis ferendum quam culpandum quod mutari non potest. *

§ Horatius

§ Nam tua res agitur paries cum proximus ardet *

§ Sequester quid differat a Depositarijs declarat Alciat. de verb. significatione fol. 225, *

* Cato *

* Sat cito si sat bene *

§ Fab. quintilianus

§ Ad nullius rei summam nisi praecedentibus initijs pervenitur

§ Barbaras quasdam voces emendatas sunt in proxime ordi. iudi. Alc. 230.

§ Abilis non sit · l. cuius ff. de cur. furio. in fine

Lex. XII tab. super sacris,

§ Seperatim nemo habessit deos, neve novos, sive advenas nisi publice adscitos, privatim colunto Constructa a patribus delubra habento, lucos in agris habento, et larium sedes ritus familiae, patrumque servanto, *

§ Athenienses eum qui sciens erranti viam non monstraret e numero civium eijcere solebant in praxi Alc. in orone de artibus in pnc.

§ Procitum testamentum l. C. ruptum et irritum dicunt Calep. in Procitum

§ Neque librarios neque calculatores et quos vulgo rationarios dicimus &c. ff. de excus. tutorum. l. spadonem,

* Proverbium *

§ Ne tabulas quidem domesticas conficio Bud. pandect. fol. 168.

§ Actio: Exceptio: Duplicatio: Triplicatio: quadruplicatio quid: l. 2a ff. de exceptionibus

§ Lex Servilia sanctissima fuisse dr, que volebat, ne agri quemadmodum sanguine plebis acquirerent: ita etiam ab his possiderent apud Cic. de orat. fol. 80. *

§ Possessio fastine sit an iuris vide Gloss. penul. l. cumque ff. ex quibus causis maiores.

§ Lege Stolonis agraria non licebat cuique Romano plus quinquaginta iugera terrae possidere lege lo. Fer.

§ Leonina societas quid? l. si non fuerit § ita coiri ff. pro socio.

§ Amicitia est idem velle in licitis et honestis ex Cic.ne glossulamus
·l. late §. amicos ff. de verb. signif. *
Poeta
§ Spatiis exclusus iniquis
§ Praetereo, atque aliis post me memoranda relinquo
§ Synthesis potest dici quae vulgo librea fertur Alc. p.le pter miss. fol. 670.
§ Permittamus unumquemque in suo sensu abundare inquit hermenis ex lo. Ferr. ad reg. iur. Ciuil. fol. 383: * *
§ Ire mala bono suo di sio ad innat dicebat Plautus *
§ Urgi. ex Alciat. de verb. signif. vi fol.
H § Littera rem gestam loquitur, Res ipsa medullam
verbis, quam vivax mens in dectrinis habet *
§ Praeses urbi passim Capitaneus Ciuitatis fertur ·l. fin. ff. de pena
§ Litterato pro velut alba linea magnus amator hic Polihanus
§ Diuidui tab. vox obseruata apud I. C. l. si is qui quatuingenta §. fin. digest. ad l. falcidiam, *
Poeta
§ Spumat aper, fluit unda, fremit leo, sibilat anguis:
§ Versus XII. tab. ex Annot. Bud. ad pand. 56.
§ IVRIS Ciuilis custos esto. huic potestati parento.
Quotcumque Senatus creuerit, populusue iusserit, ea sunto.
§ Idem ibidem
§ Mulieres genas ne radunto, neue lessum funeris gratia habento *
§ Quid sit testamenti nomine et mortis nomine habetur l. meuius ff. de conditionibus et demonstratio. *
§ Pecunias esse actio non neruos lo. Ferrar. ad reg. iur. fol. 297.
§ Gallina incubatrix quae sit Alciat. de verb. signif. 254
§ Qui non habet in aere luat in corpore ·l. si quis id quod §. in seruos ff. de iurisd. omnium iudic. Ferr. ad reg. 417. *
§ Utilis et Directa actio unde nascatur habetur Alci. de verb. sig. fol. xxi.
Philosophus
§ Omne bonum tanto diuinius esse quanto fuerit communius,
§ Cliens hodie potenti dici vaxallus. § Beneficia nunc fiundus dicitur Feudum Alciat. de verb. signif. 4 si.
§ Magister iurati quid lege Alcia. de verb. signif. 143.
§ Verba 2m contrarius natam sui accipienda quod ferr. ad reg. iu. 335.
§ Et quem fere despondera diu restituit Alc. epta ad lectore in parado xis.
§ Sella, illa vulgo seggia ·l. item mela. ff. ad ·l. aquiliam,
§ Consilio ac opera Curatoris mei dicitur non solum pri mo mi &c. Tueor pertinet accipi l. consilio. ff. de Curat. furiosi,

Cic.° p Calio: § Ventris et gutturis uitiu nō modo nō minuit ætas sed etiam augет: *

Flagrantia oculorum nō solum meretrix sed etiam plaxmeretrix.

§ Aliud esse Recuperare aliud uendicare Iurisc. nōt. Io. Ferr. ad reg. Iuris Ciuilis. fol. 104. *

§ Pontiones qd. Iurisc. 52 l. Lucius ff. de ser. Rustic. pred. *

§ Scutellas: hāc dictionē obseruaui apud Pomp. l. C. l. et si: q. argento ff. de aur. et arg. leg. **

§ Illos ceimmecos sanos, * * * de q pecore sano ee, noxisq solu tis recte prestari spondes: Alciat. de uerb. sig. 169.

Lex q in Deuteronomio hētur,

§ Ne stipulā illectam, oliuas relictas, racemosque remanētes, dominus colligat, sed aduenæ, pupillo, et uiduæ permittat, unde spicilegiū racemationēque facere possint: Alcia. de uerbor. signific. folio. 74.

§ De curioso: apud Suetoniū de Triumuirat augusti et apud. Io. Ferrarium ad reg. Iur. Ciuil. fol. 69.

§ Modestinus uir inuehi in X̄pi nri cultores l. spadonem ff. de excusatio. et temporibus. *

§ Camelopardalis: uulgo Giraffa dr̄ expolit. Miscel. cap. III *

§ Exercitiu: hac uoce utitur Gellius li.° 2.° noctiū atticarum in principio quā uocem qdam Aristarchi nō recipiunt in Ius latinitatis

§ Alexander dicebat nō uidri Reip. utilem qui sibi eēt inutilis apud. Io. Ferr. ad reg. Iur. Ciuilis. fol. 124.

§ Per tras cambitiōis uerba Alciat. sup Cod. fol. 402.

§ Antecessores q sint Iustiniano Alciat. in Cod. 649.

§ Mineruę in arce collocari qd Alciā. ibidem

§ Legem Ephesi fuisse de Architettis meminit Alciat. de uerb. signif. 291

§ Peripetasma, tis siue Prothyra Coportiero Alciat. de uerb. signif. 525.

+

ADVERSARIA QVOTTIDIANARV
LECTIONVM IN IVRE CIVILI
IOAN · FRANCISCI RVSSI TRO
IANI OBITER COACTARVM
IN HVNC CODICEM,
NEAPOLI VIII IVNII M D XXXIX
SVB VICO SAN GRIO,

***

Triginta septem fuerunt conditores Pandectarum siue Digestorum quorum nomina ac opera recenset Angelus politianus epistolarum li° quinto. epistola ad Iacobum modestum prerisem,

Octo fuerunt compilatores Digestorum quibus hoc opus absoluendum mandauit Iustinianus Cæs. eorum nomina habentur Rubrica prooemii sub p° Tomo pandectarum, **

Martialis: Extra fortunam est quicquid donatur amicis
** Quas dederis solas semper habebis opes:

M. Cic°: ad nouos casus nouas consilii rationes accomodandas:

BVDAEVS: Tumultuarium opus hoc est properum et subitaneum fol. 181.

Agere uicibus . i. alternatim agere uerbum obscenitati aptum.

QVADRAGinta octo sunt Homeri libri 2m Iurisc. in . i. librorum Digestis de legatis tertio: *

Videas legem. Domitius ff. de testam. et qui testam. & legem sichorus parag. his uerbis ff. de legatis tertio. *

CApitulum: hanc uocem aliis e latinitatis regno uelut eiectam reuocauit l. C ff. ad l. aquiam . l. si seruus seruum ubi dicit huius legis capitulum in desuetudinem abiit:

Miles qui sub armata militia stipendia meruit condemnatus eatenus quatenus facere potest cogitur soluere . l. miles ff. de re. iudic. idem et de prouinciis curator obseruatur ut ibi de glossa.

Triphonius I. C meminit orationis Cic. pro cluentio auito ubi inquit: Milesiam quandam mulierem cum esset in asia quod ab heredibus secundis . i. substitutis accepta pecunia partum sibi medicamentis ipsa abegisset rei capitis esse damnatam . l. Cic° ff. de poenis

Sera poenitentia subuenire tibi desyderas obseruo apud I. C. inuenire poenitentiam in singulari numero. l. 4 ff. de iur. et facti ignor.

Interesse quid sit habetur Accursius. l. unica ff. de sententiis quæ pro eo:

nos ani initiam homines

[illegible] 9 – [illegible] 3 [illegible]
[illegible] in Regimin Apolog[illegible]
[illegible] 1483,
Text [illegible] (log[illegible])
Dialogue – Valla – Poggio – Guarino

3 prelim. leaves; 1^{12}, 2–10^{12}, 11^{8}, 12–16^{10}, 17^{9}, 18^{10}, 19^{3}, 20–21^{8} = 198 leaves.

198

